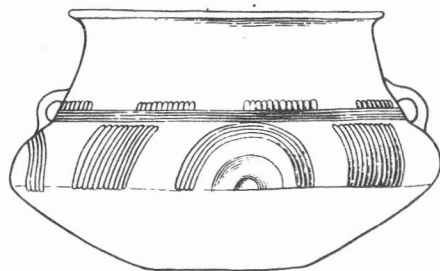

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

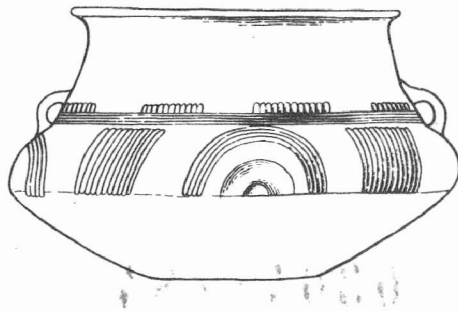
PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

BRNO 1983

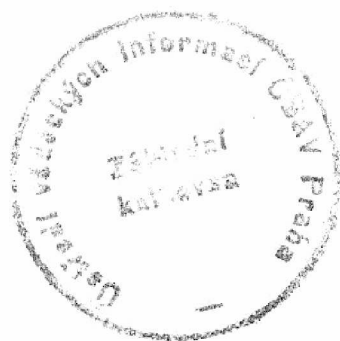
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

BRNO 1983

PD 1520 / 1981. (1983.)

03041/84 p

J. Svoboda, L. Seitl, A. Štrof: Výzkum jeskynních výplní v severní části Moravského krasu / zpráva za rok 1981/. - Grabung von Höhlenausfüllungen im nördlichen Teile des Mährischen Karstes / Bericht für das Jahr 1981/	9
B. Klíma: Zachraňovací výzkum v hliníku u Pavlova /okr. Břeclav/. - Rettungsgrabung in der Lehmgrube bei Pavlov /Bez. Břeclav/.	14
B. Klíma: Zachraňovací akce v Přerově-Předmostí /okr. Přerov/. - Rettungsaktionen in Přerov - Předmostí /Bez. Přerov/.	15
B. Klíma, F. Košina: Dvě nové stanice aurignacienu u Holešova /okr. Kroměříž/. - Zwei neue Aurignacien-Stationen bei Holešov /Bez. Kroměříž/.	16
J. Pavelčík: Weitere Erforschung der Jungmousterienstation Otice-Sopka /Bez. Opava/.	16
L. Šebela: Prähistorische Funde aus Želešice /Bez. Brno-venkov/.	17
V. Podborský, P. Koštuřík: Terénní výzkum v Sutnách u Těšetic-Kyjovic v roce 1981 /okr. Znojmo/. - Terrainuntersuchung in Sutny bei Těšetice-Kyjovice im Jahre 1981 /Bez. Znojmo/.	17
L. Kundera: Sídliště s moravskou malovanou keramikou u Pavlova /okr. Břeclav/. - Siedlung mit mährischer bemalter Keramik bei Pavlov /Bez. Břeclav/.	19
J. Unger: Siedlung der Träger der mährischen bemalten Keramik bei Diváky /Bez. Břeclav/.	19
P. Koštuřík: Nálezy kultury s moravskou malovanou keramikou z Mohelna /okr. Třebíč/. - Funde der Kultur mit mährischer bemalter Keramik aus Mohelno /Bez. Třebíč/.	20
R. Snášil: Neolithische Keramik aus der Siedlung bei Střebnice /Bez. Uherské Hradiště/.	20
J. Pavelčík: Lengyelzeitliches Beil aus Opava-Jaktař /Bez. Opava/.	20
J. Čižmářová, I. Rakovský: Grabung eines Siedlungsobjektes der Trichterbecherkultur auf Stránská skála /Bez. Brno-město/.	21
V. Janák, I. Rakovský: Objekty kultury nálevkovitých pohárů ve Vyškově-Dědicích /okr. Vyškov/. - Objekte der Trichterbecherkultur in Vyškov-Dědice /Bez. Vyškov/. ..	21
M. Šmíd: Výzkum eneolitických mohyl na Kosíři u Slatinek /okr. Prostějov/. - Grabung äneolithischer Hügelgräber in Kosíř bei Slatinky /Bez. Prostějov/.	22
V. Dohnal: Láhev s límcem z Dubu nad Moravou /okr. Olomouc/. - Kragenflasche aus Dub nad Moravou /Bez. Olomouc/.	22
J. Pavelčík: XV. Grabungssaison in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/. ...	23
J. Pavelčík: Äneolithische Niederlassung in Stěbořice /Bez. Opava/.	24
L. Šebela: Hrob kultury se šňůrovou keramikou z Vyškova /okr. Vyškov/. - Grab der Kultur mit Schnurkeramik in Vyškov /Bez. Vyškov/.	24
B. Klíma: Sekeromlat kultury se šňůrovou keramikou od Modřic /okr. Brno-venkov/. - Beil der schnurkeramischen Kultur von Modřice /Bez. Brno-venkov/.	25
D. Kaliszová: Hrob kultury se šňůrovou keramikou v Lutíně /okr. Olomouc/. - Grab der Kultur mit Schnurkeramik in Lutín /Bez. Olomouc/.	25

B. Klíma jr.:	Dva hroby kultury zvoncovitých pohárů u Dolních Bojanovic /okr. Hodonín/.	- Zwei Gräber der Glockenbecherkultur bei Dolní Bojanovice /Bez. Hodonín/.	...	26
J. Unger:	Hrob lidu s kulturou zvoncovitých pohárů v Morkůvkách /okr. Břeclav/.	- Grab der Träger der Glockenbecherkultur in Morkůvky /Bez. Břeclav/.	27
M. Stloukal:	Kostra z hrobu kultury zvoncovitých pohárů v Morkůvkách /okr. Břeclav/.	- Skelett aus einem Grab der Glockenbecherkultur in Morkůvky /Bez. Břeclav/.	27
L. Šebela:	Hrob kultury zvoncovitých pohárů ze Želešic /okr. Brno-venkov/.	- Grab der Glockenbecherkultur aus Želešice /Bez. Brno-venkov/.	28
J. Chochol,	Anthropologische Bewertung von Knochenüberresten aus einem Grab der Glockenbecherkultur aus Želešice bei Brno /Bez. Brno-venkov/.	29
L. Šebela:	Hrob nitranské skupiny z Drahlova /okr. Olomouc/.	- Grab der Nitra-Gruppe aus Drahlav /Bez. Olomouc/.	30
M. Stloukal:	Nitranská lebka z Drahlova /okr. Olomouc/.	- Schädel der Nitra-Gruppe aus Drahlav /Bez. Olomouc/.	31
L. Šebela, A. Přichystal:	Eneolitický sekeromlat z Brna-Líšně /okr. Brno-město/.	- Aneolithisches Beil aus Brno-Lišen /Bez. Brno-město/.	32
D. Ševčíková:	Nálezy únětické keramiky v Krumvíři /okr. Břeclav/.	- Funde von Úněticer Keramik in Krumvíř /Bez. Břeclav/.	32
D. Jelínková:	Nálezy ze štěrkovny státního statku v Mušově /okr. Břeclav/.	- Funde aus der Schottergrube des Staatsgutes in Mušov /Bez. Břeclav/.	33
J. Stuchlíková, S. Stuchlík:	Záchraný výzkum ve Velkých Pavlovicích /okr. Břeclav/.	- Rettungsgrabung in Velké Pavlovice /Bez. Břeclav/.	33
M. Stloukal:	Kostry z jámy věteřovského typu ve Velkých Pavlovicích /okr. Břeclav/.	- Skelette aus einer Grube des Věteřov-Typus in Velké Pavlovice /Bez. Břeclav/.	34
S. Stuchlík:	Šestá sezóna výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/.	- Sechste Grabungssaison in Borotice /Bez. Znojmo/.	35
S. Stuchlík:	Mohylový hrob z Divák /okr. Břeclav/.	- Hügelgrab aus Diváky /Bez. Břeclav/.	36
J. Pavelčík:	Osada z období starší fáze lužické kultury v Oseku /okr. Přerov/.	- Niederlassung aus der älteren Phase der Lausitzer Kultur bei Osek /Bez. Přerov/.	36
J. Nekvasil:	Další nález z lužického pohřebiště u Pustiměře /okr. Vyškov/.	- Ein weiterer Fund aus dem Lausitzer Gräberfeld bei Pustiměř /Bez. Vyškov/.	37
A. Prudká:	Lužické pohřebiště u Otaslavic /okr. Prostějov/.	- Lausitzer Gräberfeld bei Otaslavice /Bez. Prostějov/.	37
V. Dohnal:	Pohřebiště lidu lužických popelnicových polí v Bolelouci /okr. Olomouc/.	- Gräberfeld der Lausitzer Urnenfelderkultur in Bolelouc /Bez. Olomouc/.	38
J. Pavelčík:	Nález bronzového náramku v Týně nad Bečvou /okr. Přerov/.	- Fund eines bronzenen Armreifens in Týn nad Bečvou /Bez. Přerov/.	39
A. Prudká:	Bronzový depot z pozdní doby bronzové ze Žárovic /okr. Prostějov/.	- Bronzedepot aus der späten Bronzezeit in Žárovice /Bez. Prostějov/.	39
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský, J. Svoboda:	Rettungsgrabung auf Hradisko in Brno-Obřany /Bez. Brno - město/.	40
J. Unger:	Výzkum na pozdněhalštatském hradisku Burberk u Divák /okr. Břeclav/.	- Grabung auf dem späthalstattzeitlichen Burgwall Burberk bei Diváky /Bez. Břeclav/.	41

S. Stuchlík: Laténská spona ze Ždánic /okr. Hodonín/. - Latènezeitliche Fibel aus Ždánice /Bez. Hodonín/.	42
J. Pavelčík: Povrchové sběry na osadě z období římského impéria Vlčnov-Dřínky /okr. Uherské Hradiště/. - Lesefunde von einer Niederlassung aus dem Zeitabschnitt des römischen Imperiums Vlčnov-Dřínky /Bez. Uherské Hradiště/.	43
Z. Klanica: Gräberfeld aus der Völkerwanderungszeit in Lužice /Bez. Hodonín/.	43
Z. Klanica: Vorbericht über die Ergebnisse der 28. Grabungssaison in Mikulčice /Bez. Hodonín/.	44
E. Opravil: Dřevo luku z Mikulčic /okr. Hodonín/. - Holz eines Pfeilbogens aus Mikulčice /Bez. Hodonín/.	45
Z. Klanica: Grabung in Prušánky im Jahre 1981 /Bez. Hodonín/.	46
E. Klanicová, Z. Měřínský: Archeologické výzkumy na katastru obce Strachotín v roce 1981 /okr. Břeclav/. - Archäologische Grabungen auf dem Kataster der Gemeinde Strachotín im Jahre 1981 /Bez. Břeclav/.	47
D. Jelínková: Pokračování výzkumu slovanského pohřebiště v Mušově /okr. Břeclav/. - Fortsetzung der Grabung des slawischen Gräberfeldes in Mušov /Bez. Břeclav/.	48
P. Kouřil: Výzkum na hradisku Chotěbuz-Podobora u Českého Těšína v roce 1981 /okr. Karviná/. - Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1981 /Bez. Karviná/.	49
V. Burian: Stopy hradištního osídlení v Olomouci-Neředíně /okr. Olomouc/. - Spuren einer burgwallzeitlichen Besiedlung in Olomouc-Neředín /Bez. Olomouc/.	50
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský: Záchraný výzkum mladohradištních hrobů z Bořetic /okr. Břeclav/. - Rettungsgrabung jungburgwallzeitlicher Gräber aus Bořetice /Bez. Břeclav/.	50
Č. Staňa: Nález esovité záušnice při kostele v Žatčanech /okr. Brno-venkov/. - Fund eines S-förmigen Schläfenringes bei der Kirche in Žatčany /Bez. Brno-venkov/.	51
H. Karasová, Z. Měřínský: První sezóna záchraného výzkumu hradu Rokštejna /k.ú. Brtnice/ v roce 1981 /okr. Jihlava/. - Die erste Saison der Rettungsgrabung der Burg Rokštejn /Katastralgebiet Brtnice/ im Jahre 1981 /Bez. Jihlava/.	51
V. Dohnal: Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 6. etapa /okr. Olomouc/. - Systematische Grabung der Domanhöhe in Olomouc - 6. Etappe /Bez. Olomouc/.	54
P. Kouřil: Středověké nálezy z frýdeckého zámku /okr. Frýdek-Místek/. - Mittelalterliche Funde aus dem Schlosse in Frýdek /Bez. Frýdek-Místek/.	56
P. Kouřil: Středověký hrádek v Jablunkově-Návsí /okr. Frýdek-Místek/. - Mittelalterlicher Hausberg in Jablunkov-Návsí /Bez. Frýdek-Místek/.	57
P. Kouřil: Středověký hrádek Přerovec /k.ú. Nové Sedlice/ /okr. Opava/. - Mittelalterlicher Hausberg Přerovec /Katastralgebiet Nové Sedlice/ /Bez. Opava/.	57
P. Kouřil: Středověká vodní tvrz v Dolních Životicích /okr. Opava/. - Mittelalterliche Wasserfeste in Dolní Životice /Bez. Opava/.	57
P. Kouřil, J. Fryč: Středověký hrádek u Lubiny /okr. Nový Jičín/. - Mittelalterlicher Hausberg bei Lubina /Bez. Nový Jičín/.	58
P. Kouřil: Mittelalterliche Funde aus Karviná /Bez. Karviná/.	59
P. Kouřil: Lesefunde bei Úvalno /Bez. Bruntál/.	59
P. Kouřil: Mittelalterliche und neuzeitige Funde in Hradec nad Moravicí /Bez. Opava/.	59

V. Dohnal : Středověké nálezy v Uničově /okr. Olomouc/. - Mittelalterliche Funde in Uničov /Bez. Olomouc/	59
D. Kaliszová : Středověké nálezy z východního břehu řeky Moravy v Olomouci /okr. Olomouc/. - Mittelalterliche Funde vom östlichen Ufer des Flusses Morava in Olomouc /Bez. Olomouc/	60
P. Košťuřík : Středověké nálezy z Ketkovic /okr. Brno-venkov/. - Mittelalterliche Funde aus Ketkovice /Bez. Brno-venkov/	60
J. Novák, J. Karel : Hrádek Rýmařov /okr. Bruntál/. - Hausberg Rýmařov /Bez. Bruntál/	61
R. Procházka, R. Snášil : Výzkumy v Uherském Hradišti v roce 1981 /okr. Uherské Hradiště/. - Grabungen in Uherské Hradiště im Jahre 1981 /Bez. Uherské Hradiště/	62
R. Snášil : Výzkumy v Uherském Hradišti-Starém Městě v roce 1981 /okr. Uherské Hradiště/. - Grabungen in Uherské Hradiště-Staré Město im Jahre 1981 /Bez. Uherské Hradiště/	64
R. Snášil : Weitere Funde von mittelalterlicher Keramik aus Osvětimany /Bez. Uherské Hradiště/	65
R. Procházka : Untersuchungen befestigter Siedlungen aus dem feudalen Zeitabschnitt im Jahre 1981 um Uherské Hradiště /Bez. Uherské Hradiště/	66
R. Procházka : Záchraný výzkum v ulici Rudé armády v Hluku /okr. Uherské Hradiště/. - Rettungsgrabung in der Gasse Rudé armády in Hluk /Bez. Uherské Hradiště/	66
R. Procházka : Terrainbegehung in Kudlovice in der Flur "Zámeza" /Bez. Uherské Hradiště/	67
M. Stloukal : Středověké kostry z Modřic /okr. Brno-venkov/. - Mittelalterliche Skelette aus Modřice /Bez. Brno-venkov/	67
F. Kühn, I. Vrublová : Středověké obilí ze Žabčic /okr. Brno-venkov/. - Mittelalterliches Getreide aus Žabčice /Bez. Brno-venkov/	68
J. Waldhauser : Mittelalterliche und neuzeitige Funde aus Moravecké Janovice /Bez. Žďár nad Sázavou/	71
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský : Rettungsgrabungen auf der Autobahn bei Holubice im Jahre 1981 /Bez. Vyškov/	71
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský : Rettungsgrabungen der prähistorischen Abteilung am Baue des unteren Stausees des Wasserwerkes Nové Mlýny im Jahre 1981 /Bez. Břeclav/	72
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský : Rettungsgrabung in Drysice /Bez. Vyškov/	73
D. Jelínková : Zachraňovací výzkumy na katastru obce Pasohlávky /okr. Břeclav/. - Rettungsgrabungen auf dem Kataster der Gemeinde Pasohlávky /Bez. Břeclav/	73
M. Geisler, J. Kovárník : Pravěké sídliště u Dobšic /okr. Znojmo/. - Prähistorische Siedlung bei Dobšice /Bez. Znojmo/	74
J. Kovárník : Archeologické nálezy na jižní a jihozápadní Moravě /okr. Třebíč, Znojmo/. - Archäologische Funde in Süd- und Westmähren /Bez. Třebíč, Znojmo/	76
J. Pavelčík : Nález kostí diluviální zvířeny a keramiky lidu popelnicových polí v Lipníku nad Bečvou /okr. Přerov/. - Knochenfund diluvialer Fauna und von Keramik der Träger der Urnenfelderkultur in Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/	79
J. Pavelčík : Nová lokalita v jižní části katastru Uherského Brodu /okr. Uherské Hradiště/. - Neue Lokalität im südlichen Teile des Katasters von Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/	79

A. Romanovský: Povrchové sběry na hradišti Staré Zámky v Brně-Líšni v roce 1981 /okr. Brno-město/. - Lesefunde auf dem Burgwall Staré Zámky in Brno-Líšněn im Jahre 1981 /Bez. Brno-město/	80
R. Snášil: Lesefunde auf der Lokalität "Padělky" in Křižanovice /Bez. Vyškov/.	80
R. Procházka: Lesefunde auf dem Přemysliden-Burgwall in Moravský Krumlov - Rokytná /Bez. Znojmo/.	81
V. Hašek, Z. Měřínský, L. Págo: Interdisziplinäre Rationalisierungsbrigade /IRB/ - Arbeitsergebnisse der mährischen Gruppe für das Jahr 1981	81
Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1981. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1981	83

VÝZKUM JESKYNNÍCH VÝPLNÍ V SEVERNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO KRASU
/Zpráva za rok 1981/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno, Luděk Seitl, MM Brno, Antonín Štrof, Muzeum Boskovice
/Obr. 1 - 10, tab. 1 - 2/

V průběhu ledna, července a srpna 1981 provedl ústav Anthropos Moravského muzea výzkum některých intaktních jeskynních výplní v severní části Moravského krasu a revizní sondáž v jeskyni Kateřinské. K sondáži bylo zvoleno 10 lokalit, jejichž výzkum se soustředil především na prostor vchodů a plošiny před jeskyněmi. 4 lokality leží v Pustém žlebu /72, 184, 237 a 433/ a 6 lokalit v oblasti Holštýnska a Suchého žlebu /527, 559, 565, 577, 632, 694/. Číslo lokalit odpovídají jednotné registraci jeskynních vchodů v CHKO Moravský kras. Orientační pylové analýzy některých vzorků byly provedeny v Ekologickém odd. Botanického ústavu ČSAV pod vedením dr. E. Rybníčkové /dr. M. Peichlová, H. Svobodová/. Výzkum vycházel z předpokladu, že údaje získané systematickým sledováním jeskynních výplní přispějí k objasnění stratigrafické situace a přírodního prostředí těchto lokalit, s možností širšího zobecnění v rámci areálu Moravského krasu.

Lokalita 72 /Urbanica/, obec Ostrov u Macochy, okr. Blansko

V poměrně rozlehlé ploše kryté jeskynním portálem byly situovány celkem 3 sondy. V levé části jesky - ně jsme narazili na překopané vrstvy, zatímco v hlavní sondě uprostřed vstupní části byl sled vrstev in - taktní. V hlavní sondě /hloubka 3,45 m, délka 1,80 m, šířka 1,50 m/ byla zjištěna následující stratigrafie /obr. 1 /:

1. Černá humózní půda s novověkými střepey a kostmi.
2. Šedá přepálená vrstva obsahující vypálený vápence.
3. Černá humózní vrstva.
4. Hrubotvará suť s výplní drobné, částečně zaoblené suti a drobtovitě rozpadavé hnědé hlíny s hnízdy mikrofauny.
5. Hrubotvará suť s výplní drobné, částečně zaoblené suti a spraše.
6. Čistá vápenná spraš. Při bazi 2 fragmenty kostí světle hnědě fosilizované, bez koroze, Mn a Ca vysrá - ženin.
7. Hrubotvará suť vyplněná spraší. Nález fragmentu diafysy částečně povrchově korodované, světle hně - dě zbarvené, bez vysráženin Mn a Ca.

Výplň jeskyně tvoří mocné souvrství spraše z mladší části posledního glaciálu /vrstvy 6,7/, přecháze - jící postupně do vrstev holocenních. Přestože přepálená vrstva 2 naznačuje přítomnost člověka, archeolo - gický materiál v ní získán nebyl.

Lokalita 184, Suchdol, obec Vavřinec, okr. Blansko

Výzkumem byla odkryta plocha v levé části vchodu o rozměrech 4,60 x 2,50 m. Podloží bylo dosaženo v hloubce 2,50 m. Sled vrstev na této lokalitě byl následující /obr. 5 /:

1. Žlutá jílovitá vrstva /recentně přemístěná jeskynní výplň/.
2. Kamenná drť, místy promísená jemnou šedou hlínou.
 - 2a. Zvýšené zahlinění drobtovité struktury při bazi vrstvy 2.
3. Jemně drobtovitá šedobílá vrstva s paleontologickými nálezy /Sus sp., fragment canini/, korodované dlouhé kosti, costae, vertebrae a jedním atypickým střepeem. Pylovou analýzou byla zjištěna pyl. zrna Pinus /9 zrn/, Picea /4 zrna/, Tilia cordata /2 zrna/, Asteraceae Liguliflorae /2 zrna/ a Chenopodiaceae /1 zrno/.
4. Hnědošedá drobtovitá hlína se suti místy korodovanou. Osteologicky byl doložen Cervus elaphus /radius sin./, Sus scrofa /mtt. sin./, Meles meles /mandibulae dex./, Capreolus capreolus /scapulae, phalanx I, mtt./, Castor fiber /pelvis dex./ a neurčitelné fragmenty dlouhých kostí, costae, vertebrae, mandi - bulae, crania. Tilia je doložena 1 pylovým zrnem. Vrstva dále obsahovala 3 zlomky široce rozevřených den /obr. 3:5,6/, zlomek ouška a 6 střepey, nejspíše z doby bronzové.
 - 4a. Narezlá hlína plynule přecházející do podložní drti.
5. Jemná drť promísená světle hnědou hlínou. Nalezen byl zlomek dolní čelisti Meles meles, větší část šálku s odlomeným ouškem /obr. 3:7/ a 16 střepey, na nichž se objevuje výzdoba slámováním. Vrstvu lze da - tovat nejspíše do eneolitu. Při pyloanalytickém rozboru byl nalezen pouze pyl Tilia /2 zrna/ a Ranun - culaceae - Caltha /1 zrno/.
- 5a. Hrubší kamenná drť promísená šedohnědou hlínou. V úrovni přechodného horizontu do podložní spraše jsou polohy uhlíků a do červena přepálených kusů vápence, z nichž bylo vyvednuto 5 ks patinované ští - pané industrie /obr. 3:1-4/. Čtyři jsou štípaný z medového křídového rohovce /lomové rydlo, preparační ústěp, 2 zlomky téhož ústěpu/ a 1 ústěp je ze šedého pazourku. Nálezy datujeme rámcově do mladého pa - leolitu, nálezová vrstva se však dochovala pouze v reliktu.
6. Sprašová hlína s velkou suti a kulmskými valouny, výjimečně obsahující kvarcit. Její spodní část je mírně tmavší.

7. Fluviální psefiticko-psamitický sediment.
8. Písčítá vrstva s navětralými valouny.
9. Jílovitá poloha.
10. Štěrkopísek.
11. Písčítá vrstva.
12. Drobný štěrček.
13. Štěrkopísek.
14. Psamitický sediment.

Bazí profilu tvoří členěné fluviální sedimenty /vrstvy 7-14/. Následuje část mladopleistocenního sou - vrství /6/, v jehož svrchní části /5a/ se dochovaly zbytky horizontu s paleolitickým osídlením. Svrchní část profilu /1-5/ je výsledkem holocenní sedimentace, přerušované závaly ostrohranné suti z vnitřku jesky - ně. Vrstvy 4 a 5 dokládají osídlení v době bronzové a v eneolitu.

Lokalita 237 /S obloučkem/, Suchdol, obec Vavřinec, okr. Blansko

Sonda byla situována v centrální části jeskyně, příčně na její osu /hloubka 2,30 m, délka 1,75 m, šíř - ka 1,50 m/. Stratigrafie výplně této lokality je následující /obr. 4 /:

1. Hnědošedá drobtovitá sprašová hlína se sutí.
2. Hnědošedá sprašová hlína se sutí a se zvýšeným podílem jílu.
3. Rezavě hnědá sprašová hlína se zvýšeným podílem suti.
4. Rezavě hnědá písčítá vrstvička.
5. Rezavě zelenožlutá jílovitá vrstva.
6. Světle hnědá jílovitá vrstva.
7. Světle rezavě hnědá jílovitá vrstva s písčítými vložkami.
8. Světle žlutá písčítá vrstva, místy s jílovitými závalky.
9. Jemná, jílovitě písčítá hnědá vrstva, z níž do podloží vybíhá mrazový klín.
10. Hrubozrný rezavě hnědý písek, místy s jílovitou příměsí, místy se zvýšeným podílem štěrčku. Z vrstvy do podloží jsou zapuštěny krátké mrazové klíny.
11. Jemnozrný světle hnědý písek.
12. Rezavě hnědý středně zrnitý písek, z něhož do podloží vybíhá mrazový klín.
13. Hrubozrný okrový písek, prostoupený polohou štěrčku, čočkami jílu a písku a intenzivním zbarvením.
14. Velmi jemnozrný světle žlutý písek.
15. Velmi jemnozrný světle žlutohnědý písek.
16. /svisle šrafováno/. Opakující se žluté jílovité vrstvičky. V jedné z vyšších poloh je zapuštěn mrazový klín.
17. Jemný okrový písek, místy prostoupený intenzivním červeným a černým zbarvením.
18. Jemnozrný světle žlutý písek, částečně zasažený zbarvením.
19. Větší štěrky s valouny /převaha křemence/, zasažený intenzivním červeným a černým probarvením z nad - loží. Psamitická komponenta vrstvy pochází z rozvětralých, pravděpodobně kulmských hornin.
20. Písek obdobný vrstvě 17, zasažený probarvením z nadloží.

Výplň jeskyně tvoří složitý sled fluviálních sedimentů, pouze v nejvyšší části /vrstvy 1-3/ překrytých sprašovými hlínami. Fluviální sedimentace je členěna čtyřmi polohami mrazových klínů /z vrstev 9, 10, 12 a 16/. Profil bude dále studován po stránce sedimentologické.

Lokalita 433 /Skaut/, Suchdol, obec Vavřinec, okr. Blansko

Vzhledem k malým rozměrům této exponované situované jeskyňky byla vyklizena její pravá polovina do hloubky 1,1 m v šířce 0,6-1 m a sonda byla protažena směrem ven přes vstupní val, v celkové délce 4 m. Byla zjištěna poměrně jednoduchá stratigrafie /obr. 2 /:

1. Šedá drobtovitá humózní hlína. Osteologicky byl zjištěn *Bos taurus /incisivi/* a *Lepus sp. /fragments ulny a humeru/*, archeologicky je doloženo středověké osídlení /11 střepů, z toho 4 okraje/, souvise - jící zřejmě s blízkým hradem Blansek.
2. Spraš vrstevnatě prostoupená ostrohrannou sutí. Je silně provápněná a místy, zvláště ve spodní části, se objevovaly vodorovné nebo šikmé načervenalé šmouhy /na profilu značeny černě/. Vrstva obsahova - la jedinou štěpinu kosti.

Lokalita 527 /Hladomorna/, obec Holštejn, okr. Blansko

Sonda o rozměrech 2,4 x 2,4 m byla situována vpravo od vchodu do jeskyně, v prostoru krytém skal - ním převisem. Během vyklízení se ukazovalo, že převis pokračuje hlouběji pod skalní masiv. V hloubce 2,5 m jsme narazili na velké bloky; práce byly proto přerušeny, aniž bychom dosáhli podloží.

V odkryté části profilu byla zjištěna tato stratigrafie /obr. 6 /:

1. Šedá povrchová vrstva.
2. Hnědá hlinitá vrstva.
3. Černá přepálená vrstva.
4. Hnědá vrstva s mazanicí.
5. Černá přepálená vrstva.

6. Hnědá vrstva s mazanicí.
7. Černá přepálená vrstva.
8. Hnědá jílovitá vrstva s velkou sutí.
- 8a. Velká suť s jílovitou výplní.
9. Zával s hlinitou výplní v SZ rohu sondy /mimo obr./.
10. Černá přepálená vrstva.
11. Šedá jílovitá vrstva s uhlíky, členěná písčitou mezivrstvou /11a/.

Získaný keramický soubor je třeba považovat za jednolitý celek bez ohledu na to, že byl získán z několika vrstev. Sonda totiž protala destrukční vrstvy hradu, zřícené před vchod jeskyně z hrany hradní plošiny. I v nejspodnějších vrstvách se objevovala keramika ze všech období existence hradu; jde tedy o druhotně přemístěné vrstvy, vzniklé postupným destruováním hradního zdi va a splachem kulturní vrstvy. Z těchto důvodů lze nález datovat jen na základě typologie.

Keramika: Z nalezených zlomků nebylo možno rekonstruovat žádný celý tvar, jen výjimečně bylo možné slepit některé střepy k sobě. Nejstarší keramickou skupinu tvoří několik okrajových střepů, vyrobených z hlíny se silnou příměsí tuhy a s okrajem mírně vzhůru vytaženým. Výzdobu okraje tvoří široké mělké žlábků, v jednom případě vlnice, doplněná mělkými žlábků na plecích. Do této skupiny patří dno nádoby z téhož materiálu se stopou po podsýpce a bez značky. Stejně nálezy známe z Blanska a z Lysické sníženiny /Černá Hora, Bořitov/, kde je datujeme do 2. třetiny 13. stol. Další nepočtenou skupinu tvoří zlomky tenkostěnné keramiky s příměsí větších šupinek slídy a vypálené do hnědých odstínů. Okraje jsou rozšířené a svisle seříznuté, bez výzdoby. Obdobnou keramiku známe z Bystrce, kde je datována do poslední třetiny 13. stol. Zvláštní keramickou skupinu tvoří zlomky z hrubých zásobních nádob, vyrobených z hlíny se silnou příměsí tuhy, s povrchem potaženým hrubou šedavou engobou. Okraje jsou šikmo vzhůru vytažené, nádoby jsou bez výzdoby. V jednom případě je na okraji zbytek přilepeného "držáku". Tato hrubá keramika je přímým pokračováním mlado- až pozdněhradištních zásobnic a objevuje se v této oblasti až do 1. poloviny 15. stol. takřka beze změny /Svitávka, Doubravice/. Mimo to je v souboru zastoupena i běžná keramika 14.-15. stol. /takřka jen hrnce/ s okružím s ven vykloněnými okraji atp. Z výzdoby si zaslouží pozornost radělková výzdoba, jednak s hrubým kosočtverečným kolmem, jednak s hrubým obdélným kolmem /druhá varianta se objeví i mezi dvěma liniemi/; přítomny jsou i vícenásobné strmé "velkomoravské" vlnice. Několik zlomků pochází z kónických mís s ven vykloněným okrajem a v jednom případě se na okraji vyskytl zdvojený oválný kolek vyplněný souběžnými liniemi. Dna nádob jsou zachována jen ve fragmentech a nesou jak stopy podsýpky, tak stopy po odříznutí. V této oblasti se dna s podsýpkou udržují ještě dlouho ve 14. století i v městském prostředí /Blansko, Boskovice/.

Jinou skupinu nálezového souboru tvoří loštická keramika. Objevily se zlomky vlastních pohárů /jen 1 okraj/, častější jsou však zlomky z hrncovitých tvarů /ty jsou velmi podobné místním zásobnicovým hrncům z tuhového materiálu - viz výše/. Několik zlomků pochází ze džbánu a z pohárů /s kolkovanou výzdobou/. Poslední keramickou skupinu - nepříliš početnou - představuje uvnitř hnědočerveně polévaná renesanční keramika. Objevily se střepy z misek s kónicky rozevřenými stěnami a střepy z trojnožky. Renesanční je také střep z těla poháru /bez polevy/, zdobeného plastickými "malinami".

Keramický soubor obsahuje nálezy zhruba od poloviny 13. stol. do počátku 16. stol., tj. zhruba období, kdy je písemně doložena existence hradu.

Kovové předměty: Nevelký soubor kovových /železných/ nálezu obsahuje asi 2 desítky předmětů, většinu nálezu tvoří ovšem hřeby. Všechny mají čtvercový nebo obdélný průřez těla, kolmo nasazené hlavice jsou obdélné, objeví se i kruhovitá hlavice. Dále sem patří jedna celá a polovina další koňské podkovy s ozuby a bez obvodové rýhy, drobná kování a šipka se srdcovitým hrotem.

Výzkum ukazuje, že prostor před jeskyní byl před zaplněním středověkým souvrstvím kryt mohutným převisem. Řešení problému jeho možného pravěkého osídlení postupným vyklizováním sedimentů je z technických důvodů obtížné. Výhodnější by bylo předběžně zjistit stratigrafii tohoto prostoru geologickým vrtem, v návaznosti na vrty prováděné O. Štelclem na plošině směrem k vesnici.

Lokalita 559, obec Lipovec, okr. Blansko

Tato jeskyně má poměrně malý portál a vlastní výplň tvoří jen tenkou vrstvu. Sonda byla proto vedena přes mocný val, který se vytvořil na plošině před jeskyní /hloubka 2,90 m, délka 3 m, šířka 1,80 m/. Skalní podloží je šikmo zkoseno směrem od jeskyně, takže souvrství směrem k portálu vyklínuje. Podloží je nepravidelné, s hlubšími puklinami vyplněnými spraší. Pravá stěna sondy obnažovala skalní stěnu, levá stěna vytvářela následující profil /obr. 7 /:

1. Černá humózní hlína.
2. Šedočerný hlinitý horizont.
3. Světle hnědá hlinitá vrstva. Faunisticky je doložen *Sus domestica* /astragalus dex./, *Cervus elaphus* /fragment parohu/, *Meles meles* /mandibulae dex./, *Capreolus capreolus* /zlomky humeru a crania/, *Helix pomatia* /velké množství schránek/; palynologicky je doložen pyl *Pinus* /1 zrno/, *Abies* /1 zrno/, *Tilia* /3 zrna/, *Graminae* /1 zrno/ a *Asteraceae Tubuliflorae* /1 zrno/.
4. Temně hnědá půda, místy s polohami suti. Při její bazi, na rozhraní pleistocénu a holocénu bylo nalezeno 12 neurčitelných zlomků dlouhých kostí, s hnědočernými vysráženinami Mn na povrchu. Palynologicky byl určen pyl *Pinus* /4 zrna/, *Picea* /1 zrno/, *Tilia cordata* /3 zrna/, *Tilia platyphyllos* /1 zrno/, *Larix* /1 zrno/, *Anthroceros* /1 zrno/, *Artemisia* /1 zrno/, *Graminae* /1 zrno/ a *Chenopodiaceae* /1 zrno/.

5. Spraš. V povrchové části doložen *Equus* sp. /zlomky tibie/ a neurčitelné fragmenty dlouhých kostí s korodovaným povrchem, bez vysráženin Mn a Ca. V hlubších polohách téže vrstvy byly nalezeny fragmenty dlouhých kostí s hnědočerně zbarveným, místy korodovaným povrchem. Při pylových rozbořech byl nalezen pyl *Pinus* /4 zrna/, *Betula* /1 zrno/, *Asteraceae Tubuliflorae* /4 zrna/, *Asteraceae Liguliflorae* /1 zrno/ a *Polypodiaceae* /1 zrno/.

Hlavní část profilu tvoří členité souvrství holocénu, při bazi navazuje vrstva pleistocénní spraše. Paleontologický materiál se ve zlomkovité formě vyskytoval v celém profilu.

Lokalita 565 /Jedelská ventarola/, obec Lipovec, okr. Blansko

Sonda přetála mocný val na plošině před jeskynkou a částečně zasáhla i do jeskynní výplně /hloubka 3,40 m, délka 3,20 m, šířka 2 m/. Val je tvořen tímto sledem vrstev /obr. 8 /:

1. Černá humózní hlína.
- 1a. Černošedý hlinitější horizont při její bazi.
2. Hnědošedá hlinitá půda. Ve svrchní části je přítomen *Meles meles* /mandibulae/, *Vulpes vulpes* /mandibulae/, *Capreolus capreolus* /mtt., mtc., fragment výsady parohu/, *Lepus europaeus* /tibia, humerus, pelvis, scapula/ a neurčitelné fragmenty dlouhých kostí. Ve spodní části byl doložen *Meles meles* /fragmenty crania, mandibulae/, *Cervus elaphus* /phalanx I/ a neurčitelné zlomky dlouhých kostí. V téže poloze byl palynologicky zjištěn pyl *Pinus* /2 zrna/, *Tilia cordata* /2 zrna/, *Equisetum* /1 zrno/, *Polypodiaceae* /1 zrno/ a *Chenopodiaceae* /1 zrno/.
- 2a. Poloha hnědošedé drobtovité hlíny při skalní stěně.
- 2b. Hnědošedá, hrubě drobtovitě rozpadavá poloha při skalní stěně.
3. Světle hnědá hlinitá vrstva s drobovými a křemennými valounky. Ve svrchní části se vyskytl *Meles meles* /zlomky crania/, *Bos* sp. /zlomek ulny/, *Sus* sp. /zlomek humeru/ a bylo zde nalezeno poměrně hodně pylu, a to: *Pinus* /1 zrno/, *Betula* /1 zrno/ a *Asteraceae Liguliflorae* /4 zrna/. Ve střední části byl zjištěn *Pinus* /5 zrn/, *Picea* /1 zrno/, *Fagus* /1 zrno/, *Abies* /1 zrno/, *Polygonum aviculare* /1 zrno/, *Brassicaceae* /2 zrna/, *Asteraceae Liguliflorae* /8 zrn/ a *Tubuliflorae t. Cirsium* /1 zrno/. Ve spodní části vrstvy, v poloze uhlíků a přepáleného vápence, byl doložen *Equus* sp. /phalanx I/, palynologicky *Pinus* /1 zrno/, *Tilia cordata* /1 zrno/, *Polygonum aviculare* /1 zrno/ a *Asteraceae Liguliflorae* /12 zrn/.
- 3a. Světle žlutá hlinitá poloha při skalní stěně.
4. Temně hnědá hlinitá půda, místy se sutí. Pylovou analýzou byl zjištěn pouze pyl *Pinus* /1 zrno/, *Artemisia* /1 zrno/.
5. Sprašová hlína s ostrohrannou sutí. Palynologicky byl doložen *Pinus* /2 zrna/, *Corylus* /1 zrno/, *Polygonum aviculare* /1 zrno/, *Chenopodiaceae* /1 zrno/, *Cyperaceae* /1 zrno/ a *Artemisia* /1 zrno/.
6. Písčité narezlá sprašová hlína s valounky kulmských drob.
- 6a. Šmouhy téžoh charakteru diagonálně členící čistou spraš.
7. Spraš s vápnitými záteky. Poloha v podloží holocénu poskytla větší počet neurčitelných fragmentů dlouhých kostí s bělavě žlutě zbarveným, částečně korodovaným povrchem. Při bazi polohy se vyskytl *Rangifer tarandus* /P3 sin./ a další zlomky dlouhých kostí s mramorově patinovaným, částečně korodovaným povrchem a s místními vysráženinami Ca.
8. Čistá šedožlutá spraš s nálezem *Equus* sp. /zlomek femuru/.

Bazi profilu tvoří souvrství spraše, členěné šikmými vrstvičkami narezlé písčité sprašové hlíny. Holocénní souvrství je analogické poměrům v profilu 599. Kumulace zlomků dlouhých kostí byl spolu s přítomností uhlíkaté polohy nevyučovaly činnost člověka, přímý důkaz však chybí. Mohly by tomu nasvědčovat i nálezy synanthropních typů pyl. zrn /*Polygonum aviculare*, *Chenopodiaceae*/.

Lokalita 577 /V panském klínku/, obec Ostrov u Macochy, okr. Blansko

Sonda byla vedena přes val na plošině před jeskyní v délce asi 4,5 m /šířka 1,5 m, hloubka 1,8 m/. Řez valem poskytl tento jednoduchý profil /obr. 9 /:

1. Černá humózní hlína s polohou sutí.
 2. Hnědá půda místy s polohami sutí. Obsahovala neurčitelné fragmenty kostí se žlutohnědě zbarveným povrchem bez Mn a Ca vysráženin.
 3. Spraš.
- Předběžně byly zkoumány také sedimenty v hlubších částech jeskyně, kde byla doložena přítomnost *Ursus speleus*, *Vulpes* sp. a *Mammontheus primigenius*.

Lokalita 632 /Balákova jeskyně/, Suchdol, obec Vavřinec, okr. Blansko

Sonda byla umístěna ve vnitřní části jeskyně, uprostřed její vstupní části /hloubka 2,6 m, délka 3,1 m, šířka 2 m/. Zasáhla sled vrstev ve vstupním valu, ve vchodu jeskyně mocně vyvinutém /obr. 10 /:

1. Subrecentní humózní hlína /moder/.
2. Hnědočerná půda.
3. Šedá hlína s drobnou sutí.
4. Hnědá hlinitá vrstva.
- 4a. Při bazi vrstvy 4 místně šedé, provápněné polohy.

5. Šedožlutá, silně vápnitá vrstva s korodovanou sutí /do 5 cm/.
6. Vápnitý sintr, žlutohnědý, drobný.
7. Drobná, místy zaoblená sut, silně zasintovaná /do 3 cm/.
8. Vápnitý sintr, žlutohnědý, drobný.
9. Silně stmelená drobná korodovaná sut do 1 cm. Místy do ní proniká sintr z nadloží, místy jsou hlini-
tější, žlutohnědé polohy. -n. poloha nickamínku.
10. Drobná, místy zaoblená sut, silně zasintovaná /do 3 cm/.
11. Drobná sut do 3 cm, místy ostrohranná, místy vymytá.
12. Polohy vymyté suti.
13. Šedožlutá vrstva s úlomky ostrohranné suti /do 10 cm/. Místy drobné žlutohnědé vysráženiny CaCO_3
do 1 cm. Vodorovně šrafováno: Šedé čockovité polohy, neobsahující uhliky ani nálezy.
14. Sut stmelená vápenným sintrem /do 5 cm/.
15. Žlutohnědá vrstva s drobnou sutí do 3 cm.
16. Sprašová výplň se sutí, místy prostoupená nickamínkem /n/.
- 16a. Sprašová hlína s ostrohrannou sutí /do 2 cm/.
- 16b. Sprašová hlína s hrubotvarou sutí.

Bazí profilu tvoří souvrství pleistocenních sprašových hlín. Na jejich povrchu se vyskytly tři šedé čockovité polohy, které však neobsahovaly žádné archeologické nálezy. Holocén je zastoupen mocným a velmi členitým souvrstvím hlinitých a suťových vrstviček. Značný stupeň jejich vymytí spolu s tvorbou nickamínku svědčí o vlhkých poměrech, které i v minulosti v jeskyni převládaly, a které asi zabránily lidskému osídlení.

Lokalita 694 /Kateřinská jeskyně/, Suchdol, obec Vavřinec, okr. Blansko

V pravé části vchodu byly kolmo na stěnu portálu situovány 2 sondy.

1. sonda 3 m za první mříží /hloubka 1,8 m, délka 1,6 m, šířka 0,8 m/ zastihla materiál přemístěný z hlubších částí jeskyně. V sedimentu byly zastoupeny korodované a omléte vápencové valouny a balvany do velikosti 30 cm i ostrohranný opad stěn a stropů s různým podílem hlinitého materiálu. Místy se vyskytly ojedinělé valounky kulmských hornin. Ve vertikálním průřezu nebylo možno vyčlenit odlišné vrstvy.

V paleontologickém materiálu byl nejhorněji zastoupen *Ursus spelaeus*, v malém množství *Canis lupus* a *Panthera leo cf. spelaea*. Osteologický materiál, nalezený většinou ve fragmentech, je barevně různorodý a nese znaky fosilizace v různém prostředí. Tuto skutečnost lze doložit po celém profilu až do hloubky 1,8 m.

2. sonda 2 m před první mříží, měla hloubku 1,5 m, délku 3 m a šířku 0,6 m. V nadloží rozvětralých vápencových bloků u skalní stěny se nacházela kapsa s holocenní výplní. Z fauny byla zastoupena převážně *Chiroptera*. Výše vyklínovala šedožlutá vrstva se středověkou keramikou.

Sedimenty ve vzdálenosti 1 m až 3 m od skalní stěny odpovídají makroskopicky i svým paleontologickým obsahem materiálu zastoupenému v sondě 1. Na bazi sondy byla nalezena pazourková čepel s částečně retušovanými a odrcenými hranami /obr. 3:9/. V obou sondách bylo nalezeno 814 ks osteologického materiálu druhu *Ursus spelaeus*.

Celkově je možno stanovit, že se ve vstupní části až do hloubky 1,8 m jedná převážně o přemístěný materiál vyvezený při úpravách Kateřinské jeskyně. Intaktní mladopaleolitické vrstvy je však možno předpokládat ve spodní části suťového kužele.

Závěr. Jednotlivé lokality mají své specifické podmínky i charakter sedimentace, zatímco analogie při tvorbě holocenního souvrství lze konstatovat jen mezi lok. 559 a 565. Převážně osídlení je doloženo na lokalitě 184/paleolit, eneolit-doba bronzová/ a 694/paleolit/, středověké osídlení na lok. 433, 527, 694 a předběžným průzkumem také na lok. 569 - Císařská jeskyně/. Pleistocenní paleontologický materiál byl získán z lokalit 72, 559, 565, 577 a 694, holocenní osteologický materiál také z ostatních výkopů.

Grabung von Höhlenausfüllungen im nördlichen Teile des Mährischen Kartes /Bericht für das Jahr 1981/. Im Jahre 1981 führte das Institut Anthropos des Mährischen Museums die Grabung einiger intakten Höhlenausfüllungen im nördlichen Teile des Mährischen Karstes und eine Revisionssondage der Höhle Kateřinská durch. Zu Sondagearbeiten wurden 10 Lokalitäten im Pustý und Suchý žleb und in Holštýnsko gewählt, deren Untersuchung sich auf den Raum der Eingänge und die Plateaus vor den Höhlen konzentrierte. Vorläufig bekunden die Ergebnisse, dass jede Lokalität ihre spezifischen Bedingungen und den Charakter der Sedimentation hatte, während man Analogien bei der Bildung der holozänen Schichtenfolge nur zwischen den Lokalitäten 559 und 565 konstatieren kann. Auf den Lokalitäten 184 und 237 wurden fluviale Sedimente erfasst, meist ist jedoch die Basis der Profile von Löss gebildet. Eine prähistorische Besiedlung ist auf der Lokalität 184 /Paläolithikum, Aneolithikum-Bronzezeit/ und 694 /Paläolithikum/ und eine mittelalterliche auf den Lokalitäten 433, 527, 569 und 694 belegt. Pleistozänes paläonthologisches Material wurde von den Lokalitäten 72, 559, 565, 577, und 694, holozänes osteologisches Material auch aus den anderen Grabungen gewonnen. Weder die sedimentologischen noch teilweise auch die palynologischen Analysen sind bisher abgeschlossen. Es wird vorausgesetzt, dass die durch eine systematische Verfolgung der Höhlenausfüllungen gewonnenen Angaben zur Klärung der stratigraphischen Situation und des Naturmilieus dieser Lokalitäten mit der Möglichkeit einer breiteren Verallgemeinerung und Applikation im Rahmen des Mährischen Karst-Areales beitragen werden.

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr.11/

V roce 1981 dokončil n.p. Ingstav těžbu spraší v hliníku u Pavlova, kde v průběhu minulých let zachraňovali pracovníci ústavu v povrchových vrstvách především sídlištní objekty lidu s moravskou maľovanou keramikou a v nižších úrovních pak roztroušené mamutí kosti spolu s přímými doklady mladopaleolitického /pavlovien/ osídlení. Zvláštní pozornost si vyžádaly odkryté profily sprašových stěn. O jejich studium projevíli zájem také kvarterní geologové /T. Czudek, V. Havlíček, P. Haessaerts/. Nejpriznivější možnosti pozorování nabízela hlavní /jižní/ stěna rozsáhlého odkryvu, v jejíž spodní části při basi nejmladší spraše probíhal soliflukcí a erodí rozrušený nálezový horizont. Prozrazoval bezpochybně přítomnost paleolitické stanice, postižené destrukcemi v původní poloze výše ve svahu.

V hrubě bagrem sejmuté stěně byly pečlivě očištěny a barevnou kresbou podrobně pro dokumentaci zachyceny tři profily. Prvý z nich v třetině délky od západní stěny se nabízel v místech nejčastějších výskytů mamutích kostí. Nejsvrchnější partie spraše nevykazovaly žádné výrazné změny. Teprve v úrovni 400 cm pod povrchem probíhaly značně protáhlé čočky křížové zvrstvených pískovcových zvětralin. Byly tedy zřejmě sneseny nárazovými přívaly vod. V jejich podloží ležely již oglejené spraše se zřetelnými projevy uvrstvení i druhotného pohybu. V hloubce 540 cm se rýsovalo i na jiných místech zřetelné souvrství o mocnosti 60-70 cm téhož charakteru, poznamenané navíc tvorbou slabě vyvinuté hnědozemní půdy, čočkami i souvislými polohami třetihorních zvětralin, popelovitými smouhami i s drobnými uhlíčky po dřevu, mamutími kostmi a ojedinělými silexy. Podložní zona spraší se vyznačovala jasnějším tónem zbarvením do žluta až oranžova. To nebylo způsobeno jen přítomností jemné frakce vátých písků nápadně žluté barvy, vyznačujících se jílovitějšími polohami šedavých tónů pravidelné rytmické uvrstvení. Ona jasná barva je příznačná právě pro tuto polohu spraší v širokém regionu. Teprve v úrovni 800 cm pod povrchem se do tohoto souvrství vklínovaly jazyky výrazněji vyvinuté půdy hnědozemního typu, jejíž nápadné zbarvení je přirovnáváno obvykle k odstínům suchého tabákového listu. I v této půdě, stejně jako v jejím nadloží, se vyskytovaly ojediněle uhlíky po dřevu a vedle nich i limonitické broučky Mg a Fe. Stupeň oglejení v těchto polohách dosahoval větší intenzity a ještě zřetelněji se projevoval směrem do podloží.

Druhý profil blíže západní stěny skrývky se odlišoval od prvního jen v podrobnostech. V úrovni 400cm pod povrchem probíhala na navětralé stěně dobře patrná souvislá zona šedavě bílých povlaků CaCO₃. Pískovcová drt se čočkovitými formacemi vklínovala až do svrchní slabě vyvinuté půdy. Svými rozptýlenými součástkami poznamenala nejen její sedimentační, ale i petrografický obraz. Pásmo mezi oběma půdami dosahovalo mocnosti téměř 300 cm a vyznačovalo se zvláště v jeho spodní části velmi jemným rytmickým zvrstvením. Spodní půda zde byla od nadložního souvrství oddělena ostrou hranicí, prozrazující druhotný pohyb a určitý časový hiát. Těsně pod spodní půdou se projevovala v hnědavěji zbarvené spraši se znaky částečného odvápnění naprosto nápadná lístkovitá odlučnost. Tento jev přísluší jednoznačně zeminám glaciální struktury, vzniklé působením ledu.

Třetí profil byl očištěn jako detail blíže západní stěny v souvrství mezi oběma půdami. Probíhal ve směru po spádnicí a tedy kolmo na oba předchozí. Umožnil sledovat velmi působivou rytmickou vrstevnatost, vzniklou zřejmě eolickou sedimentací do zvlhčeného prostředí. Drobné mrazové voštiny spolu se znaky soliflukce dokládaly podmínky periglaciálního klimatu.

Hlavní přínos pozorování spočívá v zachycení neobvykle mocného souvrství, které zachycuje značně úplný sedimentační a půdotvorný vývoj PK I. Při hladině je uzavřeno slabě vyvinutou půdou /Tursac-25.000 B. P./, při basi zase půdou odpovídající celkovým charakterem povaze půdy Stillfried B /29.000 B. P./. Tento vývoj byl pozorován a dokumentován již dříve archeologickými výzkumy paleolitických stanic pod Pavlovskými kopci, ovšem v poměrně menší mocnosti. Nejbližší leží obě půdy bezprostředně nad sebou jen jako slabé polohy ve východní stěně hliníku u Dolních Věstonic, kde jsou také dobře datovány radiokarbonovou metodou.

V místech, kde těžební dno protínalo nálezovou vrstvu v horní půdě, byl proveden i větší odkryv. Na pečlivě očištěné ploše se daly dobře sledovat pevné příměsy zvětralých pískovců, rozptýlené uhlíčky, stopy kostního popela a červeného barviva. Podařilo se získat a po deštivých letních přívalech znovu vzdvihnout další drobné i velmi jemné odštěpky silexů, několik kamenných nástrojů a zlomky kostí. Ke kamenné industrii se připojil i přelomený hrot s inverzní retuší, která přechází v plochu. Lze ho označit za zcela charakteristický prvek pro stanici Pavlov I. Nechyběly ani dvě lastury třetihorních měkkých šů, které byly upraveny jako příkrasky.

Nenáročný výzkum v hliníku u Pavlova přinesl významné poznatky. Na jeho základě se dá rekonstruovat skreslit důležité profilové defilé, osvětlující nejen postupné změny a vliv potůčku, protékajícího ve směru od Klentnice, na spraše ve východní části skrývky, ale především složitý sedimentační, stratigrafický a půdotvorný vývoj celého souvrství PK I. Na jeho základě bude možno spolehlivěji a podrobněji sledovat posloupnost mladopaleolitického osídlení v širší oblasti.

Rettungsgrabung in der Lehmgrube bei Pavlov /Bez. Břeclav/. Noch bevor der VEB Ingstav den ausgehobenen Raum bei Pavlov verdeckte, wurde im Rahmen der Bergungsarbeiten des Institutes die Grabung der abgedeckten Lösswände beendet, an der auch Quartär-Geologen teilnahmen. In der Südwand hat man drei Teilprofile gesäubert, die wichtige Erkenntnisse über die allmähliche Entwicklung des PKI gewährten. Unter einer mächtigen Lage des jüngsten Lösses mit Einlagen von tertiären Sandsteinverwitterungen stellte ihn eine bis 300 cm mächtige Schichtenfolge am Spiegel durch einen schwach entwickelten Boden /Tursac/ begrenzt, mit Belegen einer Pavlovien Besiedlung in sekundärer Lage und an der Basis durch einen markanten tabakfarbenen Boden /Stillfried B/ vor. Diese wird von dem Liegen - den mit einer markanten glazialen Struktur an der Oberfläche durch einen auffallenden Hiatus abgeteilt. Die von beiden Böden umschlossene Zone weist eine rhythmische Schichtenfolge gelblich ockerfarbenen Feinsande und von graulich verfärbten Mergelböden auf, die von periglazialen Erscheinungen begleitet ist. Diese Entwicklung wurde bereits früher durch archäologische Grabungen in einer wesentlich geringeren Mächtigkeit dokumentiert, nun wird sie jedoch eine genauere Einreihung der einzelnen paläolithischen Stationen in der Umgebung in ein stratigraphisches Schema und dadurch auch eine verlässlichere Verfolgung der Sukzession der jungpaläolithischen Besiedlung in einem breiteren Raume ermöglichen.

An den Stellen, wo der Förderungsboden die Fundschicht durchschnitt, wurde auch eine Flächenabdeckung durchgeführt. Gut waren in ihr verstreute Holzkohlestückchen, Knochenasche, roter Farbstoff und teilweise auch Teile zerfallener Mammutknochen gemeinsam mit dem Vorkommen von Steinindustrie ersichtlich. Diese begleitete auch ein Pfeilspitzenbruchstück, das für die Station Pavlov I kennzeichnend ist und zwei Muscheln, die als Anhänger benützt worden waren.

ZACHRAŇOVACÍ AKCE V PŘEROVĚ-PŘEDMOSTÍ

/okr. Přerov/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 12, 13/

Významné archeologické naleziště v Přerově-Předmostí je v současné době bezprostředně ohroženo asanačními pracemi, připravujícími rozsáhlou bytovou výstavbu, a vyžaduje trvalý ochranný dohled. Při jedné z návštěv zjistili pracovníci ústavu násilné otevření přístřešku se skládkou mamutích kostí a narušení nálezo-ové situace uchovávaných památek i zásahy do očištěných profilů ve sprašových stěnách. Při nové úpravě celého prostředí byly přehlednuty všechny kosti i zbytky kulturní vrstvy a přitom získány další kamenné nástroje, větší hruška barviva, špičák lišky s otvorem pro zavěšení, několik zlomků opracovaných kostí i vlastní kostěné nástroje. Mezi nimi zasluhuje zvláštní zmínky jemné šídlo a části lžícovitých předmětů. Všechny tyto nálezy, zvláště pak ony kostěné, doplňují velmi výrazně předchozí soubor předmětů^{1/}. Při této příležitosti byly znovu studovány v pečlivě očištěném a latexovým pojidlem fixovaném profilu složité úložné podmínky půdního komplexu PK I a v jejich nadloží též nápadné periglaciální jevy, zvláště mrazové klíny. Zkusenosti ukazují, že použitou metodu pro zachování sprašových profilů v otevřeném terénu bude možno na příště využít v širším měřítku.

Literatura:

B. Klíma, Archeologický výzkum paleolitické stanice v Předmostí u Přerova v r. 1971, Pam. arch. LXIV 1973, 1-23.

Rettungsaktionen in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/. Die konservierte Mammutknochenanhäufung samt dem fixierten Profil unter der Überdachung bei der Ostwand der Friedhofsanhöhe in Přerov-Předmostí, wurde im Sommer 1981 nach einer gewalttätigen Öffnung der Denkmalstätte stark gestört. Bei der neu vorgenommenen Herrichtung hat man weitere Funde gewonnen, unter denen besonders Knochen - geräte Aufmerksamkeit verdienen.

DVĚ NOVÉ STANICE AURIGNACIENU U HOLEŠOVA

/okr. Kroměříž/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno, Frant. Košina, Holešov

/Obr. 14, 15/

Zásluhou nadšených zájemců se v posledních letech postupně doplňuje do stále pestřejší podoby sít paleolitických stanic na vyvýšeninách, sledujících východní břeh řeky Moravy mezi Bečvou a Dřevnicí. V roce 1981 se zde podařilo Frant. Košinovi objevit při soustavném průzkumu širší oblasti další dvě naleziště nedaleko známé stanice na vrchu Křemenná u Míškovic.

Prvá z nich se rozprostírá v poloze nad Smrtným dolem v katastru Míškovic /obr. 14/ na plošince v prodloužení polní cesty, vedoucí od silnice jižně obce přes kótu 265 směrem k západu. V první fázi sběru poskytla sice jen přes šedesát kusů silně patinované kamenné industrie, ale zato typologicky značně přesvědčivé. Kromě masivního vyčnělého škrabadla neobsahuje jednotlivé charakteristické tvary, celkovou skladbou se však hlásí jednoznačně k té fázi aurignacienu, která je tak příznačná pro oblast střední Moravy. Již vlastní geografická situace navozuje s velkou pravděpodobností její velmi úzké vztahy k nalezišti na Křemenné.

Druhá lokalita leží v katastru obce Ludslavic /obr. 15/ v poloze Kozelce na plošině jihozápadně kóty 286 na sever obce. Poskytla podstatně bohatší kolekci kamenné industrie. Jak jejím množstvím, tak i typologickou skladbou slibuje státi se novou důležitou lokalitou aurignacienu na Moravě. Typologická sestava prvních výsledků sběrových pochůzek prozrazuje stejné prvky a tedy i příslušnost ke stanicím aurignacienu v širším okolí. V kolekci upoutávají pozornost především drobná škrabadla, škrabadla vyčnělá a vysoká a pak vedle běžných rydel a nožů i příznačná drásadla. Pokračující průzkumné práce přinesou jistě další významné doplňky obou kolekcí i nové objevy.

Zwei neue Aurignacien-Stationen bei Holešov /Bez. Kroměříž/. Fr. Košina entdeckte im Jahre 1981 bei Holešov zwei neue paläolithische Stationen. Die erste bei Míškovice liegt oberhalb des "Smrtný důl" nur unweit von der bekannten Lokalität auf Křemenná. An diese binden sie auch enge Beziehungen. Davon zeugt vorläufig nur eine begrenzte Zahl /über 60 Stück/ an Steinindustrie. Die zweite Station ist in der Flur Kozelce bei der Gemeinde Ludslavice situiert. Sie gewährte bereits über 260 Gegenstände, die jetzt schon durch ihre typologische Zusammensetzung im Charakter der Aurignaciens auf eine ziemliche Bedeutung der Station weisen.

WEITERE ERFORSCHUNG DER JUNGMOUSTERIENSTATION OTICE - SOPKA

/Bez. Opava/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Der bekannten Lokalität wurde auch im Jahre 1981 Aufmerksamkeit gewidmet, obwohl sie von einem zweijährigen Futterkraut bedeckt war. Unsere Aufmerksamkeit wird daher auf den südlichen Hang konzentriert, der allmählich absinkt und an den gestreckten Kamm anknüpft, der das Tal der Hvozdnice von Moravice trennt. Auf seinem Gipfelteil unweit des Überganges von Feld zu Waldbestand, gelang es uns eine zweite Konzentration paläolithischer Industrie festzustellen, wenn auch nicht so intensiv wie auf der Ost- und Südostseite des Berges. Die weiss patinierten Silexe konzentrierten sich auf einer Fläche von ca. 50 x 20 m westlich von dem Feldweg, der in der Mitte des südlichen Hanges verläuft. Im gewonnenen Material überwiegen besonders Absplisse, einige auch mit Retuschespuren.

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno

J. Celba, aus Želešice Nr. 74, übergab dem Referenten Scherben der Kultur mit Linearbandkeramik, die er in seinem Garten fand.

Die Lokalität befindet sich am westlichen Rande der Gemeinde. Sie erstreckt sich auf einer mässigen Anhöhe, auf der nordsüdlichen Seite von dem Flusse Bobrava und auf der Westseite von einem Bach umflossen. Nach der Verzierung auf einem Scherben /Notenkopfmotiv/ können wir die gesamte Kollektion des Scherbenmaterials in Phase IIa nach der Gliederung von R. Tichý einreihen¹. Die Funde stammen vermutlich aus einer gestörten Kulturschicht.

Anmerkung:

1 R. Tichý, Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, PA LIII, 1962, 292-293.

TERÉNNÍ VÝZKUM V SUTNÁCH U TĚŠETIC-KYJOVIC V ROCE 1981

/okr. Znojmo/

Vladimír Podborský - Pavel Košťuřík, UJEP Brno

/Obr. 16, Tab. 3-5/

Katedra archeologie a muzeologie filozofické fakulty UJEP pokračovala ve spolupráci s Jihomoravským muzeem v roce 1981 jednak v systematickém výzkumu osady s moravskou malovanou keramikou v Sutnách u Těšetic-Kyjovic, jednak v rozsáhlém záchranovacím výzkumu v souvislosti s těžbou hlíny v rámci stavby vodní nádrže u Těšetic. Na organizaci a dokumentačních pracích obou výzkumů se kromě autorů příspěvku podíleli dr. E. Kazdová, CSc., dr. D. Palátová, H. Palátová, J. Špaček a P. Šindelář.

Systematický odkryv probíhal na ploše sektoru B₁ /45 x 40 m/ východně od kruhového, příkopem opevněného areálu osady s MMK; plocha B₁ uzavřela obrazec plošného odkryvu centra osady do obdélníkového tvaru 150 x 80 m a umožnila sledování vnější palisády, obíhající kruhový příkop ve vzdálenosti cca 40-45m. Ukázalo se, že v severovýchodním průběhu sleduje palisádový žlab příkop ve zcela pravidelném oblouku a že je navíc přerušen brankou /tab. 3:1,3/, orientovanou přesně k východnímu vstupu do centrálního areálu. Zmíněná branka ve vnější palisádě byla široká 140 cm a ke zvláštnostem její konstrukce patří dva dovnitř vybíhající, 120 cm dlouhé žlaby s kúlovými jámami vždy v obou koncích. Také v celém dalším průběhu palisádového žlabu se podařilo zjistit řadu kúlových jamek, většinou kruhového nebo půlkruhového půdorysu /tab. 3:2/.

Rozmístění sídlištních objektů na ploše B₁ potvrdilo předpoklad toho, že v pásmu mezi příkopem a vnější palisádou lze očekávat méně významné typy objektů a že teprve vně vnější palisády začíná vlastní obytná část osady; Podařilo se tu zjistit půdorys nadzemního domu /D₁₄/ sloupové konstrukce /542/526 x 335/316 cm/ - prvý toho druhu na lokalitě, který odpovídá konstrukci i rozměry představám typické sídelní jednotky lidu s MMK /tab. 3:4/. Při východních hranicích odkryvu plochy se nachází část dalšího nadzemního kúlového domu /D₁₃/, jehož půdorys se zatím nepodařilo kompletovat. V severovýchodní části odkryvu bylo dále rozptýleno větší množství kúlových jam, které však další půdorysy neuzavíraly.

Kromě kúlových konstrukcí bylo na ploše B₁ zjištěno a prozkoumáno celkem 48 zemních objektů různé ho typu a stáří. 15 jam lze připsat lidu s lineární keramikou, 4 lidu s vypíchanou keramikou, 13 lidu s MMK a zbytek je neurčitelný.

Značný počet objektů s LnK ukazuje na skutečnost, naznačenou již výzkumem na ploše B, že v severovýchodním kontaktu s centrem osady s MMK se zřejmě nachází starší neolitické sídliště. Jámy s LnK však jsou zatím nevýrazné, nebohaté a ukazují spíše na periferii mateřského sídliště. Z objektů s VK byl nejvýznamnější objekt č. 232; přinesl potvrzení početného zastoupení VK 3. fáze na celé lokalitě. Z objektů s MMK se zdá nejcenější menší hliník /obj. č. 225/ o rozměrech 620 x 720 cm, lokalizovaný v těsné blízkosti vnějšího palisádového žlabu, z jeho vnitřní /západní/ strany. Obsahoval - stejně jako některé další jámy - větší množství malované keramiky fáze Ia s výborně zachovalou ornamentací a poskytl navíc doklady druhotné funkce exploatačních jam; Po částečném zaplnění byla v jeho jižní periferii vybudována pec s

nízkou klenbou o průměru 180 cm a topeništěm, vybíhajícím směrem ke středu hliníku, tj. severním směrem /tab. 4:1,2/. Část klenby pece se dochovala do doby výzkumu.

V jihozápadní části zkoumané plochy se našel dále hrob č. 9 /část mělce uloženého skeletu nebožtíka v sedící /?/ poloze/ a pohřeb tří jedinců v jámě /hrob č. 10/ s několika střepy VK.

Na místě hliníku stavby vodní nádrže, v jihovýchodní části lokality Sutny /tab. 5:1/ byl proveden preventivní výzkum na ploše cca 5.000 m² /západním směrem bude plocha hliníku rozšířena v roce 1982/. Místo preventivního výzkumu je od východního okraje plošného odkryvu osady s MMK vzdáleno asi 500 m; ukázalo se, že neolitické osídlení do této níže položené oblasti již nesáhá. Byl tu zachycen systém kulturních /z větší části obilních/ jam předklasické únětické kultury a pozdní horákovské kultury; 2 objekty náležely velatické kultuře. Celkem se otevřelo 115 kulturních jam. Zdá se, že preventivní výzkum odkryl východní okraj sídlištní plochy starší doby bronzové a halštatskolaténské, na níž se koncentrují především hospodářské objekty /obilnice, četné nálezy zlomků drtel a roztěračů, kamenná surovina/; stopy obydlí zde zatím zjištěny nebyly.

Z památek materiální kultury je vedle fragmentární únětické keramiky nejcennější obsah nevelké velatické jámy /obj. č. 546/ a pak pozdní horákovský inventář řady kulturních jam, např. objektů č. 501, 504, 508, 511, 580, 594, 600, 601 aj.

Obj. č. 546 tvořila nevelká jáma /Ø 140 cm; hl. 70 cm/, v níž se, zvláště ve vrstvě 40-60 cm, našly rozbité koflíky, mísy, amfory a zásobnice, 8 kamenných drtel, zbytky zvířecích kostí a mazanice. Z bohatého keramického obsahu se dosud podařilo rekonstruovat 19 koflíků různých typologických variant /tab. 5:2/ a 3 mísy; ve zbývajícím střepovém materiálu jsou zbytky dalších koflíků. Jde zřejmě o doklad rituální oběti, spojené snad s rituálním mletím obilí, při níž použité nádoby byly obřadně zhvozeny i s drtidly a zbytky hostiny do jámy. Nápadná je izolovanost tohoto kulturního celku, který spolu s obj. č. 538 tvoří zatím jediný doklad osídlení lokality lidem středodunajských popelnicových polí. Dosud není žádných podkladů pro zjištění mateřského sídliště velatického lidu, leč by se toto sídliště nacházelo přímo na "Sutnách" a nebylo ještě objeveno ani povrchovým průzkumem.

Pro kulturní a chronologické zařazení halštatskolaténské keramiky je charakteristický obsah jámy č. 580. Vedle kolkované keramiky /obr. 16:1,4/ se tu našla typická tuhová situlka /obr. 16:8, části soudkovitých hrnců s hlazeným hrdlem a hrubě modelovaným tělem /obr. 16:5/, kusy tuhových hrncovitých zásobnic s deformovanou plastickou páskou /obr. 16:7/ série mís se zataženým okrajem a tuhovaným povrchem /obr. 16:3,6,9-12/ apod.; zlomek žlutého korálku s typickými modrými kresbami v bílém poli /obr. 16:2/ celkový náleзовý profil objektu jen podtrhuje. I když keramika z dalších objektů /např. č. 594/ by mohla být o něco starší /klasickému horákovskému stupni odpovídá také několik dalších objektů, zjištěných na ploše systematického odkryvu osady s MMK/, v naprosté převaze bylo v místech předstihového výzkumu zjištěno osídlení pozdního horákovského stupně, fáze 2-3, tedy tzv. ústupového horizontu halštatského lidu jihozápadní Moravy. V souvislosti s dřívějšími nálezy v západní části lokality se otevírá perspektivní možnost horizontálně stratigrafického studia horákovského osídlení, které se asi šířilo na Sutnách po ose západ - východ.

Terrainuntersuchung in Sutny bei Těšetice-Kyjovice im Jahre 1981 /Bez. Znojmo/. Die archäologische Grabung in Těšetice-Kyjovice verlief im Jahre 1981 an zwei Stellen: einerseits setzte die systematische Abdeckung der Niederlassung mit mährischer bemalter Keramik fort, andererseits führte man eine Vorsprungsgrabung im südöstlichen Zipfel der Lokalität durch, an der Stelle der Lehmgrube des Baues eines Wasserbehälters am Bache Těšetička.

Auf der Fläche der neolithischen Ansiedlung mit mährischer bemalter Keramik wurde der Verlauf der Innenpalisade verfolgt, die in einer Entfernung von 40 - 50 m den Graben des zentralen Arealen umläuft, und zwar östlich und nordöstlich des Grabens; man entdeckte auch die östliche Pforte in der Innenpalisade /Taf. 3:1,3/, die genau zum östlichen Eintritt in das Zentralareal der Niederlassung orientiert ist. Ferner wurde der Grundriss eines Pfostenbaues der Träger der MBK /D₁₄/ /Taf. 3:4/, Spuren weiterer Pfostenkonstruktionen, eine kleinere Lehmgrube mit bemalter Keramik /Obj. Nr. 225/ mit sekundär eingebautem Tonofen /Taf. 4:1,2/ und eine Reihe von Kulturgruben mit Linear-, Stichband- und mährischer bemalter Keramik abgedeckt.

Auf der gefährdeten Fläche /ca. 5.000 m²/ der Lokalität /Taf. 5:1/ wurden insgesamt 115 Objekte der vorklassischen Úněticer und der späten Horákov-Kultur geöffnet; vereinzelt waren hier 2 Gruben mit Velaticer Keramik der jüngeren Bronzezeit. Die Grabung erfasste hier offensichtlich den östlichen Rand einer Siedlung aus der älteren Bronzezeit und aus der Hallstatt-Latènezeit, auf der sich vor allem Wirtschaftsobjekte, besonders Getreidegruben konzentrierten. In Obj. Nr. 546 fand man eine grössere Menge ritual /?/ zerbrochener Velaticer Keramik, 8 Mahlsteine, Reste von Tierknochen usw. Bisher gelang es 19 Tassen /Taf. 5:2/ und 3 Schüsseln zu rekonstruieren, in Scherben bleiben dann weitere Tassen, Vorratsgefäße, Amphoren u.a. Wahrscheinlich handelt es sich um den Beleg eines Opfers, vielleicht mit dem ritualen Getreidemahlen verbunden, wobei die benutzten Gefäße zeremoniell samt den Mahlsteinen und den Resten des Festmahles in die Grube geworfen wurden. Die hallstatt-latènezeitlichen Objekte charakterisiert der Inhalt von Grube Nr. 580 /Abb. 16:1,4/: Teile flaschenförmiger Stempelgefäße, Graphitsitulen, tonnenförmige Graphittöpfe, Schüsseln mit eingezogenem Rand, der Teil einer gelben Perle mit blauer Zeichnung im weissen Feld u.a. Es handelt sich um ein typisches spätes Inventar der Horákov-Kultur Südmährens, in die III. Stufe ihrer Entwicklung /Phase 2-3/ datierbar, die den sog. Rückzugshorizont der Hallstattleute Südwestmährens repräsentiert. Nachdem im westlichen Teil

des Fundortes Objekte der klassischen /II./ Stufe der Horákovcer Kultur erschienen, kann vorausgesetzt werden, dass sich hier die hallstattzeitliche Besiedlung auf der Achse West - Ost verbreitete und dass es hier beim Studium des Inventares möglich sein wird, die horizontal-stratigraphischen Beobachtungen auszunützen.

SÍDLIŠTĚ S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U PAVLOVA

/okr. Břeclav//

Lubomír Kundera, AÚ ČSAV Brno

V listopadu a prosinci 1981, byly prováděny rekultivační práce v hliníku n.p. Ingstav mezi Pavlovem a Milovicemi, kde v letech 1977-78 probíhal výzkum neolitického sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v rámci záchranných výzkumů AÚ ČSAV v Brně při výstavbě vodních nádrží na řece Dyji¹.

Při rekultivaci byly zachyceny další sídlištní objekty s MMK. V jižní části hliníku objekt /č. 34/, který byl bohužel zcela zničen, poskytl fragmentární keramický materiál, dokládající pouze kulturní příslušnost k MMK, a ve východní části tři objekty /č. 31, 32, 33/. Ty byly částečně prozkoumány a byla provedena kresebná dokumentace jejich řezů na profilu v těžební stěně. Pro nepříznivé podmínky a vzhledem k dočasnému přerušování rekultivačních prací bylo rozhodnuto provést dokončení výzkumu při dalším zahájení rekultivace a pomocí mechanizace skrýt vrstvu ornice nad objekty, jejíž mocnost dosahovala 60-70 cm. Rekultivační práce měly být obnoveny v jarních měsících r. 1982. Vzhledem ke změně pracovního harmonogramu, o které jsme nebyli informováni, proběhlo dokončení rekultivace již v prvních týdnech r. 1982 a dokončení výzkumu těchto objektů tím bylo znemožněno.

Z objektů byl získán keramický a osteologický materiál a několik kusů štípané kamenné industrie. Keramický materiál z obj. 31, 32, 33 plně odpovídá již předchozímu zjištění o chronologickém zařazení do fáze IIa kultury s moravskou malovanou keramikou.

Poznámka:

- 1 L. Kundera, Výzkum neolitického sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou u Pavlova /okr. Břeclav/, PV 1977, 22-23; též, Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou u Pavlova, Jižní Morava 1981, roč. 17, sv. 20, 197-198.

Siedlung mit mährischer bemalter Keramik bei Pavlov /Bez. Břeclav/. Im November und Dezember 1981 wurden Rekultivationsarbeiten in der Lehmgrube des VEB Ingstav zwischen Pavlov und Milovice durchgeführt, wo in den Jahren 1977-78 die Rettungsgrabung einer neolithischen Siedlung mit mährischer bemalter Keramik verlief. Bei der Rekultivation hat man weitere Objekte der MBK erfasst. Aus den Objekten wurde keramisches und osteologisches Material und einige Stücke gespaltener Steinindustrie gewonnen. Das keramische Material entspricht völlig der bereits früheren Feststellung über die chronologische Einreihung in Phase IIa der Kultur mit MBK.

SIEDLUNG DER TRÄGER DER MÄHRISCHEN BEMALTEN KERAMIK BEI DIVÁKY

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Durch Lesefunde und bei einer Rettungsgrabung stellte der Mitarbeiter des Regionalmuseums in Mikulov Jaroslav Němeček aus Diváky im Kataster der Gemeinde, drei Siedlungen der Träger mit MBK fest. Bei dem Kuhstall der LPG, am westlichen Rande des Dorfes, am nach Südost gekehrten Hange, wurden Siedlungsgruben gestört, aus denen Keramikproben der MBK geborgen worden waren. Eine weitere Siedlung hat man in der Höhenlage "Padělky" südlich des Dorfes entdeckt. Ausser Keramikbruchstücken, die in die Phase IIa der MBK datierbar sind, wurden auch Knochen- und Steinwerkzeuge gefunden. Vereinzelt sind Funde

aus dem Paläolithikum, der Kultur mit Linearbandkeramik und aus dem Äneolithikum. Die dritte Siedlung erstreckte sich südöstlich von dem Dorfe in der Höhenlage "Díly nad rybníkem". Ausser Keramikbruchstücken, beinernem und steinernem Werkzeug, fand man hier auch das Köpfchen einer Tierplastik.

NÁLEZY KULTURY S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU Z MOHELNA /okr. Třebíč/

Pavel Košťuřík, UJEP Brno

/Obr. 17:2-5/

Na podzim roku 1981 nalezla po orbě v trati "Skřipina" nebo také "Na hradiskách" H. Malá z Ketkovic několik typických keramických zlomků kultury s moravskou malovanou keramikou /obr. 17:2-5/, které můžeme jednoznačně zařadit do II. stupně. Výšinné sídliště ve "Skřipině" leží na ostrožně, kterou vytváří řeka Oslava a Skřipinský potok. Lokalita byla známa již dříve¹ a ve svém soupise památek Náměšťska nad Oslavou ji uvádí též J. Skutil². Osídlení této polohy bylo dlouhodobé a máme důkazy pro osídlení z několika pravěkých období.

Poznámky:

- 1 J. Knies, Soupis paleontologicko-archaeologických sbírek konservátora Moravského musea zemského Jana Kniese. ČMMZ III, 1903, 60-70.
- 2 J. Skutil, Z nejdávnější minulosti Náměšťska n. Osl., Ročenka Musejního spolku v Ivančicích 1947, 36, 38.

Funde der Kultur mit mährischer bemalter Keramik aus Mohelno /Bez. Třebíč/. Im Herbst 1981 fand H. Malá aus Ketkovice in der Flur "Skřipina" oder auch "Na hradiskách" in der Nähe von Mohelno einige charakteristische keramische Bruchstücke der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, die man in die II. Stufe einreihen kann.

NEOLITHISCHE KERAMIK AUS DER SIEDLUNG BEI STŘÍBRNICE

/Bez. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Im Frühjahr übergab J. Jurek dem Museum keramisches Scherbenmaterial, das bei Lesefunden auf dem Felde in der Flur "U sv. Jána" gewonnen worden war, auf der Berglehne östlich von Stříbrnice liegend. Die Funde stammen aus der bereits registrierten Siedlung mit Linear- und bemalter Keramik. Im Rahmen der Region gehört die Niederlassung zu den Höhensiedlungslokalitäten an.

LENGYELZEITLICHES BEIL AUS OPAVA - JAKTAŘ

/Bez. Opava/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

František Ziegler aus Opava - Kylešovice lieh dem Referenten zur Verarbeitung ein eiförmiges Beil

aus metamorphoriertem/?/ Gestein helloliver Farbe mit dunklen Einwachsungen. Das Werkzeug wurde im Jahre 1933 gemeinsam mit keramischem Material in der ehemaligen Sandstätte am westlichen Hange des Jaktařský Berg gefunden.

GRABUNG EINES SIEDLUNGSOBJEKTES DER TRICHTERBECHERKULTUR AUF STRÁNSKÁ SKÁLA

/Bez. Brno-město/

Jana Čiřmářová, Museum der Stadt Brno, Ivo Rakovský AÚ ČSAV Brno

/Taf. 6/

Durch einen Graben der Wasserleitung für die neue Siedlung in Brno-Líšeň wurde auf Stránská skála /Stránský Felsen/ in seinem östlichen Teil, ein Siedlungsobjekt gestört, dessen Grabung aufgrund eines Übereinkommens gemeinsam das AI Brno und das Museum der Stadt Brno eröffneten. Nach der Abnahme der oberen Schichten und der Säuberung des gewachsenen Lösses wurde ein umfangreiches Objekt von unregelmässiger ovaler Form in den Ausmassen von ca. 25 x 55 Meter festgestellt, mit der längeren Achse in Nord - Südrichtung orientiert. Im Verlaufe dieser Saison hat man in zehn Sektoren ungefähr seine Hälfte untersucht, mit der Grabung des übrigen Teiles wird im nächsten Jahre fortgesetzt werden.

Der untersuchte Objektteil hat einen unregelmässigen Grundriss und einen sehr gegliederten Boden, bis 150 cm unter dem Niveau des umliegenden Terrains eingetieft. Das Objekt ist durch keramisches Material in die Trichterbecherkultur datiert, vermutlich in ihren älteren Zeitabschnitt. Ferner hat man osteologisches Material und vor allem Steinindustrie gewonnen. Es handelt sich besonders um grosse Bruchstücke von Steinrohstoff lokaler Provenienz, eine ziemliche Menge an Steinabfall und nur in einem kleineren Ausmasse um fertige Produkte. Erwähnenswert ist der Fund eines kompletten Gefässes, das 43 Klingen enthielt und ein in der Aufschüttung des Objektes gefundenes Kinderskelett.

An zwei tiefsten Stellen des Objektes konnte auch eine paläolithische Schicht festgestellt werden.

Im Zusammenhang mit der Grabung dieses Produktionsobjektes wurde eine geophysikale Messung der angrenzenden Flächen im Ausmasse von 100x100 Meter vorgenommen mit dem Ziel eventuelle weitere Objekte festzustellen.

OBJEKTY KULTURY NÁLEVKOVITÝCH POHÁRŮ VE VYŠKOVĚ - DĚDICÍCH

/okr. Vyškov/

Vratislav Janák, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

V květnu 1981 provedlo archeologické pracoviště Muzea Vyškovska ve spolupráci s AÚ ČSAV Brno záchranný výzkum eneolitických sídlištních objektů, narušených při rozšiřování hliníku cihelny ve Vyškově - Dědicích. V severozápadní části hliníku jsme prokopali zbytky tří kruhových jam o průměru 150 - 200 cm s běžným sídlištním materiálem, v němž převažovala keramika. Podle typických střepů můžeme objekty jednoznačně připsat mladší fázi /C/ KNP. Z uvedené lokality byl dosud publikován pouze hrob KNP¹, v Muzeu Vyškovska je však uloženo ještě několik náleзовých souborů KNP a kultury s MMK, získaných kdysi v cihelně G. Křivánkem.

Poznámka:

1 A. Houšřová, Kultura nálevkovitých pohárů na Moravě, FAP III, Praha 1960.

Objekte der Trichterbecherkultur in Vyškov - Dědice /Bez. Vyškov/. Bei der Rettungsgrabung in der Ziegelei in Vyškov - Dědice wurden drei Siedlungsobjekte der TBK mit charakteristischem Inventar untersucht. Nach den keramischen Funden können wir sie in die jüngere Phase /C/ der TBK datieren.

VÝZKUM ENEOLITICKÝCH MOHYL NA KOSÍŘI U SLATINEK

/okr. Prostějov/

Miroslav Šmíd, Muzeum Prostějovska, Prostějov

/tab. 7/

V roce 1981 pokračovali pracovníci Muzea Prostějovska ve výzkumu eneolitických mohyl na Kosíři v blízkosti obce Slatinky. Po dokončení výzkumu mohyly II ze skupiny velkých baalberských mohyl byl proveden výzkum jedné ze tří nově zjištěných mohyl nad severním srázem trati Boří, ležících v těsné blízkosti východního valu hradiska U varhan. Vizualně se nápadně podobají mohylám tzv. ohrozimského typu. Jsou oválného tvaru /13,5 x 7 m/, orientované přibližně ve směru V-Z a zvedají se nad dnešním terénem maximálně do výšky 70 - 80 cm.

Uvnitř odkryté mohyly byla zjištěna kamenná konstrukce obdélníkového tvaru. Delší osa konstrukce byla shodná s delší osou mohyly. Přesto, že byla kamenná konstrukce v některých místech značně narušena /částečně norou, částečně kořeny stromu/, z jejího perfektního zachování v severozápadní části mohyly lze usuzovat, že se stejnou pečlivostí byla zbudována po celém obvodu. Středem obdélníku - ve směru delší osy - šla kamenná destrukce, která s největší pravděpodobností souvisela s konstrukcí.

Uvnitř mohyly byly zjištěny čtyři žárové pohřby, uložené na úrovni původního terénu. Jeden pohřeb byl uložen přibližně ve středu mohyly, ostatní tři ve východní části kamenné konstrukce. Za popelnice sloužily hrnce s prstovanou plastickou lištou pod okrajem, esovitě profilovaná mísa se třemi horizontálními výčnělky na rozhraní hrdla a výdutě a tzv. bolerázská mísa.

Rozborem antropologického materiálu, který provedl dr. Jan Pavelčík bylo zjištěno, že v mohyle byly uloženy pozůstatky dvou dospělých osob /jedna z nich ve věku 20 - 30 let/ a dvou dětí.

V dřevěných uhlících, nalezených v blízkosti 1. pohřbu byl rozpoznán dub - *Quercus* sp.¹

Poznámka :

1 Posudek vzorků provedl Emanuel Opravil z AÚ ČSAV Brno, expozitura Opava.

Grabung der äneolithischen Grabhügel auf dem Kosíř bei Slatinky / Bez. Prostějov/. Im Jahre 1981 setzten die Mitglieder des Museums in Prostějov mit der Grabung der äneolithischen Hügelgräber auf dem Kosíř im Kataster der Gemeinde Slatinky fort. In diesem Jahr konzentrierte sich die Aufmerksamkeit auf die Grabung eines der drei Grabhügel ober dem Nordhang der Flur "Boří" in unmittelbarer Nachbarschaft des Burgwalles "U varhan". Im Inneren des Grabhügels hat man eine Steinkonstruktion in rechteckiger Form, mit der längeren Achse in Richtung O - W orientiert, festgestellt. Der Grabhügel enthielt vier Brandbestattungen. Visual ähneln diese Grabhügel auffallend den Grabhügeln des sog. Ohrozimer Types.

LÁHEV S LÍMCEM Z DUBU NAD MORAVOU

/okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 17:1/

Ve farské zahradě vybuodovalo JZD sklad brambor, při čemž se na jaře 1981 ve výkopku objevila láhev s límcem /obr. 17:1/. Nádobka zůstala ležet, až si jí povšimnul L. Havran z Tučap, který ji odevzdal pro muzejní sbírky. Láhev je masivních stěn, světle hnědého povrchu /zach. v. 91 mm/. Okraj chybí a také límec je mírně poškozen.

Kragenflasche aus Dub nad Moravou /Bez. Olomouc/. Im Pfarrgarten wurde unter näher nicht bekannten Umständen eine Kragenflasche ausgegraben. Das Gefäß ist massiv, hat eine hellbraune Oberfläche /erhaltene Höhe 91 mm/. Der Rand fehlt.

XV. GRABUNGSSAISON IN HLINSKO BEI LIPNÍK NAD BEČVOU

/Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Die fünfzehnte Grabungssaison auf der Höhensiedlung der Träger der Badener Keramik "Nad Zbruzovým" in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou wurde in den Tagen vom 6. Juli bis 7. August 1981 durchgeführt. Mit Rücksicht auf den seltenen Waldbestand /Lärchen/, der keine klassische Flächenabdeckung mit der Quadratenmethode ermöglicht, setzten wir mit der Untersuchung der vorgesehenen Flächen mit Hilfe von Sonden fort, mit dem Ziel:

- 1/ auf die Batterie von Lehmgruben, ausserhalb des eigentlichen Siedlungsareales im nördlichen Teil des Zugangssattels angebracht. In Sonde S-66/81 erfassten wir acht Objekte /Obj. 3/81, 4/81, 6-11/81/, von denen die meisten Lehmgruben in Trog- oder Zylinderform vorstellen. Nur Obj. 3/81 repräsentiert eine Doppelgrube und Obj. 9/81 eine flache Lehmgrube. Die Fläche nördlich von Sonde S-66/81 bis zur Kante des Hanges wurde mit der geophysikalischen Elektrowiderstands-Methode vermessen. Nach der Bewertung der Ergebnisse wird die Grenze dieser "Produktions"-Agglomeration ermittelt und ihre Untersuchung beendet werden.
- 2/ auf das Vorfeld des zungenförmigen Ausläufers, der in das Tal der Bečva abfällt. Mit den Sonden S-67-69/81 versuchten wir die Fortifikation zu verfolgen, die auf der nordwestlichen Kante der Spornlage zuletzt mit Sonde S-63/80 erfasst worden war. Das Abwehrsystem musste unbedingt den Ausläufer durchschneiden und zum nordöstlichen Hang abbiegen. In Sonde S-67/81 erfassten wir zwar in einer Länge von 321 cm ein Gräbchen /Ž-1/81/, das theoretisch an das Palisadengräbchen in Sonde S-63/80 anknüpfen konnte, aber in beiden Sonden /S-68/81 und S-69/81/, die von der Sonde S-67/81 in Ost- und Westrichtung angebracht sind, erfassten wir seinen Verlauf nicht. Die Bewertung der Fundsituation zeigte eindeutig, dass die Schlusslösung der Frage der Fortifikation des nördlichen Teiles der Niederlassung erst nach einer eingehenden geophysikalischen Analyse der gesamten Fläche möglich sein wird. Diese konzentrierte sich im Jahre 1981 auf die nordöstliche Kante des Siedlungsplateaus. Nach der Auswertung der gewonnenen Ergebnisse wird man zur Vermarkung der Fläche einer weiteren Vermessung sowohl in der Nordecke der Siedlung herantreten können. Mit Sonde S-67/81 haben wir ausser eines Gräbchens /Ž-1/81/ auch fünf Siedlungsobjekte erfasst /1/81, 2/81, 5/81, 12/81 und 14/81/, von denen man drei als Lehmgruben /Obj. 1/81, 12/81 und 14/81/, eines als Keller /Obj. 2/81/ und eines als eine kleinere Grube /Obj. 5/81/ unbekanntem Zweckes klassifizieren kann.
- 3/ auf die weitere Untersuchung von im westlichen Sektor der Niederlassung unweit der Südecke des Plateaus festgestellten Wohnbauten. Hier knüpften wir mit Sonde S-65/81 auf einer 35 m² grossen Fläche auf die vorhergehenden Grabungen an, besonders an Sonde S-59/79, S-55/79 und S-61/80. Wir konzentrierten uns besonders auf die Grabung von Hütte Obj. Nr. 380 /Obj. 21/79, 15/81/, deren Teil wir in Sonde S-59/79 durchgruben. Ferner wollten wir den weiteren Verlauf der nördlichen Steinmauer beglaubigen, die in Sonde S-61/80 erfasst worden war. Wie die eigentliche Grabung zeigte, setzte die Steinmauer in Sonde S-65/81 nicht fort. Daraus geht hervor, dass sie mit der Fortifikation nicht zusammenhängt, sondern bildete die nördliche Stützgrundmauer von Hütte Obj. Nr. 374, deren südliche Steinmauer wir bereits im Jahre 1979 /S-55/79/ untersuchten. Dagegen setzte das Palisadengräbchen, das in Sonde S-61/80 erfasst wurde, auch in Sonde S-65/81 fort und durchschnitt sie in ihrem nördlichen Teil. Von Hütte Obj. Nr. 380 untersuchten wir mit Sonde S-65/81 die Südwand in einer Länge von 555 cm. Sie war von einem 45 cm starken Streifen rot durchbrannten Lehmewurfes gebildet, der auf beiden Seiten von einem Gräbchen mit kleinen Pfostengruben gesäumt war. Im östlichen Teil der Wand befand sich eine 40 cm breite Lücke. An ihrem westlichen Rande bog die Wand ein und in der Biegung waren zwei Flachreliefs angebracht /60 und 80 cm lang/, aus Ton modelliert - eine auf der Seite liegende stark schematisierte Gestalt und ein Gebilde, das an ein langes Messer mit kurzem Griff erinnert. Die Anbringung der "Plastiken" direkt in der Wand zeugt davon, dass sie unmittelbar nach dem Austrocknen mit einer weiteren Erdschicht verschüttet und in die Wand eingebaut wurden. Dieser Umstand führt uns zu der Ansicht, dass wir sie offensichtlich als ein Bauopfer betrachten können. Die Südwand hat man auf der Krone der 45 - 60 cm hohen Stirn einer Bank errichtet, die für die Hütte im Hang ausgehoben war. Wie wir bereits im Jahre 1979 bei Hütte Nr. 374 feststellten, wurde auch bei Hütte Nr. 380 der Fussboden mit einer 20-45 cm mächtigen Schicht gestampfter dunkler Erde planiert. In den Fussboden waren 38 Pfostengruben eingelassen, die mit der Hütte einwandfrei zusammenhängen. Ihre Anordnung, und dadurch auch die Hüttenkonstruktion wird es endgültig möglich sein erst nach der Beendigung der Grabung der bisher nicht untersuchten Fläche des Objektes auszuarbeiten. Dann werden wir uns entscheiden können, ob auch irgendein, von den weiteren 19 Pfosten, in Sonde S-65/81 erfasst, mit dem Bau zusammenhängt.

Den Fussboden der Hütte bedeckte eine markante schwarze russige Schicht, von einer mächtigen Lehm-

bewurfscholle überdeckt /eingestürzte Wände und Decke/, die im nördlichen Teil in eine Steinanhäufung überging. Bei der Nordwand gelang es uns 12 Webgewichte - Überreste eines eingestürzten Webstuhles - zu erfassen.

Ausser Obj. 15/81 /380/ enthielt die Sonde weitere 10 Objekte /Obj. 13/81, Obj. 16-24/81/, von denen vier Lehmgruben /Obj. 18/81 und Obj. 20-22/81/ sind, die sechs übrigen können als Keller interpretiert werden. Im südlichen Teil der Sonde S-65/81 ergab sich eine interessante stratigraphische Situation, die uns die Hütte zu datieren verhalf. Unter ihrem Fussboden und der ausgleichenden gestampften Schicht lag Obj. 17/81. Da die russige Schicht, die den Wüstungshorizont auf dem ursprünglichen Hüttenfussboden vorstellt, ober der Grube ungestört war, musste diese vor ihrer Wüstung ausgehoben worden sein. Wir können daher den Keller - Obj. 17/81 als älter oder als gleichzeitig mit Hütte Nr. 380 betrachten. Grube Nr. 17/81 ist dann durch einen scharf profilierten unverzierten Krug mit subkutanen Henkeln in die ältere Phase der Boleráz Stufe der KK datiert. In denselben Zeitabschnitt kann auch das Material von dem Fussboden des Obj. 380 eingereiht werden. Diese chronologischen Beobachtungen werden wir nach Beendigung der Grabung von Hütte Nr. 380 in der nächsten Saison beglaubigen können, denn die südliche Lehmewurfwand überdeckt Obj. 24/81, das Grube Nr. 23/81 störte. Gleichzeitig war bei dem Bau der Südwand auch Obj. 19/81 erfasst worden.

Von den Belegen der materiellen Kultur würde ich besonders auf einen Klumpen Rohkupfers mit dem eingeritzten Zeichen der Hütte /?/, auf drei Zooidole, auf ein kleines Tonidol - einen Zahn oder ein Beil nachahmend - und auf ein keuleartiges Beil mit Rille aufmerksam machen, von dem wir annahmen, dass er erst in der Úněticer Kultur auftritt.

ANEOLITHISCHE NIEDERLASSUNG IN STĚBOŘICE

/Bez. Opava/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Mitglied der Expositur de Al ČSAV Brno in Opava H. Kavanová fand beim Grundmaueraushub für ein Glashaus beim Familienhause in Stěbořice /Bez. Opava/ Nr. 95 den Bodenteil eines grösseren Gefässes und ein schlauchförmiges Gewicht. Aufgrund der typologischen Analyse, besonders der Zusammensetzung des keramischen Teiges, gehören beide Gegenstände in den Zeitabschnitt des mittleren Äneolithikums /TBK, KK-Boleráz/.

Die Lokalität befindet sich auf der ersten Terrasse am linken Ufer des Baches Velká im nordöstlichen Teil der Gemeinde, westlich der Bezirkstrasse Opava - Stěbořice - Nový Dvůr. Der angeführte Fund ist vor allem dadurch wichtig, dass er der erste Beleg einer mitteläneolithischen Besiedlung im Flussgebiet der Hvozdnice und des Jaktářský Baches ist.

HROB KULTURY SE ŠŇUROVOU KERAMIKOU Z VYŠKOVA

/okr. Vyškov/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 18:5-7/

V roce 1950 byl v prostoru vstupu do areálu Okresní nemocnice rozrušen hrob kultury se šňurovou keramikou. Jeho obsah zachránil s. G. Křivánek, který předal střepový materiál do sbírek okresního muzea¹. Bližší nálezové okolnosti nejsou známy. V keramické laboratoři AÚ ČSAV Brno byly ze střepů rekonstruovány tři nádoby, a to džbán /1/ a dva hrnce vejčitého tvaru /2,3/.

1. Džbán s uchem, z velké části doplněný sádrou. Hrdlo je kónické. Na rozhraní hrdla a výdutě je výrazný lom. Plece jsou prohnuté a spodní část kónická. Povrch šedočerné barvy je vyhlazený. Hlinitopísčité materiál je dobře vypálený. V = 161 mm, Φ okraje = 170 mm, Φ dna = 70 mm.
2. Hrnec vejčitého tvaru, z velké části doplněný sádrou. Ze šikmo seříznutého okraje vybíhá jeden pro - táhlý výčnělek /původně byly čtyři/. Hrdlo je mírně prohnuté a výdut baňatá. Povrch hnědé barvy je drsný. Hlinitopísčité materiál je dobře vypálený. V = 268 mm, Φ okraje = 170 mm, Φ dna = 107 mm.

3. Hrnec vejčitého tvaru, opět hojně doplněný sádrou. Z okraje, který je šikmo seříznutý, vybíhají dva protáhlé výčnělky /původně byly čtyři/. Hrdlo je prohnuté a výdutí kulovitá. Dno se nezachovalo. Povrch hnědošedé barvy je zdrsnělý. Illinitopísčitého materiálu je dobře vypálený. Zach. V = 230 mm, Ø okraje = 173 mm.

Z výdutě a hrdla obou nádob pochází cca 15 ks střepového materiálu, který se nedal vsadit do nádob při rekonstrukci.

Hrobový celek podle inventáře můžeme zařadit do mladší fáze kultury se šňurovou keramikou. Na území města byl ve Vyškově-Dědicích v r. 1943 odkryt hrob této kultury. Keramičkový inventář se však ztratil během druhé světové války². Oba uvedené nálezy celky jsou důležité, neboť dokládají existenci osídlení lidu se šňurovou keramikou v oblasti Vyškovské brány.

Poznámky:

1 PhDr. V. Janákoví, bývalému pracovníkovi vyškovského muzea, děkuji za poskytnutí střepového materiálu k rekonstrukci.

2 Nepublikováno. Nálezová zpráva J. Poulíka, archiv AÚ ČSAV Brno, č. j. 126/43.

Grab der Kultur mit Schnurkeramik aus Vyškov /Bez. Vyškov/. Im Raume des Einganges in das Areal des Bezirkskrankenhauses barg im Jahre 1950 G. Křivánek den Inhalt eines Grabes mit Schnurkeramik. Aus den Scherben wurden drei Gefässe rekonstruiert, und zwar ein Krug und zwei eiförmige Gefässe. Nach dem Inventar reihen wir diesen Grabkomplex in die jüngere Phase der Kultur mit Schnurkeramik in Mähren ein.

SEKEROMLAT KULTURY SE ŠŇUROVOU KERAMIKOU OD MODŘIC

/okr. Brno-venkov/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

Na jaře 1981 našel Zd. Beneš z Brna při obchůzce pozemků typický sekeromlat šňurové kultury, dobře vyhlazený z amfibolitu. Nástroj je úplný, má však jen naznačen provrt a nebyl tedy dokončen. Po orbě ležel na povrchu prvního neoploceného pole mezi hlavní silnicí a železniční tratí z Modřic do Rajhradu, přesně naproti Agrochemickému podniku. Na příhodném návrší, které se sklání k jihu k Bobravě, jej provázely drobné střepy a zlomky zvířecích kostí, které prozrazovaly zřejmě sídlištní objekt.

Beil der schnurkeramischen Kultur von Modřice. Im Jahre 1981 fand Zd. Beneš zwischen der Strasse und der Eisenbahnstrecke südlich von Modřice ein typisches Beil der schnurkeramischen Kultur mit unbeeendeter Durchbohrung. Es wurde von kleinen Scherben und Tierknochenbruchstücken begleitet, die vermutlich ein Siedlungsobjekt verrieten.

HROB KULTURY SE ŠŇUROVOU KERAMIKOU V LUTÍNĚ

/okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 19/

Dne 17.9. 1981 ohlásil příslušník VB archeologickému oddělení KVMO nález lidských kostí při výkopu kanalizace pro garáže poblíž MNV v Lutíně, za areálem Sigmy Lutín. Na místě jsem s konzervátorem J. Ram-pouchem nalezla vynaté kosti nohou z hrobu šikmo přetátého výkopem. V jřlovitém profilu se jasně rýsoval černý humusovitý zásyp.

Hrobová jáma oválného tvaru orientovaná ve směru východ-západ měla rozměry 170 x 110 cm. Zbytky

tří značně ztrávených koster /podle určení J. Chochola/ ležely v hloubce 60 cm. Úlomky dvou lebek rozdrcených tlakem hlíny ležely ve východní části hrobu. U pravé kosti pažní ležel hrot z radiolaritu /obr. 19:1/, u pravého spánku stál pohár /obr. 19:2/, rovněž rozdrcený. Dno hrobu bylo v hloubce 90 cm.

Na téže lokalitě bylo již v r. 1936 při stavbě továrních objektů Sigmý zničeno několik hrobu šňůrové kultury a v r. 1966 byl zachycen jeden hrob šňůrové kultury pod podlahou jednoho z objektů továrny¹. Lze předpokládat, že zachycený hrob leží na okraji pohřebiště, rozkládajícího se uvnitř dnešního areálu n.p. Sigma Lutín.

Poznámka:

1 Z. Trnáčková, Nové eneolitické hroby na Olomoucku, AR XXIII, 1971, 134-135.

Grab der Kultur mit Schnurkeramik in Lutín /Bez. Olomouc/. Im September 1981 wurde in der Nachbarschaft des Areales des VEB Sigma Lutín ein Grab der Schnurkeramik abgedeckt, das beim Aushub einer Kanalisierung gestört worden war. Die Grabgrube hatte eine ovale Form im Ausmasse von 170 x 110 cm, in Ost - Westrichtung orientiert. Sie enthielt ziemlich verwitterte Skelette von drei Personen, einen Becher und eine Pfeilspitze aus Radiolarit. Das Grab war 90 cm tief, die Bestattung lag in einer Tiefe von 60 cm.

DVA HROBY KULTURY ZVONCOVITÝCH POHÁRŮ U DOLNÍCH BOJANOVIC /okr. Hodonín/

Bohuslav Klíma jr., AÚ ČSAV Brno

V únoru 1981 podnikla skupina pracovníků AÚ ČSAV v Mikulčicích zjišťovací průzkum na trase plynovodu v katastru obce Dolní Bojanovice. Jedno z ramen tohoto plynového potrubí bylo ukládáno v jihový - chodním cípu obce, rovnoběžně se silnicí, spojující Lužice a Dolní Bojanovice, nejprve asi 14 metrů od jejího pravého okraje /ve směru do Lužic/. V prostoru, který na protější straně silnice vymezuje boční stěna sušárny JZD, se plynové potrubí v pravém úhlu ohýbalo a protínalo silnici. Potom dále postupovalo po jejím levém okraji. Při prohlídce tohoto úseku výkopu jsme ve vzdálenosti 17 metrů od pravoúhlého ohybu potrubí narazili na větší jámu, vyhloubenou v západní stěně příkopu. Po jejím částečném začištění bylo možno konstatovat, že zde byl porušen a neodborně vybrán kostrový hrob. Zbylé zlomky silně zvětřalých kostí prozrazovaly skrčenou polohu pohřbeného, uloženého na pravém boku, s hlavou směřující k severozápadu. Bližší okolnosti se nepodařilo zjistit a ani keramický materiál odtud nebyl získán. Podobný zásah se jevil asi 3 metry severněji, v druhé stěně příkopové rýhy. I zde byly zachyceny zlomky lidských kostí, z jejichž uložení bylo možno též předpokládat skrčenou polohu pohřbeného, uloženého na pravém boku. Ani z tohoto hrobu jsme však nezískali žádný průkazný keramický materiál.

V závěru měsíce března obdržel od pracovníků JZD zaměstnanec AÚ ČSAV P. Bílík nádobku a několik střepů z těchto hrobů. Skoro celá malá nádoba a dva větší okrajové střepy dalších dvou nádob se jednoznačně hlásí ke keramice zvoncovitých pohárů. Na základě těchto nálezů bylo místo znovu dne 30.3. 1981 prohlédnuto a druhý z hrobů plošně odkryt a prozkoumán. Pod značně mocnou vrstvou černozemě /60 - 70 cm/ se nacházela světlejší hlinitá vrstva, do které byl hrob mělce zapuštěn /15 cm/. V ploše se nám podařilo zachytit zbytek hrobové jámy, v níž se v hloubce 85 cm dochovaly neporušené, silně skrčené kosti nohou s koleny směřujícími k jihovýchodu. Severně od kostí chodidel /za patními kostmi/ ležely dva větší, silně zvětřalé střepy, které se při vyzvedávání značně drolily.

Získané nálezy, zachycené a porušené při hloubení plynovodní rýhy, nejsou patrně v tomto místě oje - diněle a mohou dokládat existenci pohřebiště lidu s keramikou zvoncovitých pohárů.

Zwei Gräber der Glockenbecherkultur bei Dolní Bojanovice /Bez. Hodonín/. Bei der Begehung der Trasse für eine Gasleitung stellten Angestellte der Expedition in Mikulčice am südöstlichen Rande der Gemeinde Dolní Bojanovice zwei gestörte, nicht fachmännisch und nicht gänzlich ausgehobene Skelettgräber fest. Das keramische Material dieser Gräber, das sich eindeutig zur Glockenbecherkultur bekennt, wurde von Angestellten der LPG der Expedition in Mikulčice übergeben. Offensichtlich können die nicht vereinzelt Funde beider Gräber die Existenz eines Gräberfeldes der Träger der Glockenbecherkultur an diesem Ort belegen.

HROB LIDU S KULTUROU ZVONCOVITÝCH POHÁŘŮ V MORKŮVKÁCH

/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

/Tab. 8:2/

Při výkopu rýhy pro uložení odpadu v domě č. 8 narazil majitel B. Malinka na kostrový hrob. Pro střednictvím kronikáře Fr. Kincla upozornil na nález Regionální muzeum v Mikulově, které na místě provedlo záchranný výzkum. V hrobové jámě oválného tvaru o rozměrech 1,3 x 1,0 m ležela v hloubce 1,0 m od povrchu kostra ve skrčené poloze na levém boku s rukama před obličejem. Orientace hrobu byla SV - JZ. Za zády nebožtíka byla zjištěna obdélníková jamka o rozměrech 0,4 x 0,2 m, která se oproti dnu hrobové jámy zahlubovala 0,12 m. Mezi touto jamkou a ramenním kloubem byla nalezena mísa a čtyři džbánky. Mísa obsahovala i kosti z domácího prasete /*Sus scrofa dom.*, určil dr. C. Ambros/.

Grab der Träger der Glockenbecherkultur in Morkůvky /Bez. Břeclav/. Zufällige Entdeckung eines Hockergrabes auf der linken Seite. Hinter dem Rücken fand man eine Schüssel und vier Krüge.

KOSTRA Z HROBU KULTURY ZVONCOVITÝCH POHÁŘŮ V MORKŮVKÁCH

/okr. Břeclav/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

/Tab. 8:1/

V hrobě kultury zvoncovitých pohárů, který odkryl J. Unger v Morkůvkách v květnu 1981, byla nalezena výborně zachovaná kostra muže, který zemřel asi ve věku mezi 30 a 40 lety. Tvar pánevních kostí s úzkou incisura ischiadica major, úzkým subpubickým úhlem a bez preaurikulárních žlábků svědčí jasně pro to, že jde o pozůstatky muže, což ostatně dosvědčují i znaky na lebce /klenuté čelo, výrazné nadoboční oblouky se silně vyklenutou glabelou IV. stupně, velké bradavkové výběžky/. Horní okraje očních jsou středně silné, gonia rovná, švy jsou na obou deskách lebečních kostí dosud otevřené. Dokonale zachovaný chrup je silně obroušen, pětka a šestka vlevo nahoře jsou s-kazem, na kořenech šestky je nadto ostitické ložisko. Hlavička mandibuly vlevo je výrazně deformována jako následek artrózy levého temporomandibulárního kloubu.

Lebka má výrazně oploštěný týl a již na první pohled odpovídá představě planokcipitální vysoké lebky, což ostatně potvrzují také metrické charakteristiky: krátká, úzká a vysoká mozkovna, široký a středně vysoký obličej a středně vysoký horní obličej v absolutních mírách, v indexech hyperbrachykran, hypsi-kran, akrokran, metriometop, mesoprosop a mesén, mesokonch a mesorhin, ortognát a mesomandibulár, kapacita lebky je jen euencefální, středně vysoká postava :

délka lebky /1/	165	délka baze /5/	104
šířka lebky /8/	141	nejmenší šířka čela /9/	94
největší šířka čela /10/	120	aurikulární šířka /11/	125
asteriální šířka /12/	106	výška lebky /17/	139
nadušní výška /20/	116	obvod lebky /23/	491
příčný oblouk /24/	316	podélný oblouk /25/	346
čelní oblouk /26/	125	temenní oblouk /27/	120
týlní oblouk /28/	101	čelní tětiva /29/	105
temenní tětiva /30/	104	týlní tětiva /31/	91
kapacita lebky /38/	1374	délka obličeje /40/	96
šířka horního obličeje /43/	101	biorbitální šířka /43-1/	98
bizygomatická šířka /45/	136	šířka středního obličeje /46/	103
výška obličeje /47/	116	výška horního obličeje /48/	70
interorbitální šířka /50/	21	šířka očnice /51/	41
výška očnice /52/	34	šířka nosu /54/	24
výška nosu /55/	51	nejmenší šířka nosu /57/	7,0

kondylová šířka mandibuly /65/	118	bigoniální šířka /66/	91
výška ramene mandibuly /70/	53P	šířka ramene mandibuly /71/	28P
frontální hloubka	16,5	hloubka maxily	23,1
hloubka nosního kořene	4,7	výška postavy	164,0
Indexy:			
délkošířkový /1 1/	85,5	délkovýškový /1 2/	84,2
šířkovýškový /1 3/	98,6	transv. frontoparietální /1 13/	66,7
obličej /1 38/	85,3	horního obličej /1 39/	51,5
očnice /1 42/	82,9	nosu /1 48/	47,1
alveolární /1 60/	92,3	frontomandibulární	96,8
nasomalární	16,8	zygomaxilární	22,4
simotický	67,1		

Lebka z Morkůvek odpovídá klasické představě lidu zvoncovitých pohárů, i když nemá výrazně úzký obličej, je to však krásný příklad brachymorfní vysoké lebky s plochým týlem. Překvapuje trochu jen středně vysoká postava zemřelého, ale tyto drobné odchylky jen potvrzují, že u populace lidu se zvoncovitými poháry je třeba počítat s širokou variabilitou.

Skelett aus einem Grab der Glockenbecherkultur in Morkůvky /Bez. Břeclav/. In dem Grab, das im Mai 1981 abgedeckt wurde, fand man das Skelett eines Mannes, der im Alter von ungefähr 30 - 40 Jahren starb. Das Skelett ist sehr gut erhalten, es ist dies ein schönes Beispiel eines planocipitalen Steilkopfes.

HROB KULTURY ZVONCOVITÝCH POHÁRŮ ZE ŽELEŠIC

/okr. Brno-venkov/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno

Ve dnech 26. a 27.10.1981 vyzvedl referent společně s technikem I. Krechlerem v areálu střediska ži-vočišné výroby Šlechtitelské stanice pravěký hrob /nález telefonicky ohlásil Zd. Ondráček/, jenž byl porušen buldozerem při úpravě terénu pro budoucí hnojiště výkrmny býků. Lokalita se nachází na jihozápadním okraji obce, na mírném svahu, orientovaném k severozápadu /asi 25 m od budovy výkrmny býků/.

Hrobová jáma se nedala zachytit, neboť byla porušena zemními pracemi. Na dně v hl. asi 140-160 cm pod úroveň dnešního terénu se našly zbytky kostry. Velká část skeletu byla porušena buldozerem. Z kostry se zachovala v přirozené poloze pravá část hrudníku, dolní čelist, pravá ruka a pravá část pánve. Z pravé dolní končetiny se dochovala jen stehenní kost. Podle uložení stehenní kosti a dolní čelisti lze usuzovat, že zemřelý ležel ve slabě skrčené poloze na pravém boku. Hlavou byl orientován k J. Pravá ruka, v lokti mírně skrčená, směřovala předloktím k pánvi. U kostry se nenašly žádné milodary.

Podle antropologického rozboru patří značně poškozené pozůstatky plně dospělému muži ve věku 40 až 50 let¹. Kosterné pozůstatky vykazují antropologický typ armenoidně cromanoidní, jenž plně odpovídá antropologickým vlastnostem nositelů kultury zvoncovitých pohárů. Zajímavé je i další zjištění, že zemřelý nosil na hlavě nějakou ozdobu s konstrukcí opírající se v týlu a přidržovanou pásky přes čelo a temeno.

Závěry antropologického rozboru můžeme konfrontovat s orientací a polohou zemřelého. Kostra totiž ležela ve skrčené poloze na pravém boku s orientací lebky k J. Podle dosavadního rozboru pohřebního ritu kultury zvoncovitých pohárů na Moravě převažuje orientace S-J s polohou na levém boku a J-S s polohou na pravém boku². Želešický skelet svojí orientací a polohou plně odpovídá zvyklostem pohřebního ritu kultury zvoncovitých pohárů. Na základě antropologického rozboru, uložení a orientace zemřelého můžeme s největší pravděpodobností konstatovat, že hrob obsahoval pohřeb jedince, patřící kultuře zvoncovitých pohárů. Tento závěr potvrzuje i srovnání antropologického posudku s výsledky rozboru koster kultury zvoncovitých pohárů, pocházejících z hrobů v bývalé Freunekově pískovně, prokopaných H. Brandtem a K. Schirmeisenem v 30. letech³.

- 1 Kosterné pozůstatky jsou uloženy v ústavu Anthropos Moravského muzea Brno.
- 2 J. Havel, Pohřební ritus kultury zvoncovitých pohárů v Čechách a na Moravě, *Varia Archaeologica* 1 /Praehistorica VII/, Praha 1978, 102, tab. 10.
- 3 K. Schirmeisen, Einige Bemerkungen über die Schöllschitzer Glockenbecherkultur, *Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn* 68, 1937, 127-137. Srovnání bylo provedeno J. Choholem ústní formou.

Grab der Glockenbecherkultur aus Želešice /Bez. Brno-venkov/. Im Novem - ber des vergangenen Jahres barg der Referent gemeinsam mit I. Krechler ein prähistorisches Grab, das durch Erdarbeiten gestört war. Die Grabgrube konnte nicht erfasst werden. Auf dem Boden in einer Tiefe von 140 - 160 cm unter dem Niveau des heutigen Terrains fand man Skelettüberreste, deren Grossteil vom Bulldozer gestört war. In anatomischer Lage war der Unterkiefer und die rechte Seite des Skelet - tes. Von der rechten unteren Extremität blieb nur der Schenkelknochen erhalten. Nach der Lage der Kno - chenüberreste kann vorausgesetzt werden, dass der Verstorbene auf der rechten Seite mit dem Körper auf dem Rücken lag und mit dem Kopf nach Süden orientiert war. Bei dem Skelett hat man keine Beiga - ben gefunden. Nach dem anthropologischen Gutachten gehören die Knochenüberreste einem Mann, im Al - ter von 40 bis 50 Jahren verstorben. Diese Überreste weisen den anthropologischen armenoid-cromanoiden Typ auf, der voll den Eigenschaften der Träger der Glockenbecherkultur entspricht. Diese Schlussfolge - rung bestätigt auch die Lage sowie Orientierung des Bestatteten, und zwar auf der rechten Seite mit dem Kopf nach Süden, was den Bestattungsgepflogenheiten der Träger der Glockenbecherkultur in Mähren entspricht. Aufgrund des anthropologischen Gutachtens, der Lage und Orientierung des Verstorbenen, kann mit grösster Wahrscheinlichkeit konstatiert werden, dass das Grab eine der Glockenbecherkultur ge - hörende Bestattung enthielt.

ANTHROPOLOGISCHE BEWERTUNG VON KNOCHENÜBERRESTEN AUS EINEM GRAB DER GLOCKENBECHERKULTUR AUS ŽELEŠICE BEI BRNO

Jaromír Chochol, AÚ ČSAV Praha

Bei der archäologischen Untersuchung eines Grabes der Glockenbecherkultur in Želešice bei Brno, die L. Šebela im Jahre 1981 leitete, wurden ziemlich beschädigte und zum Grossteil bruchstückartige Knochenüberreste eines Individuums geborgen. Die anthropologische Analyse und Beurteilung des Fundes bringt folgende Erkenntnisse:

Der Schädel ist robuster und markant medelliert, im vertikalen Umriss ovoid; den okzipitalen Umriss bildet ein hoher Bogen mit mässig zusammenlaufenden Wänden und doppelgewölbter Basis. Glabella und Überaugenwülste sind stark ausgebildet, Stirn gewölbt, das Profil des Scheitels verläuft einfachbogig, das Hinterhaupt ist ausserordentlich und vermutlich künstlich verflacht. Die Schädelnähte sind zum Gross - teil zusammengewachsen, die Schuppe des Nackenknochens synostosierte jedoch nicht /Abnormität von os Incae/. Der Hirnschädel ist mittellang /182?/ und mittelbreit /143/, mesokran /78,6?/ und stenometop /65,0/. Das Gesicht war wahrscheinlich nach oben zusammenlaufend, die Augenhöhlen mittelhoch und kantig, die Backenknochen mässig hervortretend. Der Unterkiefer ist hoch mit einem markantem Kinn, mit senkrechten, und langen aufsteigenden Ästen und evertierten Winkeln. Die erhaltenen Zähne sind zwar ziemlich stark funktionsgemäss abgenutzt, jedoch im Hinblick zu dem erreichten Alter des Indivi - duums und dem Zeitabschnitt müssen wir die Zahnabrasion als relativ schwach beurteilen. Zu Lebens - zeiten gingen neun Zähne verloren, an drei weiteren ist Zahnkaries. Auf den Alveolarprozessen der Kiefer äussern sich Anzeichen eines fortgeschrittenen parodontischen Prozesses.

Das postkraniale Skelett ist verhältnismässig grazil mit einem mittelstark gebildeten, auf den oberen Gliedmassen markanterem Relief der Muskelansätze. Auf der Wirbelsäule und den Handknochen befinden sich nicht allzu markante arthrotische Veränderungen. Auf den Ellbogenknochen ist orista supinatoria ausgebildet, die Schenkel- und Schienbeinknochen sind ziemlich abgeflacht /Hyperplatymetrie 70,8; Hy - perplatynemie 52,9/. Die Körperhöhe, aus der Länge der Extremitäten errechnet, war mindesten mittel - gross, wahrscheinlich über 164 cm.

Nach den erhaltenen anthropologischen Merkmalen handelt es sich um die Reste eines voll erwachsenen Mannes/Altersstufe matusus I, 40 - 50 Jahre/einer verhältnismässig schlanken und mittelgrossen oder etwas höheren Gestalt mit einem gut entwickelten Muskelrelief. Die Formenmerkmale des Skelettes ent - sprechen dem armenid oromagniden anthropologischen Typ, der für die Population der Glockenbecherkul - tur charakteristisch ist. Die festgestellten Funktionsindizien, besonders die relativ schwache funktionelle Abrasion des Gebisses, die parodontischen Veränderungen, die wir zu den sog. Zivilisationskrankheiten

rechnen, sowie die feine Modellierung des Reliefo der Muskelansätze zeugen von einem höheren Lebens- und vielleicht auch sozialen Niveau; im Vergleich zu den anderen Populationen dieser Zeit kann man auf eine bessere Qualität der verhältnismässig gut zubereiteten Nahrung mit überwiegendem Fleischbestandteil und auf eine angemessene funktionelle Belastung schliessen; wir können praktisch eine schwerere und systematische physische Arbeit ausschliessen. Eine aussergewöhnliche Erscheinung, die wir bisher bei anderen Angehörigen der Gruppe mit Glockenbechern nicht beobachteten, sind Anzeichen einer Druckwirkung einer komplizierteren Konstruktion irgendeines Helmes oder eher einer Zierde, die am Kopf getragen wurde; ausser der bereits erwähnten aussergewöhnlichen Verflachung des Hinterhauptes ist es eine horizontale Impressrille auf der Stirn ober der Glabella und eine mässige Quervertiefung am Scheitel hinter der Kranznaht. Eine Interpretation dieser Impressionen ist ziemlich problematisch: sie konnten zum Beispiel durch die Wirkung von Leder- oder Textilbändern entstehen, die quer über die Stirn und den Kopfscheitel verliefen und zum Hinterhaupt irgendein Brettchen oder ein Stück zähen Leders festhielten. Eine Rekonstruktion des durch dieses Tragsystem befestigten Gegenstandes entzieht sich jedoch den Möglichkeiten der anthropologischen Beurteilung.

HROB NITRANSKÉ SKUPINY Z DRAHLOVA

/okr. Olomouc/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno

Při studiu inventáře z hrobu nitranské skupiny z Drahlava byla ve sbírkách Krajského vlastivědného muzea v Olomouci nalezena lebka /inv. č.: VMO 7116/, patřící k hrobu, prokopanému v r. 1927 v zahradě B. Babiánka¹. V archivu nálezových zpráv jsme našli fotografickou dokumentaci, jež upřesňuje některé nálezové okolnosti, dosud neznámé. Proto tento hrobový celek znovu publikuji².

Tvar hrobové jámy se nedal určit. Na dně v hl. 100 cm ležela na levém boku s trupem na zádech slabě skrčená kostra, z níž se zachovala jen lebka. Podle antropologického posudku patřila pravděpodobně muži, zemřelému ve věku 59-60 let. Levá ruka byla v natažené poloze podél těla. Pravá ruka, ohnutá v lokti do ostrého úhlu, ležela šikmo přes spodní část hrudi.

Kolem krku na hrudi, u předloktí pravé ruky a skrčených nohou ležely kostěné korálky. Dále se našla plochová měděná /?/ trubička; podle výskytu měděnky, zachované na lebce, se dá předpokládat, že byla původně uložena v její těsné blízkosti. Podle dochované fotodokumentace však hrob obsahoval ještě mísu, která se nacházela za týlní částí lebky.

1. 105 ks kostěných korálků válcovitého tvaru a zlomky několika dalších. D = 2-12 mm, Φ korálků = asi 8 mm. Inv.č. : VMO 7117.
2. Měděná /?/ trubička ze silně korodovaného plechu, jejíž konce se vzájemně přesahují. D = 23 mm, Φ trubičky = 5 mm. Inv. č. VMO 7118.
3. Mísa, jež se nezachovala, není ve sbírkách muzea uvedena.

Podle dochovaného inventáře řadíme hrob z Drahlava do nitranské skupiny, jejíž lokality se nacházejí v horní části toku řeky Moravy i na jejím západním břehu³. Je škoda, že se nedochovala mísa, která mohla být důležitým vodítkem pro řešení vzájemných vztahů mezi únětickou kulturou a nitranskou skupinou na Moravě.

Poznámky:

- 1 L. Kovářová, Únětický nález v Drahlavě, ČVMSO 40, 1928, 145; I.L. Červinka, Charváty a okolí v pravěku, ČVMSO 55, 1946, 132. Přesná lokalizace hrobu do katastrální mapy - viz V. Dohnal, Středo-hradištské pohřebiště v Drahlavě, PV 1978, Brno 1979, 46, tab. 18.
- 2 Za poskytnutí nálezové zprávy jsem zavázán dr. V. Dohnalovi, CSc, odbornému pracovníkovi Krajského vlastivědného muzea v Olomouci.
- 3 Viz mapa nálezů - J. Ondráček, Nálezy měřanovicko-nitranšského typu na Moravě, AR XV 1963, obr. 132.

Grab der Nitra-Gruppe aus Drahlav / Bez. Olomouc/. Im Archiv der Fundberichte der prähistorischen Abteilung des Museums in Olomouc fand man eine photographische Dokumentation, die einige Fundumstände über das Grab der Nitra-Gruppe aus Drahlav präzisiert, das im Jahre 1927 im Garten von B. Babiánek ausgegraben worden war. Die Form des Grabes konnte man nicht bestimmen. Auf dem Boden in einer Tiefe von 100 cm lag auf der linken Seite mit dem Körper auf dem Rücken ein leicht angehocktes Skelett, von dem nur der Schädel erhalten blieb /Inv. Nr.: VMO 7116/. Nach dem anthropologischen Gutachten gehört er einem Mann, der im Alter von 50 - 60 Jahren starb. Der linke Arm war längs des Körpers ausgestreckt. Der rechte Arm, im Ellbogen zu einem scharfen Winkel gebogen, lag schräg über dem unteren Brustteil. Um den Hals auf dem Brustkorb, bei dem Unterarm der rechten Hand und der angehockten Beine lagen beinerne Perlen /105 Stück/. Ferner fand man ein kupfernes /?/ Blechröhrchen, das in der Umgebung des Schädels beigelegt war. Nach der photographischen Dokumentation enthielt das Grab jedoch noch eine Schüssel, die nicht erhalten ist /in den Sammlungen des Museums ist sie nicht angeführt/, sie lag hinter dem Nackenteil des Schädels.

NITRANSKÁ LEBKA Z DRAHLOVA

/okr. Olomouc/

Milan Stloukal, Národní muzeum v Praze

/Tab. 9/

V souvislosti se zpracováváním materiálu z nitranského pohřebiště v Holešově je pro nás zajímavý každý nále z této skupiny. Ve sbírkách olomouckého muzea je pod inventárním číslem VMO 7116 uložena lebka, která byla nalezena v r. 1927 v Drahlavě; je velmi dobře zachována, chybí jí však dolní čelist a má poškozenou bazi. Má klenuté čelo se středně výraznými nadobočnými oblouky, středně silnou glabelou II. stupně, slabě vyznačenými čelními hrboly a výrazně tlustým horním okrajem očné, týl je klenutý s protuberantia occipitalis externa II. stupně, bradavkové výběžky jsou malé. Lebeční švy jsou téměř kompletně obliterovány, chrup velmi silně obroušen, ale bez kazů a intravitálních ztrát. Lebku je možno proměřit:

největší délka lebky /1/	184	šířka středního obličejce /46/	92
šířka lebky /8/	133	výška horního obličejce /48/	66
nejmenší šířka čela /9/	90	interorbitální šířka /50/	24
největší šířka čela /10/	114	šířka očné /51/	36
aurikulární šířka /11/	122	výška očné /52/	30
asteriální šířka /12/	109	šířka nosu /54/	22
nadušní výška /20/	109	výška nosu /55/	47
obvod lebky /23/	514	nejmenší šířka nosu /57/	9
příční oblouk /24/	293	frontální hloubka	18,0
podélný oblouk /25/	372	hloubka maxilly	18,7
čelní oblouk /26/	130	hloubka nosního kořene	3,8
temenní oblouk /27/	118	délkošířkový index /I 1/	72,3
týlní oblouk /28/	125	frontoparietální index /I 13/	67,7
čelní tětíva /129/	112	index horního obličejce /I 39/	53,2
temenní tětíva /130/	110	index očné /I 42/	83,3
týlní tětíva /131/	101	index nosu /I 48/	46,8
šířka hor. obličejce /43/	100	nasomalární index	19,4
biorbitální šířka /43-1/	93	zygomaxilární index	20,3
bizygomatická šířka /45/	124	simotický index	42,2

Lebka z Drahlava je tedy v absolutních mírách dlouhá a úzká, má úzký obličej a nízký horní obličej, v indexech je dolichokranní, metriometopní, mesénní, mesokonchní a leptorrhinní.

Na levé straně lebky je v zadní části spánkové šupiny a na přilehlé části temenní kosti zelené zabarvení.

Lebku z Drahlava je možno připsat člověku, který zemřel ve vyšším věku, asi mezi 50 a 60 lety. Určení pohlaví je obtížné, protože není zachováno nic z postkranialního skeletu a znaky na lebce nejsou zvláště výrazně vytvořeny; malé bradavkové výběžky by např. svědčily spíše pro ženu, ale celkový tvar čelní kosti nás vede k tomu, že se přece jen kloníme spíše k názoru, že jde o lebku starého muže.

Schädel der Nitra-Gruppe aus Drahlav / Bez. Olomouc/. Im Museum in Olomouc ist ein älterer Fund eines Schädels der Nitra-Gruppe aus Drahlav deponiert. Es handelt sich um den Schädel eines alten Mannes, im Alter zwischen 50 und 60 Jahren verstorben. Der Schädel ist sehr gut erhalten, jedoch ohne Unterkiefer und mit gestörter Basis. Er ist dolichokran, metriometop, mesénn, mesokonch und leptorrhin.

ENEOLITICKÝ SEKEROMLAT Z BRNA-LÍŠNĚ

/okr. Brno-město/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno, Antonín Přichystal, ÚÚG-pobočka Brno

Při třídění štípané industrie, pocházející z povrchových sběrů v trati "Čtvrť", našel J. Svoboda fragment sekeromlatu. Jedná se o úlomek z břítové části. Ostří má symetrické, příčný průřez je šestiúhelníkový.

Základní petrografické určení makrozorku bylo provedeno pod stereoskopickým mikroskopem. Jde o porfyritickou magmatickou horninu se všesměrnou texturou, vyrostlicemi živců a pravděpodobně amfibolů a se strukturou základní hmoty, blízkí se ofitické. Ojedinele se objevuje biotit. Jedná se o dioritový porfyr, který pochází z brněnského masivu /tato surovina byla používána k výrobě broušených artefaktů již v období kultury s moravskou malovanou keramikou - např. Brno-Bystrc, Brno-Žebětín/.

Uvedený fragment sekeromlatu můžeme podle tvaru ostří a příčného průřezu zařadit do skupiny sekeromlatů plochého tvaru, které se vyskytují ve starším stupni kultury nálevkovitých pohárů¹.

Poznámka:

1 M. Buchvaldek, K eneolitickým sekeromlatům v Čechách, *Musaica IV*, 1964, 7-8, tab. II; Pleiner a kol., *Pravěké dějiny Čech*, Praha 1978, 242, obr. 57:1.

Äneolithisches Beil aus Brno-Lišeň /Bez. Brno-město/. Beim Sortieren der Spaltindustrie, die von Lesefunden stammt, fand J. Svoboda das Fragment eines Beiles. Es handelt sich um das Bruchstück vom Schneideteil, das aus Dioritporphyrit hergestellt ist. Das Fragment des Beiles können wir nach dem Querschnitt, der sechswinkelig ist, in die Flachbeilgruppe einreihen. Diese Beile kommen in der älteren Stufe der Trichterbecherkultur vor.

NÁLEZY ÚNĚTICKÉ KERAMIKY V KRUMVÍŘI

/okr. Břeclav/

Doubravka Ševčíková, UJEP Brno

Při kopání hrobu pana Petra Hanáka na novém hřbitově v Krumvíři v únoru 1981 narazil hrobník, aniž si toho povšiml, na keramiku únětické kultury. Objevil ji v hlíně až při zahazování hrobu. Byl to částečně poškozený únětický hrnek se zachovaným uchem, vysoký 6,2 cm a spodní část nádoby o výšce 3,4 cm. O něco později vykopal v blízkém hrobě pana Leopolda Šebesty další hrnek, který opět poškodil. Zachoval se celý profil se dnem o celkové výšce 6,6 cm, ucho nebylo zachováno¹.

Poznámka:

1 Nálezy jsou uloženy v Regionálním muzeu v Mikulově.

Funde von Üněticer Keramik in Krumvíř /Bez. Břeclav/. Auf dem neuen Friedhof in Krumvíř wurde im Grabe von Herrn Hanák im Februar 1981 ein beschädigter Üněticer Topf und der Unterteil eines Gefäßes, im nahen Grab von Herrn Šebesta der Teil eines weiteren beschädigten Topfes gefunden. Die Funde sind im Regional-Museum in Mikulov deponiert.

NÁLEZY ZE ŠTĚRKOVNY STÁTNIHO STATKU V MUŠOVĚ

/okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 28:1-3/

V měsíci srpnu 1981 předal zaměstnanec STS pracovníkům AÚ ČSAV Brno dvě bronzové vlasové ozdoby s vícenásobnou kličkou a bronzovou jehlicí. Jehlice s kulovitou, šikmo protknutou hlavicí je na krčku zdobena jemným rýhováním. Tyto předměty údajně pocházejí z hrobu, porušeného těžbou ve štěrkovně STS na katastru bývalé obce Mušov, nyní Pasohlávky. Pokud je zpráva nálezce věrohodná, potvrzuje společný výskyt jehlice s kulovitou protknutou hlavicí a vlasových ozdob s vícenásobnou kličkou názor o současnosti obou typů předmětů. Nálezy patří do závěrečného období únětické kultury, tedy do téhož časového úseku, kam náleží i větší počet hrobů, prozkoumaných zde již v minulých sezónách S. Stuchlíkem¹.

Poznámka:

1 S. Stuchlík, Únětický hrob s bronzovou dýkou s litou rukojetí z Mušova, AR XXXII 1980, 381-393.

Funde aus der Schottergrube des Staatsgutes in Mušov /Bez. Břeclav/. Im August 1981 übergab ein Arbeiter der MTS Angestellten des AÚ ČSAV Brno zwei bronzene Haarzierate mit einer mehrfachen Schlinge und eine bronzene Nadel. Diese Gegenstände stammen angeblich aus einem durch die Förderung in der Schottergrube der MTS im Kataster der ehemaligen Gemeinde Mušov, jetzt Pasohlávky, gestörten Grab. Sofern der Bericht des Finders glaubhaft ist, bestätigt das gemeinsame Vorkommen einer Kugelkopfnadel und der Haarzierate mit mehrfacher Schlinge die Ansicht über die Gleichzeitigkeit der beiden Typen von Gegenständen. Die Funde gehören in die Endphase der Úněticer Kultur, also in denselben Zeitabschnitt, wohin auch eine grössere Anzahl von Gräbern gehört, die hier bereits in den vergangenen Saisonen von S. Stuchlík untersucht worden waren.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM VE VELKÝCH PAVLOVICÍCH

/okr. Břeclav/

Jana Stuchlíková, Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 20-23/

V rámci terénních úprav zemědělské půdy provádělo JZD Rovnost se sídlem ve Velkých Pavlovicích odhumusování pozemků v blízkosti zastávky ČSD Velké Pavlovice. Na odkryté ploše objevil učitel místní LŠU O. Jeřábek několik narušených pravěkých objektů. Rozsáhlý záchranný výzkum proběhl ve dvou etapách /květen-červen, říjen-listopad/. Celkem se podařilo prozkoumat 41 sídlištních objektů únětické kultury, 22 sídlištních objektů věteřovského typu, 1 nedatovatelný, z větší části zničený hrob a únětické pohřebiště o 22 hrobech.

V jižní části zkoumané plochy se rozkládalo únětické pohřebiště z předklasického období s hroby rozdělenými do dvou skupin, tvořících nepravidelné řady /H 2 - 10, 20; H 11 - 19/. Stranou byl nalezen pouze hrob č. 23 a západně od první skupiny ještě dva mladší hroby z klasické fáze únětické kultury /H 22, 23/. Několik mělkých hrobů bylo porušeno buldozerem a více než polovina byla vykradena nebo jinak druhomě otevřena. Překvapující je značně vysoký počet dvoj- a trojhrobů, kterých bylo odkryto 5, t. j. téměř čtvrtina celkového počtu. Důležité jsou zejména zajímavé doklady dodatečných pohřbů, přičemž starší kostra byla odsunuta stranou. V sedmi případech se podařilo zachytit stopy po dřevěných rakvích a v hrobě č. 22 se dochovaly zbytky držadel v rozích rakve. V neporušených hrobech se objevily běžné keramické milodary /1-5 nádob v jednom hrobě/ a poměrně vysoký byl i počet bronzových předmětů /především šperky a 2 šídla/, přestože v předklasických hrobech bývá bronzů obvykle málo. Kostry byly uloženy ve skrcené poloze na levém nebo pravém boku.

Ve vzdálenosti cca 150 m na sever od pohřebiště se nacházelo současné, t. zn. předklasické, sídliště. V areálu únětické osady se podařilo prozkoumat 41 sídlištních objektů, z nichž některé obsahovaly velmi početný střepový materiál a množství zvířecích kostí. Únětické jámy byly soustředěny na poměrně malé plo-

še zhruba 80 x 80 m. Na dně objektu č. 10 ležela lidská kostra v neobvyklé poloze na břiše a s nohama silně skrčenýma pod tělem. Mrtvý byl nepochybně svázan "do kozelce" a potom uložen do sídlištní jámy. Mezi další zajímavosti patří nález dvou psích lebek ve výklenku objektu č. 17. Lebky ležely těsně u sebe a vedle nich byl nalezen malý hrnek s páskovým uchem. Púdorysy obydlí se nepodařilo objevit, ačkoliv na volné ploše mezi jámami se zachytilo několik kúlových jamek. Výplň objektu č. 31 obsahovala neobvykle velké množství mazanice, která tvořila jakousi "kru" o průměru 100-120 cm. Na většině kusů mazanice jsou otisky kúlů a prutů a druhá strana je vyhlazena. Pod touto vrstvou byl zásep sypký a popeľovitý. Není vyloučeno, že by mohlo íít o zbytek destrukce sídelního objektu, jehož část se zřítíla do sousední jámy.

V další části naleziště bylo objeveno sídliště z období věteřovského typu. Rozkládalo se na mnohem větší ploše než únětická osada a na rozdíl od únětických byly věteřovské objekty rozmístěny poměrně daleko od sebe. Ve spodní, t.j. západní části plochy byly jámy většinou silně narušeny skrývkou ornice. Několik objektů se nacházelo i nad únětickým pohřebištěm. V zásepě jámy č. 2 byla uložena v anatomickém uspořádání kostra ovce nebo kozy. Nejdůležitější objev z Velkých Pavlovic přinesl výzkum objektu č. 6. Na dně téměř 3 m hluboké jámy spočívalo v různých polohách osm lidských koster. Pět koster bylo soustředěno v jihozápadní části dna, dvě ležely těsně vedle sebe v nevelké vzdálenosti od první skupiny a osmá kostra, u níž se našly pozůstatky menšího zvířete, samostatně při jihovýchodním okraji. Jáma obsahovala pouze malé množství nevýrazného střepového materiálu a zvířecích kostí, jen u nohou kostry č. 1 byl poškozený soudkovitý hrnek. Tento "hromadný hrob" dvou dospělých jedinců a šesti dětí různého věku představuje největší soubor antropologických nálezů z věteřovského období. Lidské kosti pocházejí rovněž z objektu č. 49, kde byla při dně nalezena část lebky. Pozoruhodná byla bohatá jáma č. 47, hluboká více než 2 m a s průměrem 380 cm u dna. V jejím zásepě se našlo velké množství keramiky a zvířecích kostí, avšak největší pozornost si zasluhuje bohatá kolekce kostěných nástrojů, kterých byly téměř tři desítky.

Laboratorní zpracování materiálu není ještě dokončeno a nelze tedy podrobněji referovat o náplni objektů. Již v této fázi zpracování výzkumu lze však konstatovat, že význam záchranného výzkumu ve Velkých Pavlovicích spočívá jednak v možnosti srovnání nálezů z únětického pohřebiště a ze současného sídliště a jednak ve významu a interpretaci nálezů věteřovského "hromadného hrobu".

Rettungsgrabung in Velké Pavlovice /Bez. Břeclav/. Im Zusammenhang mit Terrainherrichtungen in der Nähe der Haltestelle ČSD Velké Pavlovice, kam es zur Störung von prähistorischen Objekten. Auf dem Fundort wurde eine umfangreiche Rettungsgrabung durchgeführt, wobei es gelang, den Teil einer Úněticer und Věteřover Siedlung, ein nicht datierbares Grab und ein Úněticer Gräberfeld mit 22 Gräbern zu untersuchen.

Auf dem Gräberfeld der Úněticer Kultur aus dem vorklassischen Zeitabschnitt waren die Gräber, bis auf eines /H 23/, in zwei Gruppen eingeteilt, die unregelmässige Reihen bildeten. Westlich von der ersten Gruppe fand man noch zwei jüngere Gräber aus der klassischen Phase /H 21, 22/. Mehr als die Hälfte der Gräber war bereits in der Vergangenheit ausgeraubt worden, in den ungestörten Objekten befanden sich die Skelette in Hockerlage auf der rechten oder linken Seite. Fast ein Viertel der Gesamtzahl bildeten Doppel- und Drillingsgräber, in sieben Gräbern gelang es Spuren von Holzsärgen zu erfassen und in H 22 waren auch Reste von Handhaben in den Sargecken erhalten.

Auf der gleichzeitigen Úněticer Siedlung, 150 m von dem Gräberfeld entfernt, wurden 41 Gruben und Pfostengruben untersucht. Eine interessante Entdeckung brachte Grube Nr. 10, wo man auf dem Boden ein Menschenskelett in ungewöhnlicher Lage auf dem Bauche und mit angehockten Füßen unter dem Körper fand. Im weiteren Teil des Fundortes erstreckte sich eine Siedlung aus dem Zeitabschnitt des Věteřover Types. Die Grabung erfasste insgesamt 22 Siedlungsobjekte. Der wichtigste Beitrag der Rettungsgrabung in Velké Pavlovice ist der Fund eines Věteřover "Massengrabes" auf dem Boden des Objektes Nr. 6. In verschiedenen Lagen ruhten hier insgesamt 8 Menschenskelette, zwei Erwachsene und sechs Kinder verschiedenen Alters. Bei einem Skelett fand man Überreste eines kleineren Tieres.

KOSTRY Z JÁMY VĚTEŘOVSKÉHO TYPU VE VELKÝCH PAVLOVICÍCH /okr. Břeclav/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

Při výzkumu S. Stuchlíka ve Velkých Pavlovicích bylo v roce 1981 nalezeno v jámě věteřovského typu 8 lidských koster. Antropologický materiál byl dán k rozboru do antropologického oddělení Národního muzea a zde jsme mohli po laboratorním zpracování udělat toto základní určení:

Kostra č. 1 - žena, 30 - 40 let. Zlomky lebky, ale jinak dobře zachované kosti.

- Kostra č. 2 - dítě, 9 let. Velmi dobře zachovaná kostra.
 Kostra č. 3 - dítě, 3 roky. Velmi dobře zachovaná kostra.
 Kostra č. 4 - dítě, 5 let. Mírně poškozená kostra.
 Kostra č. 5 - muž, 40-50 let. Mírně poškozená kostra.
 Kostra č. 6 - dítě, 8 let. Velmi dobře zachovaná kostra.
 Kostra č. 7 - dítě, 7 let. Mírně poškozená kostra.
 Kostra č. 8 - dítě, 6 let. Zlomky lebky i postkraniálního skeletu.

Demografická skladba těchto nálezu sama přímo navozuje myšlenku, že tu máme co činit s příslušníky jedné rodiny, tedy s rodiči a jejich šesti dětmi ve věku od tří do devíti let. Poměrně velmi dobrá zachovalost koster pak naznačuje, že při podrobné analýze bude možné vytěžit z tohoto malého souboru zajímavé poznatky. Ty si však zaslouží větší pozornosti, více času, a proto i samostatnou publikaci.

Skelette aus einer Grube des Věteřov-Typus in Velké Pavlovice / Bez. Břec - lav / . Bei der Grabung von S. Stuchlík im Jahre 1981 fand man in einer Věteřov-Grube Überreste von 8 Personen, eines Mannes, einer Frau und von sechs Kindern im Alter von drei bis neun Jahren. Es ist sehr wahrscheinlich, dass dies Angehörige einer Familie sind. Dem Fund wird noch eine eingehende Analyse und eine selbständige Publikation gewidmet werden.

ŠESTÁ SEZÓNA VÝZKUMU V BOROTICÍCH

/okr. Znojmo/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 10:1/

V červenci a počátkem srpna 1981 pokračoval systematický výzkum mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích již šestou sezónu. Pro výzkum byla v tomto roce vybrána výrazná a velmi dobře zachovaná mohyla č. 11, která se nachází ve východní části mohylníku a její průměr při výšce 115 cm činí při - bližně 15 až 16 m. Při výzkumu byl objeven jeden kostrový hrob v natažené poloze orientovaný Z - V z ob - dobí stěhování národu. Z dalšího kostrového hrobu ze střední doby bronzové zůstala zachována pouze leb - ka. Z násypu mohyly byl získán nepočítaný keramický materiál. V povrchové vrstvě mohyly bylo objeveno i několik středověkých střepů. Vedle výzkumu mohyly č. 11 se pokračovalo ještě v navršování mohyl zkouma - ných v minulých letech¹.

Poznámka :

1 S. Stuchlík, Výzkum mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1976, Brno 1978, 33-34; týž, Pokračování výzkumu mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1977, Brno 1980, 38-39; týž, Třetí sezóna výzkumu mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1978, Brno 1980, 19; týž, Čtvrtá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1979, Brno 1981, 22-23, Obr. 10; týž, Pátá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/, PV 1980, 11.

Sechste Grabungssaison in Borotice / Bez. Znojmo / . Im Jahre 1981 setzte die archäo - logische Grabung des Hügelgräberfeldes der donauländischen Hügelgräberkultur in Borotice bereits mit der sechsten Saison fort. Für die Grabung wurde das markante Hügelgrab Nr. 11 gewählt, das sich im östlichen Teil des Hügelgräberfeldes befindet. In dem Hügelgrab im Durchmesser von 15 bis 16 m und einer Höhe von 115 cm entdeckte man ein Körpergrab in Strecklage aus der Völkerverwanderungszeit, in einem wei - teren Grab aus der mittleren Bronzezeit blieb nur der Schädel erhalten.

MOHYLOVÝ HROB Z DIVÁK

/okr. Břeclav/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Na jaře roku 1981 objevil Jaroslav Němeček z Divák na zoraném poli nad hřištěm několik střepů, bronzový závěsek, zlomek bronzového jemně rýhovaného drátu, drobné zlomky z bronzového plechu a spálené kosti. Přítomnost spálených kostí naznačuje, že jde o porušený žárový hrob. Keramika z něho byla orbou patrně zničena a zachovalo se pouze několik blíže neurčitelných střepů. Pro bližší datování je částeně vhodný pouze bronzový závěsek srdcovitého tvaru se střední příčkou a závěsným očkem na řapu. Srdcovité závěsky nejsou na Moravě příliš časté a doposud bylo nalezeno 7 exemplářů na 5 lokalitách¹. Běžně se vyskytují v Karpatské kotlině, kde byly rozčleněny do celé řady typů². Závěsek z Divák patří mezi exempláře se středovou příčkou, které jsou obvykle datovány do stupně BB 2 a BC³. Analogie pro něj najdeme v Bošovicích, Šatově a Těšeticích⁴. Stejným způsobem je možno datovat i závěsek a tedy i pozůstatky žárového hrobu z Divák.

Poznámky:

- 1 S. Stuchlík, K poznání vzniku a staršího vývoje lidu středodunajské mohylové kultury na jižní Moravě, Brno 1979, nepublikovaná kandidátská dizertace, 102.
- 2 B. Hänsel, Beiträge zur Chronologie der mittleren Bronzezeit im Karpatenbecken, Bonn 1968, 115-118.
- 3 V. Furmánek, Bronzová industrie středodunajské mohylové kultury na Moravě, SIA XX, 1973, 126.
- 4 V. Furmánek, op. cit., 126, obr. 7:5; 44:4, 15.

Hügelgrab aus Diváky /Bez. Břeclav/. Im Frühling 1981 entdeckte J. Němeček aus Diváky auf dem Felde einige atypische Scherben, einen bronzenen herzförmigen Anhänger, das Bruchstück eines fein geritzten Drahtes, Bruchstücke von Bronzeblech und verkohlte Knochen. Vermutlich handelt es sich um Reste eines Brandgrabes, das durch Ackern gestört worden war. Nach dem herzförmigen Anhänger mit mittlerer Querrippe, kann dieses Grab in die Stufen BB 2 bis BC datiert werden.

OSADA Z OBDOBÍ STARŠÍ FÁZE LUŽICKÉ KULTURY U OSEKU

/okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

V měsíci květnu 1981 byla mezi obcemi Osekem a Lipníkem Nad Bečvou vyhloubena trasa vodovodu, která navazovala na část, probíhající severně od města. Při průzkumu výkopu, který sledovali zaměstnanci expozitory v Opavě a její externí spolupracovníci J. Tomáš a P. Dadej z Lipníku, bylo zjištěno osídlení pouze na levém břehu potoka Trnávky v katastru obce Osek.

Záchranný výzkum se uskutečnil v červenci téhož roku.

Lokalita se nachází na první levobřežní terase Trnávky, přibližně v poloviční vzdálenosti mezi státní silnicí Přerov - Osek - Lipník nad Bečvou - Hranice a železniční tratí Přerov - Bohumín.

Profily, získané na stěnách výkopu ukázaly, že geologické podloží tvoří spraš, ležící na jílovitých vrstvách. Ty překrývají šterkové terasy, patrně diluviálního stáří. Sídlní objekty /2 polozemnice a 2 jámy/ byly umístěny při hraně terasy. Směrem ke korytu Trnávky se nacházely mohutné splachy černé kulturní vrstvy, které v dnešní inundaci překrývalo 100 - 150 cm povodňových hlín. Nalezený keramický materiál, který mimo kamenné nástroje tvořil jediný inventář objektů, datuje sídliště do starší fáze lužického stupně lidu popelnicových polí.

Niederlassung aus der älteren Phase der Lausitzer Kultur bei Osek /Bez. Přerov/. Durch eine Wasserleitungstrasse wurde am linken Ufer des Baches Trnávka eine Niederlassung gestört, die in die ältere Phase der Lausitzer Stufe der Urnenfelderkultur datiert ist.

DALŠÍ NÁLEZ Z LUŽICKÉHO POHŘEBIŠTĚ U PUSTIMĚŘE

/okr. Vyškov/

Jindra Nekvasil, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 18:1-4/

Osud velkého a důležitého pohřebiště v trati "Pod grefty" u Pustiměře se zdá být již zpečetěn. Největší část hrobů byla zničena při vybírání hlíny pro cihelnu, další část zůstala pod objekty JZD a zbytek byl patrně likvidován při strhávání stěn hliníku /Nekvasil 1981/. Přesto se k odborné veřejnosti dostávají stále další a další nálezy z kdysi zničených ploch pohřebiště. V depositáři muzea ve Vyškově byl objeven sáček s nápisem : cihelna Pustiměř, hrob obložený kamením, 8. 4. 1953. Tento údaj lokalizuje uložení hrobu při - bližně do míst, kde byly ještě v roce 1977 nalezeny pozůstatky hrobů /Nekvasil 1980/. Je pravděpodobné, že tehdejší zjištění kamenných konstrukcí se ověřuje a je možno je spojit s hroby z halštatského období lužické kultury. O zachráněných střepích z roku 1953 můžeme předpokládat, že jsou pozůstatkem hrobového celku, neboť pocházejí z amfory, hrnku se zataženým okrajem, od dna mísy a z menší kónické misky. Úpravou materiálu i typologicky spadají všechny nádoby do halštatského období lužické kultury. Jedině uchová - né části amfory umožňují blíže posoudit tento celek. Jedná se o nádobu se stlačenou profilací, poměrně nízkým hrdlem a nevýrazně modelovaným okrajem. Také výzdoba není složitá, na hrdle jsou jednoduché pupíčky, hrdlo odděluje od výdutě žlábek a výdutě je svisle rozčleněna plytkými rýhami. Amfora patří nejspíše do počátku halštatského vývoje a výzdoba může být ohlasem ještě na výzdobu nejmladších podolských amfor. Nález z roku 1953 potvrzuje poznatky a z nich vytvořené závěry o výjimečnosti tohoto pohřebiště, která je dána právě blízkým sousedstvím k teritoriu horákovské kultury.

Literatura :

- J. Nekvasil, Zničené pohřebiště lužické kultury u Pustiměře, PV 1977, Brno 1980, 42-43.
J. Nekvasil, Hroby lužické kultury z Pustiměře, PV 1980, Brno 1982, 14.

Ein weiterer Fund aus dem Lausitzer Gräberfeld bei Pustiměř /Bez. Vyškov/. Im Museum in Vyškov entdeckte man einen Grabkomplex, der im Jahre 1953 geborgen wurde. Es war dies ein Grab aus dem hallstattzeitlichen Abschnitt der Lausitzer Kultur, in einer Steinsetzung beigelegt. Lediglich nach den typologischen Elementen auf den Resten einer Amphore kann darüber erwogen werden, dass es aus dem alleinigen Beginn dieses Zeitabschnittes stammt. Die Scherben von einem Topf, einer Schüssel und eines Schlüsselchens sind nicht mehr so typisch.

LUŽICKÉ POHŘEBIŠTĚ U OTASLAVIC

/okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska Prostějov

/Tab. 11/

Při hloubení výkopu pro vodovodní přípojku bylo v trati Chmelenec v katastru obce Otaslavice narušeno popelníkové pohřebiště. Záchraným výzkumem bylo na ploše 5 m² zachyceno šest žárových hrobů popelníkových s mladolužickou keramikou. Hroby ležely mělce v hloubce 25 - 50 cm pod úrovní současného povrchu /po shrnutí ornice/ v souvislé tmavé vrstvě, mocné až 70 cm, takže hranice hrobových jam nebylo možno s výjimkou jednoho hrobu bezpečně zjistit. V konstrukci dvou hrobů bylo užito kamene /v jednom případě se jednalo o obložení kameny, v druhém byl pohřeb uložen na kamenech a potom překryt/. Hroby obsahovaly 1 - 7 nádob. Ve čtyřech případech bylo jako urny užito osudí, ve dvou případech nebylo možno urnu určit, protože nádoby byly zcela rozpadlé a zbytky pohřbů promíchány mezi roztroušenými střepy. Ve dvou případech byla urna překryta mísou. Jeden hrob obsahoval zbytky bronzové jehlice s dvojkónickou hlavicí, ostatní byly bez nálezů bronzových předmětů.

Ve vzdálenosti asi 10 m od této skupiny narušil výkop dva popelníkové hroby se slezskou keramikou. Jejich obsah zachránil občan B. Adam z Brodku u Prostějova. Jeden hrob obsahoval podle následné rekonstrukce 18 nádob, drobné hliněné korálky, trojhránky a bronzové sporálky. Hrob byl překryt kameny. Dru -

hý hrob se nepodařilo rekonstruovat, byly z něj získány jen zlomky keramiky.

Lausitzer Gräberfeld bei Otaslavice / Bez. Prostějov/. Bei der Aushebung für eine Wasserleitung wurde in der Flur Chmeleneč ein Urnengräberfeld gestört. Man hat sechs Gräber mit junglausitzer Keramik und zwei Gräber mit schlesischer Keramik festgestellt.

POHŘEBIŠTĚ LIDU LUŽICKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ V BOLELOUCI

/okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 24, 25/

Na jaře 1981 se při stavbě stáje ve výkrmně býku v Bolelouci na žárový popelnicový hrob, z něhož bylo zachráněno tuhované osudí, dále dvojuchý hrnek, rozpadlá ozdoba ze spirálovitě stočeného bronzového drátku kruhového průřezu, místy torďovaného, kus dalšího soudkovitého hrnku, střepy z velké blíže neurčitelné hnědé nádoby a několik střepů z tuhované mísy s hrdlem. Při dodatečné prohlídce staveniště s K. Richtrem, kreslířem archeologického oddělení, jsme našli na jednom místě ještě střepy z hnědé osudí, zdobeného na výduti skupinami svislých a šikmých žlábků. Podle tmavých skvrn, které se rýsovaly na stěnách stavebních jam v místě jižní obvodové stěny budoucí stáje, bylo možno zjistit polohu dvou hrobu, které byly už vyzvednuty.

Z dosavadních pozorování vyplývá, že pohřebiště se táhne po obou stranách nynější silnice, a že je značně rozsáhlé. První hroby, prokopané J. Čechákem v r. 1929¹ se nacházely nedaleko hrobu, zachycených v r. 1981 /obr. 24/. Později se uskutečnily další příležitostné záchranné akce: v r. 1951 byly objeveny západně od silnice, v blízkosti kapličky 3 hroby², v letech 1960-1961 na ploše prakticky celé výkrmny 42 hrobů³ a v r. 1980 zase ještě 4 hroby v blízkosti zmíněné kaple⁴. V r. 1979 při stavbě stáje výkopy nebyly sledovány, protože stavební akce vůbec nebyla ohlášena. Z chronologického hlediska je významný zvláště nález z r. 1981, protože jde o hrob vysloveně mladý, který naznačuje, že na lokalitě nejsou pouze hroby starolužické a z období žlábkované keramiky, jak se dosud zdálo⁵, ale že je nutno počítat s používáním pohřebiště ještě i v pozdní době bronzové, jak tomu ostatně u lužických popelnicových polí obvykle bývá.

Poznámky:

- 1 Z. Trmáčková, Zachraňovací archeologický výzkum v Bolelouci /Předběžná zpráva/, Zprávy VÚ v Olomouci č. 91, 1960, 210-211.
- 2 V. Burian, Zprávy SLUKO č. 9, 1952, 6.
- 3 Z. Trmáčková, op. c.; též, Nécropole de Bolelouc /Moravie/ in: Investigations archéologiques en Tchécoslovaquie, Praha 1966, 153.
- 4 V. Dohnal, Lužické hroby a sídlištní objekty v Bolelouci /okr. Olomouc/, PV 1980, Brno 1982, 13.
- 5 Z. Trmáčková, Nécropole de Bolelouc, 153.

Gräberfeld der Lausitzer Urnenfelderkultur in Bolelouc /Bez. Olomouc/. Beim Bauen eines weiteren Stalles im landwirtschaftlichen Objekt stiess man auf zwei Urnengräber, zu dem Gräberfeld gehörend, das von früheren Rettungsgrabungen und gelegentlichen Funden¹⁻⁴ bekannt ist. Der Fund des Grabes im Jahre 1981 deutet an, dass auf dem Gräberfeld nicht nur die altlausitzer Phase und die aus dem Zeitabschnitt mit Riefenkeramik vertreten ist, sondern dass man dort noch in der späten Bronzezeit bestattete.

NÁLEZ BRONZOVÉHO NÁRAMKU V TÝNĚ NAD BEČVOU

/okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Vedoucí oddělení památkové péče při OVM J. A. Komenského v Přerově dr. M. Kleckerová nalezla na zahrádce svého domku v Lipníku - Týně n/Bečvou čp. 275 masivní bronzový náramek. Ozdoba byla vyrobena z "bílého bronzu" a má tvar rozevřeného kruhu s hrotitým ukončením. Tělo je šesti trojicemi / u konců/ nebo čtveřicemi rýžek rozděleno na pět polí, z nichž tři vnitřní jsou vyplněny jemně rytými klikatkami. Náramek můžeme datovat do období lidu popelnicových polí.

Lokalita, která se nachází v jihozápadní části obce, v místě křižovatky cest směrem Lipník nad Bečvou - Lhota - střed osady, se rozkládá na první levobřežní terase Bečvy. Vzhledem k tomu, že zahrada domu čp. 275 je z převážné části zatravněna a další nálezy zde nebyly učiněny, nelze rozhodnout, zda náramek představuje ojedinělý nález, nebo zda pochází z většího nálezového celku. Vyloučit nemůžeme ani náhodné přemístění z jiné části obce, zejména víme-li, že v prostoru hradu Helfštyňa, který se nachází cca 1000 m východním směrem /vzdušnou čarou/ od lokality, se rozkládá mohutné hradisko lidu popelnicových polí.

Fund eines bronzenen Armreifens in Týn nad Bečvou /Bez. Přerov/. Dr. M. Kleckerová, Leiterin der Abteilung für Denkmalpflege des J. A. Komenský Bezirksmuseums in Přerov, fand im Garten ihres Hauses in Týn nad Bečvou Nr. 275 einen bronzenen Armreifen. Wir können ihn in den Zeitabschnitt der Urnenfelderkultur datieren.

BRONZOVÝ DEPOT Z POZDNÍ DOBY BRONZOVÉ ZE ŽÁROVIC

/okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska Prostějov

V červnu 1981 získalo prostějovské muzeum od zaměstnanců lesního závodu depot z katastru Žárovice, obsahující sekerku s tulejkou a ouškem, zdobenou třemi svislými plastickými žebry, sekerku s tulejkou a ouškem, zdobenou jedním svislým žebrem, sekerku s tulejkou a ouškem, zdobenou dvěma horizontálními plastickými žebry, žebry ve tvaru přesýpacích hodin a žebérkem tvaru písmene U, kladívko s tulejkou a ouškem, zdobené plastickými žebry, čtyři fragmenty srpů se dvěma paralelními žebry, jeden fragment srpů s krátkým příným vnitřním žebrem, čtyři tyčinkovité náramky s průřezem tvaru písmene D a vnější stranou zdobenou jemným rytým dekorem a několik drobných zlomků srpů a náramků.

Depot byl uložen v nádobě, z níž se zachovalo jen dno, spodek stěny a na zlomcích spodku výduti je patrné souvislé vertikální žlábkování. Depot byl uložen mělce pod povrchem lesní cesty a proto nádoba i její obsah byly poškozeny. Depot se řadí do skupiny starších slezských depotů na počátek stupně HB, eventuelně už na přelom stupňů HA₂/HB₁.

Bronzedeapot aus der späten Bronzezeit in Žárovice /Bez. Prostějov/. Im Kataster der Gemeinde Žárovice fanden die Angestellten des Forstamtes ein Depot, das drei Axte mit Tülle und Ose, einen Hammer mit Tülle und Ose, fünf Sichelfragmente und vier Stäbchen - armringe enthielt. Das Depot wurde in einem Gefäß beigelegt, von dem nur der Boden und der untere Wandteil erhalten blieb.

RETTUNGSGRABUNG AUF HRADISKO IN BRNO-OBŘANY

/Bez. Brno-město/

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno

/Taf. 12 - 16/

Der bekannte vorgeschichtliche Burgwall am nordöstlichen Rande des Brünner Beckens wurde im Jahre 1981 wiederum Mittelpunkt der Aufmerksamkeit der Mitglieder des Archäologischen Institutes, dank des Ausbaues einer Ferngasleitung, deren Trasse die Fläche des Burgwalles in einer Länge von fast 500 m durchschnitten. Sie stellte im Grunde eine ideale archäologische Sonde vor, die Grundinformationen über den inneren Verbau der Niederlassung gewährte und an Stellen, wo sie die Randpartien durchschnitt, brachte sie die ersten näheren Erkenntnisse über ihre Fortifikation. Besonders um die Konstruktion der Befestigung und ihre Datierung zu erkennen, entschlossen wir uns im Vorsprung noch einen Schnitt im Walle durchzuführen, der das Siedlungsareal am nordöstlichen Rande oberhalb des Flusses Svitava säumt. In diesem Raume handelt es sich nicht um eine Aussenbefestigung, denn die Fläche des Burgwalles ist hier um eine kleinere Vorburg erweitert und ebenfalls durch einen Wall geschützt. Die Vorsprungs- und Rettungsgrabung in Brno-Obřany verlief vom Juli bis November 1981 und wird in dem darauffolgenden Jahre beendet werden. Ausser den Referenten nahmen an ihr die technischen Kräfte des Institutes J. Hladký und I. Krechler teil. Die bisherigen gewonnenen Erkenntnisse können wir in einigen Punkten zusammenfassen.

1. Wallschnitt I

Der angeführte Schnitt durchquerte den Innenwall im nordöstlichen Teil des Burgwalles, wo zu der eigentlichen Fläche eine Vorburg angeschlossen ist. Er wurde manuell ohne Benützung von mechanisierten Mitteln in einer Breite von 4 m durchgeführt. Der Wallkörper war aus einer Lössaufschüttung gebildet, die mit nicht allzu mächtigen Schichten rostbrauner Erde, eventuell der Kulturschicht durchlegt war, die sich deutlich schräg gegen den Abhang in Richtung zur Fläche des Burgwalles neigten. Die Stirnblende des Walles hat man nicht erfasst und man kann stichhaltig annehmen, dass sie nicht einmal existierte. Es gelang auch nicht zu beweisen, dass man zur Errichtung der Aufschüttung andere Materialien /Holz, Stein/ als Erde benützt hätte. Die Wallaufschüttung sass unmittelbar, ohne jedwede Zwischenschicht, auf eine schwarzgraue ungefähr 20 cm mächtige Kulturschicht auf, die zahlreiches, besonders keramisches Material der Podoler Kultur enthielt. Diese Kulturschicht überdeckte ein im Hange eingetieftes Siedlungsobjekt mit mehreren Feuerräumen in dessen Ausfüllung man wiederum zahlreiches Material der Podoler Kultur fand. Auf der äusseren Wallsohle stellte man ein 3 m breites Plateau fest, das vermutlich durch abgraben eines Wallteiles entstand. Eine interessante Feststellung brachte die Verlängerung der Sonde in Richtung zur Innenfläche des Burgwalles. Knapp vor dem Wall wurde hier in das Liegende eine umfangreiche Senkung ausgegraben, deren längere Achse ungefähr den Verlauf des Walles verfolgte. Sie war mit Abschwemmungsschichten und am Boden mit einer schwarzen Schicht ausgefüllt, die mit einer Menge von kleinen Lehmbeiwurflumpchen durchmischt war. Die vom Wallkörper überdeckte Podoler Kulturschicht endete an der gleichen Stelle wie die Aufschüttung und setzte weiter in die Innenfläche nicht fort. Die gesamte Ausfüllung der erwähnten Bodensenkung enthielt ein sehr torsenhaftes Material, in dem man Keramik der Podoler Kultur, der Latenezeit sowie Material aus dem kaiserzeitlichen Abschnitt unterscheiden konnte. Auf dem Boden des beschriebenen Gebildes stiessen wir auf ein Menschenskelett in Strecklage mit den Armen längs des Körpers, in Nordwest-Südostrichtung orientiert. Bei seinem Schädel fand man eine bronzene Spirale aus einfachem Draht, die uns leider keine Stütze zur Datierung gewährte. Die Funktion der Bodensenkung sowie ihre Beziehung zum Wallkörper sind bisher nicht klar. Logisch kann zwar vorausgesetzt werden, dass das bei ihrem Aushub gewonnene Material zum Aufbau der Aufschüttung benützt worden war, aber ein unmittelbarer Beweis für eine derartige Behauptung fehlt. Mit Rücksicht zum Gefälle der Abschwemmungsschichten kann jedoch angenommen werden, dass es zu ihrer Ausfüllung von beiden Seiten kam, also nicht nur aus der Innenfläche des Burgwalles und dass demnach zu dieser Zeit die erdige Aufschüttung existieren musste. Daraus geht hervor, dass die Bodensenkung entweder gleichzeitig mit dem Wallkörper ist, oder sie stammt erst aus einem späteren Zeitabschnitt. Die Datierung der eigentlichen Befestigung ist durch seine Superposition oberhalb der Podoler Kulturschicht gegeben. Das bedeutet allerdings nicht, dass sie unbedingt jünger sein muss, als die Podoler Kultur. Man kann nämlich nicht ausschliessen, dass sie im Laufe oder an der Neige der Podoler Besiedlung errichtet wurde, besonders wenn wir die Tatsache berücksichtigen, dass die Aufschüttung ohne jedwede Zwischenschicht direkt auf die angeführte Kulturschicht aufsetzt.

2. Wallschnitt II

Dieser Schnitt wurde mit einem Bulldozer im nordwestlichen Teile des Burgwalles, unweit des ursprünglichen und heute einzigartig erhaltenen Tores, durchstossen. Die Schnittwände wurden flüchtig gesäubert und eine detaillere Grabung wird im Jahre 1982 durchgeführt werden. Vorläufig kann man konstatieren, dass der Wallkörper an dieser Stelle aus grauschwarzer, stellenweise aschiger Kulturschicht aufgeschüttet ist und zahlreiches archäologisches Material, insgesamt der Podoler Kultur angehörend, enthält. In ihm sind verkohlte Überreste von Balken, die schräg gegen den Abhang gelegt sind und lokal auch Schichten kleine-

rer Steine gut sichtbar. In der Nähe der inneren Basis des Walles hat man Teile von zwei menschlichen Skeletten festgestellt, man kann allerdings nicht sicher entscheiden, ob sie die Wallaufschüttung überdeckte, oder ob sie in dieser beigesetzt waren. Ähnlich wie in Schnitt I suchten wir auch hier vergeblich nach Spuren einer Stirnblende bei der Aussensohle des Wallkörpers.

3. Befestigung des südwestlichen Burgwallteiles

Der südwestliche Teil des Burgwalles - Flur "Juránkovy kousky" - war im vergangenen Zeitabschnitt ziemlich durch die Errichtung von Terrassen verändert und das ursprüngliche Aussehen der hiesigen Befestigung blieb nicht erhalten. Die Riefe für die Gasleitung führte hier über vier auffallende Terrainbrüche, bei denen wir voraussetzten, dass wenigstens einer von diesen, Rest der ursprünglichen Fortifikation ist. Nach dem Reinigen der Profile wurde jedoch klar erwiesen, dass es sich in allen Fällen um rezente Herrichtungen handelt. Nach einer gründlichen Untersuchung der ausgehobenen Rinne gelangten wir zu dem Schluss, dass die Fortifikation dieses Burgwallteiles nicht erhalten blieb. Seinen Anteil daran konnte auch die Tatsache tragen, dass die Trasse der Gasleitung an dieser kritischen Stelle in nächster Nähe einer tieferen Schlucht führte, deren Existenz oder Entstehung zur Unterbrechung der Befestigung beitragen konnte.

4. Grabung der inneren Siedlungsfläche

Durch die Riefe für die Gasleitung, die durchschnittlich eine Breite von 4m betrug, wurden insgesamt 219 Siedlungsobjekte verschiedenen Charakters abgedeckt. Zur Zeit ist die laboratorische Bearbeitung der Funde noch nicht beendet, daher kann ihre genaue kulturelle Bestimmung nicht durchgeführt werden. Mit Gewissheit kann man jedoch sagen, dass der Grossteil der Objekte der Podoler Kultur angehört. Ausser einem zahlreichen keramischen Inventar fanden wir vereinzelt auch bronzene Gegenstände oder ihre Bruchstücke und in einigen Gruben entdeckten wir auch Teile menschlicher Skelette. Selten stellten wir auch Siedlungsobjekte der Horákover Kultur fest. Aus den jüngeren Zeitschnitten verdient eine laténezeitliche Hütte mit nicht zahlreichem keramischem Material Aufmerksamkeit, das sie in das 1. Jahrhundert v.u. Z. datiert, und fünf grossen vierseitigen tönernen Düsen, die von einer Eisenverhüttungsproduktion im Objekt oder in seiner nächsten Umgebung zeugen. Eine sehr wichtige Entdeckung sind Belege einer Besiedlung des Burgwalles in der späten römischen Kaiserzeit. Durch die Erweiterung der Gasleitungsrinne gelang es uns den kompletten Grundriss einer eingetieften Hütte mit sechswinkliger Konstruktion und unweit ein weiteres Siedlungsobjekt abzudecken. Vor allem die Keramikfunde, aber selten auch von eisernen Gegenständen und das Bruchstück eines gläsernen Gefässes, erlauben eine vorläufige Datierung der Besiedlung an die Neige des 4. Jahrhunderts u. Z.

Die umfangreiche Vorsprungs- und Rettungsgrabung auf Hradisko in Brno-Obřany brachte einen zahlreichen Quellenkomplex, dessen Bewertung unsere Erkenntnisse sowohl über die Podoler Kultur, als auch über die Besiedlung des Brünner Beckens in der Laténezeit und besonders in der späten römischen Kaiserzeit erweitert wird. Besonders schwerwiegend ist die Frage der Datierung der Befestigung der Lokalität, die durch eine Erweiterung des Schnittes II im Jahre 1982 zu lösen sein wird.

VÝZKUM NA POZDNĚHALŠTATSKÉM HRADISKU BURBERK U DIVÁK

/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

Vzhledem k nutnosti zajistit památkovou ochranu hradiska v poloze "Burberk" u Divák popsaného V. Podborským¹, přikročilo Regionální muzeum v Mikulově k zjišťovacímu výzkumu této lokality, ležící asi 2 km jihozápadně od Divák. Opevněné jádro hradiska má oválný půdorys o rozměrech 30 x 55 m. Na severovýchodní straně se k jádru připojuje neveliká plošina tvaru úseče kruhu o rozměrech 50 x 17 m. Celá lokalita je obklopena příkopem s valem na vnější straně. Na několika místech jsou patrné stopy po kopání. Zjišťovací výzkum byl proveden několika sondami, položenými vesměs v místech starších výkopů. U jižního okraje opevněného jádra byla prozkoumána zemnice lichoběžníkovitého půdorysu o délce stran 3,5 až 4,5 m a hloubce 1,8 m oproti dnešnímu povrchu. Na třech místech byla u dna objektu pozorována koncentrace zlomků jehlanovitých závaží. Krom jehlanovitých bylo nalezeno i kruhové vypálené a kruhové nevypálené závaží. Další zemnice byla zjištěna sondou u jihovýchodního okraje opevněného jádra. Sondou dlouhou 36 m byla zachycena situace v jihovýchodní části hradiska a v příkopu. Sonda prokázala, že v těchto místech byla lokalita chráněna dvěma příkopy, z nichž vnitřní byl 3 m široký a 1,9 m hluboký, a 3 m vzdálený vnější příkop měl šířku přes 2 m a hloubku 1,8 m oproti dnešnímu povrchu. Další sondou o délce 59 m byla zkoumána situace v severní části opevnění, na připojené plošině a v příkopu. Byly zde odkryty pozůstatky pece s předpeční jamkou a zásobnicová jáma hluboká 2,3 m. Geologická situace na lokalitě byla konzultována s dr. P. Havlíčkem, CSc. a geofyzikální měření provedl kolektiv vedený dr. V. Haškem, CSc. Nálezy, získané při výzkumu, svědčí o jednofázovém osídlení lokality v pozd-

ní době halštatské. Zcela ojedinělé jsou nálezy laténské a středověké. Další výzkum se bude orientovat na zjištění charakteru opevnění lokality a na ověření údajů geofyzikálního průzkumu.

Povrchový průzkum se zaměřil na okolí lokality, kde byly na několika místech získány doklady halštatského osídlení.

Poznámka:

1 V. Podborský, Jihomoravská halštatská sídliště - II, SPFFBU E 17, 1972, 34.

Grabung auf dem späthalstattzeitlichen Burgwall Burberk bei Diváky /Bez. Břeclav/. Bei der Grabung des kleinen Burgwalles /ovaler Kern 30 x 55 m/ stellte man fest, dass die Lokalität auf der zugänglichen Seite von zwei Gräben umgeben war. Entdeckt wurden Erdhütten, eine Vorratsgrube und ein Ofen.

LATÉNSKÁ SPONA ZE ŽDÁNIC

/okr. Hodonín/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 10:2/

Při povrchových sběrech našel na jaře 1981 K. Šchöngibl ze Ždánic na poli pod Panuší bronzovou laténskou sponu. Bronzová spona spojené konstrukce má výrazně vyklenutý lučík, oboustranně vinutou spirálu o 3 závitěch a vnější tětivu. Lučík je zdoben šroubovitým hustým rýhováním a zachycovač jednotlivými rýžkami. Na patce a lučíku je připevněn dutý dvojité výčnělek, jehož povrch je šnekovitě tvarován. Plasticky nezdobené části výčnělků jsou pokryty ploškami jemných a hustých důlků. D. - 6,6 cm; v. - 3,8 cm.

Sponu objevil nálezce na povrchu pole, takže nelze spolehlivě určit její původ. Nejpravděpodobnější se však zdá, že jde o nález z porušeného hrobu. Výrazné klenutí lučíku se vyskytuje obvykle u spon s velkou kulovitou patkou, stejně jako početné spirály, vnější tětiva a šnekovitě tvarování výčnělků¹. Spojení patky a lučíku plastickým výčnělkem je však již neklamným znakem spony se spojenou konstrukcí. Ty se vyskytují mnohem častěji v Čechách, zatímco na Moravě známe pouze exemplář ze Ptení². Tuto sponu lze datovat na rozhraní stupně Lt B2/C1.

Spona doplňuje hustotu laténských nálezů na katastru Ždánic. Doposud byly zjištěny laténské hroby u lesa Bezednice³, v zámecké zahradě⁴ a na Nivce⁵, takže nálezisko pod Panuší je čtvrtým pohřebišťem z tohoto období na katastru obce.

Poznámky:

1 J. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956, obr. 28:3; 29:3,4,7.

2 M. Čížmář, Kostrový hrob z Ptení a otázka stupně LT-B2/C1 na moravských keltských pohřebištích, AR XXVI, 1974, 160, tab. II:4/.

3 A. Procházka, Galská kultura na Vyškovsku, Slavkov u Brna 1937, 97:

4 I. L. Červinka, Kyjovsko a Ždánsko v pravěku, Kyjov 1933, 32, obr. 62; A. Procházka, op. cit. 97.

5 V. Šikulová, Drobné zprávy, Pravěk východní Moravy II, 1959, 156, obr. 8.

Latènezeitliche Fibel aus Ždánice /Bez. Hodonín/. Bei einer Terrainbegehung fand im Frühjahr 1981 K. Schöngibl aus Ždánice in der Flur "pod Panuší" eine bronzene latènezeitliche Fibel. Die bronzene Fibel vom Mittellatèneschema hat eine beiderseitig gewundene Spirale und eine äussere Sehne. Die Fundumstände erlauben nicht den Charakter des Fundes genau zu bestimmen, er stammt jedoch höchstwahrscheinlich aus einem gestörten Grab. Einige Elemente deuten zwar noch auf Zusammenhänge mit der Kugelfussfibel an, jedoch die Verbindung des Fusses mit dem Bogen, reiht diesen Fund eindeutig zu den Fibeln mit Mittellatèneschema. Vom chronologischen Standpunkt kann sie in die Wende der Stufen Lt B2/C1 eingereiht werden.

POVRCHOVÉ SBĚRY NA OSADĚ Z OBDOBÍ ŘÍMSKÉHO IMPÉRIA

VLČNOV - DŘINKY

/okr. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AŮ ČSAV Brno

V jarních měsících roku 1981 jsem uskutečnil povrchový průzkum známé rozsáhlé osady z období římského impéria Vlčnov-Dřinky.

Lokalita se nachází na první pravobřežní terase bezejmenného potůčku nedaleko jeho ústí do říčky Okluky. Na západě k ní přiléhá okresní silnice Hluk - Dolní Němčí. Na levobřežní terase v trati Dolní Němčí-Paksarůvka se pak rozkládá současné pohřebiště. Jedná se tedy o totéž naleziště, které M. Pernička, vedoucí expedice katedry prehistorie a muzeologie FF UJEP Brno, omylem kladl do katastru Hluku.

Povrchovými sběry se nám podařilo zjistit jako obvykle početný soubor zlomků tzv. provinciální i "barbarské", v ruce robené keramiky, terra sigillaty, drobné úlomky bronzu a náramku z modrého skla.

Lesefunde von einer Niederlassung aus dem Zeitabschnitt des römischen Imperiums Vlčnov-Dřinky /Bez. Uherské Hradiště/. Bei einer Terrainuntersuchung auf der bekannten Lokalität aus dem Zeitabschnitt des römischen Imperiums fand man Bruchstücke der sog. provinzialrömischen und "barbarischen" Keramik, von Terra sigillata, kleine bronzene Bruchstücke und das Fragment eines Armreifens aus blauem Glas.

GRÄBERFELD AUS DER VÖLKERWANDERUNGSZEIT IN LUŽICE

/Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AŮ ČSAV Brno

Im Frühjahr 1981 stellte P. Bílík fest, dass in dem Aushub für eine Leitung nördlich der Strasse aus Lužice nach Dol. Bojanovice gestörte Skelettgräber sind. An Ort und Stelle bargen Mitglieder des AŮ ČSAV in Mikulčice einige Funde, und da die Lokalität bedroht war, schritt man an eine umfangreiche Grabung heran. Auf einer Fläche von ungefähr 600 m² wurden 37 Körpergräber untersucht. Entgegen der überwiegend westöstlichen Orientierung der Bestattungen aus der Völkerwanderungszeit ist ein einziges Grab aus dem grossmährischen Zeitabschnitt von NO - SW orientiert. Alle Gräber aus der Völkerwanderungszeit waren von Schatzgräbern gestört worden, die einzige Ausnahme stellt das ungestörte Grab 27 vor, das in Superposition mit Grab 28 war. Aus Grab 27 stammen zwei Paar silberne vergoldete Fibeln. Zwei von diesen haben eine unregelmässige Kopfplatte und die Fussplatte ist mit einem stilisierten Tierköpfchen beendet. Zwei weitere S-Fibeln haben stilisierte Köpfchen, die mit Almandinen versehen sind. Zu dem beschriebenen Grabkomplex gehören noch Perlen, eine eiserne Schnalle und ein Messer.

Eine ziemliche Zahl an Funden brachten auch die gestörten Gräber. In Grab 9 war ein Kamm, Reste einer Waage, eine Pinzette, Axt, Lanzen spitze und ein Schwert. Eine lange Hieb waffe war auch in Grab 12 gemeinsam mit einem Kamm und einer Lanzen spitze. Die geborgene Keramik ist überwiegend handgeklebt, es kamen allerdings auch Stücke von Drehscheibenkeramik vor, die mit Einglättung verziert war. In den Gräbern befanden sich Hundeknochen, eine von den Grabgruben enthielt nur ein Pferde- und ein Hundeskelett.

Das Gräberfeld aus der Völkerwanderungszeit in Lužice ist das erste dieser Art am mittleren Flusslauf der Morava, am nächsten ist das Gräberfeld in Mistřín, ungefähr 15 km entfernt. Die Lokalität in Lužice ist 5 km nördlich von dem Burgwall in Mikulčice und ca. 3 km südlich von der frühslawischen Siedlung in Mutěnice. Die Grabung des Gräberfeldes setzt weiter fort.

VORBERICHT ÜBER DIE ERGEBNISSE DER 28. GRABUNGSSAISON IN MIKULČICE

/Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Im Jahre 1981 schritten die Arbeiten in den einzelnen Teilen der Fürstenburg fort, die bereits in den vergangenen Jahren begannen. Vor allem handelte es sich um die Beglaubigung der neu erstandenen Interpretationsprobleme im nordöstlichen Zipfel der Fürstenburg. Dasselbe kann man von dem Abschnitt sagen, der im Raume des Tores bei der 1. und 2. Kirche abgedeckt wurde. Neu wurde ein Teil der Fläche geöffnet, die ungefähr 100 m nördlich von dem Fürstenpalast situiert ist. Eine weitere Grabungsstelle auf der Fürstenburg war zur Klärung chronologischer und stratigraphischer Fragen bestimmt, die mit der Existenz des Grabens zusammenhängen, der sich von Nordwest nach Südost im Raume zwischen dem Fürstenpalast und der Basilika erstreckt. Sofern es die unmittelbare Umgebung der Fürstenburg betrifft, setzten hier weiter Arbeiten an der Abdeckung der Siedlung fort, die sich am nördlichen Ufer des Flusslaufes gegenüber der 1. und 2. Kirche erstreckt.

Im nordöstlichen Zipfel der Fürstenburg wurde zum Zwecke einer Beglaubigung der Stratigraphie der Siedlungsobjekte ein Teil der Quadrate 45/-14 und -15 untersucht. An diesen Stellen erschien der Destruktionsrest eines Steinbaues mit Mörtelbruchstücken. Unter den Siedlungshorizonten hat man am Sandliegenden die sich kreuzenden dunklen Rillen gereinigt, 15 - 20 cm voneinander entfernt, die als Spuren von Pflugscharen bei der Ackerung, oder als Überreste von geflochtenen Holzkonstruktionen zur Festigung des feuchten Liegenden interpretiert werden können. Eingehend wurden verschiedene Systeme von Pfostengruben südöstlich der 12. Kirche untersucht, besonders der Komplex von acht Pfosten grösseren Durchmessers, in ältere Schichten und verhältnismässig seicht in das Liegende eingetieft. Bei der Grabung der Fortifikation hat man in einem Mergelblock des Walles Spuren einer Balkenversteifung, die in die Steinkonstruktion der Innenecke der südöstlichen Torwand eingelassen war, Reste von Holzrosten im Wallkörper und den eigentlichen Wallkern aus kompaktem rostbraunem Mergel erfasst. Unter dem Mergelblock stellte man den Teil eines sandigen Fussbodens eines Siedlungsobjektes mit Feuerherd fest. In der dunklen erdigsandigen Schicht mit zahlreichen Holzkohlestückchen unter dem Mergelblock des Walles fand man ein Geweihschränken mit geritzter Verzierung und den Teil eines bronzenen gegossenen durchbrochenen Riemenendes aus dem 8. Jahrhundert. Die Schicht enthielt grobe Keramik des 1. Types der Mikulčice Gliederung.

Auf dem Abschnitt, der im Raume des Tores bei der 1. und 2. Kirche abgedeckt wurde, konzentrierten wir uns auf die Gewinnung eines für die Datierung entsprechenden Materiales aus der Schicht, die in einer Tiefe von mehr als 300 cm unter den Körper des Mergelblockes der Befestigung reicht. Diese Aufgabe war einerseits wegen der Tiefe der Schicht sehr schwierig und auch deshalb, da sie sich unter dem Niveau des Grundwassers befindet. Vorläufig kann man sagen, dass sie ausser Bruchstücken von Holzgegenständen eine typologisch altertümliche slawische Burgwallkeramik enthält. Mit Rücksicht auf die aussergewöhnliche Bedeutung des gefundenen Materiales wird die Abdeckung an dieser Stelle fortsetzen.

In der neu geöffneten Sonde nördlich des Palastes wurde in der verhältnismässig seicht gelegten Schicht im Quadrat 18/-15 der Teil eines Gebäudes gefunden, von dem eine steinerne Ecke und zahlreiche Mörtelstücke in der nächsten Umgebung erhalten blieben. Den Charakter des Baues bestimmen vermutlich die Funde von einem eisernen Stylus und einem bleiernen Kreuzchen. Nordöstlich von den Resten des gemauerten Baues verlaufen parallel einige längliche Gruben, in deren Ausfüllung zahlreiche Belege von Juwelierschlacke und Tiegeln festgestellt wurden. In der Umgebung des Baues hat man auch einige Skelettgräber gefunden.

Die weitere neu geöffnete Fläche knüpft im Süden und Osten an die im Jahre 1958 untersuchte Fläche. Die durchschnittliche Mächtigkeit der Kulturschicht bewegte sich hier zwischen 70 und 90 cm; die ungefähr Dreissigzentimeter starke obere Schicht war durch Ackerung zerstört. Es erschienen ungewohnt viele Steine, einige mit anhaftendem Mörtel und auch selbständige grössere Mörtelstücke. Die grösste Konzentration dieser Funde war in Quadrat 10/-2 und in seiner nächsten Umgebung vermerkt worden. Bei der Suche nach Bauspuren gelang es die untere Schicht einer Mauer zu erfassen, die trocken gelegt aus grossen geglätteten Konglomeraten war. Sie blieb in einer Länge von ca. 250 cm erhalten; sie war parallel mit dem festgestellten Graben errichtet. Die Mauer war ober einer Schicht von flachen Steinen, die aus älteren Objekten stammen. In der untersuchten Kulturschicht erschienen Teile von Sand- sowie Mergel-Fussbodenherrichtungen. Auf dem am besten erhaltenen Obj. 1043 erfasste man eine Feuerstelle. Unter der sandigen Herrichtung des Obj. 1043 existierte ein älteres Objekt direkt am Sandliegenden, dessen Feuerstelle die obere Herrichtung nicht respektierte. Die eingetieften Gruben waren meistens älteren Ursprunges als die Sandherrichtungen, vielleicht mit Ausnahme von Grube 1059 und 1060, in die steil eine zusammenhängende Steinschicht einfiel, vermutlich mit den Trümmern des Baues zusammenhängend. Bemerkenswert ist der Fund eines Komplexes von zwei aufeinander liegenden Mahlsteinen in einer, in Grube 1059 eingesunkenen Steinschicht. Das hauptsächlich untersuchte Objekt war der Graben. Spuren einer mit dem Graben zusammenhängenden Konstruktion, mit Ausnahme der bereits angeführten Mauerreste, gelang es nicht festzustellen. Für die Ausfüllung des Grabens sind sandige Bodenrutsche und Abschwemmungen

gen der Wände, die Höhe der grauen erdigsandigen Schicht mit Holzkohlestückchen und die auf sie auf-sitzende dunkle erdige Schicht mit Steinen charakteristisch, in der Menschenknochen und Reste eines Rinderskelettes disloziert waren. In der grauen erdigsandigen Schicht erscheint Keramik des Types 3. Ein weiteres interessantes Objekt ist ein schmales Gräbchen, das die untersuchte Fläche in nordsüdli-cher Richtung durchschneidet. In seiner Aufschüttung erschien stellenweise Gestein, stellenweise Spu-ren einer Verkleidung aus senkrecht gelegten Steinen, die andeuten, dass das Gräbchen der Rest einer Palisade ist. Das Gräbchen respektiert die Ostwand der Sandherrichtung in Obj. 1043 und hängt viel-leicht mit dem System der nordsüd orientierten Palisaden zusammen, die unter die Mauern des Fürsten-palastes reichen.

Die Besiedlung der Siedlung, die sich am nördlichen Ufer des Flusslaufes gegenüber der 1. und 2. Kirche erstreckt, hat im Vergleich zu der Kulturschicht auf der Fürstenburg einen etwas unterschied-lichen Charakter. Dies ist vor allem durch die sehr einfache stratigraphische Situation gegeben, denn die Objekte stören sich gegenseitig nur wenig und sind meistens nicht in Superposition, wie dies ge-wöhnlich nicht nur auf der Fürstenburg, sondern auch auf der Siedlung ist, die sich zu ihr auf der West-seite anschmiegt. Ein weiterer bemerkenswerter Zug ist die verhältnismässig ziemliche chronologische Beschränktheit der Siedlung, für die vor allem das keramische Material des Mikulčičer Types 3 typisch ist. Sofern es die konkreten Ziele in dem gegebenen Grabungsabschnitt betrifft, betrafen sie vor allem die eventuelle Beglaubigung eines weiteren Vorkommens von Belegen der lokalen Schmiedeproduktion auf der Fläche nördlich des kreisförmigen Grabens - wahrscheinlich der Stelle eines polytheischen Kul-tes aus dem 10. Jahrhundert. Auf der in der 28. Saison untersuchten Fläche stellte man ausser reichen Belegen der lokalen Tätigkeit von Schmiedeeisen auch Reste einer mit Lehm verschmierten geflochtenen Wand fest, die von der Kultstelle in nördlicher Richtung verläuft. Anzeichen von eingetieften Siedlungs-objekten sind an dieser Stelle bisher nicht genügend beweiskräftig, mit einer eingehenden Bewertung werden wir bis zu der Zeit ausharren müssen, bis es an ähnlichen Beispielen mehr sein wird.

DŘEVO LUKU Z MIKULČIC

/okr. Hodonín/

Emanuel Opravil, AÚ ČSAV Brno

V roce 1981 byl za přítomnosti dr. Z. Klanici odebrán ke xylotomické analýze malý vzorek dřeva z části luku, vystaveného v památníku Velké Moravy v Mikulčicích. Jde o nález z vedlejšího ramene řeky Moravy pod hradbami mikulčického hradiska z výzkumné sezóny v roce 1966. Podle zprávy Z. Klanici byla tehdy ve výplni koryta kromě jiných dřevěných předmětů též "část dřevěného luku, nalezená v hloub-ce asi 320 cm pod povrchem" /Klanica 1967, p. 45, vyobrazení na tab. 22:1/. Předmět byl potom che-micky konzervován a vystaven v expozici.

Odříznutí malého vzorečku dřeva z luku bylo značně obtížné. Pevné dřevo, ze kterého byl luk zhotoven, je dodnes velmi houževnaté a odolné; jeho původní vlastnosti neutrpěly ani uložením ve vodním pro-středí v souvrství fluvialních uloženin ani konzervováním. V mikroskopu jeví typickou strukturu jehlič-natého dřeva bez pryskyřičných kanálek, s poměrně homogenní strukturou letokruhů; tracheidy mají na radiálních stěnách zřetelné typické spirální ztlustěninny, příznačné pro dřevo tisu červeného /*Taxus baccata*/.

Luky z tisového dřeva jsou obecně známé z vrcholného středověku; rovněž se zachovaly zprávy o vývozu tisového dřeva z karpatských lesů, pro vojenské účely do západní Evropy /zvláště na britské ostrovy/ /cf. Říčan 1931, Kontny 1937 aj/. Podle Schweingrubera /1978/ bylo tisové dřevo oblíbeno ke zhotovování zbraní již od neolitu. Ačkoliv je dřevo tisu velmi trvanlivé a uložení ve vodě přečká bez úho-ny, jsou jeho nálezy dosti vzácné.

O nálezech tisového dřeva z doby hradištní psal Fietz /1943/: Klobouky u Brna - zbytky tisového dřeva na kování džberu ve slovanském hrobě, Bošovice - drobný zlomek dřeva, Věteřov - dobře zachované dřevo, Strážovice - více zbytků dřeva ve slovanské mohyle v sousedství kovových předmětů. Nálezovou situaci těchto zbytků tisového dřeva upřesnil již Skutil /1939/: "Ve všech případech neběží o uhlíky ohnišť, nýbrž o málo u nás našimi prehistoriky sbírané zbytky dřev, nebo o kousky dřeva lpící na železných na-ležaných předmětech" /o.c., p. 36/. Z lokality Cífer-Pác II na Slovensku pocházejí dva zlomky dřeva, uchovaného na kování vědérka v avarskoslovanském hrobě /Hajnalová et Sýkorová 1978/. Zmínky o vě-drech z tisového dřeva nalezneme porůznu v zahraniční literatuře, zvláště na nalezištích v dosahu římských vlivů. Nálezy z našeho území dokazují použití tisového dřeva k obdobným účelům v době hradištní, a proto není překvapením důkaz o jeho použití při výrobě tehdejších zbraní.

Literatura:

- A. Fietz, *Taxus baccata* /Eibe/ aus präh- und frühhistorischen Funden in Mähren, *Verhandl. naturforsch. Verein Brünn* 74, 1943, 94-96.
E. Hajnalová, L. Sýkorová, *Prehľad botanických nálezov z archeologických výskumov, Archeol. výskumy a nálezy na Slovensku* 1977, 1978, 109-115.
Z. Klanica, *Předběžná zpráva o výzkumu slovanského hradiska v Mikulčicích za rok 1966, okres Hodonín, Přehled výzkumů 1966*, Brno 1967, 41-51.
P. Kontny, *Aus der Vergangenheit der Eibe /Taxus baccata L./ in Polen, Acta soc. bot. Poloniae*, 14, 1937, 58-68.
G. Řičan, *Staré tisy na moravském Valašsku, Naše Valašsko* 2, 1931, 118-125.
H. Schweingruber, *Mikroskopische Holz Anatomie*, Zug. J. Skutil, *Drobné příspěvky k poznání staro-slovanské kultury* 11. *Otázka tisové dřevěné výroby a práce slovanské, Sborník velehradský* n.ř. 10, 1939, 34-36.

... Holz eines Pfeilbogens aus Mikulčice /Bez. Hodonín/. Den Teil eines Pfeilbogens, der im Jahre 1966 in der Ausfüllung des Flussbettes unter den Wällen des slawischen Burgwalles in Mikulčice gefunden wurde, hat man einer xylotomischen Analyse unterzogen und es wurde festgestellt, dass er aus Eibenholz stammt /*Taxus baccata L.*/. Dies ist unser erster Fund aus der Burgwallzeit, die anderen Reste von Eibenholz aus diesem Zeitabschnitt stammten insgesamt von Eimern /Fietz 1943, Skutil 1939/.

GRABUNG IN PRUŠÁNKY IM JAHRE 1981

/Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Nordöstlich von der Grabgruppe mit der dominierenden Bestattung eines Kriegers, der mit einem Schwert und Beschlag in Form eines Kleeblattes ausgestattet war, wurde in Prušánky ein weiterer Teil des slawischen Gräberfeldes abgedeckt. Es hat den Anschein, dass ihr Kern von einem Feldschutzwaldstreifen überdeckt ist, denn die Gräber hat man zu beiden Seiten eines mit Bäumen, ca. zehn Meter breiten, abgepflanzten Streifens festgestellt.

In der Saison 1981 untersuchten wir 120 Gräber, womit die Zahl der bisher untersuchten Bestattungen in Prušánky 440 erreichte. Die grösstenteils in Westostrichtung orientierten Gräber bildeten wiederum kleinere Gruppen, sofern es sich besonders um den älteren Teil des Gräberfeldes handelt. Auf dem verfolgten Abschnitt kann man zwei Hauptgrabgruppen unterscheiden. Die ältere von diesen stellen grössere und tiefere Grabgruben mit mittelburgwallzeitlicher Keramik und weiteren charakteristischen Funden vor, wie zum Beispiel kupferne Blechfingerringe mit erweitertem und gehämmertem Schild, Bartäxte, mittelburgwallzeitliche Keramik, auch gelbe, Klappmesser usw. Häufig wurde bei der Terrainuntersuchung beobachtet, dass die umfangreichen und tiefen Gräber, z. B. Gr. 366 ausser sehr schlecht erhaltenen und durch den Druck des Erdreiches zermalmten Skeletten, keine bedeutenden Funde enthielten. Die mühevoll ausgehobenen Grabgruben, in denen die Toten ohne Beigaben bestattet sind, können von anderen Gepflogenheiten /Christentum?/ der Bestatteten zeugen.

Die Gruppe der jüngeren Gräber, die sich vor allem am nördlichen und nordwestlichen Rand der untersuchten Gruppe konzentrieren, ist durch S-förmige Schläfenringe /in der Saison 1981 fand man deren in Prušánky 69/ und silberne Denare /32 Stück/ charakterisiert. Von der Gesamtzahl chronologisch bestimmter Gräber gehören 13 dem mittelburgwallzeitlichen und 47 dem jungburgwallzeitlichen Abschnitt an. Sofern es den Bestattungsritus betrifft, wurde 40 cm unter der Oberfläche ein Brandgrab mit burgwallzeitlicher Keramik und durchglühten Knochen erfasst.

Auf dem Gräberfeld kamen weitere Gräber mit Nischen vor. In Gr. 435 waren eiserne Klammern in den Sargüberresten und ein grosser Rundknopf aus dunkelgrünem Glas mit Kupferöse. Das Grab mit Nische Nr. 426 brachte keine Funde. Wie wir bereits betonten, kann dieser Bestattungstyp, der in einigen territorial sehr begrenzten Gräbern mit gepressten Zieraten, vor allem im Raume Szeged-Szentes vorkommt, ein sehr interessanter Beitrag zur Lösung der Ethnogenese der slawischen Bevölkerung Grossmährens sein. Man kann nicht ausschliessen, dass ähnlich wie zum Beispiel bei dem bulgarischen Volke, auch hier verschiedene ethnische Komponenten ihre Rolle spielten.

Von neuem stellten wir in Prušánky Fälle einer Superposition fest. Grab 432 mit traubenförmigen vergoldeten Ohrhingen war von einem Grab mit silbernen Schläfenringen überdeckt. Ähnlich war auch Grab 400, wo man einen silbernen Ohring mit einseitiger Traube fand, durch Grab 382 mit einem bisher nicht

genau bestimmten Denar und einem Paar silberner S-förmiger Schlössenringe gestört. Bemerkenswert ist auch der Fall, wo ober dem Frauengrab 405 mit kupfernen S-förmigen Schlössenringen, nachträglich ein Kind mit einer Halskette aus Glasperlen /Gr. 403/ bestattet worden war. Die Fälle, wo ober einem Frauengrab nachträglich ein Kind beigesetzt wurde, können wir aus dem mittelburgwallzeitlichen Abschnitt in Mikulčice bei der vorausgesetzten 11. Kirche sowie anderswo anführen.

Die Grabung des slawischen Gräberfeldes in Prušánky setzt weiter fort, die Zahl der Gräber wird gewiss hoch über 500 steigen.

ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY NA KATASTRU OBCE STRACHOTÍN V ROCE 1981

/okr. Břeclav/

Evženie Klanicová, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 26,27/

Záchranné výzkumy na katastru obce Strachotín pokračovaly v roce 1981 na několika místech intravilánu obce a v omezené míře i na velkomoravském hradišti "Petrova louka". V jarních a letních měsících zde bylo dokončeno probírání hlinitého zásypu ze sedimentů staršího příkopu velkomoravské fortifikace, který byl zkoumán na podzim roku 1980. Z výplně příkopu, jenž se postupně zanášel během 10. - 13. století, pochází množství keramiky, zvířecích kostí, železných předmětů, zlomek tyglíku, olověný závěsek a rameno bronzových skládacích vážek. Nalezený materiál je možno vesměs datovat do 11. - 13. století, poněvadž pochází z horních vrstev příkopu postupně druhotně zanášených. Vlivem vysoké hladiny spodní vody nebylo možno prozkoumat spodní vrstvy příkopu a sonda prováděná přes tento objekt na podzim roku 1980 pronikla za pomoci čerpadla jen do hloubky zhruba 150 cm pod úroveň nynějšího terénu. Sonda pedologickou tyčí prokázala, že výplň příkopu pokračuje alespoň o 1 m níže do hloubky 250 cm. Podmáčení celého hradiště zabranuje však dalšímu výzkumu lokality¹.

Během dubna až června 1981 proběhl záchranný výzkum na pozemku domu čp. 99 ve Strachotíně, a to severně od vlastního rodinného domku, na místě, kde byla plánována výstavba garáže a dalšího příslušenství domu. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda velkomoravské pohřebiště, objevené v roce 1980, nepokračuje dále severním směrem². V krátkém časovém úseku byla odkryta plocha 85 m². V hloubce 80 až 90 cm se na podloží vyrýsovalo celkem 30 objektů /obj. č. 18-47/. Na východním okraji sondy byla zachycena část středověkého opevňovacího příkopu /obj. č. 5/, jehož výzkum byl prováděn již v minulých výzkumných sezóně. K zajímavým objektům, odkrytým na ploše sondy, náleží nepravidelně oválná jáma /obj. č. 21/ ze 13. století a tři vchody do systému tzv. lochů /obj. č. 20, 25, 46/, datované do 14.-15. století. Ve dvou z těchto objektů /obj. č. 25 a 46/ byly nalezeny pohozené kostry koní. Pravěk byl v sondě zastoupen neolitickým žlabem kultury s volutovou keramikou a další objekty lze datovat do 16. - 20. století. Sonda stanovila ukončení a rozsah velkomoravského pohřebiště v jeho severní části. Ve snaze zachytit jižní až jihovýchodní okraj této nekropole jsme odkryli sondu 5 x 5 m v zahradě domu čp. 122, kde byl údajně zachycen při výkopu jámy na vápno kostrový hrob s nádobou /hrob č. 6/. Zdá se, že tímto směrem pohřebiště již dále nepokračuje, neboť jsme v sondě zachytili pouze nevýrazné mělké kruhové jamky bez průkazného datovacího materiálu /obj. č. 50-77/.

Menší záchranná akce proběhla v srpnu 1981 ve Strachotíně, Šakvické ulici, naproti čp. 32. Byly zde prozkoumány dva zahloubené objekty s propálenými bočními stěnami, patrně výrobního charakteru /obj. č. 48, 49/. Podle nálezu keramiky je lze zařadit do doby římské³.

V podzimních měsících byla položena zjišťovací sonda 30 x 2 m mezi Strachotínem a Pouzdřany. Lokality se nachází na svahu, exponovaném k jihu až jihozápadu, ukončeném levobřežní dyjskou terasou, a to v místech nedaleko od soutoku Dyje se Svratkou a Svratky s Jihlavou. Při výstavbě plynovodu v roce 1977 zde byl zachycen objekt s keramikou, označenou B. Klímou za pražský typ⁴. Povrchovým sběrem se podařilo prokázat osídlení polohy nejpozději v 8.-9. století. Na jaře 1981 bylo na lokalitě provedeno geofyzikální měření magnetometrií na ploše zhruba 0,4 ha a vytypována vhodná plocha k položení sondy. Vzhledem k pokročilému ročnímu období nebyl výzkum na lokalitě dokončen a bude pokračovat v následující sezóně.

Poznámky :

1 Z. Měřínský, Archeologický výzkum hradiště "Petrova louka" u Strachotína, Jižní Morava 17, sv. 20,

1981, 204-206; týž, Výzkum hradiště "Petrova louka" u Strachotína a jeho zázemí v roce 1980 /okr. Břeclav/, PV 1980, Brno 1982, 32; B. Dostál - V. Hašek - Z. Měřínský - J. Vignatiová, Uplatnění geofyziky při archeologickém výzkumu opevněných sídlišť na Moravě, VVM XXXIII, 1981, 51-55.
2 Srov. Z. Měřínský, op. cit., PV 1980, Brno 1982, 32.
3 Nálezy I. Peškaře z roku 1955, Z. Měřínského z roku 1978 a M. Čižmáře s I. Rakovským z roku 1979.
4 B. Klíma jr., Staroslovanský objekt u Strachotína /okr. Břeclav/, PV 1977, Brno 1980, 78.

Archäologische Grabungen auf dem Kataster der Gemeinde Strachotín im Jahre 1981 / Bez. Břeclav/. Die Rettungsgrabungen auf dem Kataster der Gemeinde Strachotín wurde im Jahre 1981 im Anschluss auf die vorherigen Grabungen geführt. Im Bestreben die Ränder des grossmährischen Gräberfeldes zu erfassen, deckten wir zwei Sonden in einem Gesamtausmass von 100 m² ab. Es wurde kein Skelettgrab aus dem 9. - 10. Jahrhundert erfasst, die untersuchten Objekte kann man insgesamt in das 13. - 15., eventuell in das 16. - 20. Jahrhundert datieren. Eine kleinere Aktion verlief in der Šakvická Gasse, wo zwei eingetiefte Objekte aus der römischen Kaiserzeit erfasst wurden.

Mit Rücksicht zum hohen Grundwasserspiegel hat man die Arbeiten auf dem grossmährischen Burgwall "Petrova louka" nur auf die Untersuchung der erdigen Aufschüttung der älteren grossmährischen Fortifikation beschränkt. Das von hier stammende Fundmaterial kann man in das 11. - 13. Jahrhundert datieren. In den Herbstmonaten wurde eine Feststellungs-sonde am linken Ufer der Dyje-Terrasse zwischen Pouzdřany und Strachotín gelegt. Die Grabung hier ist bisher nicht beendet und wird in der folgenden Saison fortsetzen.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU SLOVANSKÉHO POHŘEBIŠTĚ V MUŠOVĚ /okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 28:4-7/

V roce 1981 pokračoval výzkum slovanského pohřebiště, započatý v loňské výzkumné sezóně¹. Nálezisté se rozkládá na mírném svahu na levém břehu horního jezera v katastru býv. obce Mušov, nyní Pásohlávky. Odkryvy navázaly na severní hranu plochy, zkoumané v roce 1980 /plocha II o rozměrech 14 x x 18,5 m/, a rozšiřovaly se dále západním směrem /plocha I 27 x 22,5 m/. Právě na posledním z obou zmínovaných úseků se podařilo zachytit západní okraj mladohradištního pohřebiště. Celkem bylo v této výzkumné sezóně odkryto 105 hrobů, které je možno zařadit do 10. až 11. stol. Inventář hrobů se neliší od mladohradištních nálezů, získaných v loňském roce. Byly tu opět zastoupeny železné nože, bronzové, stříbrné i bronzové, stříbrem plátované záušnice, různé korálky a keramika. Přibýlo však dřevěné kované vědro, které je prvním na tomto pohřebišti. Ve srovnání s loňskou sezónou byl pozoruhodný zvýšený počet stříbrných mincí, kterých bylo tentokrát z hrobů vyzvednuto 24. Jde o ražby uherských a moravských panovníků. Zajímavý je rovněž nález římského republikánského denáru /Aulus Postumius A.f. S.n. Albinus, 82 př.n.l./ . Organické zbytky z výplně hrobů byly předány k určení příslušným odborníkům. V letošní výzkumné sezóně nebyly zjištěny žádné velkomoravské hroby, které se dosud kumulují pouze v jihovýchodní části plochy II, zkoumané v roce 1980.

Poznámka:

1 D. Jelínková, Výzkum slovanského pohřebiště v Mušově /okr. Břeclav/, PV 1980, Brno 1982, 33.

Fortsetzung der Grabung des slawischen Gräberfeldes in Mušov / Bez. Břeclav/. Im Jahre 1981 setzte die Grabung des slawischen Gräberfeldes am linken Ufer des oberen Stausees im Kataster der ehemaligen Gemeinde Mušov fort. Es gelang den westlichen Rand des Gräberfeldes und 105 Gräber zu erfassen. Nach dem Inventar, das sich von jungburgwallzeitlichen Funden aus der vergangenen Saison nicht unterscheidet, kann man sie in das 10. bis 11. Jahrhundert einreihen /eiserne Messer, Schlafenringe, Perlen, neu hinzu kam ein Holzbeimer mit Beschlag/. Bemerkenswert ist die erhöhte Anzahl von Silbermünzen /Denare mährischer und ungarischer Herrscher, eine Ausnahme bildet ein römischer republikanischer Denar Aulus Postumius A.f. S.n. Albinus/. Grossmährische Gräber wurden diesmal nicht festgestellt; bisher kumulieren sie sich im südöstlichen Teil der Fläche II, die im Jahre 1980 untersucht worden war.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ - PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCE 1981

/okr. Karviná/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Archeologický výzkum se stejně jako v minulé sezóně zaměřil na fortifikační systém hradiska s tím, že hlavní výkopové práce probíhaly na akropoli.

Řez vnitřním mohutným valem byl veden z jeho vrcholu dolů do příkopu, a to v návaznosti na řez, vedený v roce 1980 z vnitřní strany akropole směrem k vrcholu valu /pokračování sondy S 2/. Přispěl k objasnění jeho vzniku, dal odpověď na otázku, kdy byl vyhlouben příkop a v neposlední řadě přispěl k řešení zániku fortifikace v hradištním období.

Mimo jiné se opět potvrdilo, že hlinité těleso pravěkého valu leží na kulturní vrstvě slezské fáze kultury slezsko-platěnické, mocné 10-15 cm. Tato vrstva byla v hloubce 115-120 cm od dnešního povrchu "ukončena" kamenným dlážděním - bermou 85 cm širokou, stejnou, jaká byla zjištěna i na vnitřní straně, a která tak fixovala vlastní těleso valu. Je třeba zduraznit, že obě tato dláždění indikovalo již geofyzikální měření. Celková délka letos provedeného řezu včetně proříznutí příkopu činila 19 m. Bylo zjištěno, že těsně za bermou končí rostlý terén, tvořený mramorovaným podzolem, který je tu odebrán, a že zde začíná horní hrana příkopu, vysekaného ve šterkovité terase řeky Olše. Šterkovito-písčité navětralá vrstva byla kryta 120-150 cm mocnou destrukcí, tvořenou 19 různými vrstvami, obsahujícími množství mazanice, spálených dřev, pravěkou, ale zejména slovanskou keramiku. Z metodického hlediska bylo postupováno tak, že každý jednotlivý střep byl zvlášť zaměřen, takže bylo bezpečně prokázáno, že slovanská keramika se z valné části nachází přímo na šterkovito-písčitém podloží; její maximální kumulace byla v černé šterkovité výplni dna příkopu. Můžeme ji klást, podle dosavadních poznatků o slovanské keramice v tomto regionu, snad již do konce 8. až třetí třetiny 9. stol. K této horní hranici lze také položit i zánik fortifikace.

Na akropoli u východní hrany svahu byl odkryt čtv. +20/+30 v návaznosti na odebrané čtv. +15/+25 a +20/+25 s cílem zachytit pozůstatky uvažovaného opevnění. Slovanské osídlení, tvořené zde dvěma vrstvami o celkové mocnosti 60 cm, spočívalo na pravěkém osídlení, jež přesně kopírovalo až na hranu svahu. Horní šterkovitá vyrovnávací a drenážní vrstva o síle 40 cm spočívala na černé mastné kulturní vrstvě cca 20 cm mocné, obsahující jednolitý slovanský materiál, shodný s tím, který byl získán při řezu valem a příkopem. Na této na nálezy poměrně bohaté vrstvě ležely nepravidelně roztroušené přepálené kameny, které hypoteticky mohou pocházet z vnitřní kamenné zídky případného opevnění, které se po požáru zborstilo do řeky.

Sondou S 2a /na akropoli/ byla odkryta polozemnice rozměrů 2 x 3 m s ohništěm v rohu a materiálem 2. pol. 10. až počátku 11. stol., ve kterém více než jednu třetinu tvořilo tuhé zboží. Ze dna objektu blízko ohniště byla získána také železná struska.

Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1981 /Bez. Karviná/. Die Grabung konzentrierte sich auf das Fortifikationssystem des Burgwalles insofern, dass die Hauptausgrabungsarbeiten auf der Akropolis verliefen.

Der Schnitt durch den mächtigen Innenwall und Graben trug zur Klärung ihrer Entstehung und auch zur Lösung der Wüstung der Fortifikation im Burgwallzeitabschnitt bei /3. Drittel des 9. Jahrhunderts/.

Auf der Akropolis an der östlichen Wallkante erfasste man eine slawische Besiedlung, die von zwei Schichten gebildet ist. Die obere Schotterschicht ruhte auf einer schwarzen fetten Kulturschicht, die slawisches Material aus dem Ende des 8. bis dem Drittel des 9. Jahrhunderts enthielt. Auf dieser lagen unregelmäßig verstreute durchglühete Steine, die hypothetisch von der inneren Steinmauer der eventuellen Befestigung stammen können, die nach einem Brand in den Fluss abstürzte.

Durch Sonde S 2a /auf der Akropolis/ wurde eine Erdhütte im Ausmasse von 2 x 3 m mit Feuerherd in der Ecke und einem Material aus der 2. Hälfte des 10. bis aus dem Beginn des 11. Jahrhunderts abgedeckt, in dem mehr als 1/3 Graphitware bildete.

STOPY HRADIŠTNÍHO OSÍDLLENÍ V OLOMOUCI - NEŘEDÍNĚ

/okr. Olomouc/

Václav Burian, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Při terénních úpravách pro dopravní stavbu Olomouc - Okružní ulice, procházející zčásti bývalým katastrem obce Neředína, byla v dubnu 1981 při skrývce terénu u severovýchodního okraje obce / v prodloužení zahrady domu čp. 23/ v bývalé trati Futter Wiesen narušena hradištní kulturní vrstva, obsahující zlomky typické sídlištní keramiky z druhé poloviny devátého století, např. silnostěnný střep se značnou příměsí písku, zbarvený šedě, na povrchu nažloutlé skvrny, zdobený lehce črtanou mnohonásobnou strnou vlnicí.

Nález je nepochybným dokladem k prodloužení historie obce hluboko pod nejstarší písemný doklad z roku 1234¹ spolu se starobylým názvem, který se v uvedeném prameni uvádí formou Neretyn, tedy od osobního jména Neřada / Ne-red-a/ s příponou -inb². Stojí za zmínku, že v nedaleké části neředínského katastru, kde je nyní olomoucký ústřední hřbitov, jsou známy pravěké nálezy, a že tato poloha má název Steingeschirrfeld³, doložený např. již na mapě stabilního katastru z roku 1834, což svědčí o dávných, ale nepodchycených pravěkých nálezech.

Poznámky:

- 1 CDM II, č. 254, str. 284.
- 2 František Černý - Pavel Váša, Moravská jména místní, Brno 1907, 35, 119.
- 3 Johann Kux, Die deutschen Siedlungen um Olmütz, Olmütz 1943, 534.

Spuren einer burgwallzeitlichen Besiedlung in Olomouc-Neředín /Bez. Olomouc/. Fund burgwallzeitlicher Keramik in nächster Nähe der lokalen Bahnstrecke, der die Datierung der Besiedlung der Gemeinde tief unter die schriftliche Quelle aus dem Jahre 1234 verschiebt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM MLADOHRADIŠTNÍCH HROBŮ Z BOŘETIC

/okr. Břeclav/

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

Při hloubení rýhy pro vodovodní potrubí jihozápadně od obce Bořetic došlo k porušení kostrových hrobů. Lokalita se nachází na mírném svahu, obráceném k severovýchodu, východně od silnice Bořetice - Velké Pavlovice. Na mapě 1:25 000 M - 33-118- B - c /Velké Pavlovice/ se nachází v prostoru určeném 42 mm od severní s.č. a 85 mm od východní s.č.

Celkem bylo zjištěno sedm celých či porušených hrobů s poměrně mělkými hrobovými jámami. Pohřby byly uloženy v natažené poloze, lebkou orientované k severozápadu. Datování pohřebiště do druhé poloviny 11. století umožnil stříbrný denár uherského krále Ondřeje I /1046-1061/.

Rettungsgrabung jungburgwallzeitlicher Gräber aus Bořetice /Bez. Břeclav/. Sieben Skelettgräber sind durch einen silbernen Denar Andreas I. in die zweite Hälfte des 11. Jahrhunderts datiert.

NÁLEZ ESOVITÉ ZÁUŠNICE PŘI KOSTELE V ŽATČANECH

/okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

V roce 1981 byly prováděny rozsáhlé stavební úpravy v interiéru i v exteriéru kostela v Žatčanech. Již na jaře byly uvnitř chrámové lodi v hl. 100-150 cm pod podlahou zachyceny jednotlivé kostrové hroby. Když jsem se za několik dní o nálezích dozvěděl, nebylo již možno z technických důvodů provést podrobnější průzkum. Informace o původní poloze hrobů mi na místě nálezů podal místní občan M. Richter. Koncem srpna byly obnaženy základy kostela na vnější straně. V průkopu u pilíře na rozmezí lodi a apsidy na jižní straně byla v hl. asi 100 cm pod dnešním povrchem nalezena velká bronzová záušnice s esovitou kličkou svinutou na jednom konci, široce na plocho roztepaném; vnější plocha střední části a vnější strana drobného oblouku na konci, kličky byla zdobena čtyřmi podélnými rýhami / \varnothing 55 mm, síla 2,8 mm, š. kličky 5 mm/. Při prohlídce místa nálezů podařilo se mi najít v rozrušených vrstvách starší, slovanský střípek, snad z 10. až 11. stol. Jeho povrch je vně téměř hladký, hnědý, uvnitř drsný, šedý, materiál písčité, lom hnědý a černý; výzdobu tvoří dva mělké, dole zaříznuté žlábky. Záušnice snad pochází z rozrušených hrobů od farního kostela sv. Martina, který se v Žatčanech připomíná k r. 1247¹. Podle známé listiny olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z r. 1131² /ev. 1147³/ patřily již v té době Žatčany k brněnskému kostelu. Stopy osídlení snad již z 10. století představují kromě výše zmíněného drobného střípku nálezů, zachycené v roce 1955 na sv. okraji obce asi 100 m svv. od kostela. V zahradě prvního domu na vých. straně silnice od Újezda byly při sázení stromků nalezeny v hl. asi 60 cm pod povrchem opálené kameny, zvířecí kosti a střepy nádob⁴.

Poznámky:

- 1 CDM III, 100.
- 2 CDB I, 115.
- 3 J. Bistřický, Datování Zdíkovy listiny, In: Mikulovská sympozia 78, Praha 1979, 33-35.
- 4 Č. Staňa, nálezová zpráva v archivu AÚ ČSAV v Brně, č.j. 2493/56.

Fund eines S-förmigen Schläfenringes bei der Kirche in Žatčany /Bez. Brno-venkov/. Bei Bauarbeiten hat man bei der Kirche in Žatčany einen grossen bronzenen S-förmigen Schläfenring / \varnothing 55 mm/ gefunden. Er stammt vielleicht aus gestörten Gräbern bei der Kirche, die in schriftlichen Quellen zum Jahre 1247 erwähnt wird.

PRVNÍ SEZÓNA ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU HRADU ROKŠTEJNA /K.Ú. BRTICE / V ROCE 1981

/okr. Jihlava/

Helena Karasová, Brno, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Hrad Rokštejn je vzdálen vzdušnou čarou asi 12 km jihovýchodně od Jihlavy a leží na skalnatém ostrohu v údolí říčky Brtničky. Vzhledem k plánované výstavbě vodního díla na Brtničce byl v předstihu na léta 1981-1983 naplánován záchranný archeologický výzkum. Vlastnímu zahájení archeologických prací předcházelo geodetické a geofyzikální měření¹. Archeologický výzkum probíhal od 29. června do 13. září 1981 a až do konce října pokračovaly dokončovací a dokumentační práce. Prozkoumána byla plocha 650 m² /z toho prozkoumáno úplně 125 m² a částečně 525 m²/.

Hrad sám zaujímá plochu kolem 0,6 až 0,65 ha a skládá se z jádra hradu, tzv. dolního paláce a části opevnění. Jádro hradu tvoří palácová stavba, zachovaná do 2. patra, samostatně stojící čtverhranná věž a obvodová hradební zeď, napojená na palác. Výzkum v roce 1981 se zaměřil na dolní palác a prostor jihovýchodně a východně od dolního paláce, kde byl předpokládán průběh vnějšího opevnění. Již na počátku července zde byla zachycena vnější 1,7 m široká kamenná hradba a ve vzdálenosti 3,7 až 4,2 m rovnoběžně s ní procházející 0,8 m široká zeď. Při odkrývání prostoru jihovýchodního vnějšího opevnění bylo nutno skrývat až 1,8 m mocnou suťovou vrstvou, pod níž se ukázala značně složitá situace. Hlavní hradební zeď vycháze-

la plynule ze zdíva dolního paláce a její vnitřní strana byla využita k výstavbě systému komor, označenému velkými písmeny abecedy. První komora /A/ se na západní straně opírala o zdívo dolního paláce a byla příčkou oddělena od vedlejší komory B. Částečně byly v roce 1981 zachyceny i komory C a až F a za nimi patrně starší zrušený vjezd do hradu.

Komora A byla lichoběžníkovitého tvaru /5 x 3,7 x 5,4 x 4,2 m/ s vchodem od severovýchodu z vedlejší komory B. Na jižní straně byla komora vymezena hlavní hradební zdí, ze severovýchodu příčkou oddělující obě komory a ze severu až severozápadu užší kamennou zdí. Pod 180 cm mocnou vrstvou sutě bylo nalezeno 6 opracovaných kamenných stavebních článků a požárová vrstva s množstvím hřebů. Pod požárovou vrstvou se nacházel původní terén s hnědými útržky jílů a pískem mezi sešlapanými skalnatými bloky. Jílovitá uprava se vyskytovala hlavně ve středu komory kolem obj. č. 4-7 a rýhy obj. č. 8, které vymezovaly půdorys původně patrně dřevěné konstrukce o rozměrech 2 x 2 m. Na základě velkého množství zuhelnatělých obílek, koncentrujících se v prostoru dřevěné konstrukce, můžeme celou konstrukci interpretovat jako tzv. sůsek na obilí a komoru jako špýchar.

Komora B byla opět lichoběžníkovitého tvaru, o rozměrech 6,8 x 4,2 x 4,6 x 3,7 m, s vchodem umístěným na severozápadní straně uprostřed vnitřní kamenné zdi, táhnoucí se rovnoběžně s hlavní hradební zdí. Mezi touto komorou a sousední komorou C probíhá 70 cm široká příčka, vystavěná ve směru severozápad - jihovýchod od hlavní hradební zdi k vnitřní zdi. Sutěová vrstva nebyla již tak mocná jako v komoře A a po odstranění zánikového horizontu se podél hlavní hradební zdi objevily půdorysy kůlových jamek /obj. č. 16-18, 22-23, 25/ a zbytky zřícené dřevěné konstrukce /zachyceny kusy zuhelnatělých trámů/. Pod zánikovým horizontem bylo ve žluté sutěové vrstvě nalezeno množství hřebů, keramiky a bronzová rolnička. Po odstranění žluté vrstvy se objevil široký pás kamenné destrukce, vyplněný hnědou až hnědočernou hlinou, táhnoucí se podélně přes celou komoru směrem severovýchod - jihozápad. Výplň mezi hlavní hradební zdí a destrukcí tvořila žlutá písčítá vrstva, obsahující keramiku, ostruhu, visací zámek a peníz markraběte Jošta z let 1404 až 1411. Kamenná destrukce ležela na starší hradební zdi. Nálezovou situaci v tomto úseku komory lze interpretovat asi tak, že starší hradební zeď byla zlikvidována, terén mezi nynějšími základy hlavní hradební zdi a starší hradební zdi byl vyrovnán písčitou žlutou až žlutohnědou vrstvou /nález penízu markraběte Jošta se šachovanou orlicí/, a vlastní nová hradební zeď byla předsunuta před starší. Dále byla na základech starší hradební zdi provedena vyrovnávka drobnějšími kameny a hnědou až hnědočernou hlinou. Podle nálezu penízu markraběte Jošta i typu ostruhy mohlo k přestavbě dojít v desátých letech 15. století. Dále byla ve střední části komory B odkryta situace, kdy po likvidaci starší hradební zdi a výstavbě nové hrady byla uvnitř za starší hradební zdi a částečně na ní postavena čtverhranná kamenná stavba, orientovaná rovnoběžně s novou hlavní hradební zdí, o rozměrech 3 x 3 m a o síle zdíva zhruba 0,8 m. Při její výstavbě byl částečně vybrán základ hradební zdi uvnitř stavby a její zdívo bylo částečně vestavěno na starší hradební zeď a do jejího základu. Vnitřek této stavby vyplňovala do červena propálená jílovitá vrstva s úlomky prejz a cihel. Tato stavba neměla dlouhou existenci. Byla srovnána se zemí a na její severozápadní stěně byla částečně postavena vnitřní zeď komory, probíhající rovnoběžně s hlavní hradební zdí. Vnitřní prostor komory B byl, jak už bylo výše konstatováno, vyrovnán. Výzkum tohoto objektu nebyl ještě plně dokončen a bude pokračovat společně s výzkumem základové spáry vnitřní zdi komory B u jejího vchodu.

Komora C měla rozměry 6 x 3,8 x 4,5 x 4 m a je vymezena opět hlavní hradební zdí na jihovýchodě, příčkou 0,7 m širokou, oddělující ji od komory B na jihozápadě, vnitřní zdí širokou 1 m na severozápadě a na severovýchodě příčkou proti komoře D. Výzkum této komory je teprve na počátku. Byla odstraněna sutěová vrstva, pod níž se nacházel zánikový horizont. Z výjimečných nálezů v komoře lze uvést železný hrot oštěpu a olověný projektil hákovnice, dále množství hřebů, spálených dřev a keramiky. Pod požárovou vrstvou následovala hnědá hlinitá vrstva, z níž byl získán míšenský groš Friedricha Saského /1406 - 1420/. Následující žlutá jílovitopísčítá vrstva byla místy propálena do červena. Pod ní se opět rýsovala kamenná destrukce, pravděpodobně pokračování starší hradební zdi z komory B. Komora D nebyla po drobně zkoumána, stejně jako komory E a F, za nimiž byl patrně zachycen starší vjezd do hradu. Výzkum zde bude pokračovat v sezóně 1982.

Dolní palác byl před zahájením výzkumu rozdělen do tří prostor pracově označených A, B a C. V sezóně 1981 jsme hlavní pozornost zaměřili na prostor A a menší ověřovací sonda byla položena v jižním rohu prostoru B. Prostor A dolního paláce má rozměry 9,2 x 7,2 x 8,5 x 7,2 m a sutěová vrstva zde dosahovala mocnosti až 235 cm. Po odstranění této mohutné sutěové vrstvy, skládající se z malt, kamenů, cihel a prejz, byl obnažen zánikový horizont. Na jeho rozhraní byly nalezeny zbytky dvou opracovaných kamenů s kruhovými otvory z teplovzdušného topení, část opracovaného stavebního článku a bližší neurčitelný vídeňský feník z 1. poloviny 15. století. Celý prostor A byl po začištění na zánikovou vrstvu rozdělen na pět sektorů. Sektor A 1 představovalo topeniště teplovzdušného topení v západním rohu. Bylo vyplněno množstvím sutě, cihel a opálených křemencových valounů, mezi nimiž jsme našli zlomky keramiky, různé železné předměty, ostruhu a na dně topeniště v hloubce 340 cm vídeňský feník Albrechta IV. /přelom 14. - 15. století/. Úplně prozkoumány byly i další sektory A 2 a A 3, které zaujímaly jihovýchodní /A 2/ a jihozápadní /A 3/ roh prostoru A. Částečně byl odkryt sektor A 4 kolem topeniště. Při výzkumu sektorů A 2 a A 3 se podařilo zachytit horizonty jednotlivých podlaží - půdy, druhého a prvního patra, přízemí a suterénu. Celková mocnost vrstvy zřícených podlaží se pohybovala kolem 80 až 90 cm. Zatím co vrstvu půdy tvořilo značné množství prejz, druhé a první patro mělo trámové stropy a mazaníkové výmazy jako podlahu, přízemí mělo podlahu pokrytou dlaždicemi /zdobenými i nezdobenými/ a podlahu suterénu tvořila udusaná hlína a skála. Jednotlivé vrstvy obsahovaly množství zuhelnatělých obílek pohanky, pšenice, ječmene a žita. Dále zde byly nalezeny železné předměty - kosa, visací zámek, různé stavební

kování, dále keramika a zdobené dlaždice. Na dně sektorů A 3 a A 4 u jihozápadní stěny suterénu dolního paláce jsme odkryli zuhelnatělé dřevěné koryto, dlouhé 3,7 m, a naspodu prostoru sektoru A 2 uprostřed profilu mezi A 2 a A 5 jímku, vytesanou do skalnatého dna podlahy suterénu. Sonda, provedená až na skalnaté podloží v prostoru B dolního paláce, zachytila zánikový horizont a získali jsme zde ostruhu a sekeru se zuhelnatělou částí topora.

Výzkum v roce 1981 pokračoval i severozápadně od hlavní hradby na ploše nádvoří. Po odstranění až 90 cm mocné sutové vrstvy byly odkryty obj. č. 19 a 20 /dva žlaby/, které snad nějakým způsobem souvisely se vchodem do dolního paláce. Uprostřed nádvoří ve směru severozápad-jihovýchod se táhne částečně odkrytá kamenná destrukce, o které předpokládáme, že se jedná o zeď, rozdělující nádvoří. Z významných nálezů, získaných na nádvoří, lze jmenovat dobové falzum husitského penízu /asi z let 1428 - 1436/ a vídeňský půlfenik z 1. poloviny 15. století.

Z dosavadních výsledků výzkumu hradu Rokštejna vyplývá, že nejstarší nalezené stavební pozůstatky tvoří tzv. starší hradební zeď, jejíž základ byl zachycen v komoře B. Její vznik nelze prozatím datovat. Některé zlomky keramiky z útržků vrstev pod vyrovnávkami nádvoří lze vročit do 2. poloviny 13. století, což odpovídá písemným pramenům, připomínajícím v tomto období poprvé hrad. Starší hradební zeď byla zlikvidována a někdy po roce 1410 dochází k velké přestavbě, při níž vzniká na jihovýchodní straně hradního areálu nejprve ohradní zeď /tzv. hlavní hradební zeď/. Tato zeď probíhala směrem jihozápadním až do čtv. 8/3, kde se lomila směrem k severozápadu. Teprve k ohradní zdi byl přistavěn dolní palác. K dolnímu paláci, respektive k jeho severovýchodní stěně, byla přistavěna komora A, na destrukci starší hradební zdi vzniká před komorou A stavba čtvercového půdorysu o rozměrech 3 x 3 m a v dolním paláci je ke klenebnímu pasu v západním rohu prostory A přistavěno teplovzdušné topení. Za poslední fázi můžeme označit výstavbu vnitřní zdi, probíhající rovnoběžně s hlavní hradbou a předělení tohoto prostoru na jednotlivé komory B, C a další, které proběhlo po výstavbě vnitřní zdi.

Veškerý nalezený archeologický materiál a nálezová situace poukazují na to, že hrad nezanikl až za válek mezi Matyášem Korvínem a Jiřím z Poděbrad na počátku poslední třetiny 15. století, jak dosud všeobecně předpokládá dosavadní vlastivědná a historická literatura⁴, ale že se tak stalo již v 1. polovině 15. století, a to za husitských válek nebo za feudálních rozběrů ve čtyřicátých letech 15. století. S největší pravděpodobností je možno uvažovat o zániku v závěrečném období husitských válek během třicátých let 15. století. Násilný zánik za válečných událostí celkem spolehlivě dokládají mohutné požárové vrstvy, nálezy militárií i množství zásob obilí na hradě, hlavně v prostorách dolního paláce. Jestliže k zániku Rokštejna došlo ve třicátých letech a výstavba nové ohradní zdi v jihovýchodní části hradu byla provedena po roce 1410, máme v prostoru dolního paláce a jihovýchodního úseku vnější hradby doložen složitý stavební vývoj, probíhající během zhruba čtvrtstoletí v několika mikrofázích. Výstavbu komor B, C a dalších by snad na základě této úvahy bylo možno spojit se situací na počátku husitských válek, kdy bylo nutno zajistit na hradě prostory pro zásoby. Výzkum hradu Rokštejna v roce 1981 splnil očekávané předpoklady a ukázal, že se jedná o významnou lokalitu, která bude mít zásadní význam pro poznání osídlení, života a materiální kultury vrcholného středověku na jihozápadní Moravě.

Poznámky:

- 1 Srov. V. Hašek et al., Výroční zpráva úkolu Podíl geofyzikálních metod při přípravě terénního archeologického výzkumu ETAPA 1981, Brno 1982, 15-16. Ulož. AÚ ČSAV Brno, Geofyzika n.p. Brno.
- 2 Z. Měřínský et al., Zpráva o výzkumu hradu Rokštejna, k.ú. Brtnice /okr. Jihlava/ v roce 1981, 11 str., 65 obr. příl., Brno 1982. Ulož. AÚ ČSAV Brno, KSSPPOR Brno, Vodorozvoj n.p. Brno atd.
- 3 Za předběžné určení všech mincí děkuji doc. dr. J. Sejbalovi, CSc.
- 4 Srov. A. J. Pátek, Vlastivěda moravská, Jihlavský okres, Brno 1901, 153-156.

Die erste Saison der Rettungsgrabung der Burg Rokštejn /Katastralgebiet Brtnice/ im Jahre 1981 /Bez. Jihlava/. Die Burg Rokštejn liegt 12 km südöstlich von Jihlava. Sie wurde irgendwann in der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts gegründet, die Wüstung legte die bisherige Literatur in die Zeit der Kriege zwischen Jiří von Poděbrad und Mathias Corvinus, also zu Beginn des letzten Drittels des 15. Jahrhunderts. Die Burg nimmt eine Fläche von ca. 0,6 bis 0,65 ha ein und besteht aus dem Kern, dem sog. unteren Palast und einem Teil der Befestigung. Den Burgkern bilden der Palastbau, der selbständig stehende vierkantige Turm und die Umfangsburgmauer, die an den Palast anknüpft. Die Grabung im Jahre 1981 konzentrierte sich auf den unteren Palast und den Raum südöstlich und östlich von dem unteren Palast, wo der Verlauf der äusseren Befestigung vorausgesetzt wurde. Bei der Grabung war erwiesen worden, dass die Innenfläche hinter der Hauptwallmauer hier zum Baue eines Kammer-systems ausgenutzt wurde, das wir formell mit den grossen Buchstaben des Alphabetes bezeichnen. Die erste Kammer /A/ kann als Speicher interpretiert werden. Unter dem Fussboden von Kammer B hat man eine ältere Wallmauer erfasst, die sich auch in Kammer C erstreckt und Überreste eines gemauerten Objektes von viereckigem Grundriss. Die weiteren Kammern /D, E, F/ sind bisher nicht eingehend untersucht worden. Aufgrund der gesamten Fundsituation kann geurteilt werden, dass es zum Einreissen

der älteren Wallmauer und zum Umbau irgendwann nach dem Jahre 1410 kam. Weitere Abdeckungen verliefen im Raume A des sog. unteren Palastes, wo die Schichtenfolge der einzelnen eingestürzten Stockwerke des Palastes erfasst wurde und Reste einer Warmluftheizung abgedeckt werden konnten. Ausser den üblichen keramischen Funden, eisernen Gegenständen, Holzkohlestückchen, verkohlten Balken und Getreidekörnern, Tierknochen, Fliesen, Ziegeln und Preisen, wollen wir von den bedeutenden Funden der Saison 1981 wenigstens 6 Münzen aus der 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts, eine Lanzspitze, das Projektill einer Hakenbüchse aus Blei, drei Sporen, eine Axt, eine verzierte Fliese, bearbeitete steinerne Bauglieder usw. erwähnen. Das gesamte archäologische Material sowie die Fundsituation weisen darauf hin, dass die Burg gewaltsam während der Kriegereignisse gewüstet worden war, und zwar keineswegs in der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts, sondern höchstwahrscheinlich bereits in den Husitenkriegen.

SYSTEMATICKÝ VÝZKUM DÓMSKÉHO NÁVRŠÍ V OLOMOUCI - 6. ETAPA /okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V měsících červenci a srpnu 1981 se uskutečnila 6. etapa dómského výzkumu, který provádí archeologické oddělení KVMO. Hlavní pozornost byla zaměřena na otázku nároží, které bylo objeveno při sondáži pražského archeologického ústavu na parkánu u románské věže už v letech 1948-1949 /srv. plán K. Reichertové, otištěný v práci J. Sokola a O. Pechové z r. 1965¹, ale které nebylo dosud ani datováno ani funkčně určeno. Druhým úkolem bylo pokračovat v sondážních pracích na volném prostranství před svatováclavskou katedrálou, kde se nám vloni podařilo zachytit masivní kamenné zdivo, o němž se dosud nevědělo.

Sondy na parkánu potvrdily, že se zde dochovaly zbytky dvou masivních zdí /tloušťka zdí se pohybuje kolem 250 cm/, které se stýkají v pravém úhlu a tvoří tak jakési nároží v prostoru mezi románským palácem, válcovou románskou věží a gotickou kaplí sv. Jana Křtitele. Horní plocha odkrytých zdí je velmi nepravidelná a malta mezi kameny je silně zvětřalá, takže jednotlivé kameny lze velmi snadno ze zdiva vyjmát. Zdivo bylo v minulosti rozebíráno. V nejméně poškozených místech vystupuje do úrovně - 80 cm pod povrchem nynějšího parkánu, kdežto v místech hlouběji rozebraných je až v hloubce - 215 cm. /Přepočteno na nulovou rovinu zvolenou ve výši parapetní desky štěrbinového okénka ve válcové věži, ležící ve výšce 200 cm nad terénem v r. 1981² je hloubka dochovaného zdiva v nejlépe zachovaných místech - 280 cm a v místech nejhluběji vytěžených - 415 cm./ Zeď, tvořící východní rameno nároží, je situována tak, že její západní /vnitřní/ líc je v prodloužení západní obrysové linie západní palácové zdi, zatímco severská zeď zkoumaného nároží směřuje asi na střed válcové věže. Východní ani severská zeď není provázána se zdivem sousedních objektů, ale obě jsou k nim pouze volně přiloženy. Styk severského nároží s východní zdi je těsný a mezera je vyplněna maltou, kdežto východní zeď je od paláce oddělena zřetelnou, 10-15 cm širokou mezerou, která je vyplněna sypkou hlínou. Obě tato místa jednoznačně svědčí o tom, že nároží netvoří s oběma sousedními románskými budovami stavební jednotku, ale bylo mezi ně teprve dodatečně vestavěno³. To ostatně potvrzuje i hloubka základů všech tří staveb, které jsou jak u paláce tak i u věže nesrovnatelně hlubší. U věže jsme obnažili severský líc nárožního zdiva až po základovou spáru a mohli jsme pozorovat jak zdivo severského nároží zdi, tak i zdivo věže. Na obou objektech se dá zjistit rozhraní mezi nadzemní a podzemní částí, a tedy i určit úroveň terénu v době jejich stavby. Je pozoruhodné, že tato úroveň je v obou případech téměř stejná, což naznačuje, že přístavba nároží nebude asi od stavby věže časově příliš vzdálená; rozhodně k ní však muselo dojít v době, kdy věž ještě plnila svoji původní funkci. Také co se samotné věže týká, došli jsme k zajímavému zjištění. Na zdivu věže, které jsme měli obnaženo až ke styku věže se zdí od kaple sv. Anny, se totiž dalo pěkně pozorovat, jak kvádrkové, tedy nadzemní, zdivo nenasedá na lomové základové zdivo ve vodorovné rovině, ale směrem severním prudce klesá. Je to nepochybně doklad toho, že věž nestála na rovině, ale byla zapuštěna do svahu, který v těchto místech odděloval hradní návrší od níže položené inundace podél ramene řeky Moravy. Ze situace vyplývá, že zkoumané nároží je pozdějšího původu než palác a věž, a že jím byla dodatečně uzavřena proluka, kterou bylo možno se zvenku dostat přímo až do centra hradního areálu. Podle toho je nutné interpretovat nároží jako zbytek hradby a datovat ho před gotickou rekonstrukcí dómské fortifikace, k níž došlo, jak naznačují poznatky z našich dřívějších výzkumných etap, pravděpodobně během druhé poloviny 14. století. Co se doby zániku nárožní hradby týká, získali jsme cenný materiál z výplně nevelké prohlubně na povrchu severského ramene obnaženého nároží. Prohlubení je pozůstatkem těžební činnosti, při níž byl ze starých nepotřebných zdí získáván kámen pro další použití, a obsahovala střepy, srovnatelné s nálezy z dolanské Kartouzky, takže je zřejmé, že v průběhu druhé čtvrtiny 15. století nárožní hradba už neexistovala. Tím se zároveň dostáváme do období, kdy na severském obvodu dómské fortifikace docházelo k podstatným změnám: po náležité terénní úpravě se buduje v tomto prostoru kaple sv. Jana Křti-

tele, jejíž severní zeď byla položena přímo na hradbu, vybudovanou někdy ve druhé polovině 14. století při velké rekonstrukci hradního opevnění⁴.

Prostor před kostelem sv. Václava jsme zkoumali dvěma sondami /sonda 1/81 a 2/81/, založenými před severním vchodem do katedrály, dále sondou 4/81 umístěnou na trávníku JZ od kostela a plošným odkryvem, k němuž patřily i dvě další sondy mezi nynějším parčíkem před budovami university Palackého /původně čestný dvůr před biskupským děkanstvím/ a zadlážděnou plochou před západním průčelím domu.

V sondách 1/81 a 2/81 se objevila silná kamenná zeď, táhnoucí se ve stejném směru jako průčelí, ve vzdálenosti 5,5 m od něho. Zeď je 150 cm silná, začíná brzy pod dlažbou a sahá pod hladinu rostlé spráše. Na západní lici obnaženého zdiva se dá zjistit rozhraní mezi základovou a nadzemní částí zdi. Východně od zdi začínají kostrové hroby bez milodarů. Vztah hrobů ke zdi ani vztah zdi k okolním objektům se zatím nedá určit. Rovněž účel zdi je nejasný.

Důležité zjištění přinesla sonda 4/81 JZ od kostela. Ukázala, že v těchto místech je třeba počítat se zdí zhruba západovýchodního směru, z níž ovšem v zemi zbyl jen neveliký zbytek, který je překryt hlinítem násypem, obsahujícím množství střepů z keramiky konce 14. a z první poloviny 15. století. Podle náleзовé situace se zdá, že by mohlo jít o zbytek opevnění, které v uvedeném období bylo rozebráno. I tomuto prostoru bude nutno věnovat při dalším výzkumu pozornost, a to také z toho důvodu, že při předšlém geofyzikálním průzkumu byla nedaleko odtud zaznamenána zóna anomálních hodnot.

Plošným odkryvem u kaple sv. Anny jsme navázali na zjišťovací sondáž z r. 1980, při níž bylo zachyceno zdivo jakéhosi zmizelého kamenného objektu, o němž se dosud nevědělo⁵. V této sezóně jsme měli možnost otevřít větší plochu. Hned pod dlažbou se nachází zdivo jižní části kaple sv. Anny, o níž byla kaple zkrácena při poslední přestavbě domu na konci minulého století. Odkryli jsme celý úsek západní zdi s přílehlou chodbou, dále JZ nároží kaple, které je zajištěno mohutným opěrným pilířem a dále část jižní /průčelní/ zdi kaple. Zdivo gotické kaple překrývá starší kamennou stavbu, která v místě pod nynějším obvodní parčíkovou zídou se v pravém úhlu napojuje na jinou zeď, pokračující dál do nynějšího parčíku. Sledovaná zdiva jsou z lomového kamene, spojovaného kvalitní vápennou maltou. Zdiva jsou značně a nerovnoměrně poškozena rozebíráním na kámen; půdorysy se však dají dosud dobře sledovat. Za nynějšího stavu terénních prací by bylo předčasné pokoušet se o přesnější typologické a případně i chronologické zařazení zkoumané stavby. Už nyní se ale ukazuje, že půjde o zbytek hradby s dopředu vysunutými věžicemi na lichoběžníkovém půdorysu a s obloukovitě vyklenutou zadní částí, které byly způsobily k flankování hradební zdi. Co se datování týká, je možné uvažovat prozatím jen rámcově o 13. století, jak vyplývá z průzkumu podobných fortifikací v Čechách⁶.

Z dalších poznatků, získaných plošným odkryvem, je to především obdobná stratigrafie s eneolitickou a věteřovskou vrstvou, které jsou překryty téměř černou hlinitou vrstvou raně středověkou, začínající téměř hned pod dlažbou. Situace se shoduje s poměry na Rajském dvoře a v přilehlém ambitu. Z jednotlivých nálezů zasluhuje pozornost soubor věteřovských nádob, doprovázených hliněnými válcovitými "závažími". Ze slovanského materiálu je na prvním místě rekonstruovatelná keramika 10. století, nalezená pohromadě s částí savorového rotačního žernovu a s hrudkami přírodního grafitu, které zřejmě dokládají místní výrobu tuhé keramiky. Významné je také zjištění opevnovacího příkopu v blízkosti JZ nároží kaple sv. Anny, který je poškozený středověkým opevněním. Podle nehojných eneolitických střepů, které se našly při začišťování příslušného půdního profilu, se zdá, že příkop patří ke zdejší eneolitické osadě.

Poznámky:

- 1 J. Sokol - O. Pechová, Příprava stavebních úprav Přemyslovského paláce v Olomouci, ZPP 25 1965, 161-176.
- 2 Nulová rovina byla umístěna do uvedené výše ze dvou důvodů. Jednak proto, že úroveň povrchu není stabilní a také proto, že plánová dokumentace ke zmíněnému výzkumu pražského ústavu má nulovou rovinu v téže výši, takže obojí dokumentaci je možno navzájem porovnávat bez jakýchkoliv dalších počtů.
- 3 Při závěrečné komisi, svolané na 8.9. 1981 a řízené akademikem J. Poulíkem, byla položena otázka, zda nároží, vyčnívající na parkán není vlastně částí půdorysu větší budovy, překryté částečně románským palácem. Pro objasnění tohoto problému jsme dodatečně založili jednu sondu /S 5/81/ při severní palácové zdi /tedy uvnitř gotického ambitu/ tak, že by v kladném případě muselo být zachyceno pokračování východního ramene nároží. Výsledek byl negativní, takže původní výklad, že skutečně jde pouze o dodatečnou přístavbu k severní palácové zdi, byl potvrzen.
- 4 V. Dohnal, Výzkum dómského návrší v Olomouci - 4. etapa, PV 1979, Brno 1981, 50.
- 5 Týž, Výzkum dómského návrší v Olomouci, Sborník Národního muzea v Praze 1982, v tisku.
- 6 T. Durdík, Nástin vývoje českých hradů 12.-13. století, Archaeologia historica 3 1978, 41-51.

Systematische Grabung der Domanhöhe in Olomouc / Bez. Olomouc/ - 6. Etappe. Im Jahre 1981 setzte das Museum in Olomouc mit der Grabung der Domanhöhe in Olomouc fort. Die Aufmerksamkeit wurde diesmal hauptsächlich der Frage der gemauerten Ecke gewidmet, die in den Jahren 1948 - 1949 bei der Grabung des Prager Archäologischen Institutes¹ entdeckt wurde, aber bisher weder datiert noch interpretiert worden war. Nach der neuen Abdeckung von zwei massiven Mauern /Stärke von jeder ist 250 cm/, die sich im rechten Winkel berühren, wurde erwiesen, dass es sich um Überreste einer Wallmauer handelt, die nachträglich zwischen der NW Ecke des romanischen Palastes und dem romanischen zylinderrförmigen Turm erbaut worden war, um so die Lücke zwischen beiden Bauten zu schließen, wo man von aussen, aus dem Inundationsterrain um den Fluss Morava, bis in das alleinige Zentrum des Wallarcales hätte eindringen können. Eine genaue Datierung der untersuchten Wallmauer ist nicht möglich; offensichtlich wurde sie nicht lange nach dem erwähnten zylinderrförmigen Turm errichtet und erfüllte ihre Funktion noch bevor es im Laufe der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts zur Rekonstruktion der Dombefestigung kam, wie dies aus archäologischen Sondagen hervorgeht, die in den vergangenen Jahren durchgeführt wurden. Nach den an einer Stelle auf der gewüsteten Wallmauer gefundenen Scherben kann man urteilen, dass das Gemäuer des aufgelösten Walles irgendwann im zweiten Viertel des 15. Jahrhunderts zernommen wurde. In diesem Zeitabschnitt wurde in nächster Nähe an Stelle des alten Walles auch die Kapelle des Hl. Johannes des Täufers errichtet⁴.

Die zweite Grabungsaufgabe war, die Fläche westlich von der Bischofskirche zu untersuchen, wo in der vorhergehenden Saison das Gemäuer eines Objektes entdeckt worden war, von dem man bisher nicht wusste⁵. Ausser einer mächtigen Steinmauer, die parallel mit dem Kirchenportal verläuft, ungefähr 5,5 m nach W von ihm entfernt liegt, und die man noch weiter in den künftigen Saisonen verfolgen wird müssen, gelang es SW von der Kapelle der Hl. Anna, Reste einer bisher unbekanntenen Wallmauer mit nach vorne vorgerückten Flankiertürmchen von trapezförmigem Grundriss, zu identifizieren. Diese Problematik muss auch angestrebt werden. Vorläufig ist es möglich aufgrund der Erkenntnisse aus der Untersuchung ähnlicher Fortifikationen in Böhmen⁶, nur rahmenhaft die entdeckte Befestigung in das 13. Jahrhundert zu datieren. Von den anderen Feststellungen der 6. Grabungsetappe ist vor allem die Entdeckung eines Wehrgrabens wichtig, der gemeinsam mit dem Wall, schon früher an einer anderen Stelle erfasst, zur Befestigung einer äneolithischen Niederlassung gehörte. Bemerkenswert ist auch der Fund der Hälfte eines Rotationsmahlsteines aus Glimmerschiefer gemeinsam mit Klümpchen natürlichen Graphites und zusammen mit slawischer Keramik aus dem 10. Jahrhundert, der eine lokale Produktion von Graphitkeramik andeutet.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z FRÝDECKÉHO ZÁMKU

/okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AŮ ČSAV Brno

V lednu r. 1981 bylo pracovníky stavební skupiny OVM oznámeno, že při úpravách v suterénu zámku v místnosti č. 17 /snižování podlahy/ došlo k nálezům keramických zlomků a k zachycení zbytků kamenné - ho zdiva v severozápadní části místnosti. Po shlednutí situace bylo doporučeno provést zjišťovací sondy podél dochovaných zbytků zdi po celé šíři místnosti. Celkem bylo zachyceno 7 vrstev, z nichž poslední tvořil rostlý terén.

Keramický materiál, který se nacházel pouze ve třech nejvyšších vrstvách /3. vrstva - jen jeden zlomek/, lze datovat do 14. - 15. stol., některé zlomky z vrstvy č. 2 snad i do stol. 13 /?/. Většina keramických artefaktů je robena nálepvou technikou z poměrně jemně plavené ostřené hmoty, převážně pálené do šedé barvy a jejích odstínů; některé silnostěnné zlomky jsou vyrobeny z hrubší hmoty s kaménky /2-3mm/. Střepy pocházejí z hrnců, hrnků, mís, poklic, džbánů a trojnožek. Výzdoba převážně obvodovým žlábkováním, v jednom případě radélkem, objevuje se také vnitřní hnědá poleva, u trojnožek hnědozelená a zelená; zaznamenáno bylo i vleštování. U okrajů převládají ovalené, vně vyhnuté zesílené a různým způsobem seříznuté a okruží. Dna jsou všechna odříznuta, ucha jsou pásková, prožlabená. Nalezen byl také loštický pohár bez oušek s neúplným okrajem a část zdobené nepolévané dlaždice obdélného tvaru.

Mittelalterliche Funde aus dem Schlosse in Frýdek / Bez. Frýdek - Místek/. Bei Herrichtungen im Sutterain des Schlosses /Abbau des Fussbodens/ kam es zum Fund von keramischen Bruchstücken und zur Erfassung von Resten eines Steingemäuers.

Die Keramik kann in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden, einige Bruchstücke vielleicht auch in das 13. /?/ Jahrhundert. Sie stammen von Töpfen, Töpfchen, Schüsseln, Topfdeckeln und Dreifüssen. Auch einen Loschitzer Becher ohne Henkel mit unkomplettem Rand und den Teil einer verzierten unglasierten Fliese von rechteckiger Form hat man gefunden.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK V JABLUNKOVĚ-NÁVSI

/okr. Frýdek - Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Ve spolupráci s OVM Frýdek-Místek byla na hrádku položena sonda v délce 20 m a šířce 50 cm, a to zhruba od jeho středu směrem jižním. Byla zjištěna velmi plytká černohnědá kulturní vrstva, neboť rostlý terén začínal již 15 cm pod povrchem. Na jižní straně hrádku, kde se jeví schodovitý výstupek a nepatrné vyvýšení terénu směrem k příkopu a valu, je kulturní vrstva ještě tenší /cca 8 cm/ a spočívá na štěrko - vito-písčitém podloží, které jinde tvoří žlutý jíl. Výzkumem bylo získáno jen malé množství většinou silně omluté keramiky, kterou můžeme rámcově datovat do 14. - 15. stol. Tomu by odpovídaly i ojedinělé dřívější nálezy z let 1975 a 1976 z ujíždějícího svahu na severní straně, pod kterým protéká řeka Olše. Zatímni výsledky výzkumu svědčí pro krátkou existenci osídlení na lokalitě.

Mittelalterlicher Hausberg in Jablunkov-Návsí / Bez. Frýdek-Místek/. Durch die von der Mitte des Hausberges in südlicher Richtung zu seinem Rande geführte Sonde stellte man eine sehr seichte Kulturschicht mit keramischem Material fest, das in das 14. - 15. Jahrhundert datierbar ist. Die vorläufigen Grabungsergebnisse zeugen für eine kurze Existenz der Lokalität.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK PŘEROVEC /KATASTR NOVÉ SEDLICE/

/okr. Opava/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Při průběžném sledování a dokumentaci ostrožného hrádku Přerovce byly zjištěny výkopy. Z nich se podařilo zachránit bloky propálené líčované mazanice, kusy omlutých cihel, dva atypické střípky /jedou druhotně přepálený/ a větší množství uhlíků, které dle dr. E. Opravila, CSc., pochází z jedle bělokoré /Abies alba/ a javoru mléče /Acer platanoides/.

Mittelalterlicher Hausberg Přerovec/Gemeinde Nové Sedlice/ / Bez. Opava/. Bei der durchlaufenden Verfolgung und Dokumentation des Sporenhausberges Přerovec wurden Amateur - grabungen festgestellt. Von denen gelang es Blöcke durchbrannten geglätteten Lehmewurfs, Stücke von abgeriebenen Ziegeln, zwei atypische Scherben /einer sekundär durchbrannt/ und eine grössere Menge an Holzkohlestückchen zu bergen, die nach Dr. E. Opravil, CSc., von einer Weisstanne /Abies alba/ und Ahorn /Acer platanoides/ stammen.

STŘEDOVĚKÁ VODNÍ TVRZ V DOLNÍCH ŽIVOTICÍCH

/okr. Opava/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 17/

V rámci soupisu a dokumentace drobných středověkých opevnění na Opavsku byla zkoumána i zaniklá vodní tvrz v Dolních Životicích. Při začisťování západního profilu v proláklíně uprostřed tvrziště byla získána keramika, kterou lze datovat do 14. - 15. stol. a jeden železný hřebek.

Mittelalterliche Wasserfeste in Dolní Životice / Bez. Opava/. Im Rahmen der Aufnahme und Dokumentation kleiner mittelalterlicher Befestigungen um Opava wurde auch die Wüstung der

Wasserfeste in Dolní Životice untersucht. Bei der Reinigung des Westprofiles in einer Bodensenkung in mitten der Feste gewann man Keramik, die in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden kann und einen eisernen Nagel.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK U LUBINY

/okr. Nový Jičín/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno, Jiří Fryč, Příbor

/Obr. 29/

Pozůstatky hrádku se nacházejí na katastru obce Lubina, v trati zvané "Hrabovka". Lubina vznikla v roce 1959 sloučením obcí Drnholec nad Lubinou a Větrkovice.

Hrádek je situován v úzkém zalesněném pásu 30-50 m širokém, na hraně svahu, příkře spadajícího do údolí řeky Lubiny, jejíž pravý břeh je vzdálen od lokality přibližně 150-200 m, a to poblíže kóty 318,5, naproti "Helenskému údolí".

Lokalitu objevil v březnu 1975 J. Fryč, vedoucí příborského archeologického kroužku při ČSSA. Do roku 1980 byla občasně sledována a ojedinělé nálezy, získané povrchovým sběrem, zejména na svahu v sutovému kuželu, byly ukládány v novojičínském muzeu.

Jelikož členové blízké zahrádkářské kolonie odebírali kvalitní humózní hlínu - kulturní vrstvu na hrádku s nebyvalou vehemencí, vznikla oprávněná obava, že lokalita bude totálně zničena. Proto bylo v roce 1981 přistoupeno k záchrannému archeologickému výzkumu, který si kladl za cíl zaměření lokality, její časové zařazení a zjištění základní stratigrafie. Získaný materiál lze vročit do 13. - 15. stol., podrobněji bude vyhodnocen na jiném místě.

Hrádek, který měl původně zřejmě oválný tvar, se podkovovitě přimyká hraně prudkého svahu, jež tvoří přirozenou ochranu z jihu, směrem od řeky. Jeho stávající rozměry činí 44 /V-Z/ x 20 /S-J/ m. Porušené jádro má maximální rozměry 26 x 12 m a je obklopeno poměrně úzkým příkopem, na severní straně již střešným a nečitelným, na straně východní a západní ještě dosti dobře zachovalým, o šířce 3 - 2 m. Rovněž těleso valu je na severní straně neznatelné, na straně západní i východní opět celkem dobře zachovalé. Val je na západní straně, směrem k Příboru, vyšší a širší /cca 7,5 m/, na straně východní, směrem k Větrkovicím, poněkud subtilnější /cca 5 m/. Velmi nízký stupeň zachovalosti příkopu a valu na severní straně je dán mírně stoupajícím terénem v těchto místech, což mělo za následek postupné splachování zeminy, která během staletí smazala výškový rozdíl mezi příkopem, valem a jeho nejbližším okolím /obr. 29/.

Mittelalterlicher Hausberg bei Lubina /Bez. Nový Jičín/. Der Hausberg, der ursprünglich eine ovale Form hatte, knüpft hufeisenförmig an die Kante eines steilen Abhanges, der einen natürlichen Schutz von Süden, in Flussrichtung, bildet. Seine gleichzeitige Ausmasse betragen 44 /O-W/ x 20 /N-S/ m. Der gestörte Kern hat maximale Ausmasse von 26 x 12 m und ist von einem verhältnismässig schmalen Graben umgeben, auf der Nordseite bereits verwischt und unleserlich, auf der Ost- und Westseite noch ziemlich gut erhalten, in einer Breite von 3 - 2 m. Auch der Wallkörper ist auf der Nordseite undeutlich, auf der West- sowie Ostseite wiederum ziemlich gut erhalten. Der Wall ist auf der Westseite, in Richtung nach Příbor, höher und breiter /ca. 7,5 m/, auf der Ostseite, in Richtung nach Větrkovice, etwas subtiler /ca. 5 m/. Die sehr niedrige Erhaltungstufe des Grabens und Walles auf der Nordseite ist durch das mässig ansteigende Terrain an diesen Stellen gegeben, was als Folge einer allmählichen Abschwemmung des Erdreiches hatte, das im Laufe der Jahrhunderte den Höhenunterschied zwischen dem Graben, Wall und seiner nächsten Umgebung verwischte /Abb. 29/.

MITTELALTERLICHE FUNDE AUS KARVINNÁ

/Bez. Karviná/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Bei Ausgrabungsarbeiten in Karviná - Staré Město in der Hrnčírská-Gasse, in der Nähe des Dům peněž - nictví, führte Prof. Č. Valošek mit dem Archäologischen Zirkel der Grundschule eine Rettungsuntersu - chung und Lesefunde durch. Ausser Keramik aus dem 14. - 15. Jahrhundert hat man, besonders in einer gezimmerten Abfallgrube, Reste von Holz- und Ledergegenständen, Knochen, Kerne usw. gefunden.

LESEFUNDE BEI ÚVALNO

/Bez. Bruntál/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Im März 1981 wurden bei einer Terrainrekognoszierung auf den Feldern südöstlich vom Dorfe Úval - no Lesefunde vorgenommen. Man hat geringes prähistorisches /bestimmt von Dr. J. Pavelčík, CSc./, burgwallzeitliches /9. Jahrhundert?/ und mittelalterliches /14. - 15. Jahrhundert/ Material gewonnen.

MITTELALTERLICHE UND NEUZEITIGE FUNDE IN HRADEC NAD MORAVICÍ

/Bez. Opava/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Auf dem Platze der ČSLA /bei dem Schlosse/ wurde zwischen dem Wohnhaus Nr. 11 /in einer Entfer - nung von 60 - 80 cm von seiner Wand/ und dem Strassenrande ein Graben für die Legung eines Elektroka - bels ausgehoben. Der Erdaushub war in der Aufschüttung in eine maximale Tiefe von ca. 1 m geführt wor - den, und zwar in Richtung zum dritten Wallgraben, der sich auf der rechten Seite der Pfarrkirche des Hl. Peter und Paul befindet. An zwei Stellen war eine Kummulation von keramischen Funden in einer schwär - zeren humosen Erde sichtbar, die man rahmenhaft in das 14. - 16. Jahrhundert datieren kann. Ausser - dem enthielt die Aufschüttung auch Material aus den nachfolgenden Jahrhunderten.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY V UNIČOVĚ

/okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 30/

Počátkem července 1981 ohlásil dr. Soušek z Uničova, že se při stavbě školní jídelny pro Střední prů - myslovou školu přišlo na keramické nálezy. Při prohlídce staveniště, které se nachází jižně od náměstí s farním kostelem, jsem mohl už jenom konstatovat, že velká stavební jáma už je delší dobu hotova. Hojný stře - pový materiál byl podle sdělení vyvezen s vytěženou zeminou na skládku za městem. Z nálezů se zachoval pou - ze neúplný džbán s ornamentem malovaným červenavou barvou /obr. 30, zach. v. 153 mm/ a některé střepy, které mi odevzdal stavební mistr N. Němec. V terénu bylo možno ještě na půdním profilu v JV stěně jámy roz - poznat v hloubce asi 1 m pod nynější úrovní 20-30 cm silnou vrstvu odlišné zeminy s množstvím střepů a s

úlomky neglazovaných i zeleně polévaných kachlů, datovatelných do 16. - 17. století. Stratigrafická situace působila dojmem, jakoby byla v těchto místech provedena určitá terénní úprava, při níž se na starší povrch dostala zmíněná vrstva se střepy, na které pak terén v pozdějších dobách dál narůstal. Mezi zachovanými nálezy jsou i střepy z keramiky 13. - 14. století, o jejichž bližší provenienci však nebylo možno nic přesnějšího zjistit.

K uvedenému pozorování je třeba podotknout, že staveniště leží jen několik desítek metrů od zbytku staré městské hradby, která se táhne na samém okraji školní parcely, a že tedy lokalita se nachází v areálu středověkého města.

Mittelalterliche Funde in Uničov / Bez. Olomouc /. Beim Baue einer Schulküche südlich vom Platz mit der Pfarrkirche wurden Siedlungsschichten mit Keramik erfasst, aus denen einige Keramikscherben aus dem 13. - 14. Jahrhundert geborgen werden konnten. Die Fundsituation deutet an, dass im 16. - 17. Jahrhundert das Terrain um ungefähr 1 m erhöht wurde. Die Lokalität befindet sich im westlichen Teil der mittelalterlichen Stadt, nur einige Zehn Meter von den Überresten der alten Stadtmauer.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z VÝCHODNÍHO BŘEHU ŘEKY MORAVY V OLOMOUCI

/okr. Olomouc/

Drahomíra Kalis zová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 31:1/

Počátkem června 1981 předal B. Doležel do muzea zlomek pánve a stěnu džbánu. Šlo o nález z výkopu kanalizačního sběrače na nábřeží V. Nejedlého před domem č. 2. Z téhož místa pocházejí i další střepy odevzdané dělníky. Jsou mezi nimi zlomky ze 13. stol., většina je datovatelná do 14. a 15. stol., některé však náleží až do 17. stol. V listopadu 1981 předali dělníci Ingstavu Opava do sbírek KVMO jeden mládohradištní hrnek z druhé poloviny 10. až 11. stol. /obr. 31:1/ z výkopu téhož kanalizačního sběrače na nábř. V. Nejedlého před domem č. 6. Současně odevzdali stěnu džbánu s uchem, kterou našli již v březnu 1981 při výkopu vstupní šachty. Všechny nálezy pocházely podle dodatečného ohledání situace z vrstvy naplavenin řeky Moravy v hloubce 520 až 550 cm, tvořené říčním štěrkopískem se zbytky dřev. Hloubka odpovídá úrovni hladiny řeky Moravy, níže již začíná rostlý terén. Nad nálezovou vrstvou je červenoohnědá jílovitá hlína.

Mittelalterliche Funde vom östlichen Ufer des Flusses Morava in Olomouc / Bez. Olomouc /. Im Juni 1981 wurden beim Aushub des Kanalisierungssammlers am V. Nejedlý Kai Keramikbruchstücke gefunden, vom 13. bis 17. Jahrhundert datiert. Im November wurde dort auch ein Topf aus der zweiten Hälfte des 10. bis 11. Jahrhunderts geborgen. Die Funde stammen aus Anschwemmungen des Flusses Morava aus einer Tiefe von 5 m.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z KETKOVIC

/okr. Brno-venkov/

Pavel Košťurík, UJEP Brno

/Obr. 31:2-8/

Po úpravách návisi v Ketkovicích byly již delší dobu na povrchu terénu patrné základy středověkých objektů. Při sondáži v jednom základu domu bylo nalezeno několik typických fragmentů středověké keramiky a kostěná píšťalka.

Na podzim roku 1981 začala rozsáhlá úprava terénu, neboť se v těchto místech začala stavět samoobsluha a nová komunikace. Při této činnosti došlo k porušení a v některých případech k úplnému zničení středověkých objektů.

Rozrušených objektů si povšimla paní M. Svobodová z Ketkovic a vyzvedla z kanalizační rýhy a z blízkého okolí několik keramických zlomků středověkých nádob. Nálezy pocházejí s největší pravděpodobností ze 14. - 15. století. Pouze střep zobrazený na obr. 31:7 by mohl být starší /snad 13. stol./.

Mittelalterliche Funde aus Ketkovice /Bez. Brno-venkov/. Beim Aufbau einer neuen Selbstbedienung und der Kommunikation in Ketkovice kam es zur Störung und Zerstörung von einigen mittelalterlichen Objekten. Aus dem gewonnenen keramischen Material kann geschlossen werden, dass die Objekte in das 14. - 15. Jahrhundert gehörten. Einige könnten auch älter sein.

HRÁDEK RÝMAŘOV

/okr. Bruntál/

Jaromír Novák, Jiří Karel, OVM Bruntál

V roce 1980 a 1981 /9. a 10. výkopová sezóna/ jsme pokračovali v severozápadním sektoru v odkrývání vrstev 3. horizontu, které tvoří zásypy s typickými polohami odpadů železářské výroby /strusky/. Do značné míry překvapující bylo zjištění důvodu prohnutí hrazení velké obytné budovy /objekt č. 28/ 4. horizontu¹. Vně sz. části existovala již před zásypy 3. horizontu stavba /objekt č. 97/, níž se zachovala podzemní část, sklep s vchodem. Část severní stěny byla vybudována z kameniva a další z pčochanice. Kamenivo zdi tloušťky 0,6 m je nepravidelně kladené a bylo pravděpodobně získáno při těžbě železných rud v blízkém okolí. Vchod do sklepa se otvírá k východu v zachované délce 2m, šířka 1,8 m, síla zdi z pčochanice nepřesáhla 0,5 m. Spodní část vchodu tvořily schody pokryté prkny. Úroveň zahloubení objektu dosáhla maxima 2 m na severní straně. Nadzemní část objektu /dle destrukce/ byla z pčochanice, ztuže - né kameny. Západní a jižní zeď sklepa se nezachovaly, byly zničeny před zásypy 3. horizontu a později též stavbami, datovanými habánskou keramikou do 16. století. Objekt měl pravděpodobně čtvercový půdorys o rozměrech 5 x 5 m a můžeme jej datovat jen na podkladě stratigrafie asi do počátku 14. století.

Objekt č. 97 byl v severní části zahlouben do nepravých spraší. Není dosud dořešeno, zda se nejedná o pokračování nejstarší fáze valu, který byl ověřen v západním sektoru. V době 4. horizontu bylo pro - padliny objektu využito pro vybudování příkopu. Původní plocha 2. horizontu byla podobně jako ve východní části podstatně větší než plocha vymezená hrazením a příkopem na sz. a z. straně. V sz. části probíhá městský příkop ještě severněji, ostře odděluje všechny objekty "hrádku".

V jižní části jsme odstraňovali kontrolní bloky 3. horizontu. Kulturní vrstva pod zásypy 3. horizontu je subhorizontální, mocná 5 až 10 cm, tmavošedé barvy a je přeplněna zlomky oxidačně pálené keramiky, kterou rámcově datujeme před polovinu 14. století. V této vrstvě jsme našli i zlomky keramiky s průkaznými doklady tavení zlata. Zlato se slévalo na mlce miskovité kruhovitě destičky o průměru 94 mm a síle 9 mm. Jejich hmotu tvoří kvalitní kaolinitický materiál s drobným ostřivem. Střed úplně zachované destičky nese v nepravidelné sklovinové skvrně stopu po vytavené kuličce zlata délky 19 mm. V okolí sklovin /zbytku tavicí přísady/ jsou drobné kapičky ryzího zlata. Další keramické zlomky jsou mnohdy zcela pře - pálené, na povrchu a opět v časté sklovině jsou rovněž malá zrnka kovu. Zbytky zlata částečně prosycují i fragmenty keramiky.

Do přímé souvislosti s jeho tavením můžeme zařadit i dříve odkrytý objekt /č. 80/, v jehož výplni jsme často nacházeli zlomky rendlíků s vnitřní polevou², které byly nejspíše používány pro přípravu tavicích přísad.

Poznámky:

- 1 V. Goš, J. Novák, J. Karel, Nadzemní objekt 14. - 15. století v Rýmařově, Časopis Slezského muzea B 24, 1975, 97-105.
- 2 J. Novák, J. Karel, Hrádek Rýmařov /1978 a 1979/, Přehled výzkumů 1979, Brno 1981, 55.

Hausberg Rýmařov /Bez. Bruntál/. In den Jahren 1980 und 1981 hat man im nordwestlichen Sektor einen Kellerteil des Baues /Obj. Nr. 97/ in den ursprünglichen Ausmassen von ungefähr 5 x 5 m abgedeckt. Nach der vertikalen Stratigraphie in den Beginn des 14. Jahrhunderts datiert. Die Umfriedung des Objektes Nr. 28 /4. Horizont/ im nordwestlichen Teile respektierte dieses Objekt, die teilweise verschüttete Versenkung wurde als Graben ausgenützt. Von dem Stadtgraben war der Hausberg noch durch einen Wall abgeteilt.

Im südlichen Teile auf dem Abhange des 2. Horizontes in einer subhorizontal gelagerten Schicht fand man ein kreisförmiges Plättchen, auf dem kleine Goldtropfen erhalten blieben, die beim Schmelzen ver - spritzten. Das Goldschmelzen legen wir nach der Keramik vor die Mitte des 14. Jahrhunderts.

VÝZKUMY V UHERSKÉM HRADIŠTI V ROCE 1981

/okr. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

V roce 1981 bylo pracovníky Slovákého muzea realizováno v historickém centru Uherského Hradiště 13 záchranných archeologických výzkumů. Kromě vedoucích výzkumů, R. Snášila a R. Procházky, podíleli se na nich technicky A. Burová, L. Knozová a P. Opočenský; v červenci až srpnu pracovalo na výzkumech v Otakarově ulici a na nám. Rudé armády průměrně po 10 brigádnících. Pokračovala, nebo nově byla navázaná spolupráce s následujícími specialisty: P. Havlíček /Ústřední ústav geologický Praha/, T. Kučerovská /Moravské muzeum Brno/, K. Samšínák /Parazitologický ústav ČSAV Praha/, E. Opravil /Archeologický ústav ČSAV Brno, pracoviště Opava/, S. Zacherle /Moravské muzeum Brno/, Z. Himmellová /Archeologický ústav ČSAV Brno/.

1. Otakarova ulice, parc. č. 129-130, 3. etapa předstihového výzkumu; byla uskutečněna v měsících dubnu až září.

V rámci horizontu I /15. - 16. stol./ byly teprve na povrchu nivních hlín nejméně středohradištního stáří zachyceny v severní a severovýchodní části parc. č. 130 dvě odpadní jímky s dřevěnou konstrukcí /obj. 7a, 19/. Jímka 7a byla součástí zahloubeného objektu č. 7, jímka 19 je relativně starší a má podstatně menší rozměry. Obě poskytly především keramické nálezy a četné zbytky organických látek, většinou botanického charakteru.

Hlavní pozornost byla upřena na preparaci sídlištních objektů horizontu II /2. pol. 13. - poč. 14. stol./, přičemž dosažené výsledky v podstatné míře změnilы předběžné interpretace učiněné na základě stavu v r. 1980. Ukázalo se totiž, že podstatná část základových trámů byla překryta bezprostředně po založení povodňovou vrstvou a vyšší horizonty se nezachovaly. V západní polovině parc. č. 130 s přesahem do parc. č. 129 se nacházel tříprostorový nadzemní objekt /č. 11/ hákového půdorysu s obytnou plochou cca 55 m². Vyznačovalo jej 8 poměrně dobře zachovaných základových břevien, ve většině nároží doplněných kúlovými jamkami. Jižní trám komory zanechal jen nepatrné pozůstatky, eventuálně další pokračování v tomto úseku bude ještě ověřováno. Severní trám jizby bylo možno jen předpokládat v souvislosti s lépe dochovanými návaznými prvky. Jizba obsahovala pec s kamennou plentou a vícekrát obnoveným výmazem, která stála v jižním rohu. Na jihovýchodě, rovnoběžně s ulicí, se připínala sín, dlážděná souvislým polštářem z písku a kamenů. Komora navazovala na sín v pravém úhlu, vysunuta směrem ke komunikaci. Jediný bezpečně zjištěný průchod byl situován u jižního nároží jizby a směřoval ze síně jihozápadním směrem do dvorku.

K objektu č. 11 patrně náležela i roubená studna, která ležela v blízkosti podstatně mladší jímky č. 19 ve vzdálenosti 5 m severovýchodně od jizby. Uchovalo se pouze 180 cm bednění, avšak původní výška šachtice musela dosahovat nejméně 270 cm, nehledě k nadzemní části.

Střední část parcely č. 130 zaujímá dvojice pecí /obj. 9, 10/ současně odkrytých již v předešlých letech. Pozoruhodnou konstrukcí vykazuje pec č. 9, což je vlastně dvojice topenišť nad sebou. Po ukončení činnosti velké pece A byla na povrchu nejmladšího výmazu vybudována podstatně menší pícka B se třemi výmazy vždy na bázi plochých kamenů a střepů. Pec č. 10 stála snad pod samostatným přístřeškem, což lze předpokládat i u jižněji položené pece č. 9. Obě náležejí nejspíše k sousednímu objektu č. 17, jehož západní okraj byl zachycen při hraně zkoumané plochy. V půdorysu jde o část pravouhlé místnosti, ležící v prodloužené ose jizby a síně domu č. obj. 11 ve vzdálenosti cca 3,6 m a stejné orientaci. Tentokrát však byly základové trámy zapuštěny 50-80 cm do podložního půdního horizontu, vzniklý rozdíl byl však brzy po založení vyrovnán povodňovou vrstvou. Podél obvodu byl pak pouze obnoven žlab, do kterého ústila čelůš pece č. 10. Lze předpokládat, že objekty 9, 10 a 17 představují odlišnou parcelní jednotku oproti obj. 11, i když orientace dělicí hranice je přibližně shodná s dnešní.

Ve východní části parcely č. 129 pokračovala skrývka mohutného souvrství s bohatými nálezy z 2. pol. 13. stol., jež vzniklo promísením povodňových vrstev sídlištním odpadem. Ve čtverci B7 v severovýchodním rohu parcely byl odkryt mělce zahloubený objekt č. 12 vyplněný mazanicovým závalem. Zanikl požárem ještě ve 13. stol. a do destrukce byly krátce nato zahloubeny 2 válcovité zásobní sklípky. Pod destrukcí se zachovaly značné části zuhelnatělého stropu z kulatiny, dále velký blok mazanice se zaoblenou hranou. Mohlo by jít o součást lapače jisker, souvisejícího s rozsáhlým ohništěm na podlaže. S konstrukcí kouřovodu snad souvisí i četné cihly, rozptýlené v destrukci.

V severní části parcely č. 130 byl zahájen výzkum středohradištního horizontu /III/. Ve čtverci B10 byl odkryt první úsek příkopovitého útvaru s vícenásobnou palisádou na dně, který byl ještě v průběhu 2.

pol. 9. stol. vyplněn bohatým sídlištním odpadem a jedním povodňovým horizontem. Dosahoval hloubky kolem 2 m od soudobé úrovně povrchu, vzhledem k dnešní však 4,5 m. Zatím není jasné, zda jde o příkop nebo upravenou svažující se hranu ostrova, protože severní okraj sahá za hranici zkoumané plochy. Na jižním okraji fungovala pec, z níž se dochovaly zbytky kamenného obložení a propálené dno.

Výzkumem byla objasněna základní stratigrafická struktura lokality, plně korespondující se situací v ostatních částech městského jádra. Na bázi podložních nivních hlín a jílu se patrně až v době historické vytvořila různé mocná půdní vrstvy, na jejímž povrchu vzniklo husté osídlení středohradištního období. Po zániku někdy v 1. pol. 10. stol. se v průběhu padesátých let 13. stol. na téže úrovni usazují první obyvatelé královského města. Kolonizační horizont se projevuje rychlým nárůstem sídlištních vrstev, proložených povodňovými hlínami. Další zvyšování terénu spadá až do pozdního středověku a novověku. Jeho příčinou jsou jednak rozsáhlá střepišťe, jednak navážky z destrukcí staveb. Tato situace je velmi příznivá pro konzervaci sídlištních pozůstatků raného a vrcholného středověku, které na Otakarově ulici nejsou téměř vůbec narušeny novodobou zástavbou.

2. Náměstí Rudé armády, dům č. 69, parc. č. 89/2, 2. etapa předstihového výzkumu; byla usku - tečněna v průběhu června až srpna. Z předlokačního, velkomoravského horizontu byla prozkoumána část příkopovité zahloubeniny s keramikou a to i tzv. antického charakteru, zvířecími kostmi, kostěným sty - lem /?/, kusy kvalitní malty atd. a zachycena a prozkoumána větší část povrchu velkomoravského hori - zontu, kulturní vrstvy, obsahující opět keramikou, přesleny, kosti. Nechybí ani stopy, které bude snad možné vztáhnout k orbě pluhem.

Z doby počátků výstavby nové pevnosti, města, byl dokončen výzkum tří mikrofází jednoduchého dřev - věného obydlí, oddělených od sebe povodňovými vrstvičkami, a skutečně výzkum s ním související od - padní jámy, propáleného kruhového vyvýšeného útvaru a zahájen výzkum tří košatinových plotů a roz - sáhlého hnojiště. Pokračující výzkum základů kamenného stavení prokázal proti výsledkům z roku 1980 jednak jeho větší stáří /již 2. pol. 13. stol./, jednak dvě fáze jeho výstavby a umožnil precizovat i jeho původní funkci. Přístavba, druhá stavební fáze, pochází až z doby po roce 1315. Dokončen byl výzkum spodní části dřevěné jímky s nálezy ze 16. století.

Zjištěno bylo nejen příčné, ale i podélné členění v rámci parcely, a to nejspíše na obytný a hospo - dářský celek. Členění náleží, jak se zatím zdá, nejstarší středověké fázi.

Vedle postižení stavebních etap a jejich časového upřesnění, byl získán stratifikovaný archeologický materiál, datovaný historicky a numismaticky v rozmezí 1253-1257 až 1315 - pol. 14. století do pěti krát - kých časových úseků.

3. Výpadová ulice až nám. Rudé armády, parc. č. 73, 72, 71, 95/17, 653/17, 95, 653/1, zjišťova - cí výzkum. V rámci rýhy pro kabelovou přípojku vedoucí polovinou podélné osy Výpadové ulice a celou podélnou osou náměstí Rudé armády ve směru západ-východ v délce 263 m byl proveden zjišťovací son - dážní výzkum. 14 sondami a řezy bylo zjištěno středohradištní, středověké a novověké osídlení. Podlo - ží tvoří jezerní slíny a silty. Na ně nasedá souvislý půdní horizont v horní části se středohradištními vrstvami a zahloubenými objekty včetně vnitřního příkopu ochranného charakteru. Nejstarší středověká vrstva z doby zakládání nové pevnosti v polovině 13. století se projevuje množstvím dřevěného stavebního odpadu ve volných plochách /později tržiště/, v rámci stavebních parcel na Výpadové ulici pak dusanými podlahami hlinitodřevěných domů. Následující vrstvy jsou překryty na náměstí dlažbou z konce 14. stoe - tí. Další povodňové vrstvy pocházejí z rozmezí 15. až počátku 20. století. Navážky nad dlažbou jsou většinou ze 17. století. Z novověkých objektů byla zachycena jáma s vápnem a kamenný sokl mariánské - ho sloupu na náměstí.

4. Kollárova ul., Komenského nám., ul. 9. května, sady Československo-sovětského přátelství, Nádražní ul., Gottwaldovo nám., zjišťovací výzkum. V průběhu května až září byl soustavně sledován výkop pro vodovodní potrubí v délce 460 m. Trasa probíhala převážně komunikacemi, pouze v sádkách ČSl. - sov. přátelství zádní části středověkých parcel. V prostoru městského jádra bylo provedeno 7 hloube - ných sond, doplněných sondáží raženou, navíc zde byl každých 10 m dokumentován kulturní a geologický profil výkopu. Základní stratigrafické schéma odpovídalo situaci, zjištěné na ostatních uherskohradišt - ských lokalitách. Na bázi jezerních slínů a siltů navazoval souvislý půdní horizont s intenzívním stře - dohradištním osídlením, na nějž opět navazovaly vrstvy kolonizační fáze města ze 2. pol. 13. - poč. 14. stol., překryté pozdně středověkými a novověkými navážkami a naplaveninami. Vedle četného sou - boru především keramických nálezů a botanických vzorků byly v celé trase odebrány geologické vzorky. V prostoru nám. Komenského byla porušena středověká hrdba pravděpodobně z 1. pol. 16. stol., jednak barokní vodní vnější příkop s kůly a parapetem. Na nároží ul. Kollárovy a 9. května pak barokní bastion "Josephus".

5. Smetanova ul., parc. č. 191, zjišťovací výzkum. Výkopem pro elektrický kabel na dvorku p.č.191 byly porušeny vrstvy ze 2. pol. 13. - 16. stol. Prostřednictvím 2 hloubených sond bylo získáno zejmé - na větší množství botanických pozůstatků.

6. Průchova ul., parc. č. 853/6, zjišťovací výzkum. Na parcele bylo zdokumentováno souvrství 9. - 16. stol., porušené výkopem pro přípojku plynu.

7. Jablonského ul., parc. č. 853/8, zjišťovací výzkum. Na parcele byla provedena dokumentace sou - vrství ze 2. pol. 13. - 16. stol., porušeného výkopem pro pilot při výstavbě ubytovacího střediska n.p. Let Uh. Hradiště.

8. Nádražní ul., d. č. 23, parc. č. 35/1, zjišťovací výzkum. Při hloubení sklepů byly zdokumento - vány sídlištní vrstvy a objekt ze 2. pol. - 16. stol. Dále zde bylo zachyceno pravděpodobně barokní zdi -

vo, související asi s odlišnou orientací západní obvodové zdi stavby v tomto období. V těsné blízkosti pak kanalizační přípojka protála středověkou městskou hradbu, na povrchu patrně pouze v obrysu parcelního členění.

9. Janáčkova ul., parc. č. 653/15, zjišťovací výzkum. Kanalizační přípojka k domu č. 352 porušila uprostřed komunikace úsek středověké městské hradby, který navazuje na jedinou dodnes zachovanou baštu na nároží Sloupského a Dlouhé ulice.

10. Dlouhá ulice, parc. č. 120, geologický průzkum. Při hloubení ražených pilotů pro základy nové ubytovny zaměstnanců n.p. Let byla ověřena vertikální stratigrafie vrstev v tomto prostoru včetně geologického podloží: 0-1,5 m - středověké až novověké kulturní souvrství, nasedající na bázi půdního horizontu se středohradištní vrstvou. 1,5 - 5,5 m - hnědožluté povodňové hlíny, druhotně přemístěná spraš. 5,5-7,5 až 8 m - šedozelené silty až jemný písek. 7,5-8 m a níže - štěrky vřrmské terasy řeky Moravy.

11. Krátká ulice, parc. č. 653/31, zjišťovací výzkum. Při hloubení rýhy elektrické přípojky byly v ose ulice a v hloubce 0,8 m porušeny kamenné základy zdiva, vymezujícího původní průběh jižní strany Krátké ulice. Linie vznikla snad již ve 2. pol. 13. nebo ve 14. stol., ke změně došlo nejspíše po roce 1681.

12. U Brány, parc. č. 653, zjišťovací výzkum. Na konci uličky při břehu řeky Moravy v místech bývalého středověkého mostu byla při výkopu elektrické přípojky zachycena kruhová, cihlami zděná barokní studna o průměru 1,6 - 1,7 m, hluboká minimálně 8,5 m. Fungovala ještě před 60 lety.

13. Na splávku parc. č. 1028, zjišťovací výzkum. Při výstavbě nové vozovky bylo zachyceno západní ústí již zregulovaného, kameny vydlážděného toku středověké kanalizační městské stoky "Rechly", a to v místech, kde byla napojena na vnější vodní barokní obranný příkop, a kde ve středověku stával mlýn ve zdi.

Grabungen in Uherské Hradiště im Jahre 1981 / Bez. Uherské Hradiště/. Im Jahre 1981 wurden im historischen Zentrum von Uherské Hradiště, die sich in der Vergangenheit auf einer Insel im Flusse Morava erstreckte, 13 archäologische Rettungsgrabungen realisiert. Mit diesen hat man verhältnismässig eingehend die geologische Situation der alleinigen Insel geklärt, deren älteste Oberfläche während des bodenbildenden Prozesses entstand und in der Wende des 8. - 9. Jahrhundert beendet wurde, auch die klimatischen Veränderungen, beginnend mit der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts, und die sich in den erdigen Uberschwemmungsschichten äussern.

Aus dem Vorlokations-Zeitabschnitt wurden im Stadtkern grossmährische Siedlungskulturschichten, die in dem ältesten Insel-Schwarzboden entstanden, ferner eingetieft Objekte sowie Überreste der äusseren und inneren Befestigung erfasst. Auf der Insel befand sich zu dieser Zeit ein Burgwall, der im Rahmen der hiesigen Agglomeration des 9. und der 1. Hälfte des 10. Jahrhunderts, die sich an beiden Flussufern erstreckte, zweifellos ihr strategisches und also am ehesten auch ihr Machtzentrum vorstellte.

Nach einem zeitlichen Hiatus kam es auf demselben grossmährischen Inselniveau zum Aufbau einer neuen Festung, einer Stadt, die zwischen den Jahren 1253 bis 1257 gegründet wurde. Aus dem Kolonisationsabschnitt wurden Grundrisse von ein sowie mehrteiligen Wohnbauten erfasst. Es fehlt jedoch nicht einmal ein turmartiger Bau, die bisher älteste profane Steinarchitektur, die auf dem Gebiet der Stadt festgestellt worden war; sie gehört in die 60. - 70. Jahre des 13. Jahrhunderts. Ausser Abfall- und Fanggruben, einem Brunnen usw. stiessen wir auch auf markante Spuren einer schrägen sowie länglichen Gliederung der Parzellen zu Wohn- und Wirtschaftseinheiten. Trotzdem Spuren der Besiedlung und Objekte aus dem ganzen mittelalterlichen Zeitabschnitt bekannt sind, ist Dank der ungestörten Stratigraphie, den festen historischen Daten und Münzefunden bisher am besten die Situation von der Gründung der Stadt bis in den Beginn des 14. Jahrhunderts bekannt.

VÝZKUMY V UHERSKÉM HRADIŠTI - STARÉM MĚSTĚ V ROCE 1981

/okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

1. Ve Svatovítské ulici byla při mechanizovaném hloubení sklepa pro nově budovaný obytný dům v uliční proluce majitelem parc. č. 49/1 p. P.V. záměrně zcela zničena baterie čtyř hliněných kopulovitých pecí, umístěných v řadě ve směru sever-jih ve vzájemných vzdálenostech kolem 2 m, obsahujících vypálenou, ale nevyzvednutou kusovou keramiku. S touto hrncířskou dílnou nejspíše souvisí nález depotu keramiky z počátku 14. století, zkoumaný R. Snášilem v roce 1980 ve vzdálenosti cca 60 - 70 m jihozápadně od pecí, v poloze "Za kostelíkem" v bývalé sadové části Svatovítské a protilehlé Klukové ulici /srv. PV 1980, Brno 1982, 52/. Zánik pecí a uložení keramického depotu pocházejícího ze zničené dílny, do horní šachty starší zaniklé studny, lze spojit s vojenskými událostmi roku 1315 v době obléhání Uherského Hradiště Matúšem Čádem Trenčanským. Materiál ze zničených a vybagrovaných hrncířských pecí byl vyvezen na staveniště zdravotního střediska v poloze "Za zahradou" /zde již nebyl na -

lezen/. Zlomky nádob zachránil bagrista a jsou uloženy dosud v Polešovicích.

2. Při ústí Pionýrské ulice do nám. Hrdinů na parc. č. 4546/6 byly při výkopu kanalizace narušeny tři pozdně středověké objekty. Obj. č. 1 představuje dvoudílný obytný dům sрубové konstrukce s přístěnnými sloupy, prkennou podlahou, orientovaný okapovou stranou do dnešního náměstí. Dům nepřesáhl délku 10 m, štítová strana měřila 4,8 m. Severně od stavení v hloubce parcely byly zachyceny objekty č. 2 a 3, dřevěné stavby hospodářského účelu. Všechny objekty zanikly požárem kolem přelomu 16./17. století. Stavby nebyly obnoveny, v proluce vznikla nejspíše ulice či ulička, spojující dnešní náměstí Hrdinů a souběžnou Jezuitskou ulici. Podle nálezů menšího počtu keramických zlomků bylo místo pozdně středověké usedlosti osídleno nejdříve již v průběhu 13. století.

3. V ulici Za radnicí, v nově vzniklé proluce mezi domy č. 128 a 456 byly při hloubení inženýrských sítí protaty středověké kulturní vrstvy s nálezy, datovatelnými od poloviny 13. století a dusaná hliněná podlaha domu, jehož jeden z rozměrů činil 9 m. Stavení zaniklo opět požárem kolem přelomu 16./17. století. Po požáru bylo čelo stavební fronty zkráceno o 5,3 m.

4. V ulici Za radnicí ve zrušených zahradách při stavbě dětských jeslí byl Slovákým muzeem dokončen výzkum hliněné jednoprostorové zahlobené kopulovité pece s předpecím, rozkopané a poničené předchozí exploatací zaměstnanci Moravského muzea. Podle sdělení stavbyvedoucího byly z horní části záspy získány tři čtvrtiny kamenného rotačního brusu, které byly odvezeny do MM Brno. Po dokončení výzkumu zdevastovaného zbytku pece bylo zjištěno, že tvar pece je čtvercovitý až oválný, delší osou orientovaný sever-jih, s předpecím na jižní straně. Délka 125 cm, hloubka od povrchu 75 cm, výška zachování 40 cm. Z výplně byla získána větší část dalšího brusu, která unikla pozornosti pracovníků MM Brno, 3 kusy cihel a zlomky keramiky, datující zánik pece k přelomu 16./17. století. Propálené předpecí obsahovalo drobné uhlíky.

Zdá se, že k zániku objektů jak na ulici Pionýrské, tak i v prostoru v ulici Za radnicí došlo za podobných okolností. Rovněž datování zániku je ve všech případech shodné. Nelze vyloučit, že objekty byly zničeny někdy v průběhu třicetileté války. Historické zprávy o Starém Městě by tomuto předpokladu nepodporovaly.

Grabungen in Uherské Hradiště - Staré Město im Jahre 1981 /Bez. Uherské Hradiště/. In Uherské Hradiště - Staré Město wurde eine Batterie von vier Töpferöfen vernichtet, die einen bereits gebrannten Einsatz mittelalterlicher Keramik aus dem Beginn des 14. Jahrhunderts enthielt. Das Keramikdepot, das scheinbar aus dieser Werkstatt stammt, wurde bereits im Jahre 1980 /siehe PV 1980/ geborgen.

An drei Stellen in Staré Město wurden Objekte festgestellt /Wohn- und Wirtschaftsbauten, Brotofen/, die am ehesten im Verlaufe des Dreissigjährigen Krieges gewalttätig zerstört wurden. Die Verschiebungen und belassenen Baulücken im Rahmen der betroffenen Parzellen indizieren, dass es nach der Wüstung nachwirkend in Staré Město mindestens zu einem teilweisen urbanistischen Umbau kam.

WEITERE FUNDE VON MITTELALTERLICHER KERAMIK AUS OSVĚTIMANY /Bez. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Im Frühjahr übergab M. Náplavová dem Slováké Museum keramisches Scherbenmaterial, das aus zwei näher nicht lokalisierbaren Aushuben in dem Verbau der Gemeinde Osvětimany stammt. Die Keramik kann man in zwei Gruppen einteilen: die ältere gehört dem jungburgwallzeitlichen Abschnitt an, die jüngere Gruppe, in der auch geglättete Bruchstücke vorkommen, fällt in den Zeitabschnitt der 2. Hälfte des 16. bis in das 17. Jahrhundert. Der abermalige Fund an jungburgwallzeitlicher Keramik beweist von neuem die altertümliche Gründung von Osvětimany, die sich in der Nähe von zwei slawischen Befestigungen befindet /Burgwall am Kliment und die Befestigung Nad spářov/.

UNTERSUCHUNGEN BEFESTIGTER SIEDLUNGEN AUS DEM FEUDALEN ZEITABSCHNITT IM JAHRE 1981 UM UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

1. Uherský Ostroh - Schloss /Bez. Uh. Hradiště/

Im Zusammenhang mit dem Aushub von fünf neuen Kellerräumen im südwestlichen Flügel wurde in den Monaten Oktober bis Dezember eine systematische Dokumentation der festgestellten Fundsituation durchgeführt, mit kleineren Sondagen verbunden. Es gelang die Grundrisse der Bauentwicklung dieses Teiles der einstigen Königsburg aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts zu klären, die in zwei Erweiterungen um die Wende des 15. und 16. Jahrhunderts und in der 2. Hälfte des 16. Jahrhunderts beruhen. Spätestens bei dem zweiten Umbau wurde mit Renaissanceaufschüttungen auch der Wehrgraben verschüttet. Der zahlreiche Fundkomplex stammt überwiegend aus dem 16. Jahrhundert.

2. Bánov - Burg /Bez. Uh. Hradiště/. Durch Lesefunde von der bekannten Lokalität hat man Keramik der Věteřovkultur, der Kultur mit kannelierter Keramik und aus dem 13. - 14. Jahrhundert gewonnen.

3. Bánov - Ordějov /Bez. Uh. Hradiště/. Es wurde die Fotodokumentation des heutigen Standes des Burgwalles durchgeführt, ferner wurde graphisch und photographisch eine Amateursorunde in dem inneren Wallfuss im nordwestlichen Teil der Lokalität erfasst. Zur Klärung des Alters der rätselhaften Befestigung trug jedoch die Grabung nicht bei.

4. Velehrad /Bez. Uh. Hradiště/. In der Flur "Dolní hrádek" in unmittelbarer Nähe des einstigen Zisterziener Klosters befindet sich eine verhältnismässig umfangreiche Lokalität mit Resten einer Wallbefestigung. Bisher konnten keine Belege über ihr Alter gewonnen werden; die Vorstellung, dass es sich um einen feudalen Vasallensitz handelt, scheint wenig wahrscheinlich zu sein.

5. Spytihněv /Bez. Gottwaldov/. Photographisch wurde der heutige Stand des Burgwalles in der Flur "Hradištěko" dokumentiert; durch Lesefunde Keramik aus dem 11. - 12. Jahrhundert gewonnen.

6. Suchá Loz /Bez. Uh. Hradiště/. Es wurde eine Fotodokumentation des mittelalterlichen Hausberges "Volenov" durchgeführt, Lesefunde waren negativ.

7. Částkov /Bez. Uh. Hradiště/. Photographisch hat man den mittelalterlichen Hausberg in der Flur "Hrad" erfasst; durch Lesefunde Keramik überwiegend aus dem 15. Jahrhundert gewonnen.

8. Mistřice /Bez. Uh. Hradiště/. In der Flur "Valy" befinden sich verhältnismässig erhaltene Überreste einer mittelalterlichen Feste. Bei einer Oberflächenuntersuchung fand man Keramik aus dem 13. - 15. Jahrhundert, ferner wurde der heutige Stand der Lokalität dokumentiert. Dank des Verständnisses und der Zusammenarbeit des ONA in Mistřice gelang es eine weitere Störung der Befestigung durch den privaten Besitzer des Grundstückes einzustellen.

Von der Notwendigkeit des Schutzes der Lokalitäten, die in der Gefahrzone liegen, wurden die zuständigen Nationalausschüsse informiert. In diesem Zusammenhang werden Unterlagen für eine Eintragung der erhaltenen Fortifikationen in das staatliche Denkmalverzeichnis vorbereitet.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V ULICI RUDÉ ARMÁDY V HLUKU /okr. Uh. Hradiště/

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Při hloubení sklepa pod domem č. 51 na parcele č. 117 byl protáť okraj zemnice z 13. stol. a porušený pozdně středověké lochy. Zemnice se zahlubovala do sprašového podloží nejméně 170 cm, měla šikmé stěny a rovné dno. Jižní strana byla vymezena třemi výraznými kulovými jamkami, zahloubenými do podlahy 38 - 58 cm, a drobnou jamkou o hloubce 10 cm. Z tmavě hnědé hlinité výplně se podařilo získat ojedinělé zlomky keramiky, umožňující uvedené datování. Další zemnice se podle výpovědi majitele nachází několik metrů severně pod průjezdem domu. Patrně zde byla zachycena lokační /?/ zástavba podél komuni-kace Uherský Brod - Uherský Ostroh.

V severním a východním profilu se rýsovaly chodbovitě lochy oválného průřezu, jejichž půdorys a vzájemné vztahy již bylo možno objasnit jen částečně. Byly vyplněny sprašovým závalem, v němž děti majitele nalezly dva keramické zlomky nejspíše z pozdního 15. - 16. stol.

Rettungsgrabung in der Gasse Rudé armády in Hluk /Bez. Uherské Hradiště/. Beim Aushub eines Kellers unter dem Hause Nr. 51 auf Parzelle Nr. 117 wurde der Rand einer Erdhütte

aus dem 13. Jahrhundert durchschnitten, die 170 cm in das Lössliegende eingetieft war. Ein weiteres ähnliches Objekt befindet sich nach Aussage des Besitzers einige Meter nördlich unter der Hauseinfahrt, daher kann über eine zusammenhängende Lokalisation /?/ Verbauung längs der Kommunikation Uherský Brod - Uherský Ostroh erwogen werden.

Im Nord- und Ostprofil hoben sich gangartige Wiedertäferobjekte ab, die mit einer Lössverschüttung ausgefüllt waren, aus der es gelang 2 keramische Bruchstücke am ehesten aus dem späten 15. - 16. Jahrhundert zu gewinnen.

TERRAINBEGEHUNG IN KUDLOVICE IN DER FLUR "ZÁMEZA"

/Bez. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Auf der bekannten Siedlung hat man unter Teilnahme der Mitglieder des archäologischen Pionierzirkels durch Lesefunde zahlreiche keramische Belege von einer Besiedlung der Träger mit Linear- und mährischer bemalter Keramik, ferner dann aus dem 11. - 13. Jahrhundert gewonnen. Die Scherben konzentrierten sich bei der Sohle nahe des Baches, während sich höher am Abhange grosse Flecke von ausgeackertem Lehmewurf, allerdings ohne Funde, abhoben.

STŘEDOVĚKÉ KOSTRY Z MODŘIC

/okr. Brno-venkov/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

V červenci 1977 byly na náměstí Míru v Modřicích narušeny při výkopu rýhy pro plynové potrubí kostrové hroby. Při záchranné akci byly vyzvednuty silně poškozené pozůstatky nejméně osmi osob a zlomky keramiky, podle nichž datuje Z. Měřinský nález do 13. století /PV 1977, str. 87/. Antropologický materiál byl dodán do antropologického oddělení Národního muzea v Praze až v roce 1981, a proto se také antropologický posudek objevuje v Přehledu výzkumů se značným zpožděním. Přece však snad poskytne určitou zajímavou informaci o nálezu.

Kostra č. 1 - nedospělý, 15-16 let. Zlomky silně postmortálně deformované lebky a silně poškozený postkranialní skelet. Na fragmentech lebeční kosti je patrný plochý týl s četnými vsutými kůstkami v lambdovém švu, s čímž také souvisí výrazná bathrocefalie. V očních jsou vytvořena cribra orbitalia.

Kostra č. 2 - muž, 40-50 let. Silně poškozená kostra. Lebka má klenuté čelo se silně vytvořenými nadobočními oblouky a tlustými horními okraji očí, je výrazně brachykranni, ale délkošifkový index nelze zjistit. Švy jsou z větší části již srostlé, chrup silně abradován, tři alveoly jsou zhojeny po intravitální ztrátě a horní levá sedmička je s kazem. Na dolní čelisti s rovnými gonii jsou extrémně velká foramina mentalia. Lebka je výrazně mužského tvaru a totéž platí i o kostech horních končetin, na základě jejichž délky je možno vypočítat výšku postavy zemřelého na 165,5 cm. S tím kontrastuje výrazně ženský tvar pánevních kostí s dobře vytvořeným sulcus praeauricularis a gracilní kosti dolních končetin, z nichž podle délky holení kosti byla výška postavy vypočítána na 161,5 cm; je velmi pravděpodobné, že tyto části skeletu pocházejí z jiné kostry, a to dospělé ženy. Lebku č. 2 je možno zčásti změřit, míry jsou uvedeny v připojené tabulce; lebka je mesokonchní, mesorrhinní a leptomandibulární.

Kostra č. 3 - muž? adultus. Zlomky kostry, u nichž je určení pohlaví velmi obtížné, podle zcela otevřených švů lze soudit, že zemřelý byl mladší 40 let.

Kostra č. 4 - muž?, 40-50 let. Z lebky se zachovaly opět jen zlomky, a to se srůstajícími švy, je zde vidět klenuté čelo se středně velkými nadobočními oblouky a glabella III. stupně, bradavkové výběžky jsou středně velké, úhly dolní čelisti evertovány do stran. Podle délky dobře zachovaných ramenních kostí je možno vypočítat výšku postavy zemřelého na 162 cm.

Kostra č. 5 - žena, 40-50 let. Silně poškozená kostra. Lebka má klenuté čelo s plochými nadobočními oblouky a středními horními okraji očí, glabella je II. stupně, bradavkové výběžky malé, úhly dolní čelisti rovné. V obou čelistech je velmi silně abradovaný chrup, ale jen jedná stolička má kaz a jeden alveol je zacelen po intravitální ztrátě zubu. Na pánevních kostech je patrná široká incisura ischiadica major a výrazný sulcus praeauricularis, na pravé ramenní kosti foramen supratrochleare. Lebku je možno zčásti změřit /míry jsou uvedeny v tabulce/, je chamaekonchní a chamaerrhinní. Výšku postavy je možno vypočítat na 157 cm.

Kostra č. 6 - novorozenec. Zlomky lebky i postkraniálního skeletu.

Kostra č. 7 - žena, adultus. Zlomky z kostry mladého dospělého člověka. Na fragmentech lebky je patrné strmé čelo s plochými nadobočnými oblouky, glabelou II. stupně a tenkými horními okraji očních, švy jsou zcela otevřené, ve stropě očních jsou vytvořena cribra orbitalia. Na 1. krčním obratli je spina bifida ventralis a na 2. krčním obratli je neuzavřené foramen transversarium vlevo.

Kostra č. 8 - nedospělý, 11-12 let. Zlomky lebky a silně poškozený postkraniální skelet. Ve stropech očních jsou vytvořena cribra orbitalia.

Míry středověkých lebek z Modřic

Lebka č.	2	5		2	5
nejmenší šířka čela /9/	106	99	největší šířka čela /10/	128	-
čelní oblouk /26/	123	119	čelní tětiva /29/	110	104
šířka hor. obličejce /43/	112	107	biorbitální šířka /43-1/	104	95
šířka střed. obličejce /46/	95	86	výška obličejce /47/	123	101
výška hor. obličejce /48/	75	64	interorbitální šířka /50/	-	25
šířka očnice /51/	43	39	výška očnice /52/	34	29
šířka nosu /54/	27	26	výška nosu /55/	56	46
nejmenší šířka nosu /57/	-	15	bigoniální šířka /66/	100	-
výška brady /69/	28	26	výška ramene mand. /70/	71	-
šířka ramene mand. /71/	30	-	frontální hloubka	22,0	14,0
hloubka maxilly	19,3	13,0	hloubka nosního kořene	-	6,1
index očnice /1 42/	79,1	74,4	index nosu /1 48/	48,2	56,5
frontomandibulární index	94,3	-	výška postavy	165,5	157,0

V Modřicích tedy byly odkryty s velkou pravděpodobností pozůstatky devíti osob, z toho tří mužů, tří žen, dvou nedospělých osob a jednoho novorozence.

Mittelalterliche Skelette aus Modřice /Bez. Brno-venkov/. Bei einer Rettungsaktion in Modřice wurden im Juli 1977 Skelettgräber abgedeckt, die Z. Měřínský in das 13. Jahrhundert datiert. Es handelte sich um stark beschädigte Überreste von neun Personen, drei erwachsenen Männern, drei erwachsenen Frauen, zwei nicht erwachsenen Personen im Alter von 11 - 12 und 15 - 16 Jahren und einem Neugeborenen. Zwei Schädel der erwachsenen Personen konnte man teilweise vermessen. Auf dem Skelett der jungen erwachsenen Frau Nr. 7 hat man eine seltene angeborene Abweichung festgestellt: spina bifida ventralis des 1. Halswirbels und ein nicht geschlossenes foramen transversarium links beim 2. Halswirbel.

STŘEDOVĚKÉ OBILÍ ZE ŽABČIC

/okr. Brno - venkov/

F. Kühn, I. Vrublová

V návaznosti na archeologický výzkum hrádku Kulatý kopec u zaniklé vsi Koválov u Žabčic v okrese Brno - venkov, který vedl J. Unger 1973 - 1977, byl proveden botanický rozbor zuhelnatělého obilí z destruktivních vrstev, vzniklých několika opakovanými požáry hrádku. K rozboru byly dodány vzorky z několika sond. Jednotlivé požární vrstvy nejsou přesně datovány, semenný materiál se hromadil po několik desetiletí od poloviny 13. až do 14. století.

Výchozí materiál tvořilo asi 10 kg zuhelnatělých semen a zuhelnatělého dřeva s příměsí hlíny, kamínků a recentních kořenů. Směs byla rozdělena na sítech a roztržena za pomoci binokulární lupy.

Následující seznam určených druhů rostlin byl sestaven souhrnně z celého materiálu, bez ohledu na příslušnost k jednotlivým sondám. Pořadí je podle systému rostlin, uvnitř čeledí rostlin je pořadí abecední. Průměrná velikost je udána podle 10 měřených semen; pokud bylo nalezeno méně semen, byla měřena všechna celá semena. Velikost je udána v mm.

Adonis flammea /hlaváček plamenný/, 20 nažek, prům. vel. 1,9x1,2x1,0 mm
 Delphinium consolida /ostrožka stračka/, 2 semena, 2,0x1,0x1,1
 Fumaria officinalis /zemědým lékařský/, 3 nažky, 1,2x0,8x1,0
 Glaucium corniculatum /rohatec růžkatý/, 12 semen, 1,3x1,0x1,0
 Portulaca oleracea /šrucha zelná/, 1 semeno, 1,0x0,5
 Agrostemma githago /koukol polní/, 84 semen, 2,5x2,5x1,8
 Arenaria serpyllifolia /písečnice douškolistá/, 1 poškozené semeno
 Myosoton aquaticum /křehkýš vodní/, 1 poškozené semeno
 Saponaria officinalis /mydlice lékařská/, 2 semena, z toho 1 poškozené, 1,6x1,0x1,0

Silene noctiflora /knotovka noční/, 8 poškozených semen
Vaccaria hispanica /kravinec obilní/, 4 semena, 2,1x1,9x1,9
Amaranthus retroflexus /laskavec ohnutý/ 1 poškozené semeno
Atriplex hastata /lebeda hrálovitá/ 2 sem., z toho 1 poškozená, 1,7x1,5x0,7
A. nitens /lebeda lesklá/, 1 sem., 2,4x1,5
A. patula /lebeda rozkladitá/, 7 nažek, z toho 1 poškozená, 1,6x1,0
Chenopodium album /merlík bílý/, 295 sem., prům. vel. 1,1x0,6
Ch. bonus-henricus /m. všedobrá/, 1 nažka, 1,5x0,8
Ch. ficifolium /m. fíkolistý/, 2 nažky, 1,0x0,6
Ch. hybridum /m. zvrhlý/, 17 nažek, z toho 7 poškozených, prům. vel. 1,6x1,0
Ch. murale /m. zední/, 3 nažky, 1,3x0,6
Ch. polyspermum /m. mnohosemenný/, 1 nažka, 0,9x0,8
Polycnemum arvense /chrupavník rolní/, 2 sem., 1,3x1,1x0,5
Polygonum convolvulus /rdesno svlačcovité/, 100 nažek, prům. vel. 2,1x1,8
Rumex acetosella /šťovík menší/, 1 nažka, 1,6x1,4
R. crispus /š. kadeřavý/, 5 nažek, 1,8x1,5
R. obtusifolius /š. tupolistý/, 1 nažka, 1,9x1,2
Viola tricolor /violka trojbarevná/, 7 semen, 1,7x0,8x1,8
Alyssum alyssoides /tařice kališní/, 9 semen, z toho 5 poškozených, 0,9x0,8
Barbarea vulgaris /barborka obecná/, 1 poškozené semeno
Berteroa incana /šedivka šedivá/, 1 poškozené semeno
Brassica elongata /brukev prodloužená/, 7 semen, z toho 2 poškozená, 0,6 mm
B. rapa /b. řepák/, 2 sem., 1,1
Camelina microcarpa subsp. *microcarpa* /lnička maloplodá/, 1 šešulka, 3,7x2,3x1,9
C. sativa /l. setá/, 5 semen, 1,6x0,9x0,9
Erucastrum gallicum /ředkevník galský/, 5 sem., z toho 1 pošk., 1,0x0,7x0,6
Erysimum cheiranthoides /trýzel cheirovitý/, 1 sem., 1,0x0,7x0,5
E. diffusum /t. rozvětvený/, 1 sem., 1,9x1,0x1,3
Lepidium campestre /řeřicha ladní/, 8 sem., z toho 2 pošk., 2,0x1,1x1,2
Sinapis arvensis /hořčice rolní/, 3 sem., 1,2x1,2x1,2 mm
Sisymbrium orientale /hulevník východní/, 185 sem., 1,1x0,8x0,7
S. sophia /úhorník mnohodílný/, 23 sem., 1,1x0,7x0,7
Thlaspi arvense /penízek rolní/, 47 sem., 1,7x0,9x1,0
Reseda lutea /rýt žlutý/, 1 sem., 1,3x1,1x0,8
Malva sp. /sléz/, 8 sem., 0,8x0,6
Mercurialis annua /bažanka roční/, 1 sem., 1,5x1,0
Thymelaea passerina /vrabečnice úpolní/, 1 nažka, 1,9x1,3x1,5
Potentilla anserina /mochna husí/, 2 nažky, 1,3x0,9x1,0
Anthyllis vulneraria /úročník bolhoj/, 1 sem., 1,4x0,8x1,0
Lathyrus cicera /hrachor cizrnový/, 2 sem., 4,0x4,0
L. pratensis /h. luční/, 1 sem., 4,5x4,5
L. sativus /h. setý/, 1 sem., 6,0x4,0
Lens culinaris /čočka jedlá/, 2 sem., 2,8x2,8x1,6
Lens culinaris + *Vicia sativa*, 0,9g, 2,9x2,9x1,9
Medicago lupulina /tolice dětelová/, 1 sem., 1,7x0,8x1,0
Melilotus officinalis /komonice lékařská/, 1 sem., 1,5x1,0x1,0
Pisum sativum /hrách setý/, 2 sem., 4,8x4,8x4,8
Trifolium arvense /jetel rolní/, 1 sem., 1,0x0,9x0,7
Vicia hirsuta /vikev chlupatá/, 2 sem., z toho 1 nevyvinuté, 2,2x2,2x2,2
V. sativa /v. setá/, 4,2g, 3,0x3,0x2,0
V. sativa ssp. *angustifolia*, /v. setá úzkolistá/, 23 sem., 2,6x2,6x1,7
V. sativa ssp. *angustifolia* conv. *angustifolia* /v. setá úzkolistá 1 sem.+1/2 sem.+úlomky, 2,4x2,1
V. sativa ssp. *segetalis* /v. setá/, 1,7g, 3,0x3,0x2,3
V. tetrasperma /v. čtyřsemenná/, 5 sem., 1,7x1,7x1,7
Oxalis stricta /štavel tuhý/, 1 sem., 2,0x0,5x1,2
Daucus carota /mrkev obecná/, 1 nažka, 2,4x1,3x1,0
Bupleurum rotundifolium /prorostlík okrouhlostý/, 4 nažky, z toho 1 pošk., 2,6x1,2x1,0
Sambucus ebulus /bez chebdí/, 2 sem., 2,4x1,8x1,0
Knautia arvensis /chrastavec rolní/, 1 nažka, 2,0x0,6x0,6
Centaureum pulchellum /zeměžluč spanilá/, 2 sem., 0,3
Galium aparine, /svízel přítula/, 39 nažek, prům. vel. 1,7x1,5
G. spurium /s. nepravý/, 6 nažek, 1,3x1,2x1,0
Lycium halimifolium /kustovnice cizí/, 1 sem., 2,3x1,7x0,8
Solanum nigrum /lilek černý/, 1 sem., 1,8x1,2x0,3
Calamintha acinos /marulka pamětník/, 4 tvrdky, z toho 1 pošk., 1,1x0,7x0,6
Prunella vulgaris /černoohlávek obecný/, 1 tvrdka, 1,8x1,2x1,0
Stachys annua /čistec roční/, 3 tvrdky, 1,4x1,2x1,0

Centaurea cyanus /chrpa modrák/, 21 nažek, prům. vel. 2,9x1,2x1,2
Chrysanthemum leucanthemum /kopretina bílá/, 1 nažka, 2,5x0,9x0,2
Asparagus officinalis /chřest lékařský/, 1 sem., 1,7x1,5x0,8
Muscari comosum /modřelec chocholátý/, 1 sem., 2,0x1,6x1,6
Agropyron repens /pýr plazivý/, 26 obílek, z toho 1 pošk., prům. vel. 4,8x1,4x1,4
Arrhenatherum elatius /ovsík vyvýšený/, 2 obilky, z toho 1 pošk., 3,8x1,0x1,0
Avena sativa /oves setý/, 5 obílek, z toho 2 pošk. 6,7x2,2x1,8
Avena sativa vel. *fatua* /o. setý n.o. hluchý/, 23 obílek, z toho 6 pošk. 5,6x1,8x1,4
Bromus arvensis /sveřep rolní/, 18 obílek, z toho 4 pošk. 5,0x1,1x0,6
B. secalinus /S. stoklasa/, 3 obilky, 5,0x1,5x1,2
B. sterilis /s. jalový/, 3 obilky, z toho 2 pošk., 6,1x1,1x0,3
Hordeum murinum /ječmen myší/, 1 obilka, 4,5x1,8x1,3
H. vulgare ssp. *distichon* /j. obecný dvouřadý/, 2,5g, prům. vel. 6,1x3,1x2,4
H. vulgare ssp. *vulgare* /j. obecný/, 2 obilky, 6,4x2,6x1,9
Lolium perenne /jílek vytrvalý/, 1 obilka, 3,0x1,0x0,6
L. temulentum /j. mámivý/, 5 obílek, z toho 1 pošk., 2,7x1,5x1,4
Panicum miliaceum /proso seté/, 73 obílek, z toho 15 pošk., 1,9x1,6x1,3
Secale cereale /žito seté/, 350 g, prům. vel. 5,3x2,3x2,1
Setaria viridis /bér zelený/, 1 obilka, 2,0x1,4x0,8
Triticum aestivum /pšenice obecná/, 190g, prům. vel. 4,7x3,1x2,3, a stéblo s kolénkem
Sclerotia fungorum /sklerocia hub/, 6 kulatých útvarů
vřeteno *Bromus* sp.

Ve středověkém materiálu bylo i množství zuhelnatělých zbytků dřeva a úlomky skořápek. Dr. E. Opravilem byly orientačně určeny tyto druhy:

Abies alba /jedle bělokorá/
Quercus sp. /dub/
Fagus silvatica /buk lesní/
Corylus avellana /líška obecná/
Prunus sp. /slivoně/
Cerasus sp. /třešň nebo višně/

Z á v ě r

Z rozborů vzorku vyplynulo, že se jedná o část zásob zrna, které pocházelo z přilehlých polí. Nejhojněji je zastoupeno *Secale cereale*, po něm následuje *Triticum aestivum*. Ostatní obilniny jsou zastoupeny jen nepatrně; *Hordeum vulgare* ssp. *distichon* 2,5 g, *Avena sativa* 5 obilkami a *Hordeum vulgare* ssp. *vulgare* 2 obilkami. K obilninám přistupuje ještě *Panicum miliaceum* /73 obílek/. Z luskovin je významně zastoupena *Vicia sativa* a *Lens culinaris*. Z kulturních luskovin je zde dále *Lathyrus sativus*, *Lathyrus cicera*, *Pisum sativum*. Z čeledi *Brassicaceae* byla ve středověkém materiálu nalezena semena *Camelina sativa* a *Brassica rapa*.

Kromě kulturních rostlin byla určena celá řada druhů planých, které představují jednak plevel z polí a jednak rostliny ruderálního charakteru, které provázejí lidská sídla /např. *Lycium halimifolium*, *Knautia arvensis*, *Barbarea vulgaris*, *Berteroa incana*, *Chrysanthemum leucanthemum*, *Hordeum murinum*/. Nejhojněji byly z plevelných rostlin zastoupeny druhy: *Chenopodium album*, *Sisymbrium orientale*, *Polygonum convolvulus*, *Agrostemma githago*, *Thlaspi arvense*.

V nálezů ze Žabčic se hojně nacházejí teplomilné druhy /např. *Vaccaria hispanica*, *Glaucium corniculatum*, *Bupleurum rotundifolium*, *Asparagus officinalis*, *Adonis flammea*/, jejichž těžiště výskytu je dnes už posunuto jižněji.

Ve vzorku plevelné vegetace chybí plevele nižšího vzrůstu /*Scleranthus*, *Anagallis*, *Veronica*/, proto můžeme předpokládat, že se obilí seklo nad úroveň těchto rostlin.

Zajímavý je nález *Amaranthus retroflexus*, jehož výskyt v evropské květeně se datuje až od novověku. Bylo identifikováno jenom jedno zuhelnatělé semeno, takže z tohoto nálezů nelze vyvozovat závěry.

Literatura:

- J. Unger, Archeologický výzkum hrádku Kulatý kopec na zaniklé vsi Koválov u Žabčic, okres Brno-venkov, v letech 1973-1976, *Archaeologia historica*, 1977, 155.
I. Vrublová, Středověké obilí ze Žabčic, Dipl. práce VŠZ, 55 pp, 4 obr. příl., Brno 1981.

Mittelalterliches Getreide aus Žabčice /Bez. Brno-venkov/. Aus den Analysen der Proben ging hervor, dass es sich um einen Teil des Vorrates an Körnern handelt, die von den angrenzenden Feldern stammten. Am zahlreichsten ist *Secale cereale* vertreten, danach folgt *Triticum aestivum*. Anderes Getreide ist nur gering vertreten: *Hordeum vulgare* ssp. *distichon* 25g, *Avena sativa* durch 5 Körner und *Hordeum vulgare* ssp. *vulgare* durch 2 Körner. Zu den Getreidearten tritt noch *Panicum mili-*

aceum hinzu /73 Körner/. Von Hülsenfrüchten ist bedeutend *Vicia sativa* und *Lens culinaris* vertreten. Von den Kulturhilfsfrüchten ist hier ferner *Lathyrus sativus*, *Lathyrus cicera*, *Pisum sativum* vorhanden. Von der Familie Brassicaceae fand man im mittelalterlichen Material Samen von *Camelina sativa* und *Brassica rapa*.

Ausser Kulturpflanzen war eine ganze Reihe von wilden Arten bestimmt worden, die einerseits Unkraut von Feldern und andererseits Pflanzen ruderalen Charakters vorstellen, die die menschlichen Siedlungen begleiten /z.B. *Lycium halimifolium*, *Knautia arvensis*, *Barbarea vulgaris*, *Berteroa incana*, *Chrysanthemum leucanthemum*, *Hordeum murinum*/. Am zahlreichsten waren von Unkrautpflanzen folgende Arten vertreten: *Chenopodium album*, *Sisymbrium orientale*, *Polygonum convolvulus*, *Agrostemma githago*, *Thlaspi arvense*.

Im Fund aus Žabčice kommen häufig thermophile Arten vor /z. B. *Vaccaria hispanica*, *Glaucium corniculatum*, *Bupleurum rotundifolium*, *Asparagus officinalis*, *Adonis flammea*/, deren Schwerpunkt des Vorkommens heute schon südlicher liegt.

In der Probe der Unkrautvegetation fehlen Unkräuter von niederem Wuchs /*Scleranthus*, *Anagallis*, *Veronica*/, daher können wir voraussetzen, dass das Getreide oberhalb des Niveaus dieser Pflanzen gemäht wurde.

Interessant ist der Fund von *Amaranthus retroflexus*, dessen Vorkommen in der europäischen Flora erst seit der Neuzeit datiert wird. Es wurde nur ein einziger Samen identifiziert, so dass man aus diesem Fund keine Schlussfolgerungen ziehen kann.

MITTELALTERLICHE UND NEUZEITIGE FUNDE AUS MORAVECKÉ JANOVICÉ

/Bez. Žďár nad Sázavou/

Jiří Waldhauser, Moravské muzeum Brno

Bei der Adaptierung der nördlichen Ecke des Hauses Nr. 11 im Intravilan der Gemeinde Moravecké Janovice gelang es dem Autor im September 1981 eine Kulturschicht mit Keramik /80 Stück/ zu erfassen, die man in das 15. - 17. Jahrhundert datieren kann. Das Stratum befand sich 20 - 50 cm unter der heutigen Oberfläche, und zwar sowohl im Inneren, als auch aussen des Hauses. Registriert wurden ebenfalls Bruchstücke von ungebrannten Ziegeln und Lehmewurf. Die Funde werden im Museum Žďár nad Sázavou deponiert.

RETTUNGSGRABUNGEN AUF DER AUTOBAHN BEI HOLUBICE IM JAHRE 1981

/Bez. Vyškov/

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Taf. 18-20/

In der ersten Hälfte des Jahres führten wir auf der Trasse des Autobahnzubringers in Richtung Slavkov eine Rettungsgrabung von drei Lokalitäten durch /Holubice IV, V, VI/. Eine weitere Rettungsaktion wurde im Raume der Materialförderung für den Autobahnkörper auf einer erhöhten Lage südlich der Gemeinde vorgenommen /Holubice VII/. An den Grabungen beteiligten sich die technischen Kräfte des Institutes L. Rozbroj, J. Hladký und I. Krechler.

Holubice IV

Auf der vom Humus befreiten Fläche in einer Länge von 130 Metern und einer Breite von ca. 25 Metern hat man insgesamt 57 Objekte festgestellt, von denen zehn Skelettgräber waren. Sieben gehörten der Glockenbecherkultur an, zwei Gräber der Kultur mit Schnurkeramik und ein Grab mit gestrecktem Skelett kann näher nicht datiert werden. Die Siedlungsobjekte, ausser einigen Gruben aus der jüngeren Bronzezeit, gehören der Volutenkultur an. Es handelt sich um Teile von grossen Lehmgruben, grössere Gruben mit Herden und um Pfostengruben.

Holubice V

Hier wurden neun Skelettgräber abgedeckt, von denen man drei ausgrubte in die klassische Phase der Únětice Kultur datieren kann. Die weiteren sechs Gräber gehören in die mittlere Burgwallzeit und sind vermutlich ein Teil des Gräberfeldes, das in südwestlicher Richtung in die nicht untersuchte Fläche fortsetzt. Die aussergewöhnlich gut erhaltenen Holzreste ermöglichten die Innenherrichtung ihrer Grabgruben zu verfolgen. In den Gräbern fand man Keramik, eiserne Messer, Schnallen, einen Eisensporn und vor allem einen silbernen Ohrring mit beiderseitigen spiralförmigen Anhängern, die mit einem Kugelnchen beendet sind.

Holubice VI

Von April bis Juli verlief die grösste Rettungsaktion, wobei auf der gesäuberten Fläche von ca. 2100 m² 220 slawische Skelettgräber untersucht wurden. Ausser diesen befanden sich hier auch einige Siedlungsgruben aus der älteren Bronzezeit mit ausdruckslosem Material.

Im nordöstlichen Teil der untersuchten Fläche wurden fünf Gräber aus der mittleren Burgwallzeit festgestellt, deren Tiefe sich zwischen 70 bis 190 cm bewegte. In den Ecken der Grabgruben befanden sich Pfostengruben, in einem Grab war der Verstorbene in einer Nische bestattet worden.

Der überwiegende Teil der untersuchten Gräber kann in den Verlauf des 11. Jahrhunderts datiert werden. Sie waren in 11 bis 12 Reihen angebracht, in Nord-Südrichtung orientiert. Ihre Tiefe überschritt nicht 50 cm, die Skelette waren in Strecklage auf dem Rücken beigesetzt. Es überwog die Orientierung W-O, nur ungefähr ein Zehntel der Gräber war umgekehrt orientiert. Verhältnismässig häufig wurde die Benützung von Holz zur inneren Herrichtung der Grabgruben festgestellt. Die verlässlichste Stütze für die Datierung bilden Münzen. Unter 39 gefundenen Exemplaren überwogen ungarische Prägungen /21/ und mährische /15/, aussergewöhnlich waren böhmische Prägungen /2/ und ganz unikat ist der Fund einer englischen Münze Knuts von Dänemark /die numismatische Bestimmung führte lebenswürdigerweise T. Kučerovská aus dem MM Brno durch/. Ferner gewann man auch eine zahlreiche Kollektion von S-förmigen Schläfenringen und von den übrigen, üblich gefundenen Gegenständen auf jungburgwallzeitlichen Gräberfeldern - Glasperlen, Fingerringe, eiserne Messer, Eimerbeschläge und Eierschalen, manchmal auch mit Spuren einer Bemalung. Aussergewöhnliche Funde waren eine dreikantige Pfeilspitze, eine bronzene Schelle, ein beinerner Nadelhalter und ein schräg durchbohrter zylinderförmiger Geweihgegenstand, mit einem eingeschnittenen geometrischen Ornament verziert.

Man kann feststellen, dass bei der Grabung der wesentliche Teil dieses Gräberfeldes untersucht wurde, das ursprünglich nur durch einen geringen Teil in südlicher Richtung unter der Strasse fortsetzen konnte.

Holubice VII

Auf einer grossen humuslosen Fläche wurden in verhältnismässig grossen Entfernungen voneinander vier Skelettgräber der Schnurkultur untersucht. Eines von diesen, von viereckigem Grundriss 3 x 3 m und einer Tiefe von 60 cm war in der Mitte eines kreisförmigen Gräbchens im Durchmesser von ca. 10 Metern angebracht.

RETTUNGSGRABUNGEN DER PRAHISTORISCHEN ABTEILUNG AM BAUE DES
UNTEREN STAUSEES DES WASSERWERKES NOVÉ MLÝNY IM JAHRE 1981
/Bez. Břeclav/

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno
/Abb. 32 - 33/

Die siebente Grabungssaison war durch den Charakter der Bauarbeiten beeinflusst, die auf die Beendigung und Betriebsaufnahme des 1. und 2. Stausees gerichtet waren. Die Bauarbeiten im Raume des 3. Stausees überschritten vorläufig nicht den Rahmen der Vorbereitungsarbeiten und die Angestellten des VEB Ingstav begannen bisher weder mit der Humusabnahme auf den umfangreichen Flächen im Überschwemmungsgebiet, noch mit der Förderung des Erdreiches in den projektierten Lehmgruben. Daher beschränkten wir uns im Rahmen der Vorsprungsgrabungen auf die Beendigung der Sondagearbeiten auf einer mässigen Anhöhe im Kataster der Gemeinde Milovice, links der Strasse nach Nové Mlýny /früher Flur "Kurzäcker" - siehe PV für das Jahr 1980/. Mit Rücksicht zum Fortgang der landwirtschaftlichen Arbeiten beendeten wir die Grabung im Laufe des Monats März.

Der Raum der 20 x 5 m Sonde, die im Herbst des vorigen Jahres ausgehoben wurde, war mit Grundwasser ausgefüllt, das bis 40 cm unter dem heutigen Niveau des Terrains reichte. Daher waren wir gezwungen, die Grabung auf die Untersuchung von Lehmewurfschollen zu beschränken, die im Ackerboden seicht unter der Oberfläche festgestellt wurden. Bei ihrer Auseinandernahme gewannen wir zahlreiches keramisches Ma-

terial, vor allem aus der älteren Kaiserzeit, allerdings gelang es uns nicht zu beweisen, dass es sich um in den Ackerboden eingetiefe Siedlungsobjekte aus dem angeführten Zeitabschnitt handelt, wie wir ursprünglich voraussetzen.

Die Sondagegrabung auf der angeführten Lokalität brachte einen repräsentativen Fundkomplex, der von ihrer intensiven Besiedlung fast während der gesamten Prähistorie und besonders dann im protohistorischen Zeitabschnitt zeugt. Die Keramikkollektion belegt die Anwesenheit der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, der Věteřover, Velaticer und Podoler, der Horákover und der latènezeitlichen. Das zahlreichste Material stammt aus der römischen Kaiserzeit und grösstenteils kann man es rahmenhaft in das 2. Jahrhundert u. Z. datieren.

Aufgrund der gewonnenen Erkenntnisse über die Terrainsituation - bis 180 cm mächtige Schichten im Hangenden, Eintiefung möglicher Objekte, besonders aus jüngeren Zeitabschnitten /Latène, Kaiserzeit/, bloss in den Schichten im Hangenden - erscheint eine weitere Grabung der Lokalität als perspektivlos und unrentabel.

RETTUNGSGRABUNG IN DRYSDICE

/Bez. Vyškov/

Miloš Čizmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Abb. 34 - 35/

Im Jahre 1981 führten wir eine Rettungsgrabung auf der Trasse der sog. Hannakischen Autobahn süd - westlich der Gemeinde, entlang der rechten Seite der Strasse Vyškov - Drysdice, in der Flur "Na čtvrtkách" durch. Auf der vom Humus befreiten Fläche wurden insgesamt 21 dünn verteilte Siedlungsobjekte untersucht, meist kleinere Gruben. Den Grossteil von ihnen kann man in die Úněticer Kultur einreihen, in einigen war auch ein ausdrucksloses Material gewonnen worden, das in den jungneolithischen Zeitabschnitt datierbar ist.

ZACHRAŇOVACÍ VÝZKUM NA KATASTRU OBCE PASOHLÁVKY

/okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 36/

V letních měsících r. 1981 prováděli pracovníci AÚ ČSAV v Brně průzkum vyhloubených rýh pro kladení potrubí zavlažovacího systému na katastru obce Pasohlávky. Při této příležitosti byly zjištěny tři zcela nové archeologické lokality. První z nich /lokalita 7/ se nachází ve vzdálenosti cca 250 m severně od obce. Podařilo se zachránit dva objekty - zahloubenou jámu kultury mohylové a polozemnici s kulovými jamkami /byla proříznuta rýhou ve směru SV - JZ/, kterou je možno datovat do pozdní doby římské. Z polozemnice bylo kromě úlomků keramiky, zvířecích kostí a mazanice získáno i množství hutnické strusky. Druhé naleziště /lokalita 8/ leží v trati Lopota asi 1250 m severně od obce. Zde byl prozkoumán hrob kultury únětické. Rozměry zachované části hrobové jámy nevylučují možnost, že kostra, silně porušená bagrem, původně ležela ve skrčené poloze. U dolních končetin byla nalezena velká hrncovitá nádoba, kterou je možno zařadit nejspíše do mladšího období únětické kultury. Zahloubený sídlištní objekt, který byl zachycen v blízkosti hrobu, obsahoval pouze zvířecí kosti. Na posledním ze tří nalezišť /lokalita 9/ na jihovýchodní straně silnice, spojující Pasohlávky se státní silnicí /cca 300 m od křižovatky/, byly narušeny rovněž dva sídlištní objekty. Kromě slovanské středohradištní keramiky obsahovaly zvířecí kosti a úlomky mazanice. V objektu č. 1 mezi keramickým materiálem vyniká spodní část misky, na jejímž zaobleném lomu je patrný zbytek drobné vlnovky. Z objektu č. 2 bylo získáno několik keramických zlomků, zdobených rytou víceřadou vlnic a několikanásobnými liniemi. Na jednom fragmentu z výdutě je pod vlnicovou linií pás široko kladených řad vpichů, provedených hřebenovým nástrojem. Na jiném zlomku je otvor po reparaci nádoby.

Rettungsgrabungen auf dem Kataster der Gemeinde Pasohlávky /Bez. Břeclav/. In den Sommermonaten des Jahres 1981 führten Angestellte der AI ČSAV in Brno eine Untersuchung von Gräben durch, die zur Legung von Rohren eines Bewässerungssystems im Kataster der Gemeinde Pasohlávky ausgehoben wurden. Bei dieser Gelegenheit stellte man drei neue archäologische Fundorte fest /Nr. 7, 8 und 9/. Auf dem ersten von diesen, ca. 250 m nördlich der Gemeinde entfernt, wurde eine eingetiefe Grube der Hügelgräberkultur und eine Erdhütte mit Pfostengruben aus der späten römischen Kaiserzeit untersucht, die unter anderem eine grössere Menge von Verhüttungsschlacke enthielt. Auf der weiteren Lokalität, die ungefähr 1250m nördlich der Gemeinde liegt, hat man ein Grab festgestellt, am ehesten aus dem jüngeren Zeitabschnitt der Únětice Kultur und in seiner Nähe ein Siedlungsobjekt, das nur Tierknochen enthielt. Auf der Lokalität 9, auf der südöstlichen Seite der Strasse, die Pasohlávky mit der Staatsstrasse verbindet, waren zwei Siedlungsobjekte aus der mittleren Burgwallzeit gestört worden.

PRAVĚKÉ SÍDLIŠTĚ U DOBŠIC

/okr. Znojmo/

Martin Geisler, AÚ ČSAV Brno, Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo
/Obr. 37, 38:1,2/

V srpnu 1981 byla provedena skrývka ornice v pásu asi 30 m širokém, který prochází zahradami při východním okraji obce. Byla tu zahájena výstavba silničního obchvatu města Znojma, která odbočuje před Dobšicemi /ve směru od Brna/ ze silnice na terasu potoku Leska. Dále bude pokračovat po obvodu města, kde protme silnice do Suchohrdel, Kuchařovic a Přimětic, až vyústí na státní silnici Znojmo - Praha.

Při prohlídce terénu, uskutečněné po skrytí ornice, se vyrýsovaly ve sprašovém podloží obrysy pravěkých objektů. K jejich narušení došlo po celé délce trasy I, tedy přibližně v délce 300 m. Záchranný výzkum tu probíhal o sobotách a nedělích v podzimních a zimních měsících roku 1981.

Lokalita leží na západním okraji Dyjsko-svrateckého úvalu, v místech, kde je reliéf výrazněji členěn terénními zářezy vodních toků. Jde o jihovýchodně exponovaný svah, který přechází v severním směru v plošinu. Ta je ohraničena z východní strany údolím bezejmenného potoka a ze severozápadní strany potokem Leskou.

Svah mezi oběma potoky je pokryt středně hlubokým, tmavě hnědošedým horizontem černozemě hlinité struktury. V hloubce asi 55 cm přechází černozem ve světle hnědošedý, 20-25 cm mocný přechodný horizont. Mateční substrát tvoří bělavě žilkovaná, plavá spraš. Na severněji ležící plošině překrývá savohovina štěrkopískovou terasu, která je tvořena hnědožlutým až červenavým štěrkopískem, místy kamenitěho charakteru¹.

V celém úseku odkryvových prací jsme měli možnost sledovat stopy pravěkého osídlení od neolitu až po starší dobu železnou. Objekty kultury s lineární keramikou, vypíchanou keramikou, moravskou malovanou keramikou, kultury jordanovské, nálevkovitých pohárů a únětické kultury ze starší doby bronzové jsme zachytili na celém svahu. Avšak sídlištní jámy horákovské kultury se zcela zřetelně soustředily až v místech, kde svah přechází v plošinu a kde nebyly zjištěny doklady osídlení ze starších období pravěku.

Na lokalitě v Dobšicích byly nalezeny celkem čtyři objekty kultury s lineární keramikou /obj. č. 6, 17, 23, 33/. Kromě toho však byly fragmenty lineární keramiky zastoupeny i v objektech č. 4 a 26.

Objekt č. 6 měl nepravidelně oválný tvar. Stupňovitě se zahluhoval do sprašového podloží. Objekt č. 17 byl orientován delší osou ve směru V-Z. Zásyp měl hnědočerný odstín, v západní části byla hlína vypálením zbarvena červenavě. Objekt obsahoval větší množství fragmentů uvedené kultury. U jámy č. 23 byla východní část zcela zničena těžbou. Šlo o objekt pravděpodobně kruhového ústí o průměru 160 cm. Hloubka dosáhla 80 cm. Stěny byly mírně vyklenuty do spraše, dno bylo téměř ploché. Z profilu bylo zřejmé, že stěny objektu byly vypáleny. Síla propálené vrstvy činila asi 6 cm. Sídlištní objekt č. 33 lze interpretovat jako těžební jámu. Měla nepravidelně obdélný tvar s množstvím periferních sklípků. Zásyp byl šedočerný, místy i hnědočerný. Ve výplni byly nalezeny zlomky keramiky, štípaná industrie, červené barvivo a kosti zvířat.

Získanou lineární keramikou můžeme zařadit do mladší fáze IIb podle třídění R. Tichého². Ve výzdobě se uplatňují notové značky a jemněji ryté linie /obr. 37:4,6/, v materiálu se objevila také páska, vyplněná vpichy, a výzdoba nehtovými vrypy. Nádoby mají kulovitý tvar.

Zemními pracemi byl také poškozen objekt č. 26, který náleží kultuře s vypíchanou keramikou. Podle výzdoby na nádobách jde o III. fázi vypíchané keramiky. Na některých zlomcích se však zachoval i dvojvpich, což by mohlo svědčit o osídlení také v mladší IV. fázi kultury s vypíchanou keramikou³. Výzdoba byla provedena dvojhrotým nástrojem /obr. 37:3,7/.

Na lokalitě v Dobšicích je zastoupena také kultura s MMK. Celkem bylo zaznamenáno šest sídlištních jam. Jde o objekty č. 4, 21, 22, 25, 40, 45, z nichž dva byly hliníky větších rozměrů /č. 22, 40/. Objekty č. 4, 21 a 25 měly nepravidelný oválný tvar. Po obvodu byly četné sklípky. Zajímavý byl nález části

lidské lebky v objektu č. 21, která ležela na vrstvě mazanice asi uprostřed jámy. Lebeční kost byla poměrně silná. V její blízkosti se našly také zvířecí kosti,

Ze zmíněných objektů byl získán keramický materiál, zdobený plastickými výčnělky a kombinací bílé barvy s červenou. Podle znaků zjištěných na keramice lze ji datovat do mladší fáze IIa kultury s MMK /obr. 37:2/. Na popisovaném sídlišti však nevyklučujeme ani výskyt nálezů staršího stupně uvedené kultury.

Určitým překvapením byl pro nás objekt č. 46, z něhož se zachovala pouze západní část. Na profilu odtěžené jámy v hloubce 130 cm byl zjištěn celý keramický tvar, který byl obrácen dnem vzhůru. Vedle ležel ještě větší keramický fragment a spodek pohárku. Dvojkónická miska se čtyřmi vertikálně protnutými jazykovitými výčnělky je vedle důležitého nálezů hrobu z Běhařovic dalším dokladem staroneolitického osídlení Znojemska lidem jordanovské kultury. Jordanovská keramika z Dobšic tedy rozšiřuje počet lokalit uvedené kultury /Bohutice, Hrabětice, Moravský Krumlov, Znojmo/, které nejsou ovšem tak jisté.

Dalšími objekty, které mají význam pro pravěké osídlení sledovaného území, jsou jámy č. 42 a 50. Zásyp objektu č. 42 byl zvrstvený, šedočerné barvy. Obsahoval keramiku, která byla značně rozdrce- na těžkými stroji. Objekt č. 50 byl hliník větších rozměrů. Také zde byla výplň zvrstvena. Obsahovala keramikou větší množství mazanice, štípanou industrií a pěkně vypracovanou kostěnou industrií. V severozápadní části se nacházela in situ větší mazaniceová kra. Šlo pravděpodobně o výrobní jámu. Keramika je opatřena páskovými uchy s horizontálním provrtem, pod nimiž jsou plastické podkovy. Z objektu č. 50 pochází část amfory s vhloubenou výzdobou /obr. 37:5/. Na základě výzdobných prvků patří oba objekty KNP, a to k její starší bealberské fázi. Mimo lokality v Hodonicích, Přeskačích a Střelicích jsou Dobšice dalším otevřeným, nížinným sídlištem KNP na Znojemsku.

Mezi obvyklými sídlištními objekty únětické kultury na dobšické lokalitě je zvláštní jáma č. 19 s kruhových okrajem, kónicky modelovanými stěnami a téměř plochým dnem. V hloubce 80 cm ležela ve skrče- né poloze hlava k severozápadu úplná kostra juvenilního jedince, která se díky příhodným geologickým podmínkám dobře zachovala. Levá ruka byla mírně pokrčena v lokti a byla položena asi 10-15 cm podél hrudního koše až k pánvi. Pravá ruka byla skrčená a těsně přimknutá k hrudníku. Kostra ležela na levém boku⁴. Vlevo od lebky jsme našli dno koflíku. Jáma obsahovala obvyklý materiál - zlomky keramiky, mazanici a zvířecí kosti. Další objekty únětické kultury byly rozmístěny ve střední poloze zkoumaného sva- hu.

Sídliště horákovské kultury se nacházelo na přechodu jihozápadního svahu v plošinu terasy. Oproti osídlení ze staršího údobí pravěku je u horákovských objektů patrná jejich koncentrace až na tuto plošinu.

Na konci sledovaného úseku trasy I byla prozkoumána polozemnice /obj. č. 1 s kulovou konstrukcí a s delší osou orientovanou od severozápadu k jihovýchodu. V jihovýchodním okraji byl i vstup. V severo- západní části objektu bylo poněkud excentricky umístěno ohniště. Polozemnice měla tvar nepravidelného lichoběžníku, stěny byly zahlobeny až 70 cm do podloží, tvořené v těchto místech hrubým šterkopískem s valouny. Dno objektu bylo ploché a mírně se svažovalo k severozápadu. Na profilu polozemnice bylo zji- štěno celkem šest vrstev. Výplň byla popelovitá, sytě černošedé barvy. Obsahovala množství keramiky, poškozenou parohovou palici a mnoho kostí zvířat. Z objektu č. 1 pocházejí dva celé keramické tvary /miska a hrncovitá varianta osudí/.

Asi 15 m jihovýchodně jsme našli sedm horákovských jam. Objekty č. 10, 11, 13 měly kruhová ústí, vakovitě hloubené stěny a mísovitá dna. Objekty č. 2, 14 a 24 byly nepravidelné a měly mísovitá dna. Objekt č. 15 měl oválný tvar s delší osou ve směru S-J. Výplň tvořila zemina silně promíšená popelem se značným množstvím mazanice, na které se dochovaly otisky kúlů. Na dně jámy byly objeveny dvě celé mis- ky s dovnitř zataženým okrajem /obr. 38:2/, polovina misky a miniaturní amfotka. Jedna z misek byla zdo- bena třemi dvojicemi paprsků, jdoucích od vytuhaného dna k okraji, který byl rovněž tuhován.

V objektu č. 2 byla nalezena miska s mírně zalomeným hrdlem, která byla uvnitř zdobená vlešřovanou výzdobou /obr. 38:1/. Dále jsme tu našli dvě miniaturní misky /obr. 37:1/, zlomky charakteristických ná- dob horákovské kultury a opět velké množství zvířecích kostí.

Prozatím neznámou funkci plnil asi 50 cm široký a 30-40 cm hluboký žlab, který probíhal severně od objektu č. 2 a 10 v délce asi 17 m.

Nálezy, získané na uvedeném sídlišti v Dobšicích z objektů horákovské kultury, patří do její rozvinu- té klasické fáze⁵.

Závěrem lze říci, že výsledky záchranného výzkumu u Dobšic poskytly nové doklady neolitického osídle- ní. Výskyt sídlištních jam s jordanovskou keramikou a kultury nálevkovitých pohárů má význam pro zhodno- cení staroneolitického osídlení Znojemska. Jistou měrou přispěje k osvětlení některých problémů i mate- riál únětické kultury a nálezy z objektů horákovské kultury⁶. Třebaže bylo na uvedené lokalitě zkoumáno pouze 50 objektů, byly záchranné práce užitečné.

Poznámky:

- 1 M. Kučera, Komplexní průzkum půd ČSSR, Průvodní zpráva k hospodářskému obvodu Dobšice, okres Znojmo, Brno 1963, 6.
- 2 R. Tichý, Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, PA I.III 1962, 293.
- 3 M. Steklá, Třídění vypíchané keramiky, AR XI 1959, 221-228.
- 4 Materiál určuje Doc. RNDr. A. Lorencová, CSc., již děkujeme za informace.

- 5 V. Podborský, Die Stellung der südmährischen Horákov-Kultur im Rahmen des danubischen Hallstatt, Symposium zu Problemen der jüngeren Hallstattzeit in Mitteleuropa, Bratislava 1974, 387, 388.
- 6 Rozbor zvířecího kosterního materiálu z dobšické lokality provedl MVDr. Z. Kratochvíl, CSc., paleobotanický rozbor provedl RNDr. E. Opravil, CSc., kterým srdečně děkujeme.

Prähistorische Siedlung bei Dobšice /Bez. Znojmo/. In den Herbst- und Wintermonaten des Jahres 1981 wurde auf dem Bauplatz der neuen Strasse im Kataster der Gemeinde Dobšice, Bez. Znojmo eine archäologische Rettungsgrabung durchgeführt. Insgesamt gelang es fünfzig gestörte Objekte einer prähistorischen Siedlung zu untersuchen.

Die Lokalität war von den Trägern der Lincarband-, Stichband- und der mährischen bemalten Keramik besiedelt. Interessant ist der Fund von Jordanov-Keramik in Objekt Nr. 46. Wichtig für die altneolithische Besiedlung des verfolgten Raumes ist auch der Fund von zwei Objekten der TBK /Obj. 42, 50/. Auf der Siedlung kamen auch Objekte der Úněticer-Kultur vor. In einem von diesen /Obj. Nr. 19/ stellte man ein Kinderskelett fest. Die untersuchte Fläche war wiederum in der älteren Eisenzeit von Trägern der Horákov-Kultur besiedelt.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY NA JIŽNÍ A JIHOZÁPADNÍ MORAVĚ

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo

/Obr. 38:3-7, 39/

V roce 1981 jsem provedl sběry a menší záchranné akce zejména na území okresů Třebíč a Znojmo. Různými zásahy do půdy /stavební činností apod./ dochází velmi často k narušení archeologických objektů. Jen v málo případech však organizace, provádějící zemní práce, nahlásí nálezy archeologických artefaktů.

Dukovany II /okr. Třebíč/

Na pravém břehu Jihlavy asi 1 500 m severozápadně obce jsem našel několik zlomků pravěké keramiky, které měly značně zvětřený povrch. Na větší ploše pole podél okraje lesa nad dolní nádrží Dalešické přehrady se vyskytuje rohovcová surovina, která tu byla v pravěku zpracovávána. Dokladem jsou zde úštěpy a nálezy jader.

Jevišovice II /okr. Znojmo/

Po pravé straně silnice do Černína v bezprostřední blízkosti okraje Jevišovic se nalézá na jihovýchodně orientovaném svahu sídliště kultury s MMK. Povrchovým sběrem jsem tu získal keramický materiál a štípanou industrii, k jejíž výrobě bylo použito suroviny /plazmy/, vyskytující se ve velkém množství v západní polovině katastru.

Keramika je zdobena plastickou výzdobou a okraje hrncovitých tvarů krátkými záseky /obr. 38:7, 39:3, 6, 12/. Podle charakteristických znaků ornamentace můžeme hmotnou náplň ze zmíněného sídliště zařadit ke kultuře s MMK.

Konice /okr. Znojmo/

Při výkopových pracích na stavbě hospodářské budovy JZD našel F. Cihlár z Popic menší nádobku /obr. 39:7/. Jde o zřejmě vymodelovaný koflík, který má vyhlazený okraj. Popisovaný předmět můžeme předběžně zařadit do starší až střední doby bronzové¹.

Lančov /okr. Znojmo/

Sídliště mladšího stupně kultury s MMK bylo zjištěno asi 1 500 m severovýchodně od obce. Povrchovým sběrem byla získána broušená, štípaná industrie a keramika. Zlomky nádob jsou zdobeny plastickými kulovitými výčnělky. V keramické hmotě je charakteristická příměs slídy.

Lechovice /okr. Znojmo/

V podzimních měsících roku 1981 začalo JZD Mír se sídlem v Práčích klást plynovodní potrubí od kulturního domu v Práčích podél pravé strany silnice do Lechovic a dále až k vinnému sklepu družstva v Lechovicích. Přibližně 300 m od Lechovic byla výkopem narušena kulturní vrstva o větší mocnosti. Získaný keramický materiál lze datovat do doby popelnicových polí, a to do velatické kultury.

Nedaleko od popisovaného místa na téže terase Únanovky existovalo sídliště a birituální pohřebiště KZP². Díky příhodným podmínkám byla uvedena lokalita v průběhu pravěku vícekrát osídlena.

Miroslav /okr. Znojmo/

Za budovou MěstNV v Miroslavi je staveniště nového nákupního střediska. Při hloubení základů stavby, jímek a sklepení došlo k narušení pravěkých a mladohradištních objektů. Některé jámy mají na profilu kónické stěny a ploché dno. Popisované objekty byly asi 80 - 100 cm hluboké. Průměr jejich den se pohyboval okolo 120 cm. Výplň jam tvořila zemina syté černošedé barvy. Na základě získaného materiálu je lze datovat do mladší doby bronzové a starší doby železné /horákovská kultura/.

Z dalších poškozených objektů pocházejí masivní okraje mladohradištních zásobnic, u nichž byly zjištěny reparační otvory.

Olbramovice /okr. Znojmo/

Další neolitická lokalita v katastru Olbramovic se nachází na jihovýchodně orientovaných svazích asi 500 m severovýchodně křižovatky cest do Bohutic, Olbramovic a Rakšic. Keramické fragmenty byly získány při rekultivaci členitého terénu v nevelké vzdálenosti /asi 1 500 m/ od dominanty kraje - výšinného sídliště Leskounu. V současné době zde byly vysázeny vinohrady a sady místního JZD.

Podmolí /okr. Znojmo/

Terénním průzkumem katastru obce Podmolí bylo zjištěno asi 3 500 m jihozápadně od okraje vsi pravěké výšinné sídliště. Nachází se v trati Ostroh a dosahuje maximální nadmořské výšky 360 m. Vlastní ostrožna vybíhá k severozápadu. Má velmi svažitě stěny, které na severní straně přecházejí ve strmou skálu. Převýšení vrcholu sídliště vzhledem k toku řeky Dyje činí asi 85 m. Ve směru od zříceniny Nového Hrádku je úzká šíje také tvořena skaliskem, které nemalou měrou znesnadňuje přístup. Uvedené výšinné sídliště přináleží k nejlépe přírodně chráněným polohám na jihozápadní Moravě.

Vnitřní areál uvedené výšinné polohy byl opevněn několikanásobnými valy, které jsou do dnešního dne poměrně dosti zřetelné. Jihozápadní svah do údolí řeky má terasovitý charakter. Na tomto svahu je patrná i přístupová cesta, která ústí do opevněného areálu v jihozápadní části pravděpodobně branou. Po vrchovém sběrem byly na valech získány zlomky keramiky z mladší a pozdní doby bronzové. Významnou úlohu sehrálo popisované výšinné sídliště v době laténské, o čemž svědčí četné nálezy keramiky zdobené rýhami /obr. 39:2,10, 38:3/.

Příštpo VI /okr. Třebíč/

Lokalita se nachází v trati Pod novým rybníkem, vzdálené asi 1 500 m jihozápadně od obce. Sběrem byly získány fragmenty keramiky a pěkně retušovaná štípaná industrie. Podle celkového charakteru je můžeme přiřadit kultuře zvoncovitých pohárů.

Příštpo VII /okr. Třebíč/

V trati Hodavy asi 2 000 m jihozápadně od vesnice Příštpo byly při lesních pracích nalezeny fragmenty keramiky a mazanice³. Místo bylo opět zalesněno. V minulých letech jsem zde provedl sondáž, při které jsem našel zlomky keramiky kultury s MMK a mazanicí.

Sedlec /okr. Břeclav/

Při těžbě zeminy v nedaleké šterkovně byly porušeny pravěké a protohistorické objekty. Kolekce nálezu obsahuje střepy lineární keramiky, zdobené nehtovými vrypy a rytými liniemi. Zastoupen je také fragment z mísy na nožce kultury s MMK /obr. 38:5, 39:5/. Mezi nálezy jsou dále zlomky nádob z mladobronzového období a horákovské kultury, okrajové střepy laténské keramiky, části keramických tvarů z doby římské a stěhování národů /obr. 38:4, 39:4, 11/.

Skryje I /okr. Třebíč/

Po obou stranách polní cesty ze Skryjí k lesu na břehu Jihlavy se nachází pravěká keramika, štípaná industrie a zlomky nádob s příměsí tuhy. Jde o mírný, jihovýchodně exponovaný svah, který vybíhá nad údolí bezejmenného potůčku. Štípaná industrie byla vyráběna z různých druhů rohovce a z křišťálu. Po vrch pravěké keramiky je silně zvětřalý. Nalezen byl zlomek tuleje naběračky a střep nádoby, zdobený plastickým výčnělkem. Podle těchto znaků byla uvedena poloha osídlena lidem kultury s MMK.

Keramika, obsahující tuhu a zdobená několikanásobnou vlnicí je dokladem slovanského osídlení.

Skryje II /okr. Třebíč/

Další pravěká lokalita v katastrálním území se nalézá asi 700 m východně obce po pravé straně silnice do Dukovan. Naproti je staveniště atomové elektrárny. Sběrem byl získán keramický materiál, broušená a štípaná industrie kultury s lineární keramikou. Nádobky byly vyrobeny z plavené hlíny, některé fragmenty obsahovaly lehčiva /plevy aj./. V souboru nálezů z lokality Skryje II se vyskytly střepy s charakteristickými plastickými výčnělky a vhloubenou výzdobou /obr. 39:8,9,13/.

Únanov /okr. Znojmo/

Na podzim roku 1981 bylo provedeno rozšíření vodovodní sítě v obci. Pro potrubí byly vyhloubeny rýhy v severovýchodní části obce, v místech řadové výstavby rodinných domků. Těmito pracemi byly porušeny sídlištní objekty horákovské kultury a sídlištní mladohradištní vrstva v některých místech více než 100 cm

mocná⁴. Z objektů horákovské kultury pocházejí fragmenty hrncovitých tvarů, z nichž jsou některé zlomky keramiky zdobené plastickou přeskávanou lištou. Dále tu byly zjištěny části misek s dovnitř zataženým okrajem.

Sídlištní vrstva mladohradištního osídlení poskytla okraje hrncovitých tvarů a fragmenty, zdobené vícenásobnou vlnicí. Dále se tu nacházel větší počet zvířecích kostí.

Vevčice /okr. Znojmo/

V souvislosti s archeologickým průzkumem území, ležícího jihovýchodně od Jevišovic, byla zjištěna pravěká lokalita v katastru obce Vevčice. Sídlště se nachází asi 200 m východně na jihovýchodním svahu u řeky Jevišovky. Z uvedené polohy pochází keramický materiál s plastickými výčnělky a štípaná industrie. Nálezy patří kultuře s MMK.

Znojmo /okr. Znojmo/

Na terase řeky Dyje v jihozápadní části města na Loucké třídě byl zrušen pozemek Výzkumného vinařského ústavu. Zjara v roce 1981 byly zde vyhloubeny základové rýhy pro řadovou výstavbu rodinných domků a pro vodovod. Při prohlídce staveniště jsem tu našel několik nepříliš výrazných zlomků pravěké keramiky. Především ji datuji do doby bronzové.

Na katastrálních hranicích města Znojma a obce Dobšic po pravé straně silnice, vedoucí kolem závodů Fruta, Lacrum a TOS do Dobšic byla zahájena výstavba panelových domů. Výkopovými pracemi byly zcela zničeny pravěké objekty, z nichž se sběrem podařilo získat pouze několik zlomků nádob. Keramika spadá do starší doby bronzové.

Jihomoravské muzeum ve Znojmě provádělo na jaře 1981 úpravy prvního nádvoří hradu. Při výkopových pracích tu byly nalezeny okrajové střepy zásobnic z mladší doby hradištní a početný středověký keramický materiál.

Souběžně s uvedenými úpravami probíhala komplexní rekonstrukce hradebního zdiva v okolí hradu a hradebního domku. V těchto místech byly sběrem získány střepy keramiky zdobené brázděným vpichem, keramické fragmenty kultur starší i mladší doby bronzové.

Městský národní výbor ve Znojmě plánuje rekonstrukci tzv. dvojité kaple sv. Václava za účelem vytvoření působivých výstavních a koncertních sálů. Stavební a historickou dokumentaci provádějí pracovníci SURPMO v Praze.

V červenci 1981 byla provedena sonda v místech před šnekovým schodištěm dvojité gotické kaple. Byla zde zvolena proto, že čelní stěna proti vstupu do zaklenuté prostory pod šnekovým schodištěm je od výšky 190 cm půdorysně mělce vyklenutá. Od spodního okraje až k dnešnímu terénu má válcové zdivo výšku asi 600 cm. Celá situace nasvědčovala tomu, že zde existovala stavba kruhového půdorysu.

Sonda, kterou provedl podnik, zajišťující opravu hradebních zdí ve Znojmě, narušila válcové zdivo, které vystupovalo téměř až k úrovni dnešního terénu. V místech sondy byly na profilu zjištěny zbytky dřevěných rakví a části lidského skeletu. Ve výkopu byly také nalezeny železné hřebky, části kování a kostěné korálky vzájemně pospojované železnými kroužky.

Narušené lomové zdivo je nejméně 150 cm mocné. Vnější líc zdi je opatřen hrubou vápennou omítkou. To je dokladem, že zdivo nebylo původně zapuštěno do terénu. Nejdůležitější je pro nás ten úsek zdiva, kde na něj navazuje obvodová zeď terasy nad svahek, který má název Jáma. Zde se průběh zjištěné kamenné konstrukce lomí, přičemž venkovní líc terasní zdi nabývá v těchto místech také válcového tvaru.

Sonda dále obnažila konstrukci šneku schodiště dvojité kaple a zbytky starší hradební zdi na jižní straně výkopu. Jak bylo stavebně historickým průzkumem dokázáno, byla poschodová svatováclavská kaple založena před rokem 1523⁵. Na profilu sondy tedy nebylo možné provést stratigrafická pozorování, neboť šlo o homogenní zázyp z druhého decénia 16. století. Ve výplni sondy se vyskytly okrajové střepy, dna a části keramiky ze 14. - 16. století. Některé fragmenty byly již glazované.

Celá záležitost je natolik zajímavá, že by zasloužila ověření na základě archeologického průzkumu. Tím by byl jednoznačně stanoven průběh zachovaného zdiva, o kterém se předpokládá, že je pozůstatkem karneru pozdně románského původu⁶. Dále by se jím prozkoumal interiér této stavby. Archeologickým průzkumem by také mohla být zjištěna celková situace opevnění v okolí kostela sv. Mikuláše.

Poznámky:

- 1 Nádobku předal s. Reinke z Dobšic.
- 2 A. Medunová, Hrob lidu s keramikou zvoncovitých pohárů z Lechovic, PV 1958, Brno 1958, 16-17, tab. 5.
A. Medunová-Benešová, Hrob lidu s kulturou zvoncovitých pohárů z Lechovic, o. Znojmo, AR XVI, 1964, 481-484, 493-497, obr. 141, 148-149.
A. Medunová - J. Ondráček, Birituální pohřebiště s kulturou zvoncovitých pohárů u Lechovic, okr. Znojmo, AR XXI, 1969, 437-445, obr. 1-4.
J. Ondráček, Výzkum pohřebiště a sídlště lidu zvoncovitých pohárů v Lechovicích, okr. Znojmo, PV 1958, Brno 1958, 91.
- 3 Keramiku zde zachránil v r. 1950 S. Kovárník. Nyní je uložena v ZMM v Třebíči.
- 4 Na nálezy upozornila Z. Koldánová, tajemnice MNV v Únanově.

5 J. Muk - P. Zahradník, Znojmo, Stavebně historický průzkum kaple sv. Václava, Praha 1981, 32.

6 J. Muk - P. Zahradník, op. cit., 23.

Archäologische Funde in Süd- und Westmähren.

/Bez. Třebíč, Znojmo/.

In diesem Beitrag bringt der Autor eine Übersicht von einigen neuen archäologischen Lokalitäten, die bei Terrainuntersuchungen in den Bezirken Břeclav, Třebíč und Znojmo festgestellt wurden. Ein bedeuten - der Teil von den angeführten Lokalitäten wurde durch Bodenarbeiten gestört.

Im Verzeichnis sind besonders Belege von neu entdeckten neolithischen Siedlungen /Dukovany, Jevišo - vice, Lančov, Olbramovice, Přístpo, Sedlec, Skryje und Vevčice/ und äneolithischen Siedlungen in Süd- und Südwestmähren /Lechovice, Přístpo/ erfasst. Ferner wurden Lokalitäten aus der Bronzezeit /Koni - ce, Miroslav, Podmolí, Sedlec, Znojmo/ und aus der älteren Eisenzeit /Miroslav, Únanov/ festgestellt. Auch die Zahl an Funden protohistorischen Alters konnte erweitert werden /Podmolí, Sedlec/. Die Höhen - siedlung bei Podmolí, die durch eine mehrfache Fortifikation befestigt war, spielte gewiss eine wichtige Rol - le in der Prähistorie und Protohistoric /Latèn/ Südwestmährens.

Ausser jungburgwallzeitlichen Funden ist es wichtig, die Frage der Funktion des Baues mit zylinder - förmigem Gemäuer, vermutlich spätromanischen Alters, bei der Kirche des Hl. Nikolaus in Znojmo zu l8 - sen.

NÁLEZ KOSTÍ DILUVIÁLNÍ ZVÍŘENY A KERAMIKY LIDU POPELNICOVÝCH POLÍ V LIPNÍKU NAD BEČVOU

/okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Jindřich Tomáš z Lipníku nad Bečvou zjistil, že v měsíci květnu 1981 byly při hloubení základů pro ro - dinné domky v ulici "Na Zelince" narušeny pravěké objekty. Průzkum místa nálezu ukázal, že lokalita se nachází v jihozápadní části města na druhé pravoběžní terase Bečvy.

V době prohlídky naleziště byly již výkopové práce ukončeny a základy zabetonovány. Na zachovaných profilech se nám podařilo zjistit, že pod 30 - 40 cm černohnědé ornice se nachází spraš, jejíž báze je zvlně - na. Díky tomu místy vystupovaly jíly, které překrývala. Ve spraši ve hloubce 180 cm byla nalezena kostra mrtvého savce, údajně se dvěma rohy. Podle žeber a velikosti obratlů, které se nám podařilo zachránit, se jedná zřejmě o nosorožce. Spolu s kostmi byl nalezen bíle patinovaný artefakt, který je dnes nezvěstný. Na haldách vyhozené hlíny jsme našli několik zlomků keramiky, které s velkou pravděpodobností můžeme da - tovat do období lidu popelnicových polí /lužický stupeň ?/.

Knochenfund diluvialer Fauna und von Keramik der Träger der Urnenfelder - kultur in Lipník nad Bečvou /Bez. Přerov/. Im südwestlichen Stadtteil in der Gasse "Na Ze - lince" wurde beim Grundmaueraushub eines Familienhauses das Skelett eines Nashornes /?/ zerstört, bei dem ein weiss patinierter Artefakt lag. Auf den Haufen ausgegrabenen Erdreiches fand man Scherben aus Gefässen der Urnenfelderkultur.

NOVÁ LOKALITA V JIŽNÍ ČÁSTI KATASTRU UHERSKÉHO BRODU

/okr. Uherské Hradiště/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Dne 17. května 1981 se uskutečnil terénní průzkum tří barevných /černých/ skvrn, které se po hluboké orbě vyrýsovaly na východním svahu kóty "Černá Hora" /363/. Lokalita se nachází 200 až 250 m od údolní nivy říčky Korečnice a jižně od bezejmenného potůčku, který svádí vody z východního sektoru kóty.

Níže položená barevná skvrna je 150 až 200 m dlouhá a 60 m široká. Na jižní části její plochy jsem našel

zlomky keramiky z 15. - 16. stol. Severní poskytlá dosti ovětralý materiál, který lze předběžně datovat do období lidu popelnicových polí.

Druhá skvrna se nachází západně /výše po svahu/ od první a je 60 - 80 m dlouhá a 30 m široká. Pochází z ní pouze zlomky raně novověké keramiky.

Třetí, nejmenší skvrna - 40 x 15 m - se rozkládá 100 m jižně od první. Nenalezli jsme na ní žádné do - klady hmotné kultury.

Neue Lokalität im südlichen Teile des Katasters von Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/. Auf dem östlichen Hange der Kote Černá Hora /363/ hoben sich nach einer Tiefackerung drei farbige Flecke ab. Bei der Terrainuntersuchung stellte man auf diesen eine Besiedlung der Urnenfelderkultur und aus dem 15. und 16. Jahrhundert fest.

POVRCHOVÉ SBĚRY NA HRADIŠTI STARÉ ZÁMKY V BRNĚ-LÍŠNI V ROCE 1981

/okr. Brno-město/

Aleš Romanovský, Pedagogická fakulta UJEP Brno

/Obr. 40/

V roce 1981 jsem pokračoval ve sběrech na lokalitě Staré Zámky v Brně-Líšni¹. I v tomto roce jsem sebral po jarní a podzimní orbě na sídelní ploše hradiska větší množství střepů, přeslenů, zlomků tkal - covských závaží, štípané i hlazené kamenné nástroje a dvě plastiky z pálené hlíny. Větší část střepového materiálu patří velmi silnému slovanskému osídlení Starých Zámek, menší část pak pozdní době římské, pozdní době bronzové a eneolitu. K nejzajímavějším nálezům patří nesporně plastika zvířátka neurčitého druhu, kterou je možno podle některých analogií zařadit do doby osídlení lidem kultury s kanelovanou kera - mikou. Dalším významným nálezem je fragment plastiky býčí hlavy /část nádoby?/, velmi realisticky pro - vedené, orbou poněkud poškozený. I tuto plastiku je možno zařadit do eneolitu. Za zvláštní zmínku stojí také zlomek dna eneolitické misky s antropomorfní nebo zoomorfní /?/ výzdobou. Symbolický ornament je proveden technikou brázděného vpichu a upomíná na podobné motivy, objevující se na neolitické keramice kultury vypíchané. Obě plastiky spolu s malou eneolitickou nádobkou /hračka?/ byly nalezeny v dosud ne - prozkoumané jihovýchodní části areálu hradiska. Nápadná byla opět větší koncentrace nálezů přeslenů ve východní části pole.

Poznámka:

1 Výsledky předchozích sběrů viz Přehled výzkumů 1980, Brno 1982, 62.

Lesefunde auf dem Burgwall Staré Zámky in Brno-Líšeň /Bez. Brno-město/. Auf dem Burgwall Staré Zámky in Brno-Líšeň führte der Verfasser auch im Jahre 1981 nach der Ackerung Terrainbegehungen durch und gewann weitere Funde aus dem Aneolithikum, aus der späten Bronzezeit, aus der römischen Kaiserzeit und aus der Burgwallzeit /Abb. 40/.

LESEFUNDE AUF DER LOKALITÄT "PADĚLKY" IN KŘIŽANOVICE

/Bez. Vyškov/

Robert Snášil, Slovákcké muzeum Uherské Hradiště

Nördlich und östlich der Kirche in Křižanovice und in ihrer nächsten Umgebung, sammelten Mitglieder des Slovákcké Museum auf der bekannten Lokalität "Padělky", keramisches Scherbenmaterial aus der Vor -

geschichte und dem Mittelalter: Bronzezeit, Hallstatt /HAL/, 11. - 12. Jahrhundert, 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts, 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts.

LESEFUNDE AUF DEM PŘEMYSLIDEN-BURGWALL IN MORAVSKÝ KRUM- LOV - ROKYTNÁ

/Bez. Znojmo/

Rudolf Procházka, Slovákcké muzeum Uherské Hradiště

Durch wiederholte Terrainbegehung in der Flur "Malé Hradisko" gewann man einen umfangreichen Komplex an jungburgwallzeitlicher Keramik, sowie auch der Jevišovice-Kultur. Dem AI ČSAV in Brno wurden ebenfalls die Störung von mindestens sechs burgwallzeitlichen Objekten im Vorfeld des Innenwalles auf dem sog. "Velké Hradisko" beim Baue eines Familienhauses gemeldet.

INTERDISZIPLINARE RATIONALISIERUNGSBRIGADE /IRB/ - ARBEITS- ERGEBNISSE DES MÄHRISCHEN TEILES FÜR DAS JAHR 1981

Vladimír Hašek, Geofyzika n.p. Brno, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Ladislav Págo, AÚ ČSAV Brno

Die Forschungstätigkeit der IRB zur Ausnützung geophysikalischer und weiterer naturwissenschaftlicher sowie technischer Methoden in der Archäologie verlief nach einem langfristeten Tätigkeitsplan, der während der Arbeitstagung des mährischen Teiles der IRB zusammengestellt wurde, die am 16. April 1981 am AI ČSAV in Brno stattfand, sowie nach weiteren Präzisierungen dieses Planes. Auf der Arbeitstagung wurde auch eine neue Organisationsstruktur des mährischen Teiles der IRB vorgeschlagen, sein Status präzisiert und Fragen wirtschaftlichen Charakters erörtert¹.

Hauptaufgabe der geophysikalischen Sektion /Dr. V. Hašek, CSc, Ing. V. Pantl, S. Mayer, Ing. K. Vojkůvka/ im Jahre 1981 war es in der Erweiterung von Applikationen des Komplexes von geophysikalischen Methoden zum Zwecke der Feststellung von Objekten verschiedenen Charakters und zeitlicher Zugehörigkeit in unterschiedlichen geologisch-technischen Bedingungen fortzusetzen und ihren Beitrag in der komplexen Untersuchung einzelner archäologischer Lokalitäten zu verfolgen und weiter den rationalen Methodenkomplex auszuarbeiten, der im Rahmen einer Zusammenarbeit mit verschiedenen archäologischen Organisationen die Zahl an Informationen unter finanziell annehmbaren Bedingungen und mit dem Sparen des Zeitfondes erhöhen würde. Vom Standpunkt der archäologischen Prospektion wurde durch geophysikalische Arbeiten sowohl methodisch, als auch direkt im Terrain hauptsächlich die Problematik der Fortifikationen verfolgt. Messungen verliefen auf Hradisko bei Kroměříž, Bez. Kroměříž/ Burgwall aus dem späten Abschnitt des Věteřov Types und der altausitzer Phase der mittleren Bronzezeit; M - Magnetometrie/, auf dem Burgwall "Petrova louka" bei Strachotín, Bez. Břeclav /grossmährischer Zeitabschnitt; Auswertung der Messungsergebnisse 1979 - 1980/, Spytihněv, Bez. Gottwaldov /jungburgwallzeitliche Befestigung; M/, Pohansko bei Břeclav, Bez. Břeclav /grossmährischer Zeitabschnitt; M/ und auf der Burg Rokštejn, Katastralgebiet Brtnice, Bez. Jihlava /13.-15. Jh; M, E - Geoelektrik/. Auf Pohansko bei Břeclav wurde auch die Problematik der eigentlichen Besiedlung verfolgt, ähnlich wie es der Fall bei den geophysikalischen Messungen an jenen Stellen war, wo durch Lesefunde eine slawische Siedlung zwischen Pouzdřany und Strachotín, Bez. Břeclav lokalisiert wurde /M/. Die Siedlungsproblematik hat man am Rande auch bei der Prospektion äneolithischer Produktionsobjekte /Trichterbecherkultur/ auf Stránská skála, Bez. Brno-město verfolgt /M/. Bei den Messungen im Rahmen der einzelnen Aufgaben machte sich hauptsächlich die Magnetometrie geltend, in einem kleineren Ausmasse die Geoelektrik und Messungen physikalischer Eigenschaften auf Gesteinproben von verschiedenen archäologischen Objekten².

Die chemische Sektion der mährischen Gruppe der IRB /Leitung Dr. L. Págo, Dr. F. Obr/ befasste sich vor allem mit dem Studium und der näheren Erkenntnis des archäologischen Materiales mit Methoden der Emissionsspektalanalyse und der Laser-Mikrospektalanalyse. Die zweite Methode wurde vor allem als nicht destruktive Methode zur Analyse nicht metallischen Materiales verwendet, z. B. von Gussteilen, Tiegeln, Gussformen, keramischem Material u.ä. Es wurde eine grössere Zahl von Spektalanalysen kupferner und bronzener Gegenstände der Nitraner Gruppe aus Holešov, Bez. Kroměříž, aus den Gra-

bungen in den Jahren 1950-1970 beendet. Ausser dem hat man spektral auch einige Gegenstände aus älteren Kulturabschnitten analysiert um ihre chemische Zusammensetzung, die Erzeugungstechnologie, die Provenienz des Metalles und des Rohstoffes zu erkennen. Die Analyse stellte fest, resp. bestätigte, einige Ansichten über den Chemismus bestimmter Arten und Typen metallener Gegenstände. Eine komplexe Bewertung dieses Materiales wird in den "Studie Kroměřížska" publiziert. Eine wirkungsvolle Zusammenarbeit mit der chemischen Sektion äusserte sich auch beim Aushub der Eisenverhüttungsöfen in Olomučany für das Kreisheimatmuseum in Blansko und der Konservierung mittelalterlicher Bergbauholz-Artefakte für das Technische Nationalmuseum in Praha. Ausser Analysen von Metallgegenständen wurden auch Untersuchung von Mörtel, Mörtelbewurf und Fresken, Analysen von Bodenproben auf den Phosphorinhalt und von weiterem Material durchgeführt. Zu einem neuen Beitrag für die komplexe Erkenntnis archäologischer Artefakte wird nach und nach auch die Zusammenarbeit mit weiteren Arbeitsstellen, besonders auf dem Gebiet der Neutronaktivierungsanalyse, z.B. Neutronographische Lichtbildaufnahme von Metallgegenständen /Ing. Hrdlička, Ústav jaderného výzkumu in Řež bei Praha/, Feststellung der Technologie der Metallverarbeitung /Ústav jaderné metalurgie a neželezných kovů VŠB in Ostrava, Ústav hutnictví železa in Dobrá/.

Die Zusammenarbeit mit den oben genannten Institutionen ist hauptsächlich im Rahmen der nordmährischen Gruppe der IRB und der metallurgischen Sektion geplant. In das Program der Forschungstätigkeit der metallurgischen Sektion können Forschungsprojekte von Dr. V. Souchopová aus dem OVM Blansko eingereicht werden, die in Zusammenarbeit mit weiteren Forschern und Institutionen /Dr. K. Stránský, DrSc., Doz. Dr. R. Pleiner, DrSc., ČKD Blansko/ die Bearbeitung der Ergebnisse von 6 experimentalen Verhüttungsverfahren beendete und an der Auswertung der Funde von Eisenluppen aus der grossmährischen Hütte in Olomučany arbeitet.

Die ersten organisatorischen Schritte wurden bei der Konstituierung neuer Sektionen getan, und zwar der mathematischen Methoden, der dendrochronologischen, der Exploitation von Erz- und nicht Erzrohstoffen in der Prähistorie und im Mittelalter, der Musealmitarbeiter und der Sektion zur Datierungsausnützung mit Hilfe des Archäomagnetismus und des radioaktiven Karbons C^{14} . Für die Datierung mit der archäomagnetischen und der C^{14} Methode wurde das Angebot des AI SAV in Nitra ausgenutzt /Dr. V. Tirpák/ zu einer engen Zusammenarbeit mit der IRB für die Geltendmachung geophysikalischer und Datierungsmethoden in der Archäologie, die zur Lösung dieser Problematik zwischen dem Institut in Nitra und dem VEB Geofysika in Bratislava konstituiert wurde.

Eine eigene Stelle in der Struktur der IRB nimmt die nordmährische Gruppe, von Dr. J. Pavelčík, CSc. geleitet, ein. In Zusammenarbeit mit der VŠB in Ostrava /Doz. Dr. K. Müller, CSc./ verliefen geophysikalische Messungen auf den Lokalitäten Hlinsko, Bez. Přerov, Chotěbuz-Podobora, Bez. Karviná und Hrádek in Schlesien, Bez. Frýdek-Místek, deren Ergebnisse zur Zeit ausgewertet werden. Ferner wurde eine Zusammenarbeit mit Ústav jaderné metalurgie a neželezných kovů VŠB in Ostrava angeknüpft und es wird über den Vertragsabschluss mit Ústav hutnictví železa in Dobrá und mit Geologický průzkum Rýmařov gehandelt. Die grossmährische Gruppe realisierte zwei Arbeitstagungen und ein Positivum ihrer Tätigkeit ist auch die Beteiligung von Studenten der VŠB in Ostrava an den im Rahmen der IRB zu lösenden Aufgaben.

Die Aufgaben, die sich der mährische Teil der IRB für das Jahr 1981 stellte, waren im allgemeinen erfüllt worden. Die Forschungsaufgaben verliefen nach langfristigen Plänen der einzelnen Sektionen. Man kann konstatieren, dass die Tätigkeit jener Sektionen in Gruppen, die bereits längere Zeit arbeiten /geophysikale, chemische, museale, nordmährische Gruppe/ auf einem guten Niveau steht. Bei den neu konstituierten Sektionen wurden organisatorische Voraussetzungen für ihre fachliche Tätigkeit erörtert. Gesichert wurden auch einige allgemeine Aufgaben im Rahmen der leitenden Gruppe der IRB. Von diesen nennen wir wenigstens die Vorbereitung eines Verzeichnisses verschiedener naturhistorischer und technischer Methoden mit der Möglichkeit ihrer Verwendung in der Archäologie³.

Diese kurze Übersicht der Arbeitstätigkeit des mährischen Teiles der IRB dokumentiert die Nützlichkeit und Wirksamkeit ihrer gesamten Tätigkeit. Durch eine weitere und noch engere Zusammenarbeit kann man zu einer rationelleren, effektiveren und hauptsächlich komplexeren Forschung gelangen, vor allem in Hinsicht auf eine genauere Erkenntnis der untersuchten Problematik.

Anmerkungen:

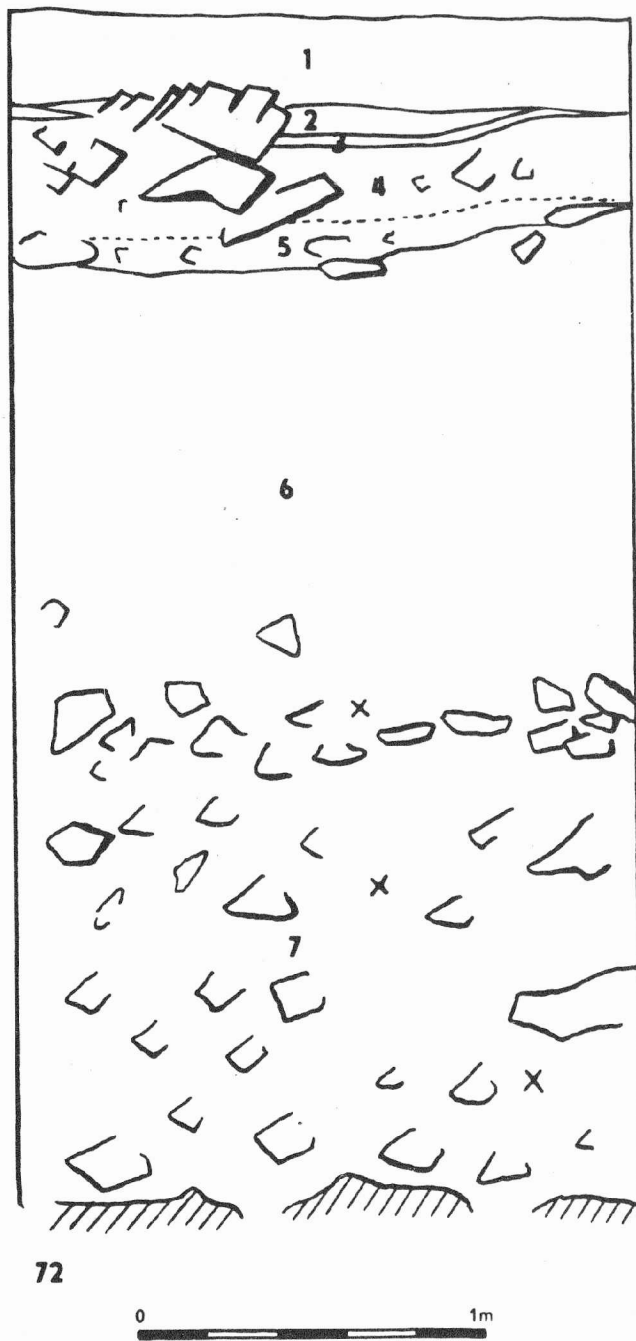
- 1 Protokoll der Arbeitssitzung der IRB vom 16. April 1981 am AI ČSAV in Brno, 18 Seiten, deponiert am AI Brno, Geofysika VEB Brno.
- 2 V. Hašek et al., Jahresbericht über die Aufgabe "Applikation geophysikalischer Methoden in der Archäologie ETAPPE 1980, Brno 1982; V. Hašek et al., Jahresbericht über die Aufgabe "Anteil geophysikalischer Methoden bei der Vorbereitung der archäologischen Terraingrabung ETAPPE 1981, Brno 1982; alle diese Elaborate sind im AI Brno und Geofysika VEB Brno deponiert.
- 3 Protokoll der Arbeitssitzung der IRB vom 22. Januar 1982 am AI ČSAV Brno, 26 S., deponiert AI Brno, Geofysika Brno.

VÝZKUMY A ZÁCHRANNÉ AKCE NA MORAVĚ V ROCE 1981

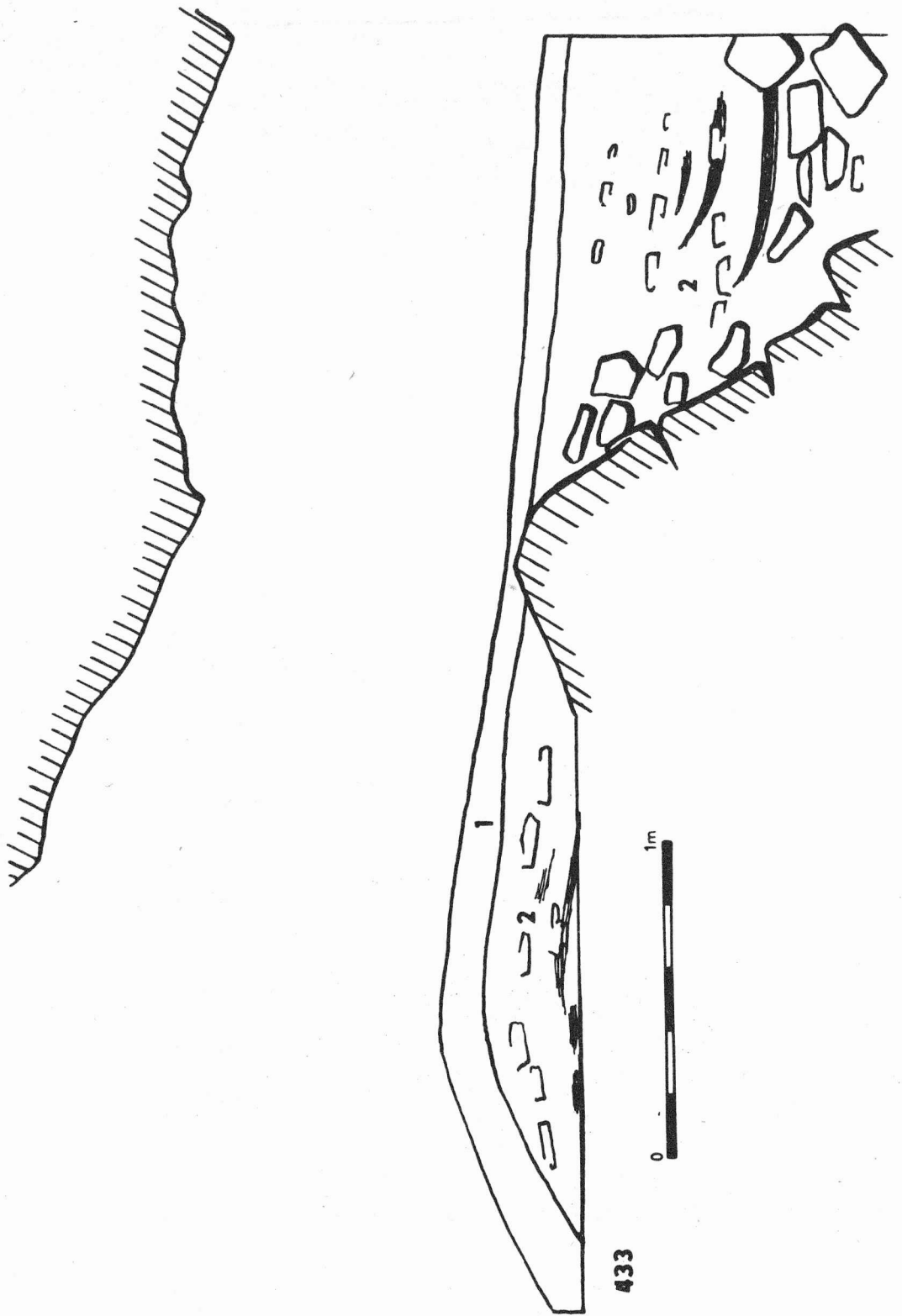
/Tab. 21/

1. Bánov /okr. Uherské Hradiště/: středověk
2. Bolelouc /okr. Olomouc/: lužická kultura
3. Borotice /okr. Znojmo/: středodunajská mohylová kultura
4. Bořetice /okr. Břeclav/: doba hradištní
5. Brno-Líšeň /okr. Brno-město/: eneolit
6. Brno-Líšeň, Staré Zámky /okr. Brno-město/, eneolit, pozdní doba bronzová, doba římská, doba hradištní
7. Brno-Obřany /okr. Brno-město/: kultura lidu popelnicových polí
8. Brno-Slatina, Stránská skála /okr. Brno-město/: kultura nálevkovitých pohárů
9. Brtnice, Hrad Rokštejn /okr. Jihlava/: středověk
10. Částkov /okr. Uherské Hradiště/: středověk
11. Diváky /okr. Břeclav/: moravská malovaná keramika, středodunajská mohylová, pozdní halštat, doba laténská, středověk
12. Dobšice /okr. Znojmo/: keramika lineární, vypíchaná moravská malovaná, kultura jordanovská, nálevkovitých pohárů, únětická, horákovská
13. Dolní Bojanovice /okr. Hodonín/: kultura zvoncovitých pohárů
14. Dolní Životice /okr. Opava/: středověk
15. Drahlav /okr. Olomouc/: nitranská skupina
16. Drysice /okr. Vyškov/: ml. eneolit, únětická
17. Dub nad Moravou /okr. Olomouc/: kultura nálevkovitých pohárů
18. Dukovany /okr. Třebíč/: atyp.
19. Frýdek-Místek /okr. Frýdek-Místek/: středověk
20. Hlinsko /okr. Přerov/: kanelovaná keramika
21. Hluk /okr. Uherské Hradiště/: středověk
22. Holštejn /okr. Blansko/: středověk
23. Holubice /okr. Vyškov/: kultura volutová, šňurová, zvoncovitých pohárů, únětická, starší doba bronzová, doba hradištní
24. Hradec nad Moravicí /okr. Opava/: středověk, novověk
25. Chotěbuz /okr. Karviná/: doba hradištní
26. Jablunkov-Návsí /okr. Frýdek-Místek/: středověk
27. Jevišovice /okr. Znojmo/: moravská malovaná keramika
28. Karviná /okr. Karviná/: středověk
29. Ketkovice /okr. Brno-venkov/: středověk
30. Konice u Znojma /okr. Znojmo/: starší, střední doba bronzová
31. Krumvíř /okr. Břeclav/: kultura únětická
32. Křižanovice /okr. Vyškov/: doba bronzová, halštat, doba hradištní, středověk
33. Kudlovice /okr. Uherské Hradiště/: středověk
34. Lančov /okr. Znojmo/: moravská malovaná keramika
35. Lechovice /okr. Znojmo/: kultura lidu popelnicových polí, velatická kultura
36. Lipník nad Bečvou /okr. Přerov/: paleontologický nález, kultura lidu popelnicových polí
37. Lipovec /okr. Blansko/: výzkum jeskyně
38. Lubina /okr. Nový Jičín/: středověk
39. Ludslavice /okr. Kroměříž/: paleolit
40. Lutín /okr. Olomouc/: šňurová keramika
41. Lužice /okr. Hodonín/: doba stěhování národů
42. Mikulčice /okr. Hodonín/: doba hradištní
43. Milovice /okr. Břeclav/: moravská malovaná keramika, kultura věteřovská, podolská, horákovská, laténská, doba římská
44. Mistřice /okr. Uherské Hradiště/: středověk
45. Míškovice /okr. Kroměříž/: paleolit
46. Miroslav /okr. Znojmo/: mladší doba bronzová, horákovská kultura, doba hradištní
47. Modřice /okr. Brno-venkov/: šňurová keramika, středověké kostry
48. Mohelno /okr. Třebíč/: moravská malovaná keramika
49. Moravecké Janovice /okr. Žďár nad Sázavou/: středověk, novověk
50. Moravský Krumlov-Rokytná /okr. Znojmo/: kultura jevišovická, doba hradištní
51. Morkůvky /okr. Břeclav/: kultura zvoncovitých pohárů
52. Mušov /okr. Břeclav/: kultura únětická, římské mince, doba hradištní
53. Olbramovice /okr. Znojmo/: neolit
54. Olomouc /okr. Olomouc/: eneolit, kultura věteřovská, doba hradištní, středověk
55. Olomouc-Neředín /okr. Olomouc/: doba hradištní
56. Opava-Jaktař /okr. Opava/: neolit
57. Osek nad Bečvou /okr. Přerov/: kultura lužická

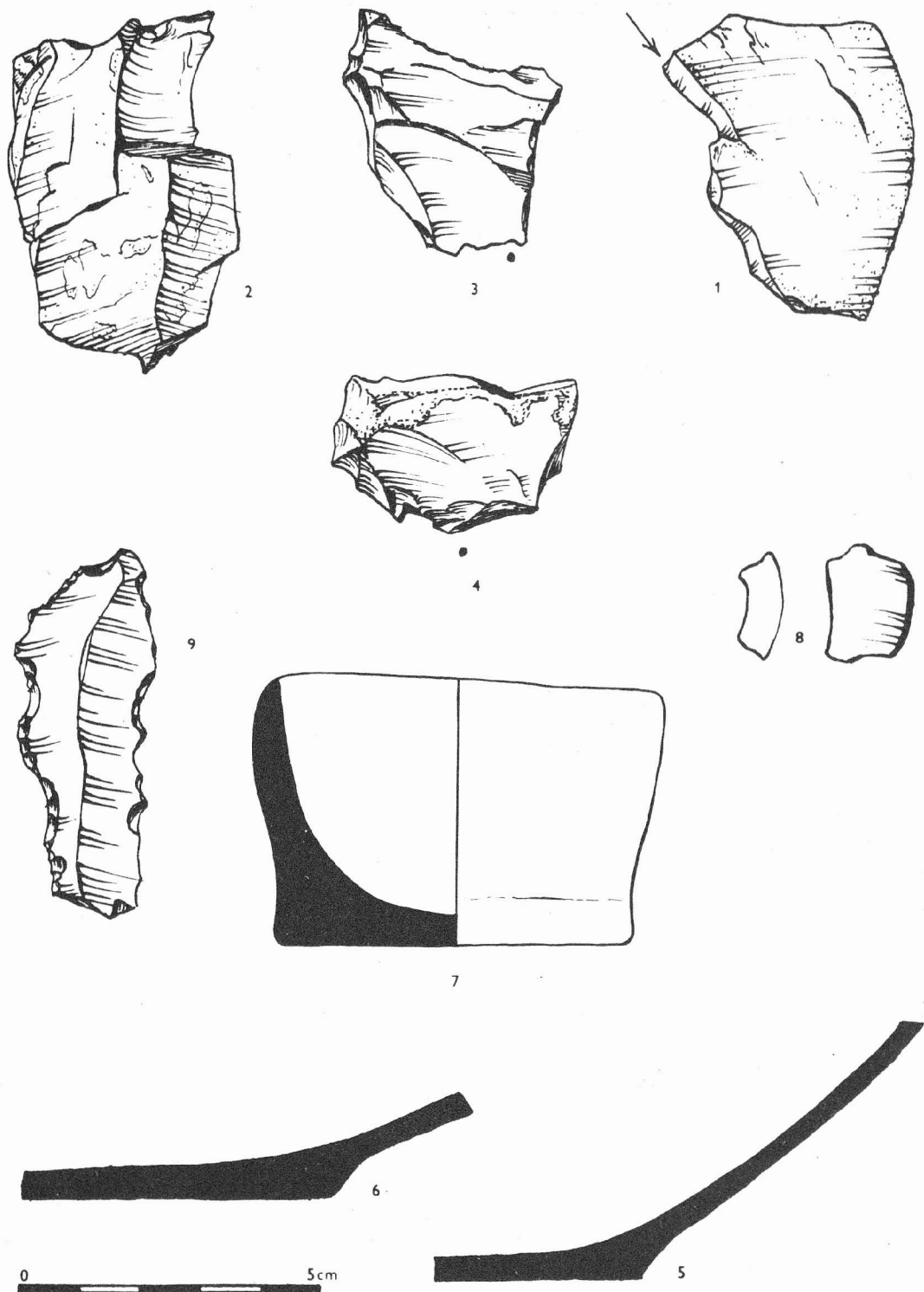
58. Ostrov u Macochy /okr. Blansko/: výzkum jeskyně, paleont. nálezy
59. Osvětimany /okr. Uherské Hradiště/: středověk
60. Otaslavice /okr. Prostějov/: lužická kultura
61. Otice /okr. Opava/: paleolit
62. Pasohlávky /okr. Břeclav/: kultura únětická, mohylová, doba římská, hradištní
63. Pavlov/okr. Břeclav/:paleolit, moravská malovaná keramika
64. Podmolí /okr. Znojmo/: mladší a pozdní doba bronzová, doba laténská
65. Prušánky /okr. Hodonín/: doba hradištní
66. Přerov - Předmostí /okr. Přerov/: paleolit
67. Přerovec /obec Nové Sedlice / okr. Opava/: středověk
68. Příštpo /okr. Třebíč/: lineární, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů
69. Pustiměř /okr. Vyškov/: lužická kultura
70. Rýmařov /okr. Bruntál/: středověk
71. Sedlec /okr. Břeclav/: keramika lineární, moravská malovaná, mladší doba bronzová, kultura horákovská, doba laténská, římská, stěhování národů
72. Skryje /okr. Třebíč/: lineární, moravská malovaná keramika, doba hradištní
73. Slatinky /okr. Prostějov/: střední eneolit
74. Spytihněv /okr. Uherské Hradiště/: doba hradištní
75. Stěbořice /okr. Opava/: eneolit
76. Strachotín /okr. Břeclav/: doba římská, doba hradištní
77. Stříbrnice /okr. Uherské Hradiště/: neolit
78. Suchá Loz /okr. Uherské Hradiště/: středověk
79. Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/: lineární, vypíchaná, moravská malovaná keramika, kultura únětická, velatická, horákovská, halštatská, laténská keramika
80. Týn nad Bečvou /okr. Přerov/: kultura lidu popelnicových polí
81. Uherské Hradiště /okr. Uherské Hradiště/: doba hradištní, středověk
82. Uherské Hradiště-Staré Město /okr. Uherské Hradiště/: středověk
83. Uherský Brod /okr. Uherské Hradiště/: kultura lidu popelnicových polí, středověk, novověk
84. Uherský Ostroh /okr. Uherské Hradiště/: středověk
85. Únanov /okr. Znojmo/: horákovská kultura, doba hradištní
86. Uničov /okr. Olomouc/: středověk
87. Úvalno /okr. Bruntál/: atyp. pravěký materiál, doba hradištní, středověk
88. Vavřinec - Suchdol /okr. Blansko/: paleolit, eneolit, doba bronzová
89. Velehrad /okr. Uherské Hradiště/: valové opevnění - zatím nedatováno
90. Velké Pavlovice /okr. Břeclav/: únětická, věteřovská kultura
91. Vevčice /okr. Znojmo/: moravská malovaná keramika
92. Vlčnov /okr. Uherské Hradiště/: doba římská
93. Vyškov /okr. Vyškov/: šňurová keramika
94. Vyškov-Dědice /okr. Vyškov/: kultura nálevkovitých pohárů
95. Znojmo /okr. Znojmo/: eneolit, doba bronzová, hradištní, středověk
96. Žabčice /okr. Brno-venkov/: středověké obilí
97. Žárovice /okr. Prostějov/: pozdní doba bronzová
98. Žatčany /okr. Brno-venkov/: doba hradištní
99. Ždánice /okr. Hodonín/: doba laténská
100. Želešice /okr. Brno-venkov/: lineární keramika, kultura zvoncovitých pohárů

Obr. 1
Ostrov u Macochy /okr. Blansko/. Jeskyně Urbanica /č. 72/, profil.- Höhle Urbanica /Nr. 72/, Profil.

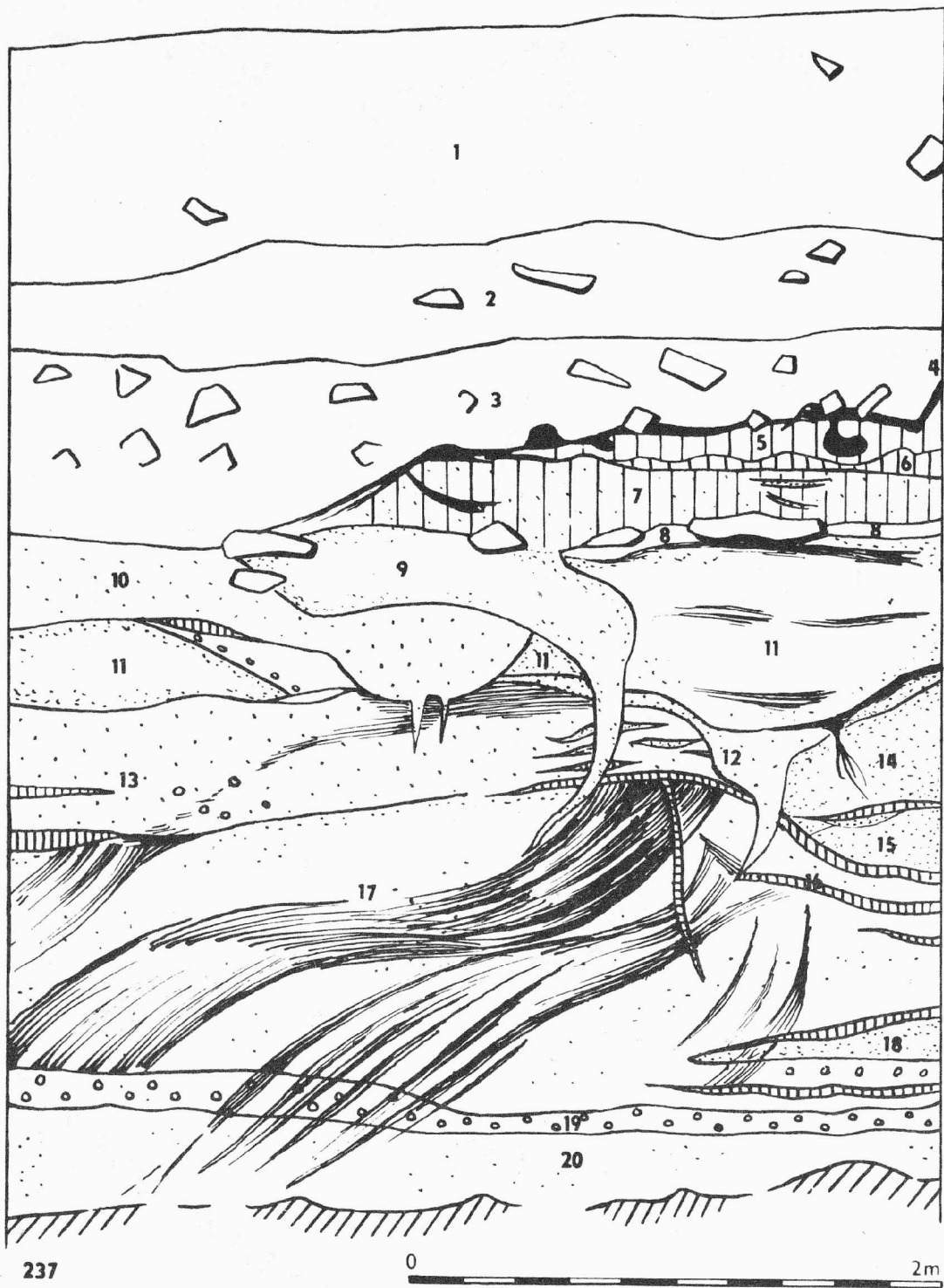

Obr. 2
Suchdol /obec Vavřinec, okr. Blansko/. Jeskyně Skaut /č. 433/, profil. - Hšhle Skaut /Nr. 433/, Pro -
fil.

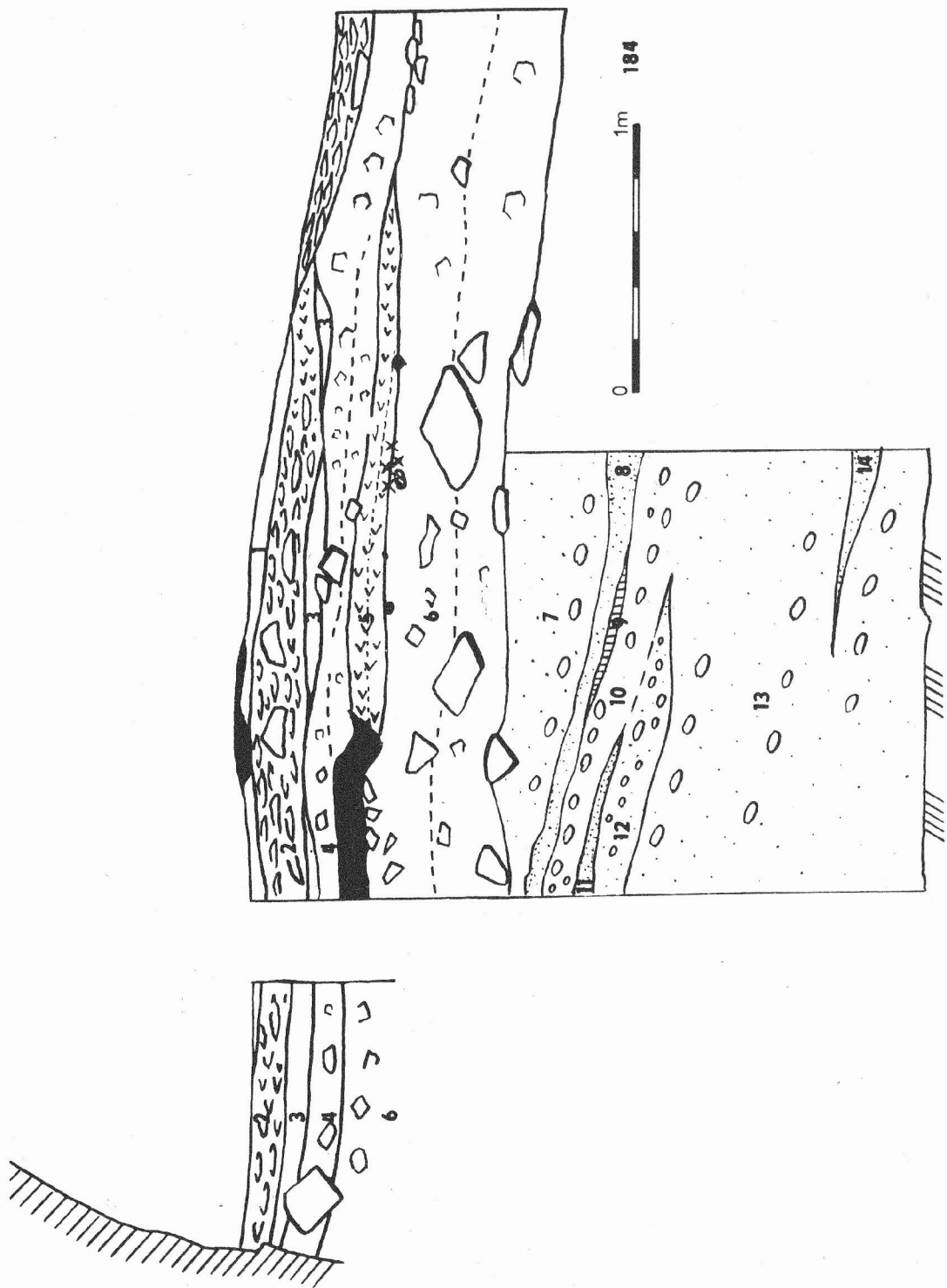

Obr. 3

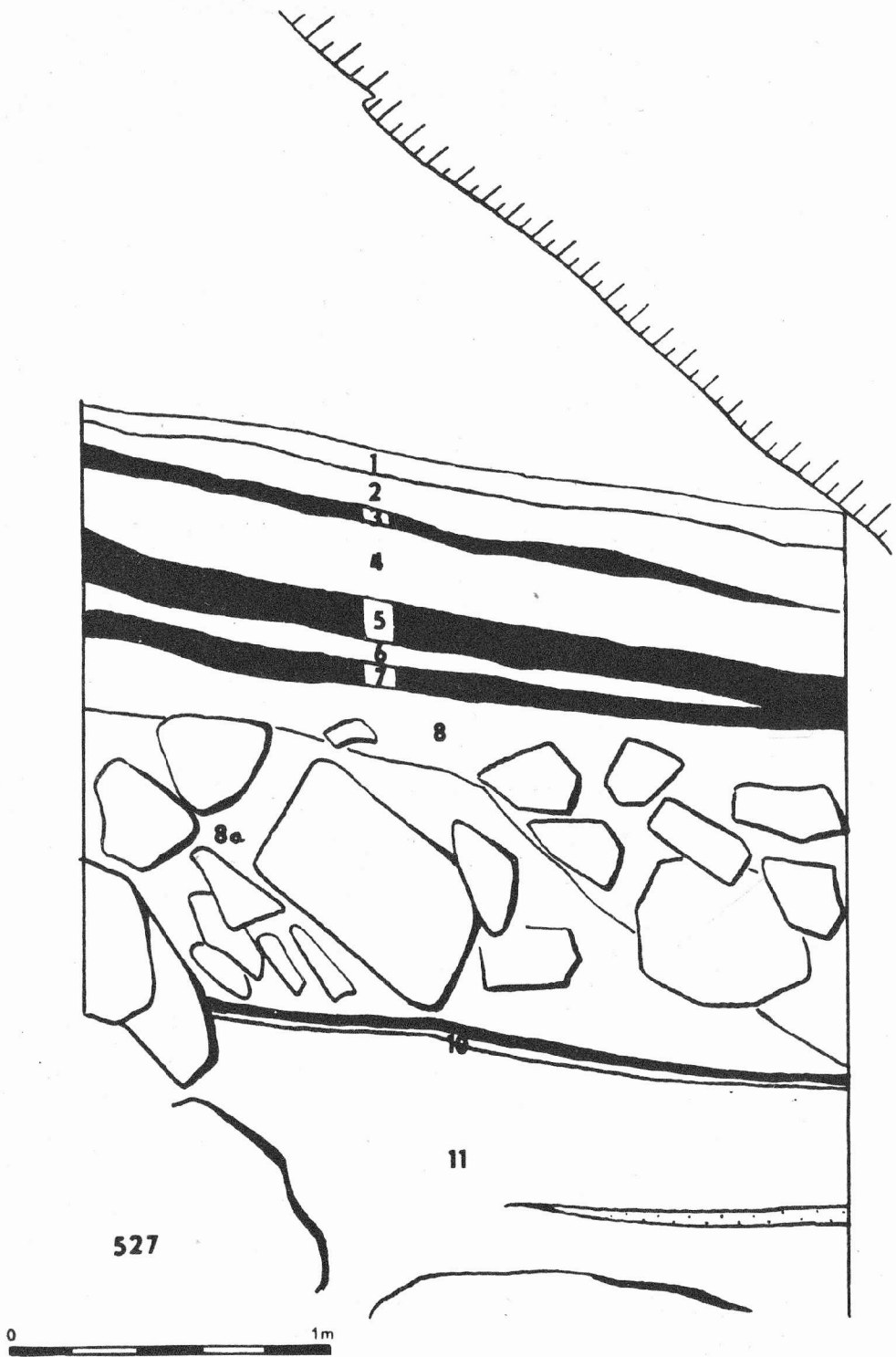
1-4 Suchdol /obec Vavřinec, okr. Blansko/. Jeskyně č. 184, vrstva 5a; 5,6,8 tamtéž, vrstva 4; 7 tamtéž, vrstva 5; 9 Suchdol, Kateřinská jeskyně /č. 694/. - 1-4 Suchdol /Gem. Vavřinec, Bez. Blansko/. Hšhle Nr. 184, Schicht 5a; 5,6,8 dortselbst, Schicht 4; 7 dortselbst, Schicht 5; 9 Suchdol, Katarina-Hšhle /Nr. 694/.

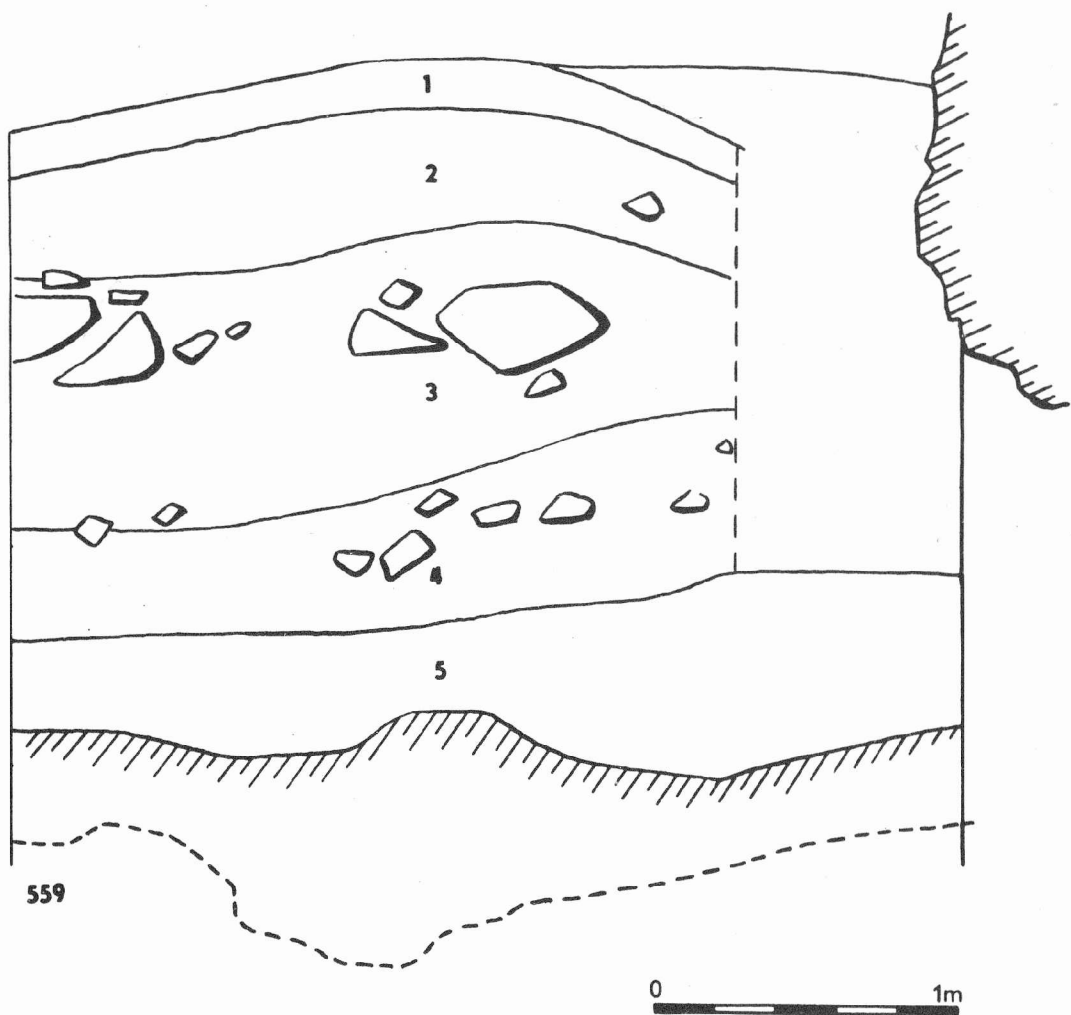
Obr. 4
 Suchdol / obec Vavřinec, okr. Blansko/, Jeskyně s obloučkem /č. 237/, profil. - Höhle mit kleinem Bogen
 /Nr. 237/, Profil.

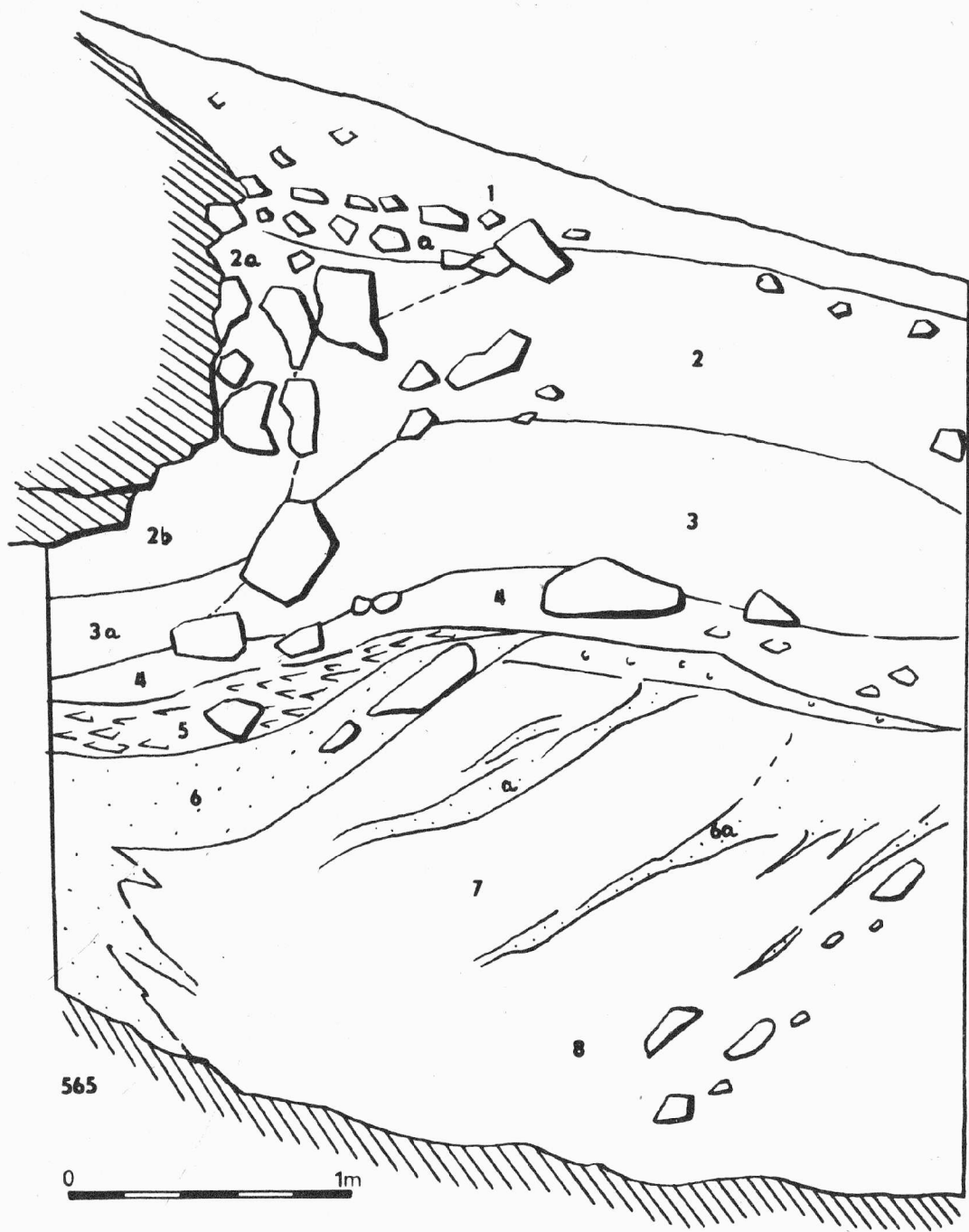
Obr. 5
 Suchdol /obec Vavřinec, okr. Blansko/. Jeskyně č. 184, profil. - Hšhle Nr. 184, Profil.

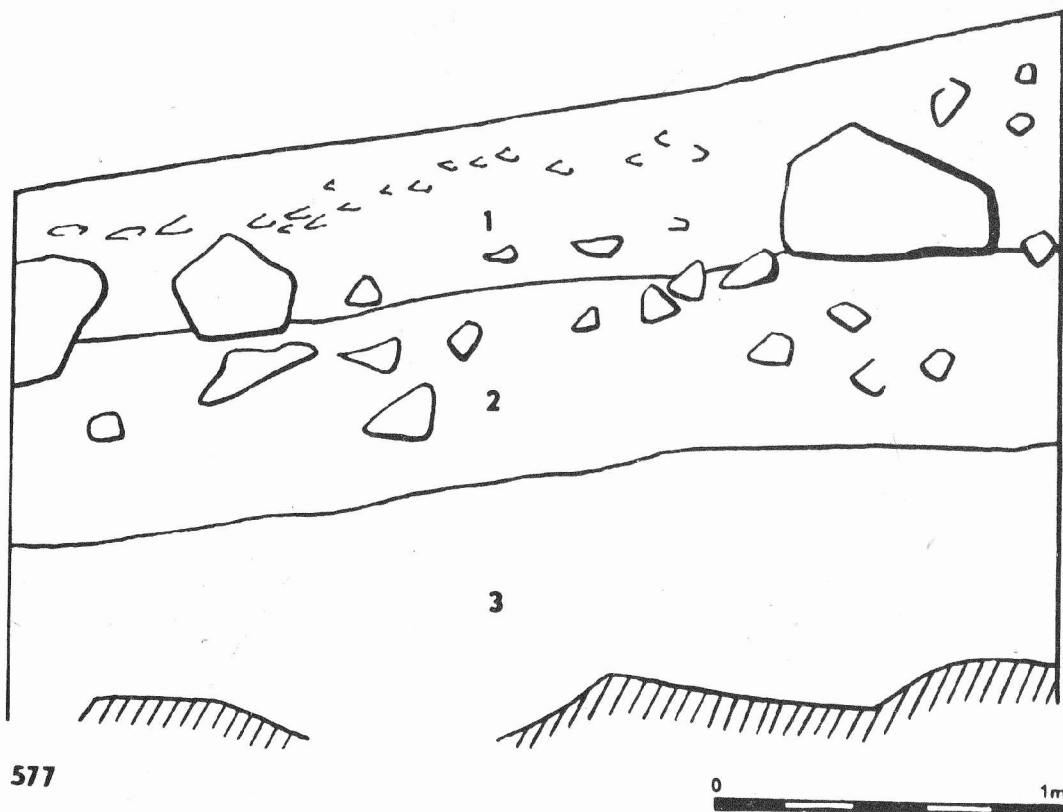
Obr. 6
 Holštejn /okr. Blansko/. Jeskyně Hladomorna /č. 527/, profil. - Höhle Hladomorna /Nr. 527/, Profil.

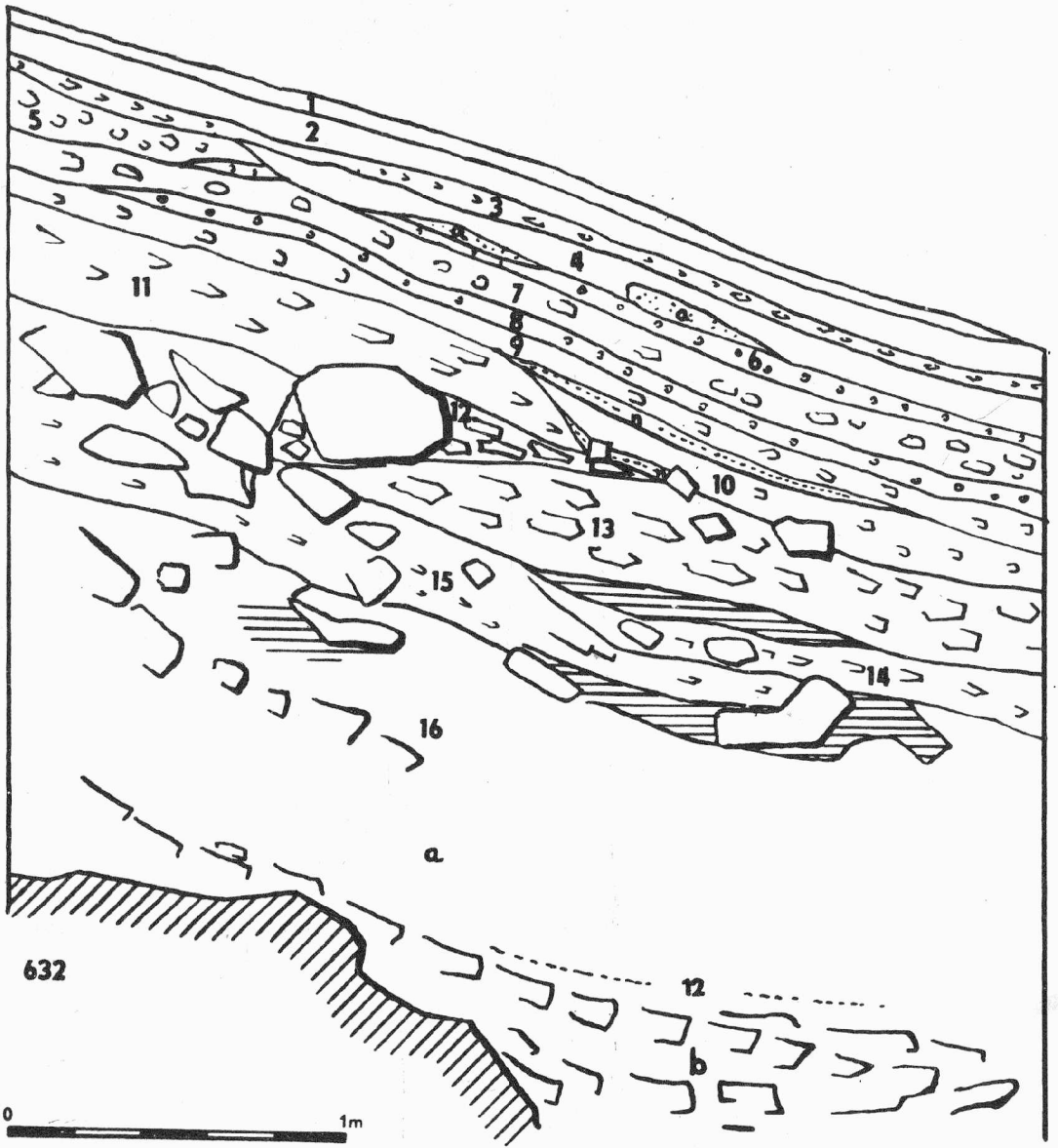
Obr. 7
Lipovec /okr. Blansko/. Jeskyně č. 559, profil. - Höhle Nr. 559, Profil.

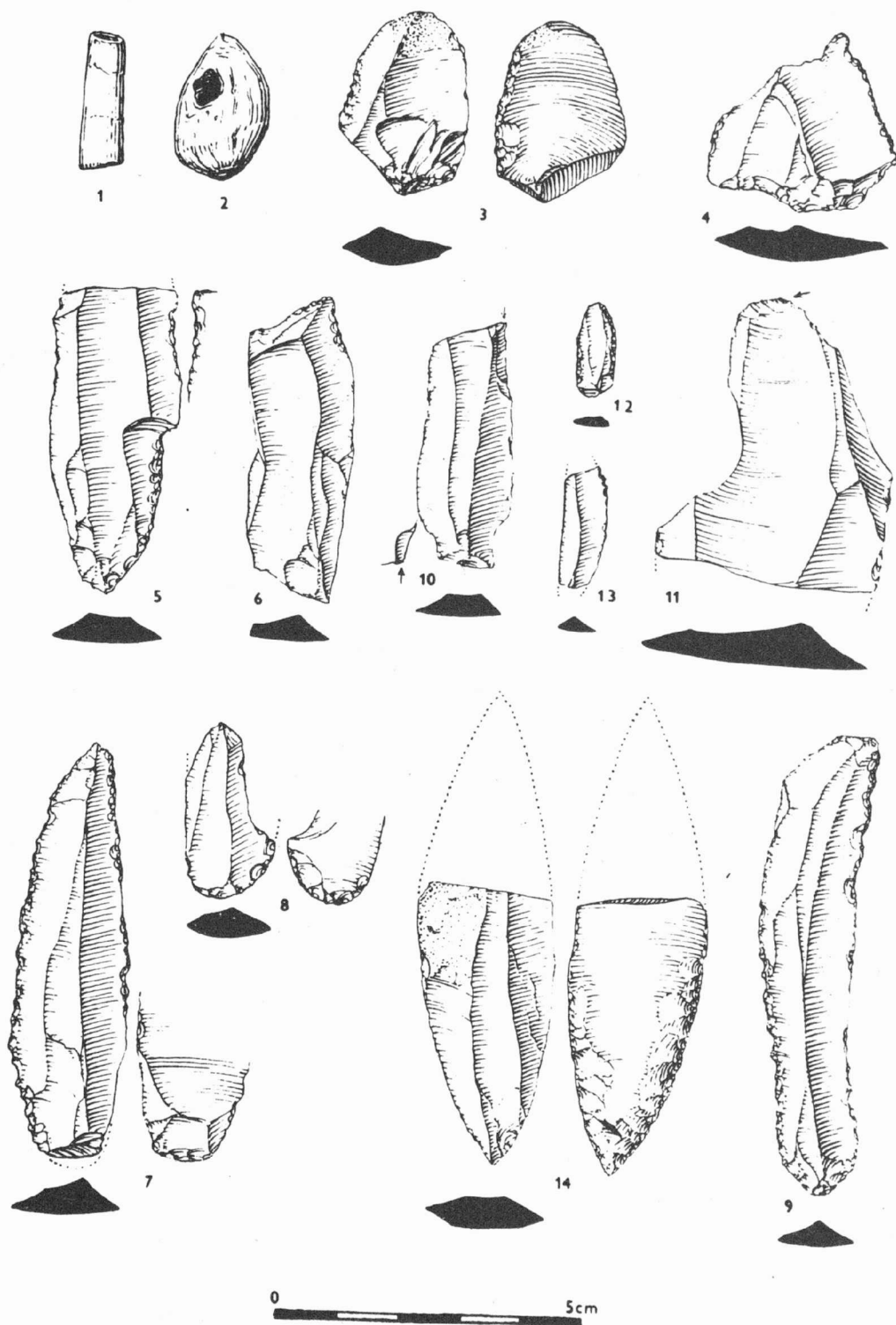
Obr. 8
 Lipovec /okr. Blansko/. Jeskyně Jedelská ventalora /č. 565/, profil. - Höhle Jedelská ventalora /Nr. 565/,
 Profil.

Obr. 9
Ostrov u Macochy /okr. Blansko/, Jeskyně Panský klínek /č. 577/, profil. - Hůhle Panský klínek /Nr.577/,
Profil.

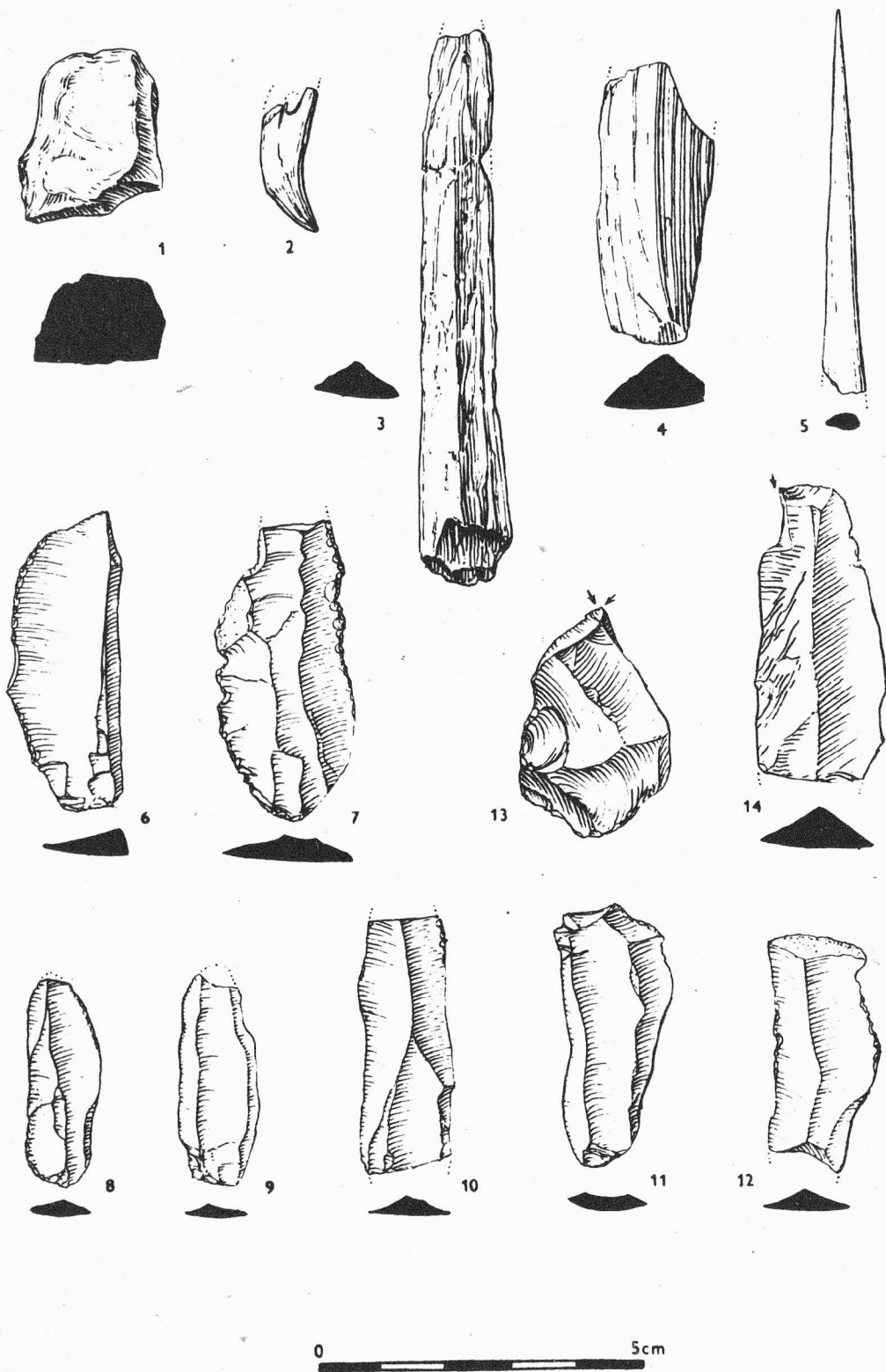

Obr. 10
 Suchdol /obec Vavřinec, okr. Blansko/. Balákova jeskyně /č. 632/, profil.- Balák-Hšhle /Nr. 632/, Profil.

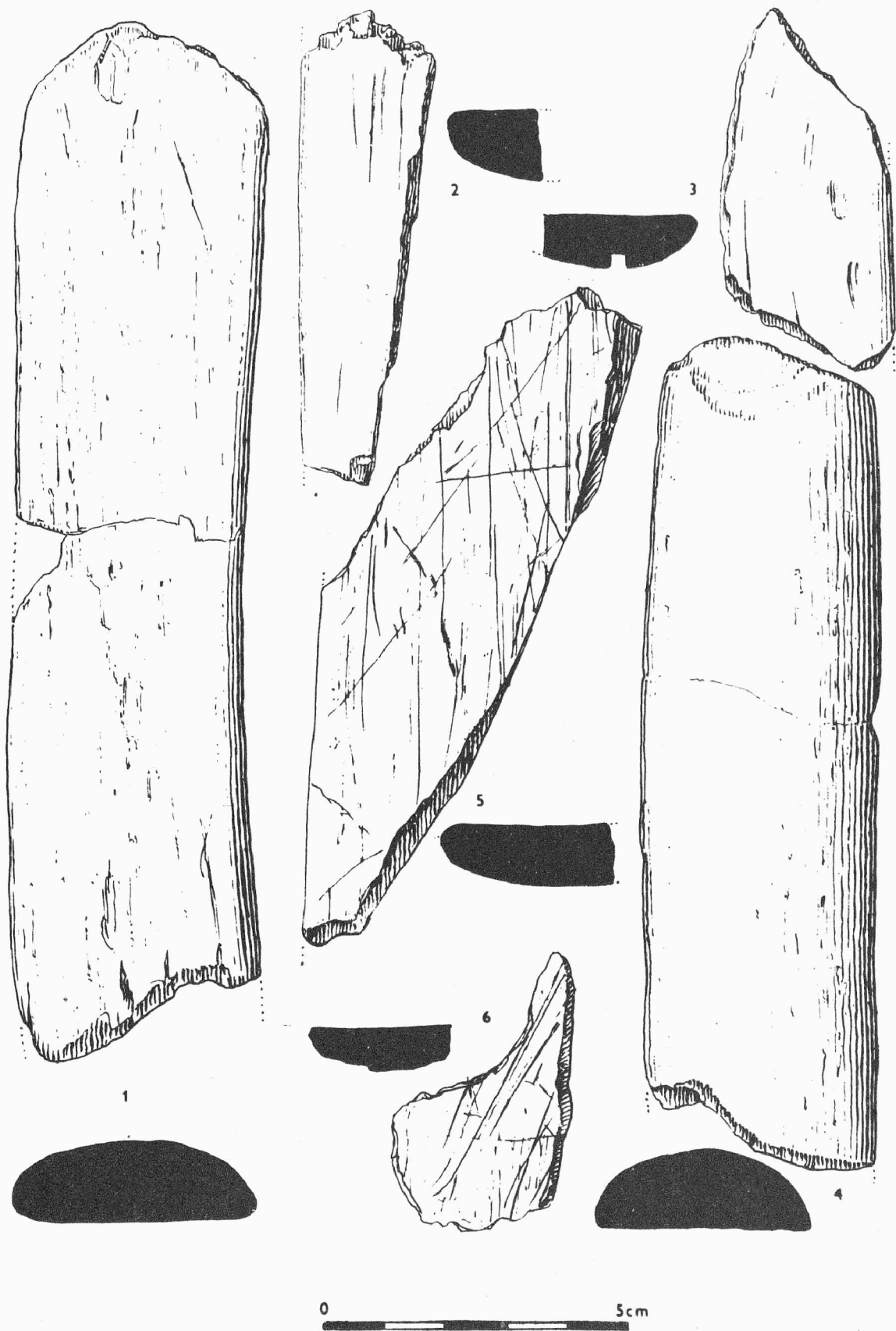
Obr. 11

Pavlov /okr. Břeclav/. Hliník n.p. Ingstav. Nález z paleolitické kulturní vrstvy. 1-2 závěsky; 3-4 ústěpy; 5-9 retušované čepele; 10-11 rydla; 12-13 drobné čepele; 14 hrot typu Pavlov. - Lehmgrube des VEB Ingstav. Funde aus der paläolithischen Kulturschicht. 1-2 Anhänger; 3-4 Absplisse; 5-9 retuschierte Klingen; 10-11 Stacheln; 12-13 kleine Klingen; 14 Spitze des Typs Pavlov.

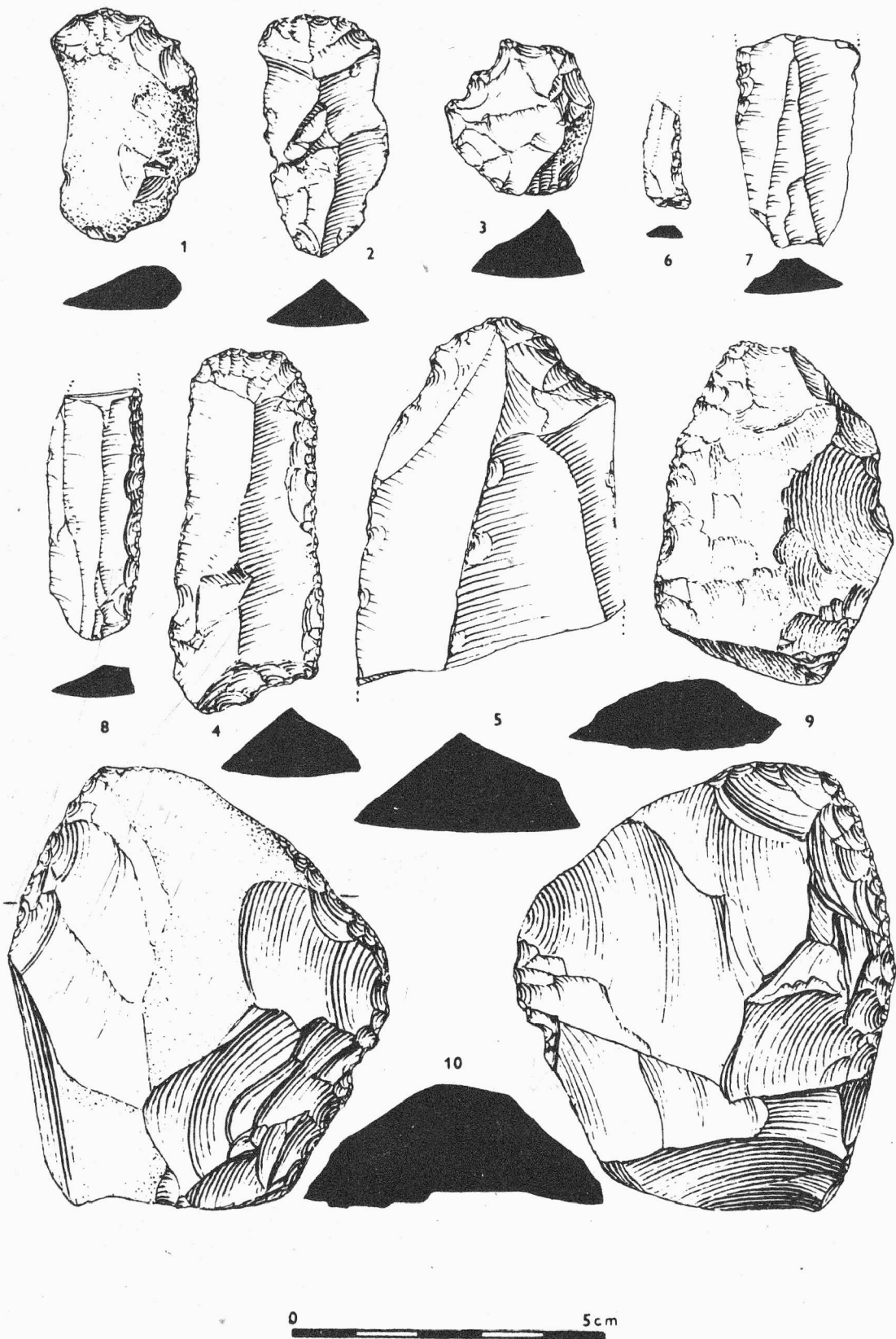
Obr. 12

Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Předměty ze skládky mamutích kostí. 1 barvivo; 2 zub s otvorem; 3-4 třísky upravené mamutoviny; 5 šídlo; 6-12 čepele; 13-14 rydla. - Gegenstände aus der Anhäufung von Mamutknochen. 1 Farbstoff; 2 Zahn mit Öffnung; 3-4 Absplisse von hergerichteten Mamutelfen - bein; 5 Ahle; 6-12 Klängen; 13-14 Sticheln.

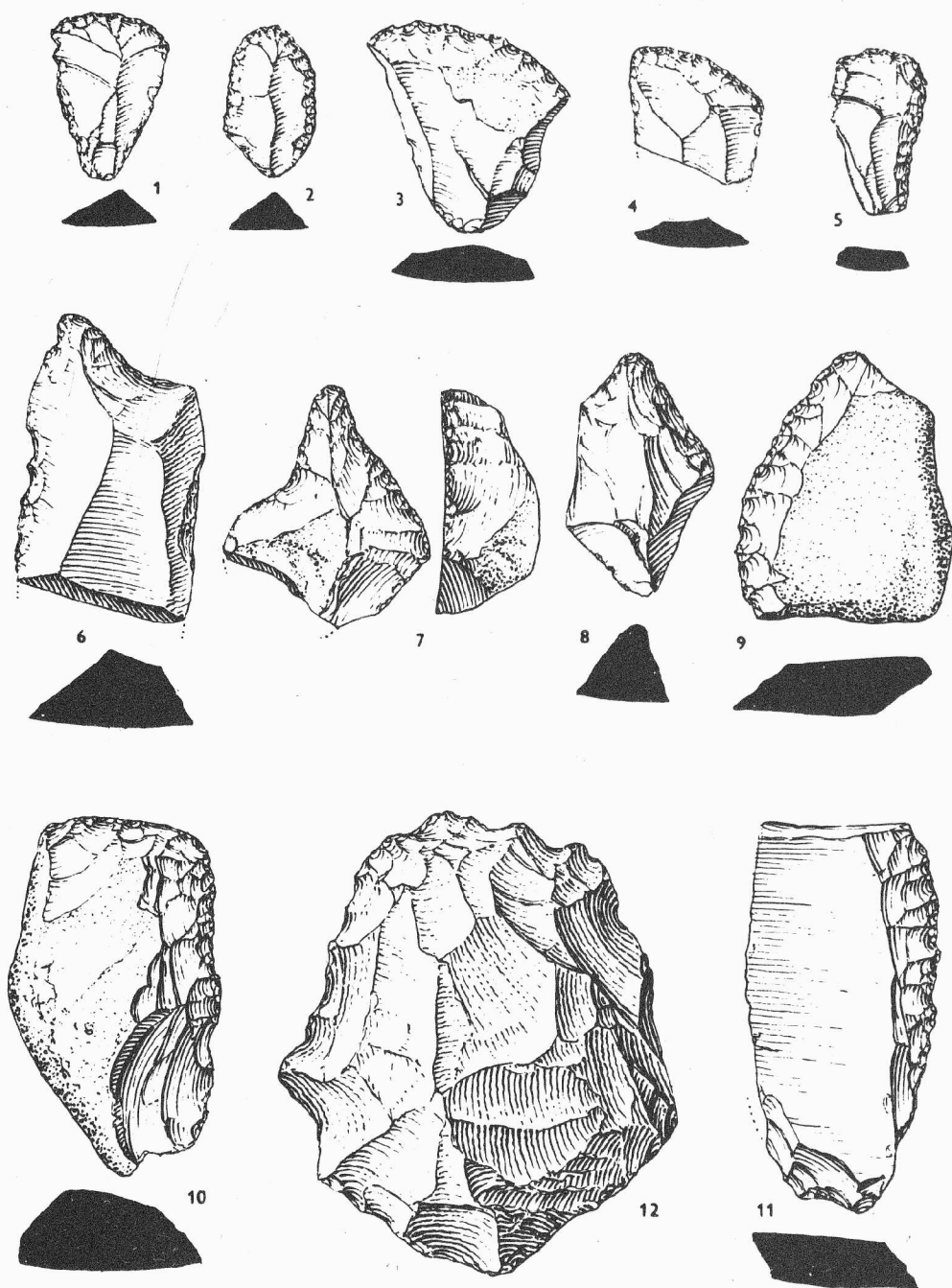

Obr. 13

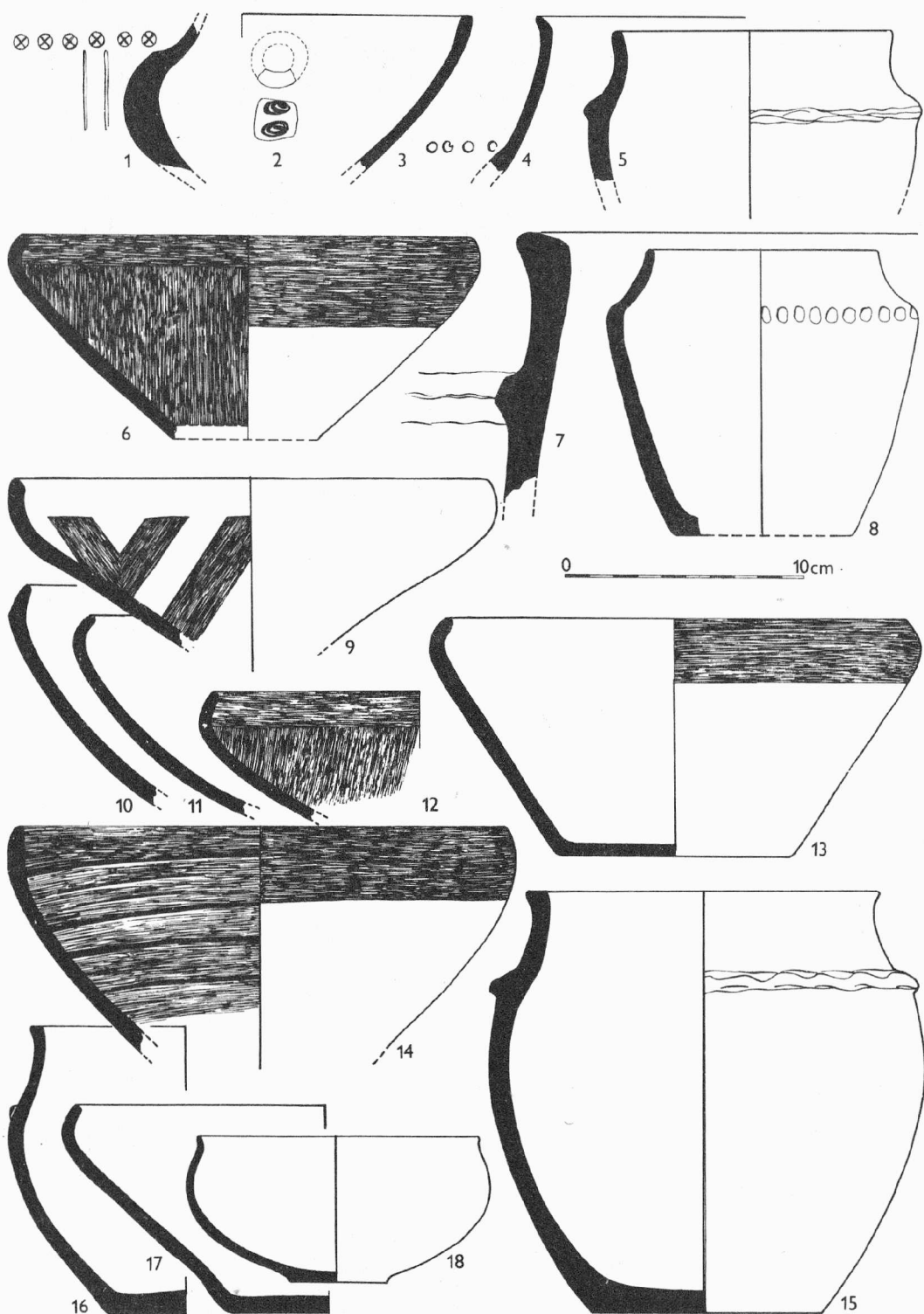
Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Kostěné nástroje ze skládky mamutích zbytků. 1-4 upravená mamutí žebra; 5 zlomek lopatkovitého nástroje; 6 fragment ploché kosti s řeznými rýhami, - Beinernes Werkzeug aus der Anhäufung von Mamutüberresten. 1-4 hergerichtete Mamutrippen; 5 Bruchstück eines schaufelartigen Werkzeuges; 6 Fragment eines flachen Knochens mit Schnittspuren.

Obr. 14
 Míškovice /okr. Kroměříž/. Výběr kamenné industrie. 1-5 škrabadla; 6 čepelka s otupeným bokem; 7-8
 čepel; 9-10 drásadla. - Auswahl an Steinindustrie. 1-5 Kratzer; 6 Klinge mit abgestumpftem Rücken;
 7-8 Klängen; 9-10 Schaber.

Obr. 15
 Ludslavice /okr. Kroměříž/. Výběr kamenné industrie. 1-5 drobná škrabadla; 6-8 vyčnělá škrabadla;
 9-12 drásadla. - Auswahl an Steinindustrie, 1-5 kleine Kratzer; 6-8 Schulterkratzer; 9-12 Schaber.

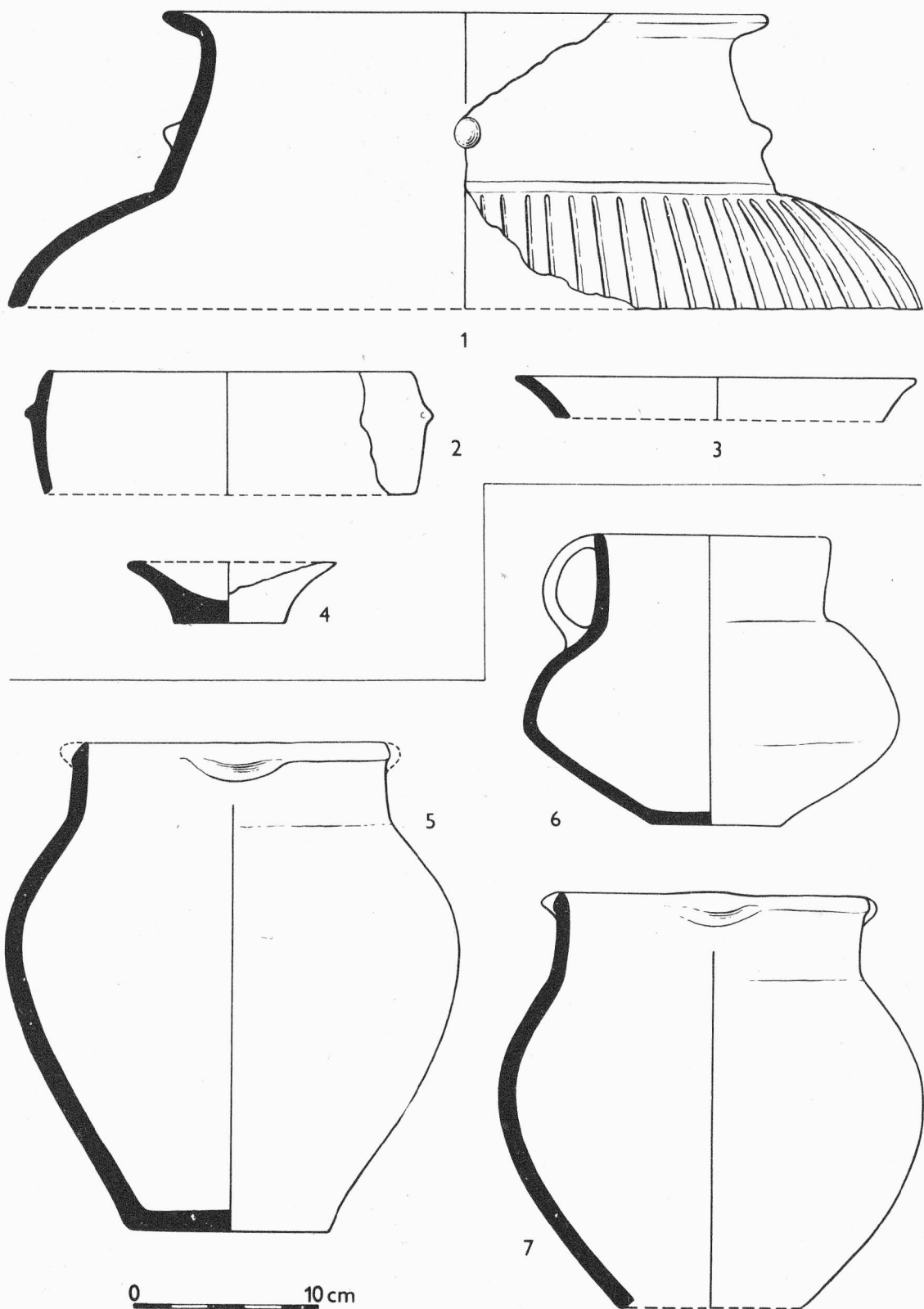
Obr. 16

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Trať "Sutny". Pozdně horákovská keramika ze záchraňovacího výzkumu v JV části lokality. 1-12 objekt 580; 13-15 objekt 601; 16, 18 objekt 594; 17 objekt 504. - Flur "Sutny". Späthorákovker Keramik von der Rettungsgrabung im SO Teil der Lokalität. 1-12 Objekt 580; 13-15 Objekt 601; 16, 18 Objekt 594; 17 Objekt 504.

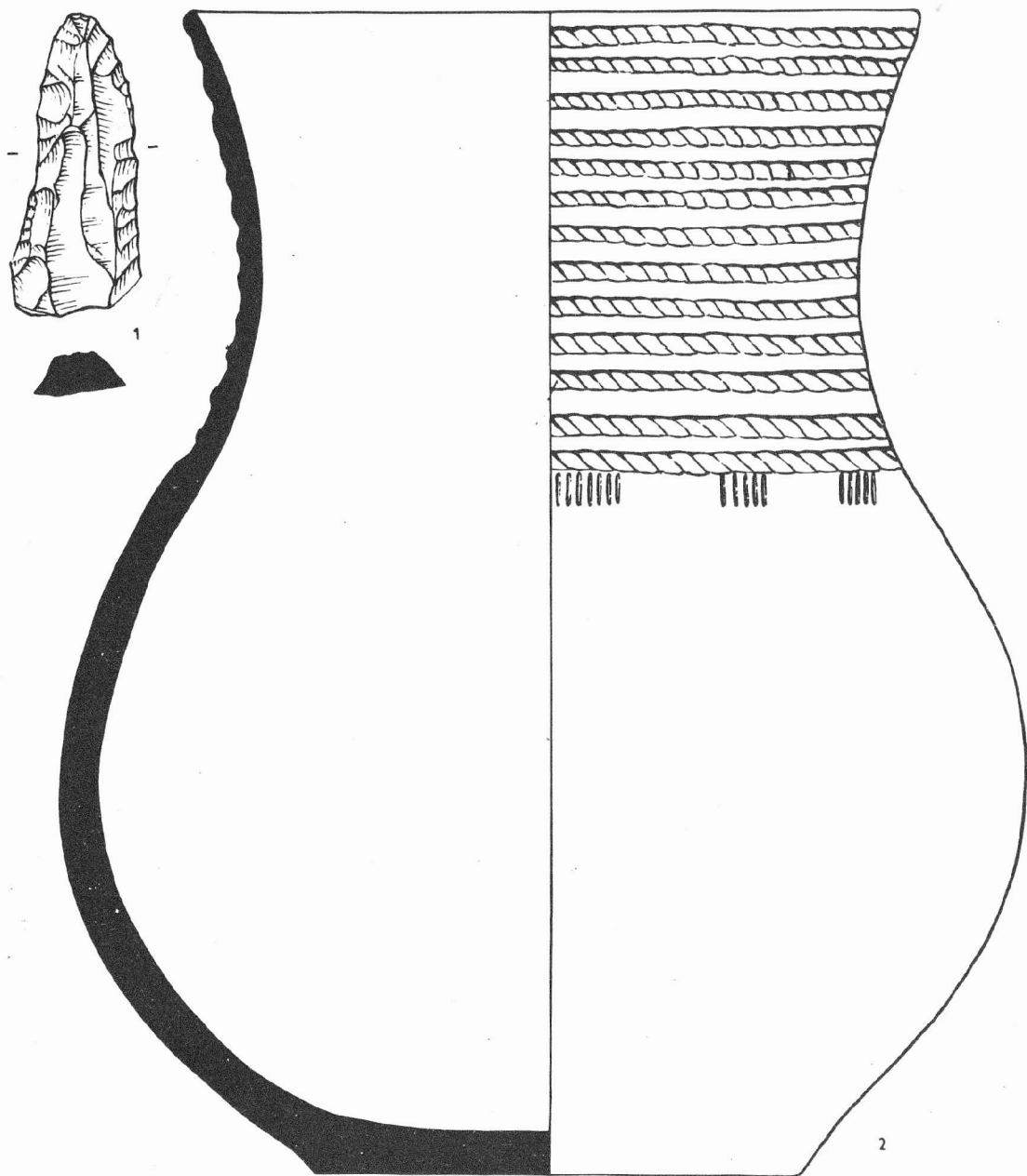
Obr. 17

1 Dub nad Moravou /okr. Olomouc/. Láhev s límcem. - Kragenflasche; 2-5 Mohelno /okr. Třebíč/, trať "Skřipina" nebo "Na hradiskách". Zlomky nádob kultury s moravskou malovanou keramikou. - Flur "Skřipina" oder "Na hradiskách". Gefäßfragmente der Kultur mit mährischer bemalter Keramik.

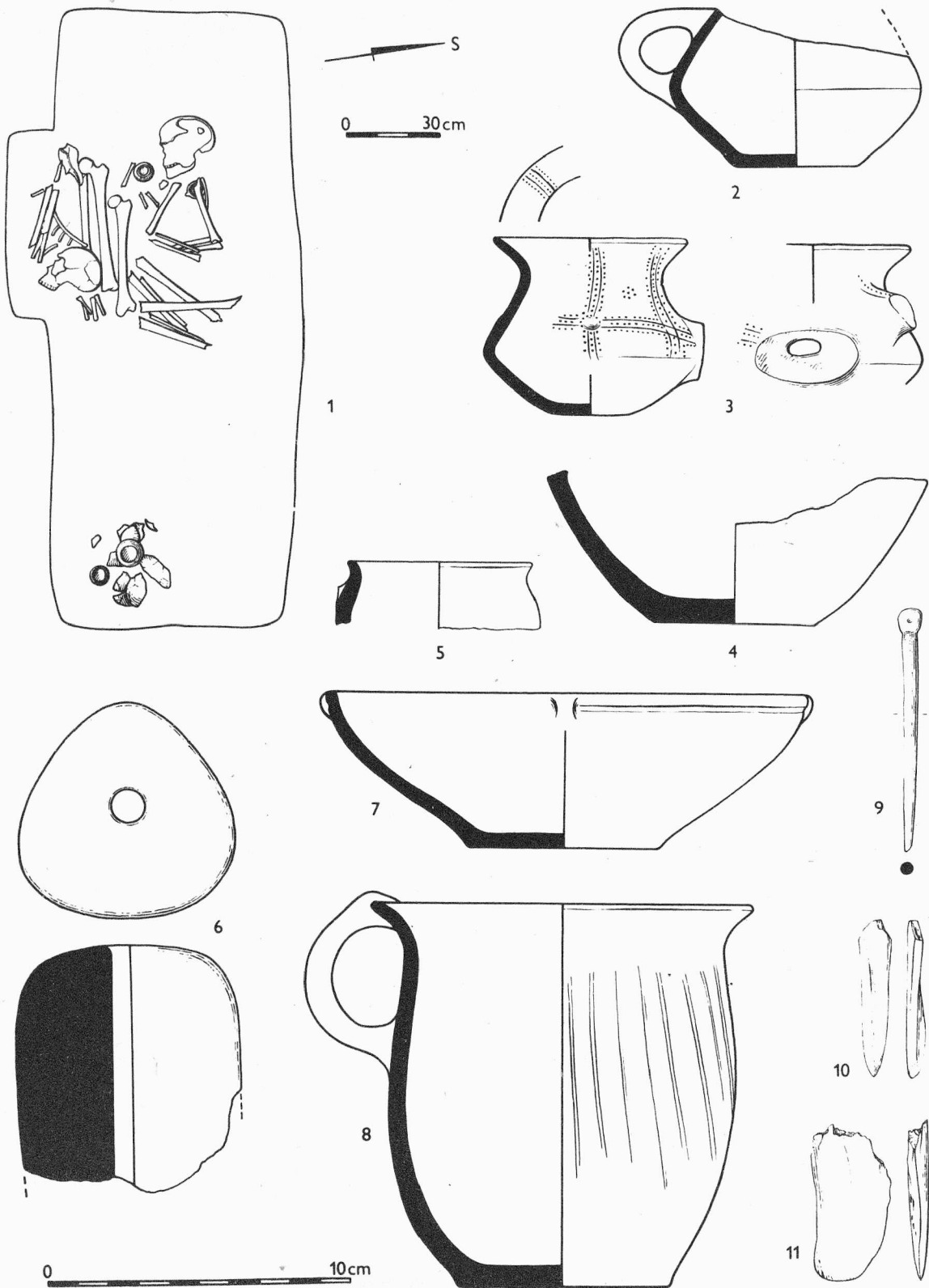

Obr. 18

1-4 Pustiměř /okr. Vyškov/. Pohřebiště lužické kultury. Keramika zachráněná z hrobu v r. 1953. - Gräberfeld der Lausitzer Kultur. Keramik geborgen aus einem Grab im Jahre 1953; 5-7 Vyškov /okr. Vyškov/. Nádoby z hrobu se šňurovou keramikou. - Gefässe aus einem Grab mit Schnurkeramik.

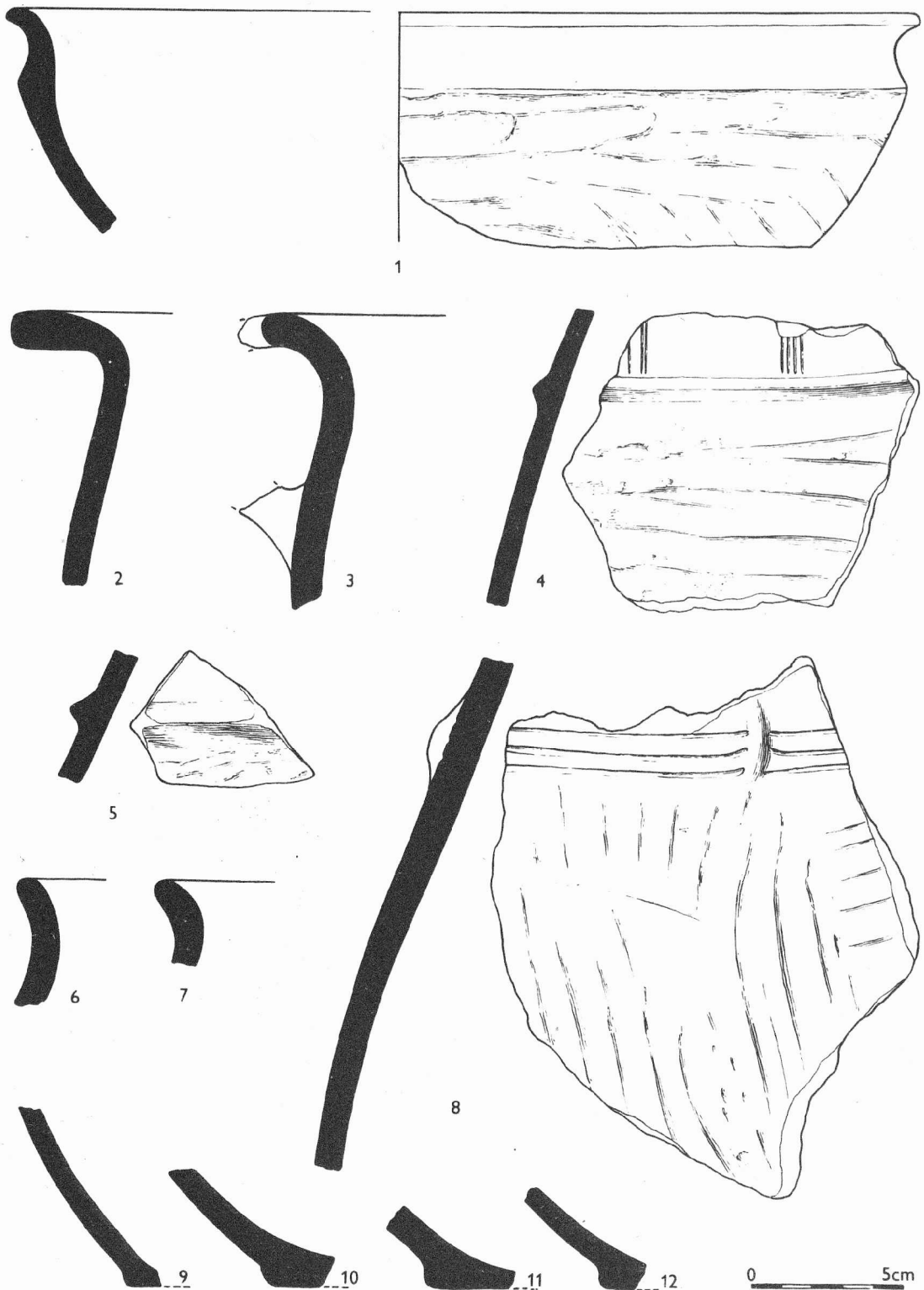

Obr. 19
Lutín /okr. Olomouc/. Nálezy z hrobu se šňůrovou keramikou. - Funde aus einem Grab mit Schnurkeramik.

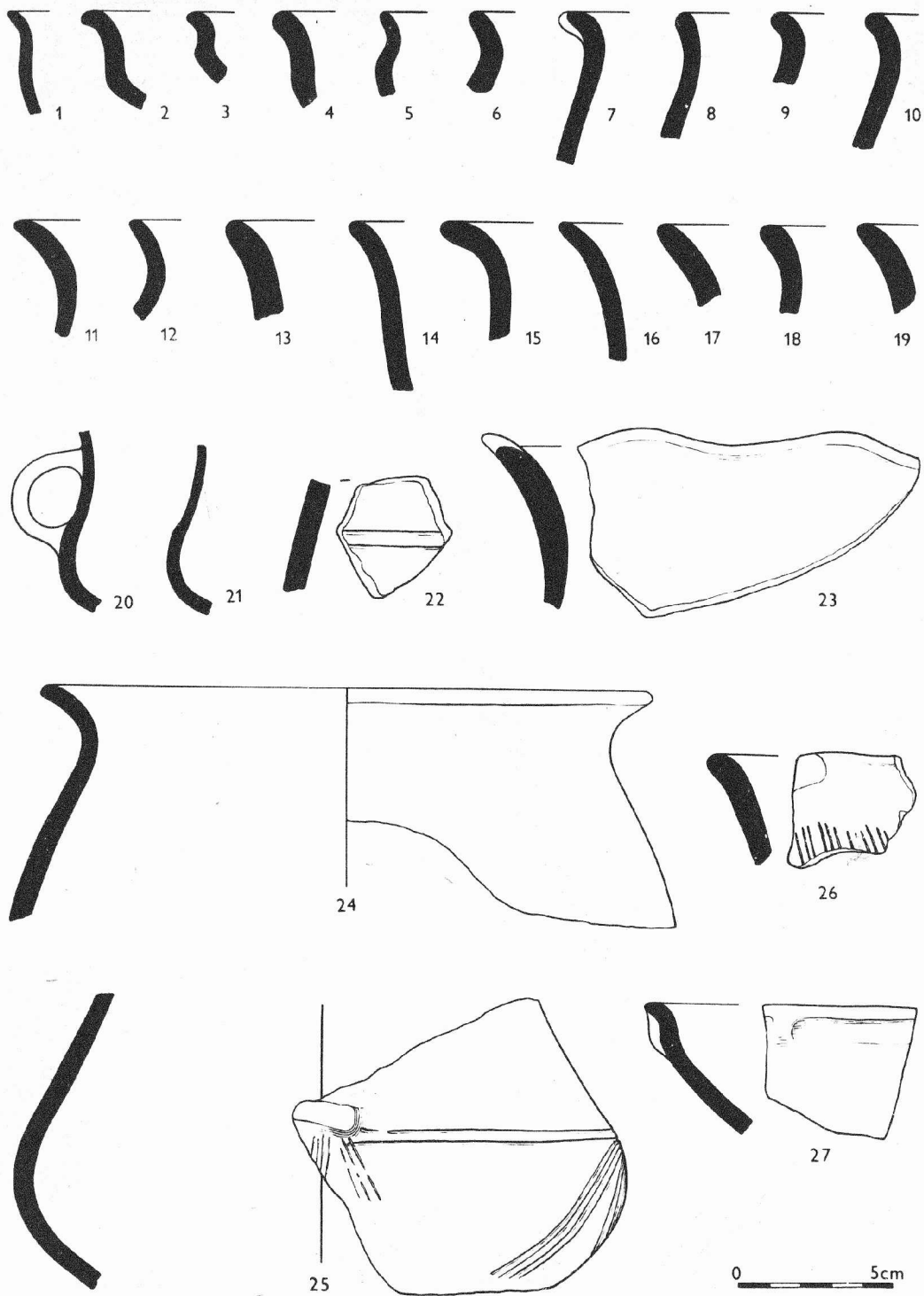

Obr. 20

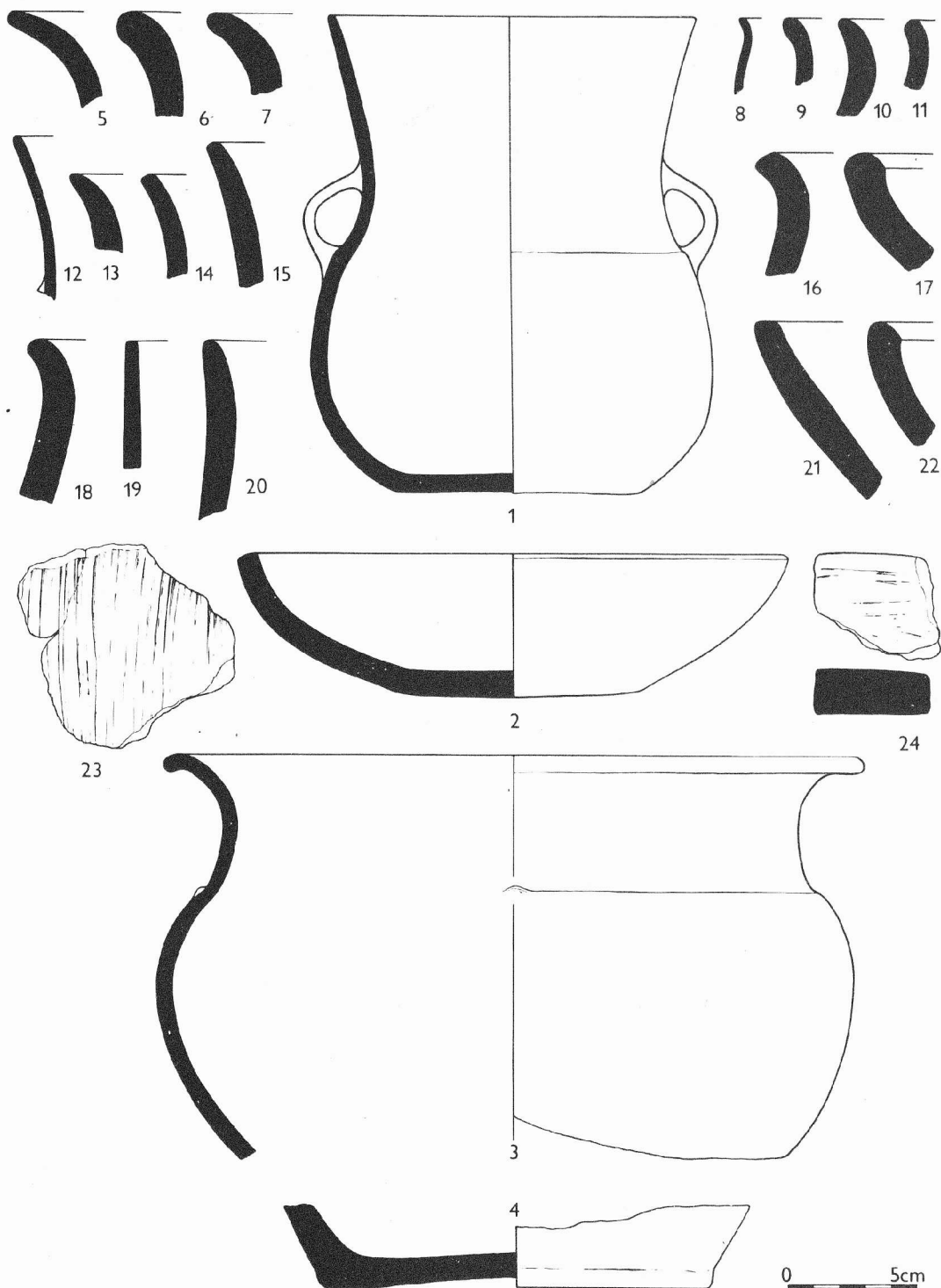
Velké Pavlovice /okr. Břeclav/. 1-4 únětický hrob č. 4; 5-11 nálezy z únětické jámy č. 10 - 1-4 Úněti - cer Grab Nr. 4; 5-11 Funde aus der Üněticer Grube Nr. 10.

Obr. 21
 Velké Pavlovice /okr. Břeclav/. Keramika z únětické jámy č. 10. - Keramik aus der Úněticer Grube Nr. 10.

Obr. 22
 Velké Pavlovice /okr. Břeclav/. Keramika z únětické jámy: č. 10. - Keramik aus der Üněticer Grube
 Nr. 10.

Obr. 23

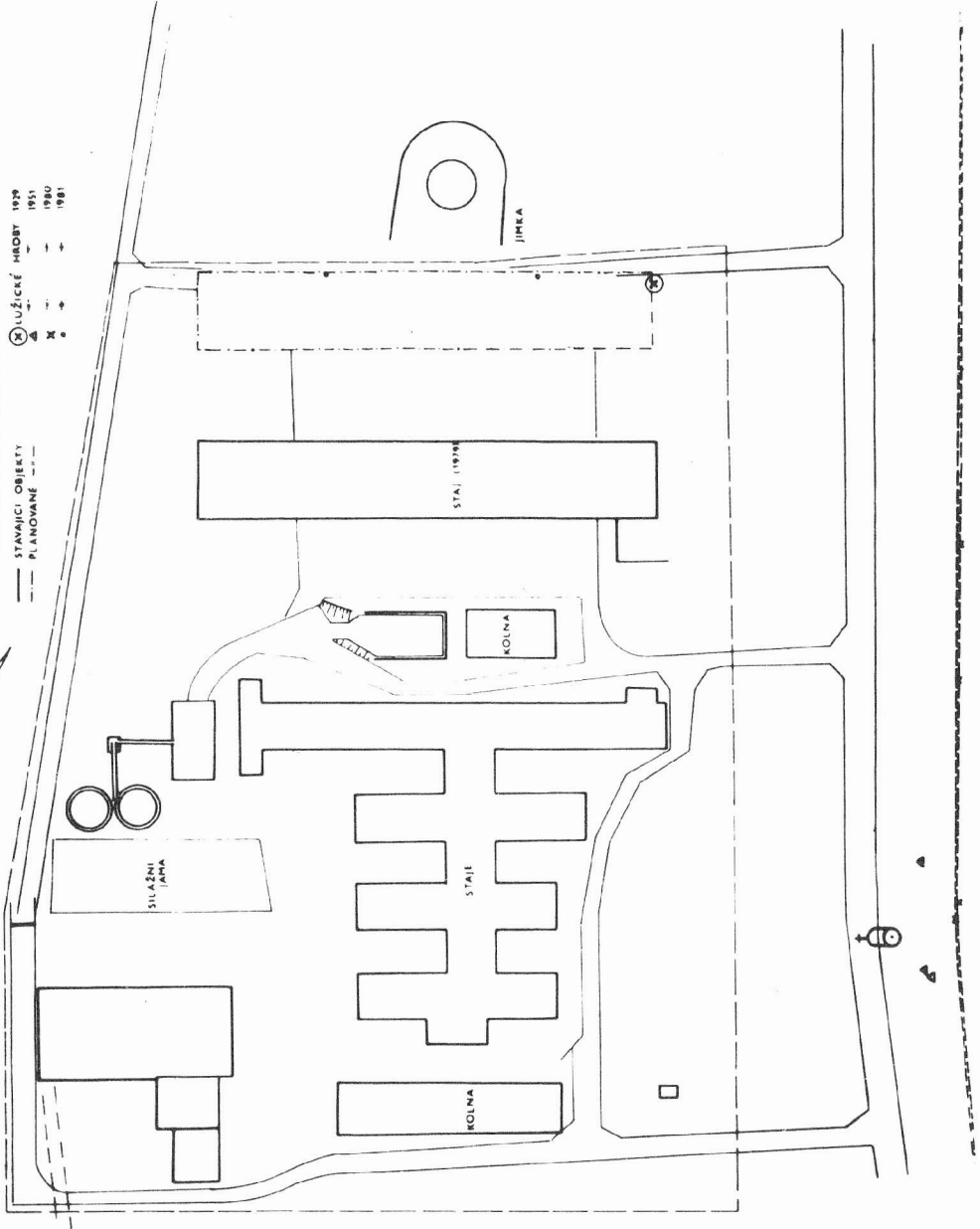
Velké Pavlovice /okr. Břeclav/. Keramika z věteřovské jámy č. 17. - Keramik aus der Věteřov-Grube Nr. 17.

BOLELOUC - VÝKRMNA
M 1:500

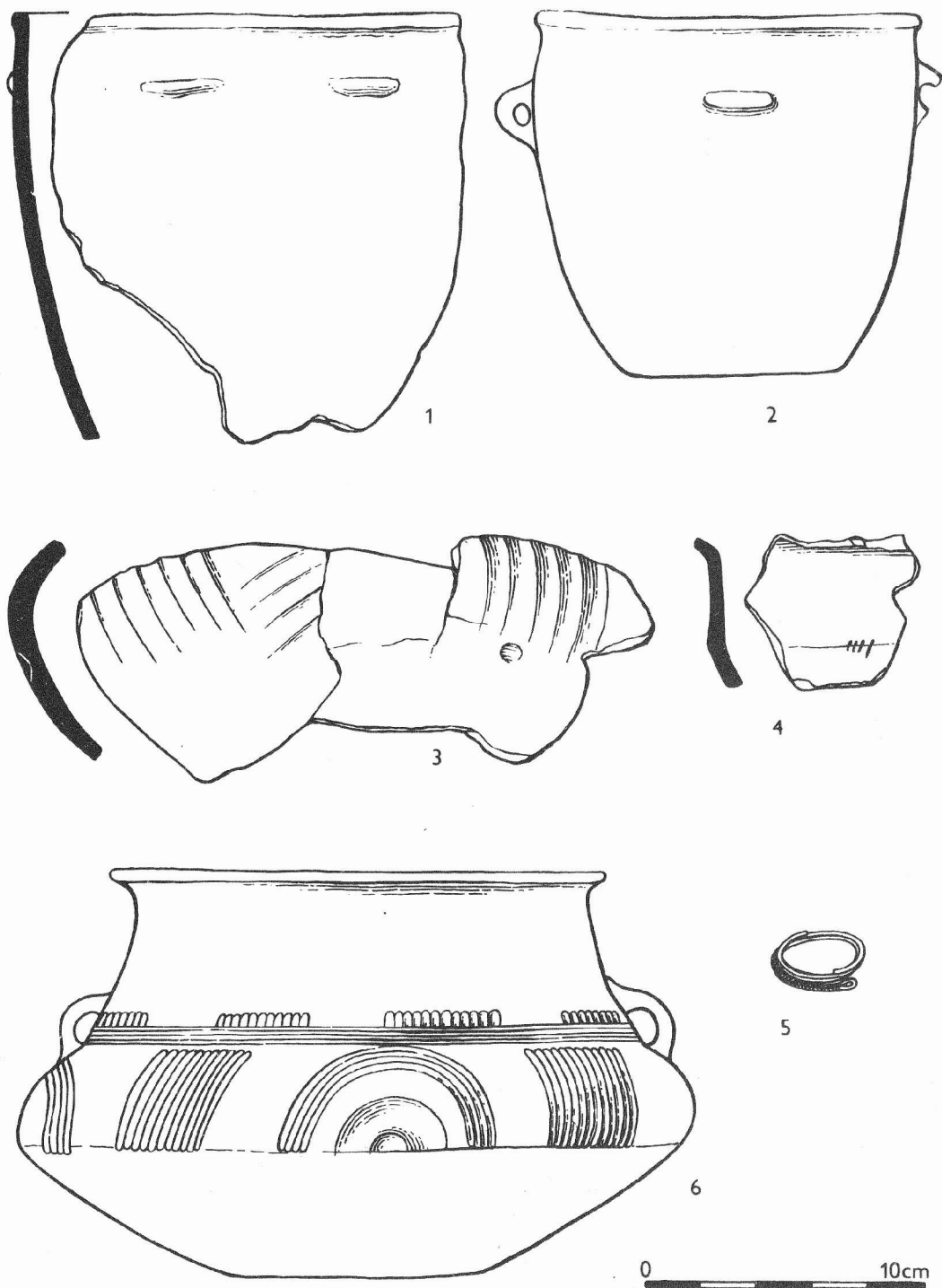
STAVAJÍCÍ OBKESY
 PLANOVANÉ

UŽÍCKÉ HRADY
 1929
 1951
 1980
 1981

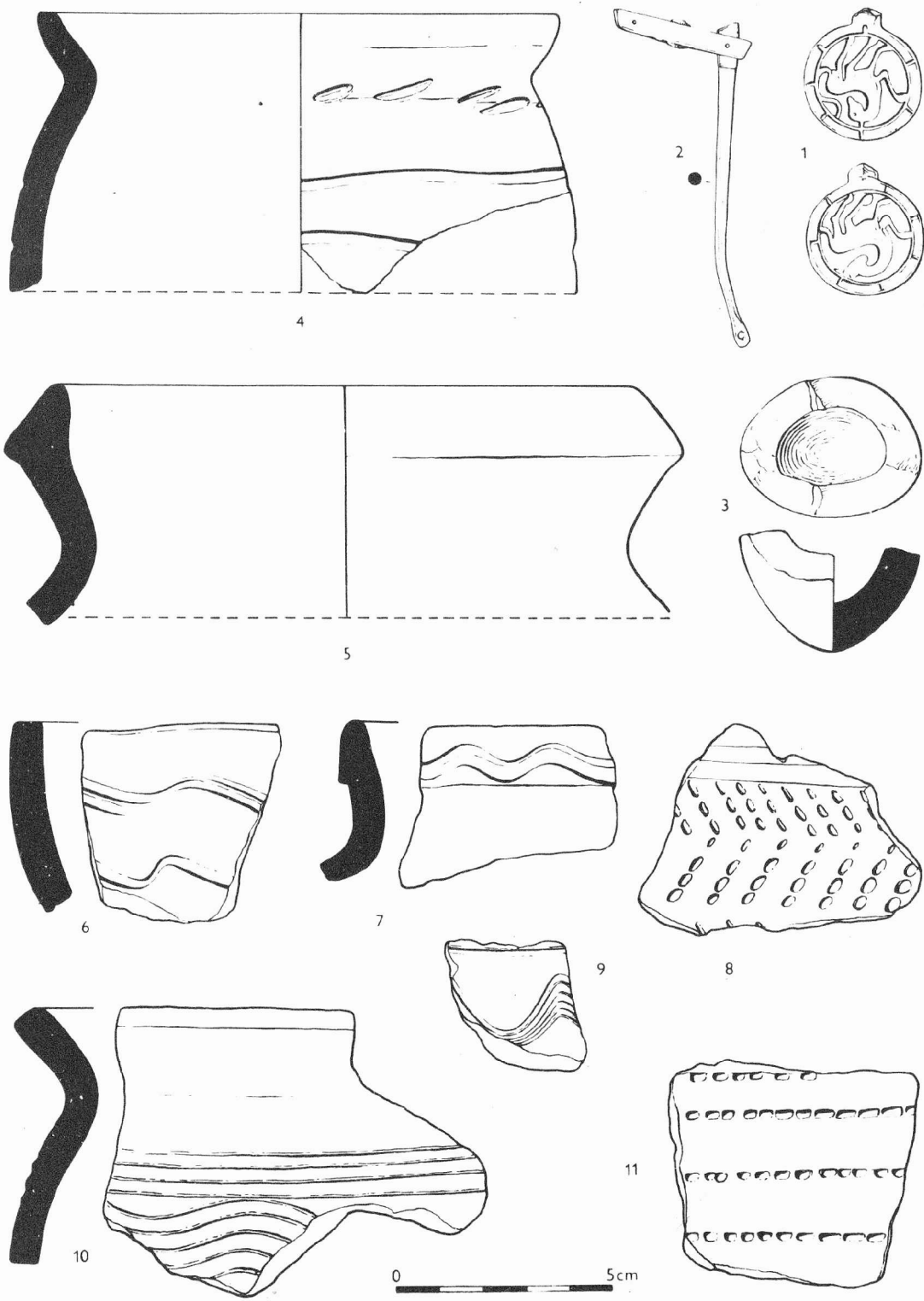
Obr. 24

Bolelout /okr. Olomout/. Pohřebiště popelnicových polí. Situační plán naleziště. - Gräberfeld der Urnenfelderkultur. Situationsplan des Fundortes.

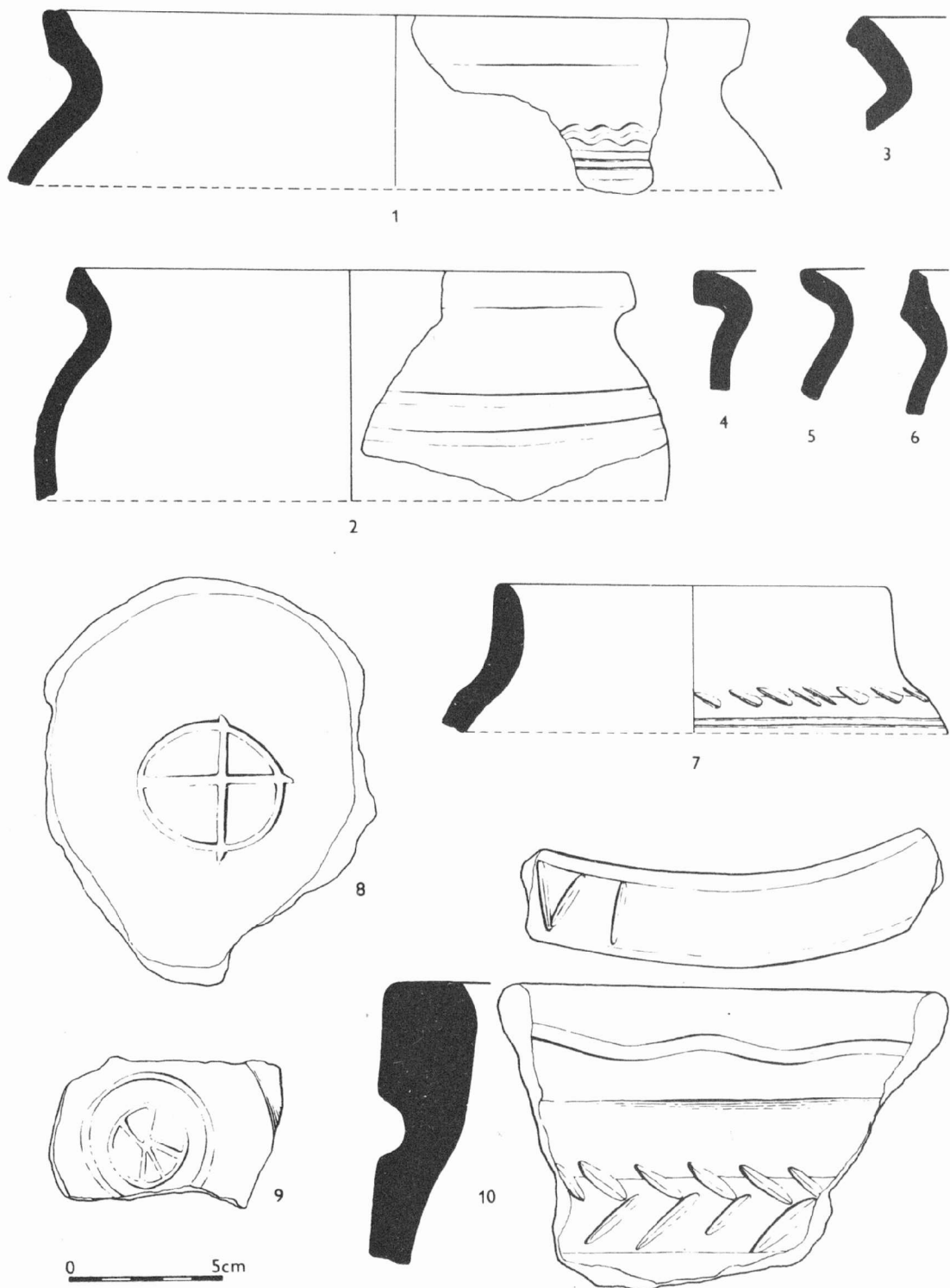

Obr. 25

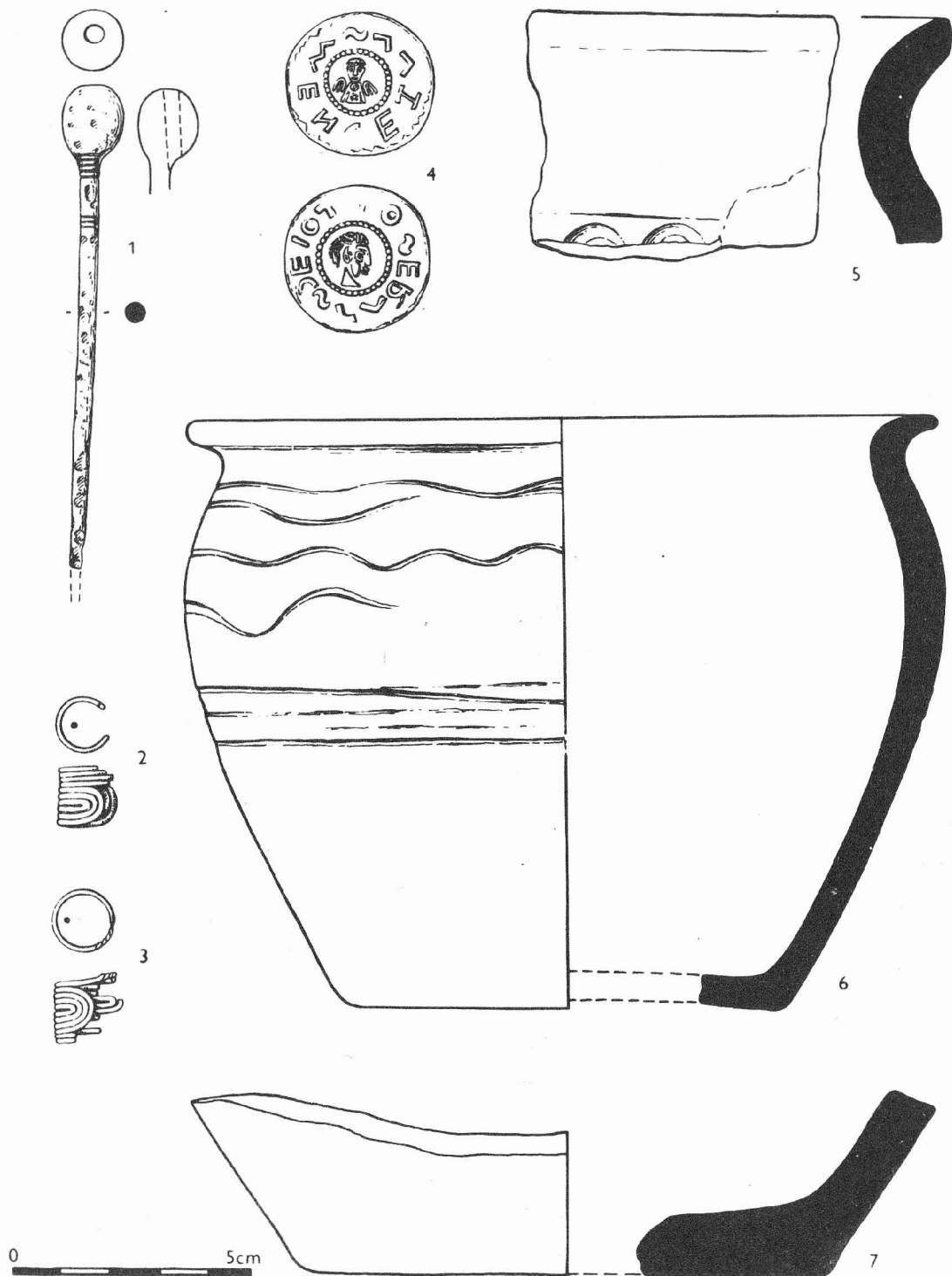
Boletouč /okr. Olomouc/. Pohřebiště popelnicových polí. Nálezy z hrobů. - Gräberfeld der Urnenfelder - kultur. Funde aus den Gräbern.

Obr. 26
 Strachotín /okr. Břeclav/. Nálezy z výzkumu v r. 1981. - Funde von der Grabung im Jahre 1981.

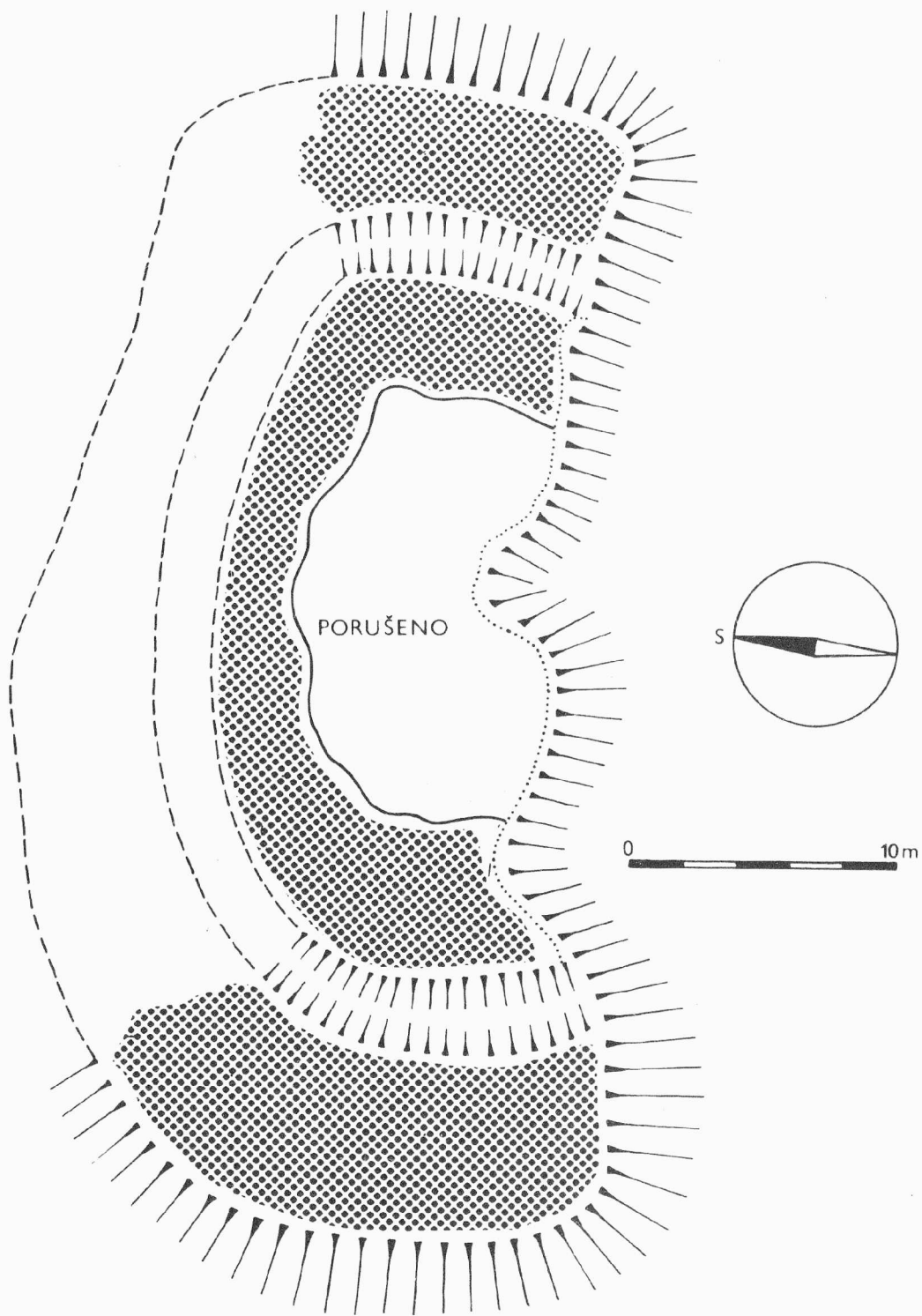

Obr. 27
 Strachotín /okr. Břeclav/. Nálezy z výzkumu v r. 1981. - Funde von der Grabung im Jahre 1981.

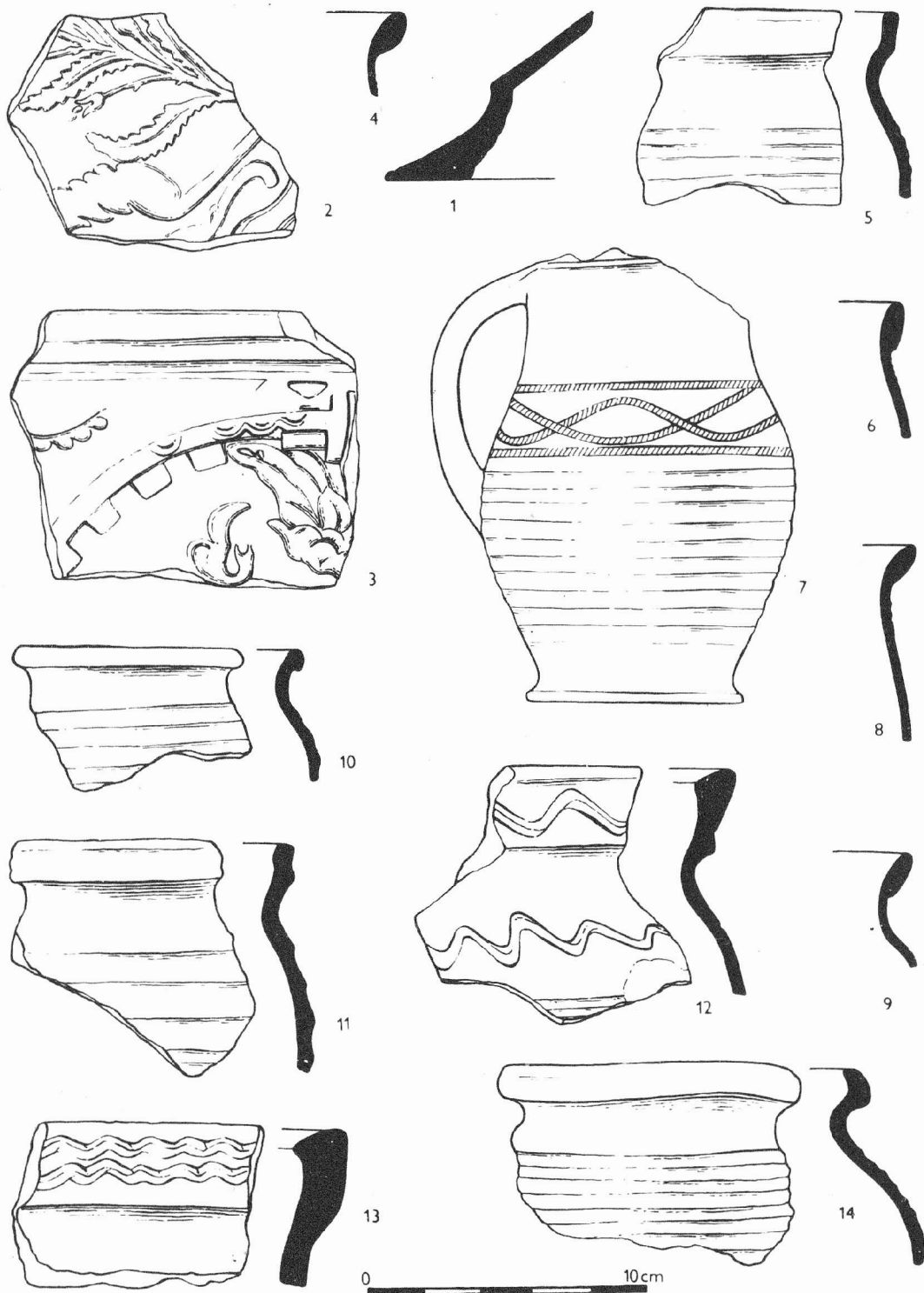
Obr. 28

Mušov /okr. Břeclav/. 1-3 štěrkovna, nálezy z únětického hrobu; 4-7 nálezy ze slovanského pohřebiště.
 - 1-3 Schottergrube, Funde aus einem Ünëticer Grab; 4-7 Funde von dem slawischen Gräberfeld.

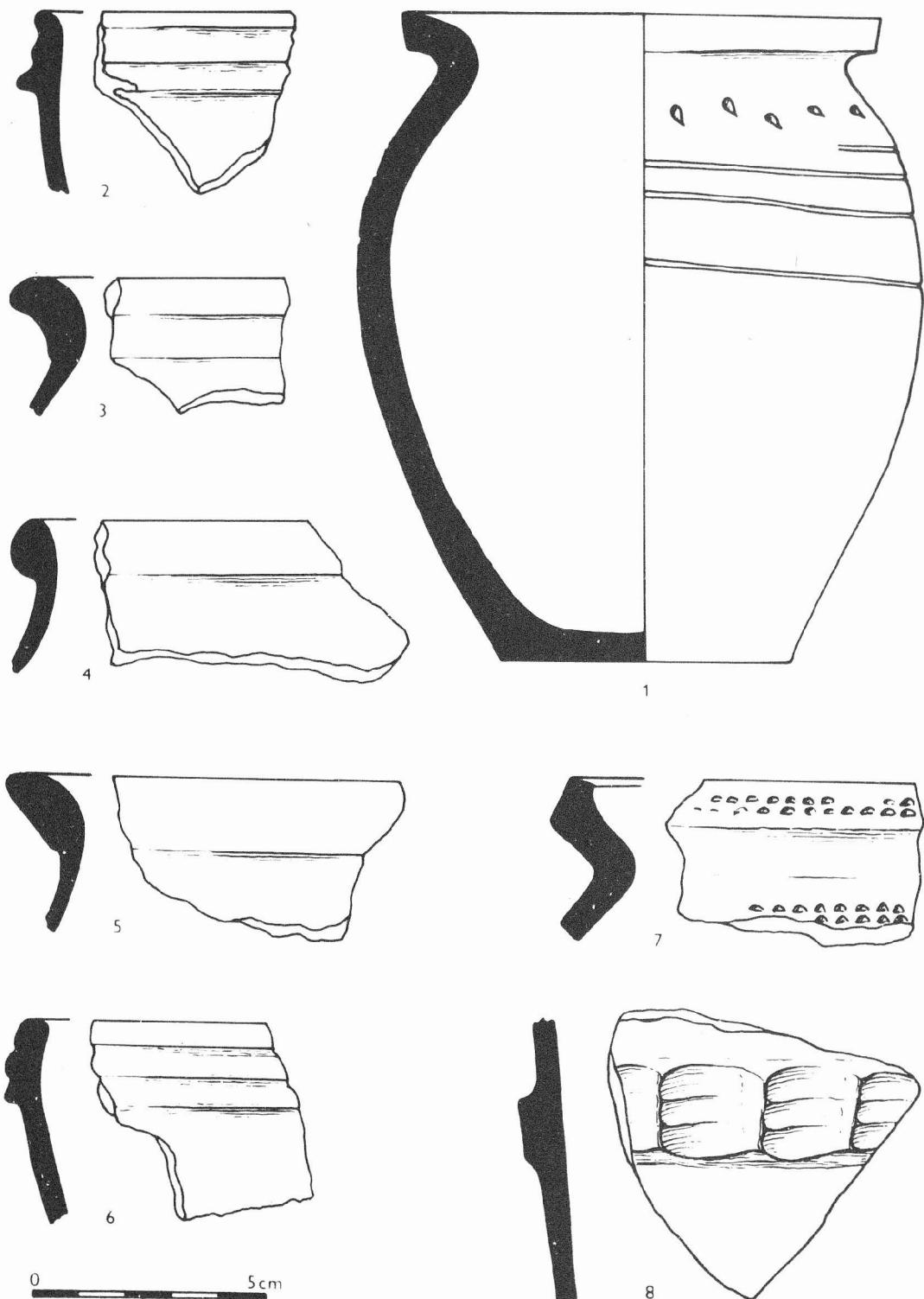

Obr. 29

Lubina /okr. Nový Jičín/. Plán zachované části středověkého hrádku. - Plan des erhaltenen Teiles des mittelalterlichen Hausberges.

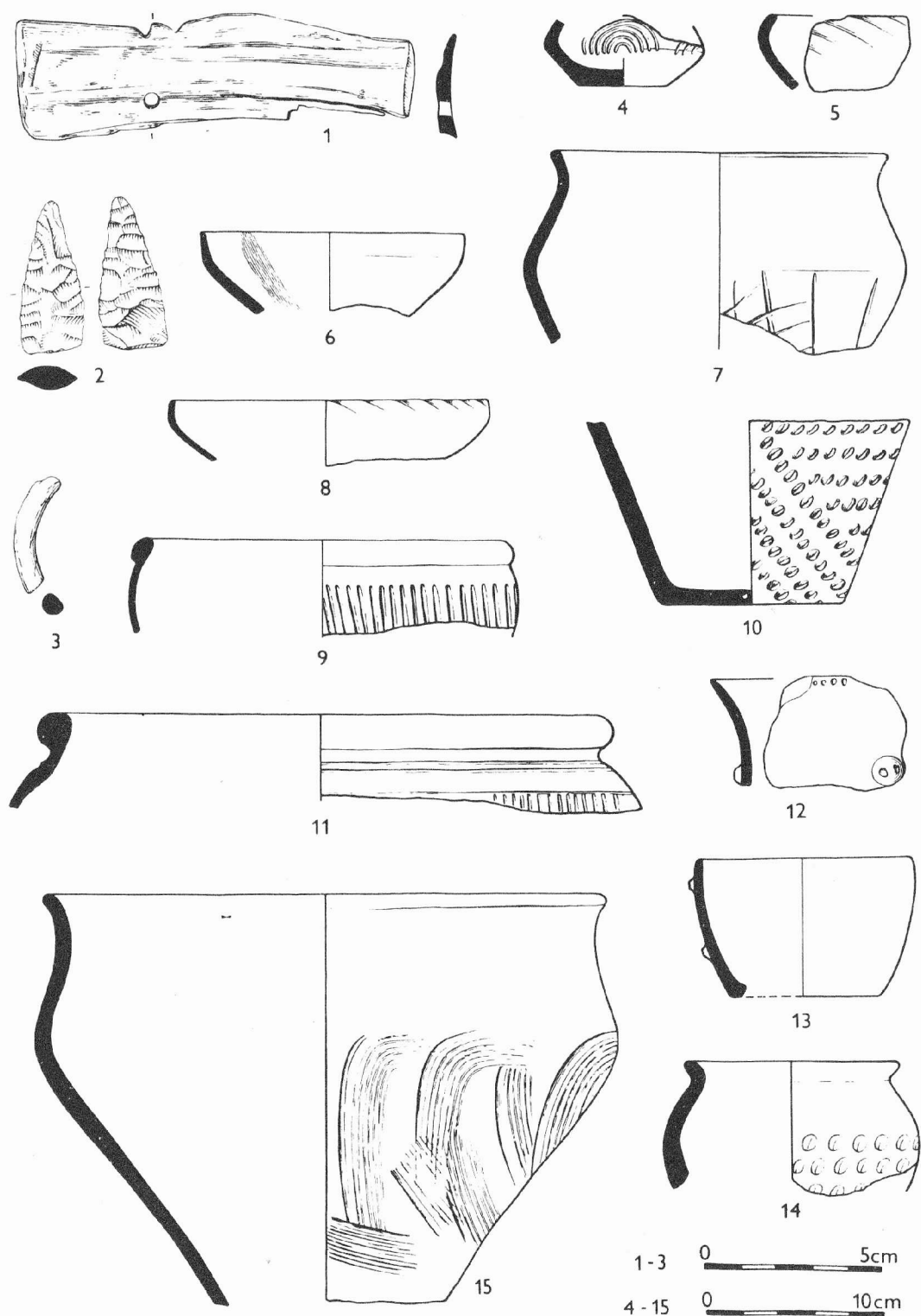

Obr. 30
 Uničov /okr. Olomouc/. Nálezy ze staveniště školní jídelny. - Funde vom Bauplatz der Schulküche.

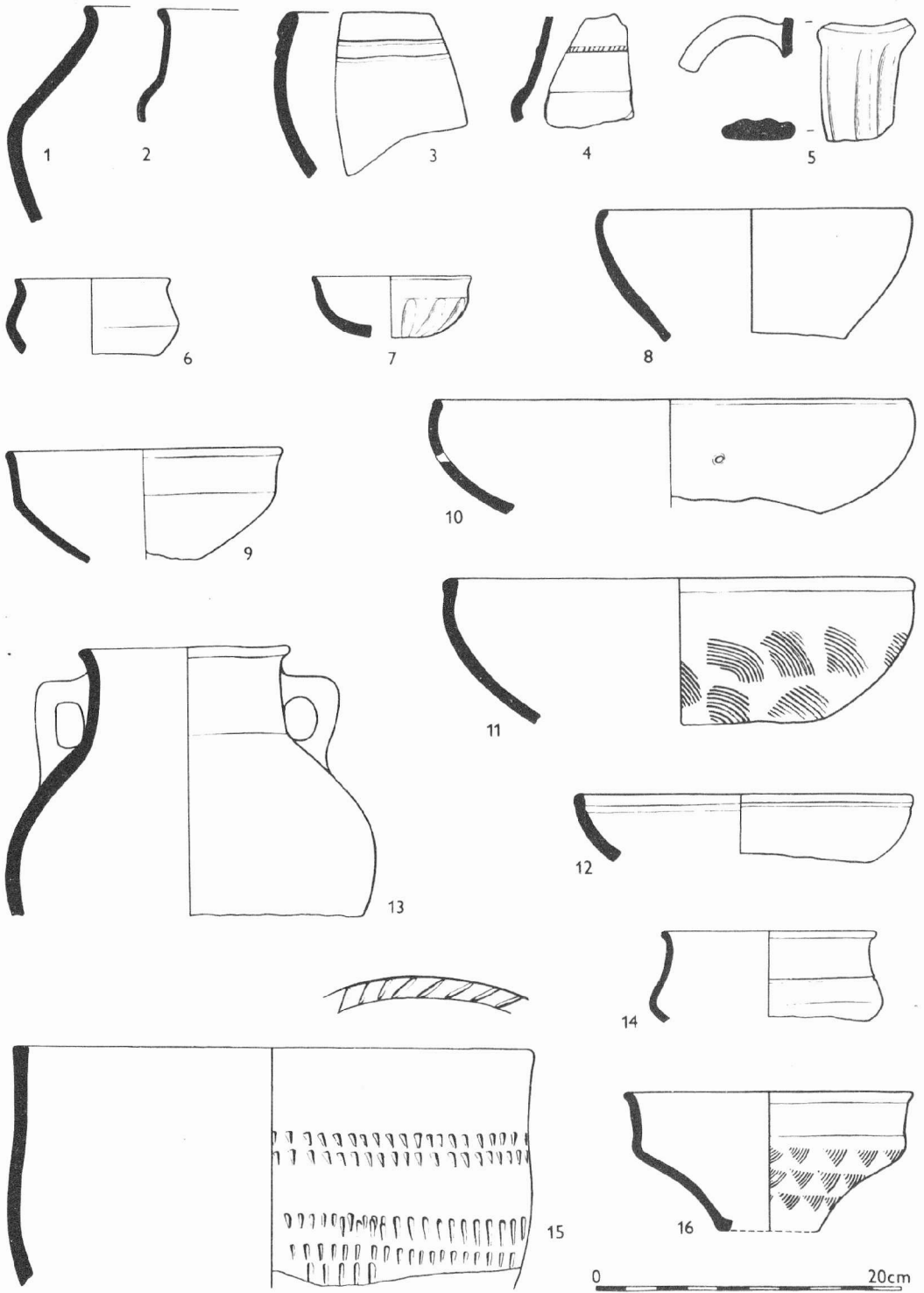

Obr. 31

1 Olomouc /okr. Olomouc/, Nádoba z východního břehu řeky Moravy. - Gefässe aus dem östlichen Ufer des Flusses Morava; 2-8 Ketkovice /okr. Brno-venkov/, Zlomky středověké keramiky. - Bruchstücke mittelalterlicher Keramik.

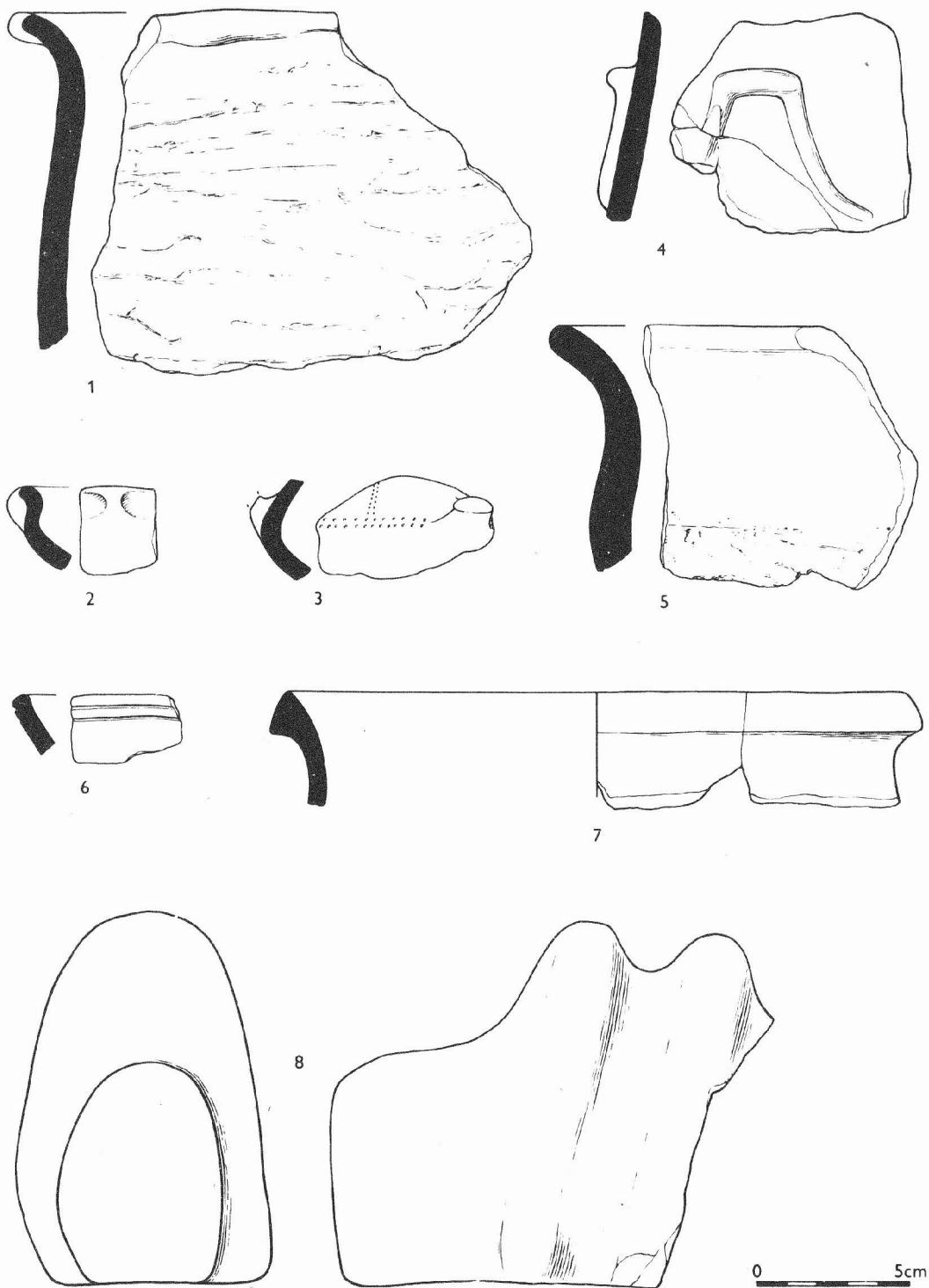

Obr. 32
 Milovice /okr. Břeclav/. Výběr sídlištního materiálu. - Auswahl aus dem Siedlungsmaterial.

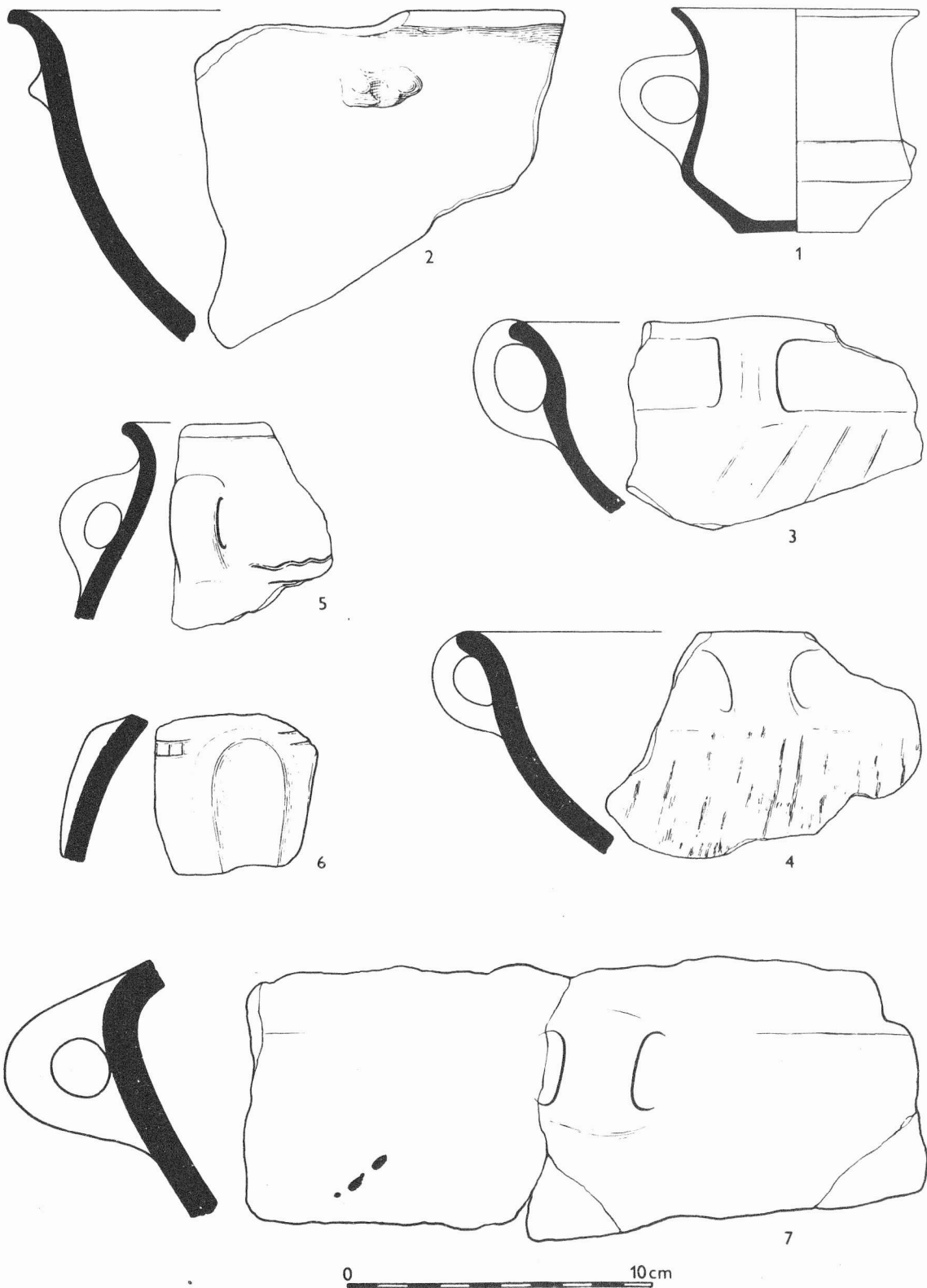
Obr. 33

Milovice /okr. Břeclav/. Výběr sídlištního materiálu. - Auswahl aus dem Siedlungsmaterial.

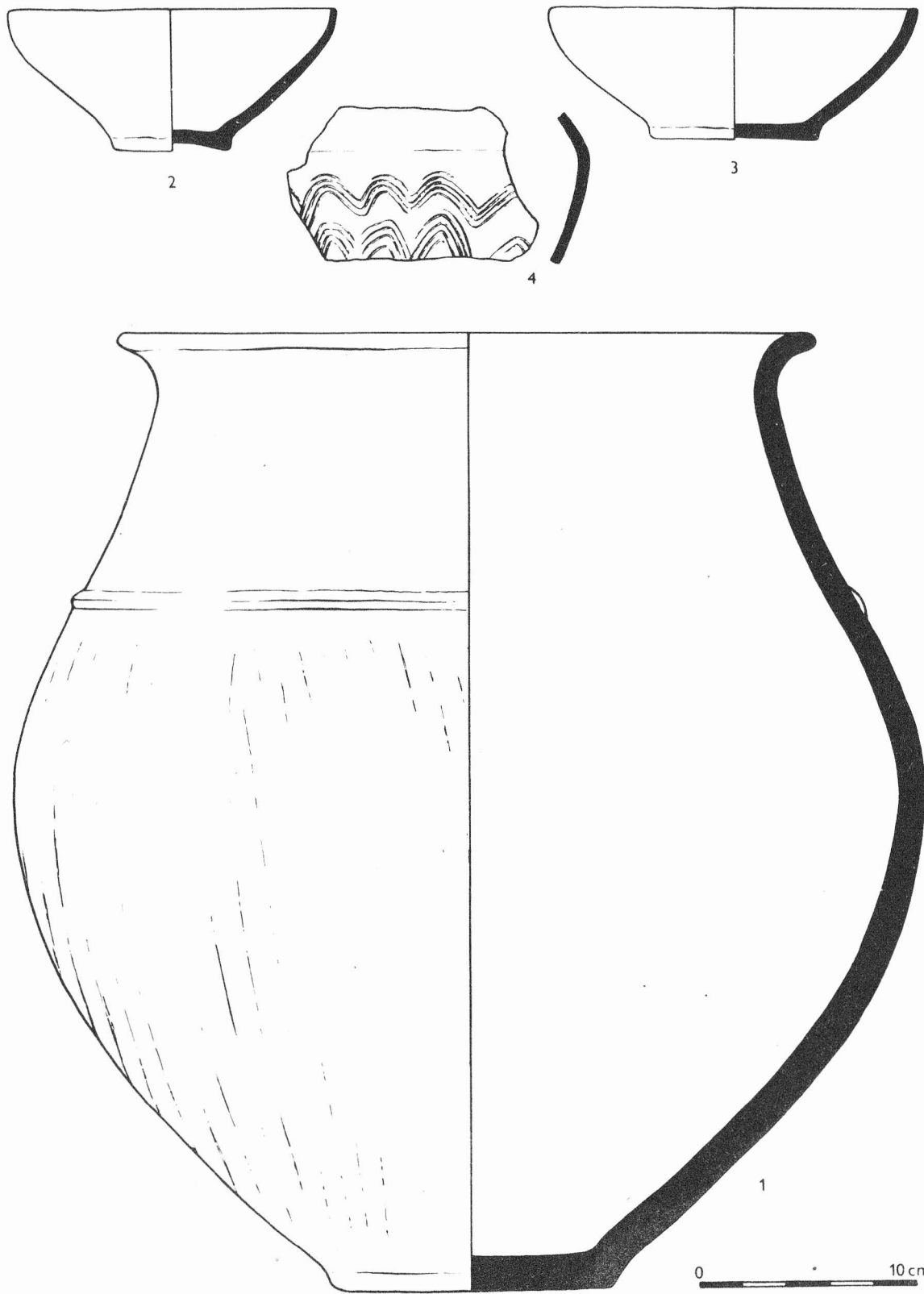
Obr. 34

Drysice /okr. Vyškov/. Výběr materiálu ze sídliště únětické kultury. - Materialauswahl von der Siedlung der Úněticer Kultur.

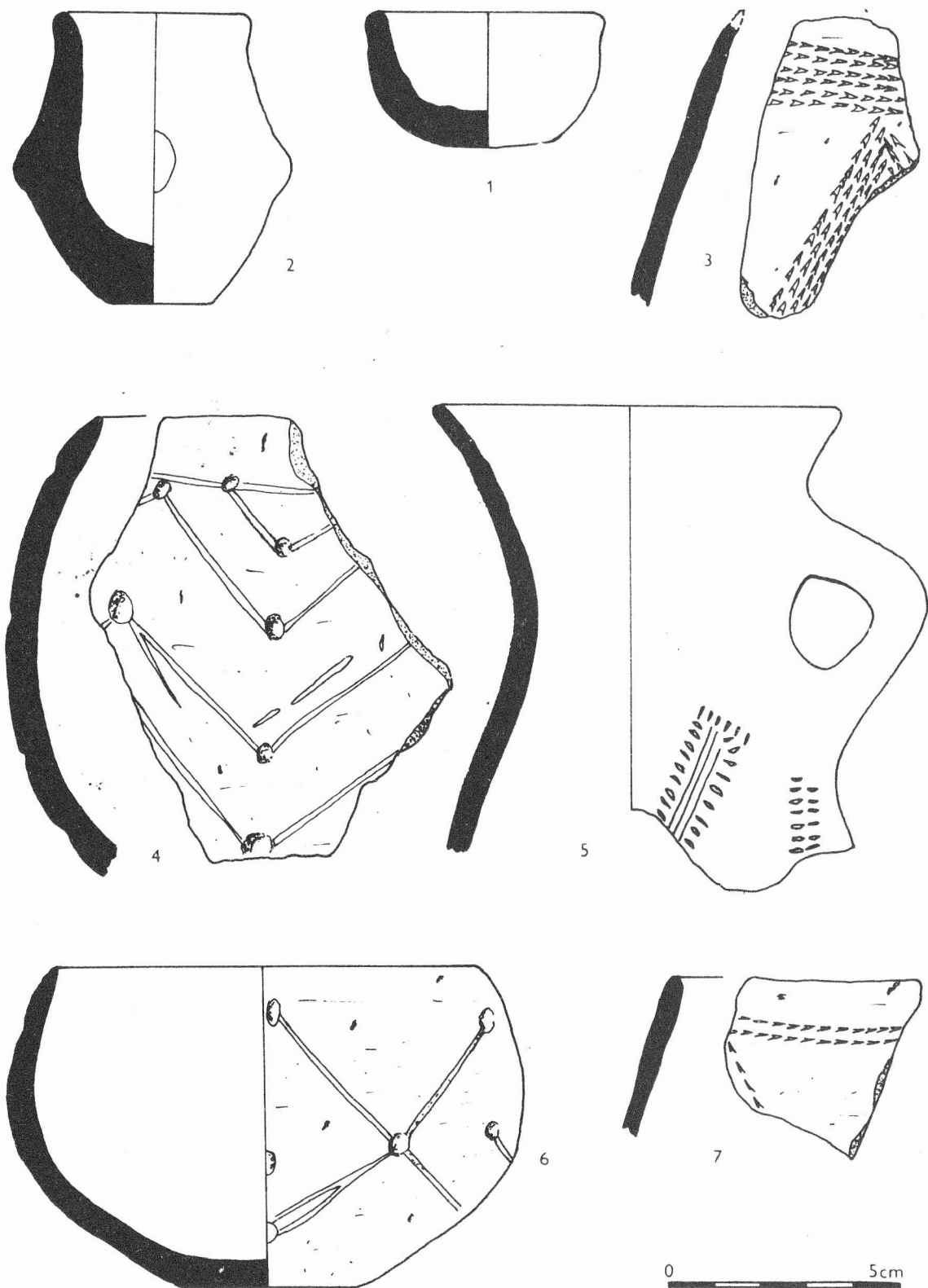

Obr. 35

Drysice /okr. Vyškov/. Výběr materiálu ze sídliště únětické kultury. - Materialauswahl von der Siedlung der Úněticer Kultur.

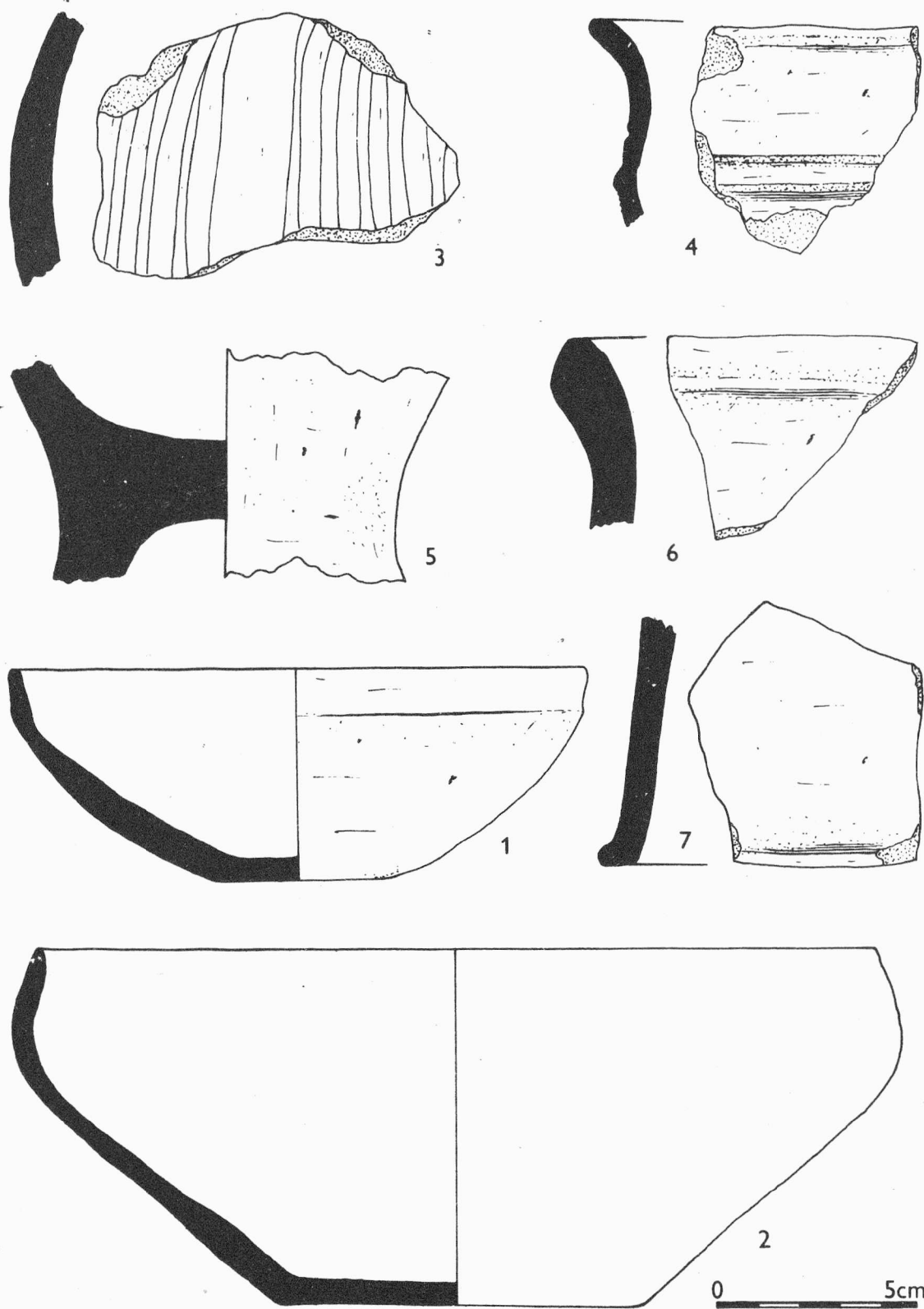

Obr. 36
 Pasohlávky / okr. Břeclav/. Výběr keramiky ze sídlištních objektů. - Keramikauswahl aus Siedlungsobjekten.

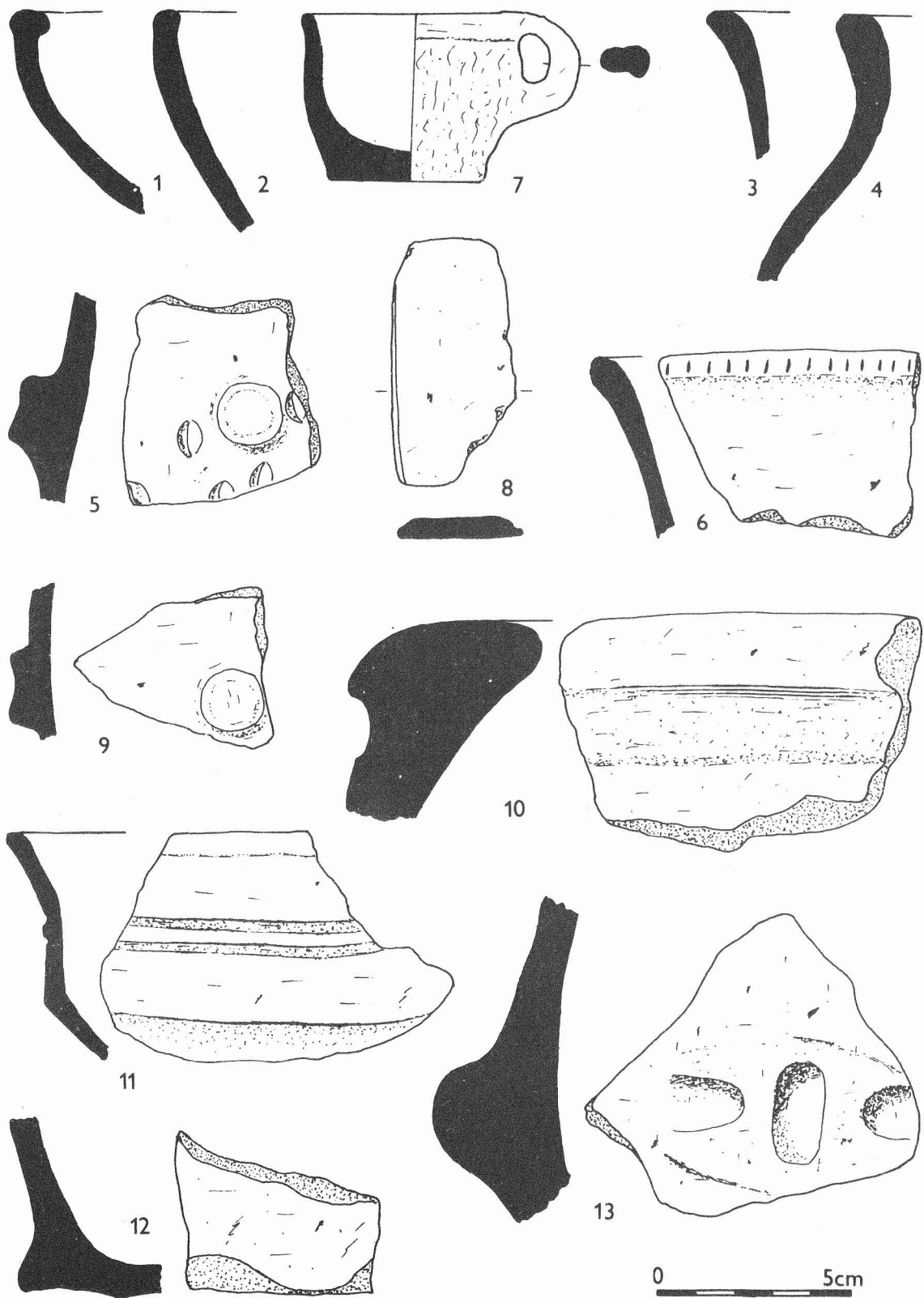

Obr. 37

Dobšice /okr. Znojmo/. Neolitická, eneolitická a horákovská keramika. - Neolithische, äneolithische und Horákovker Keramik.

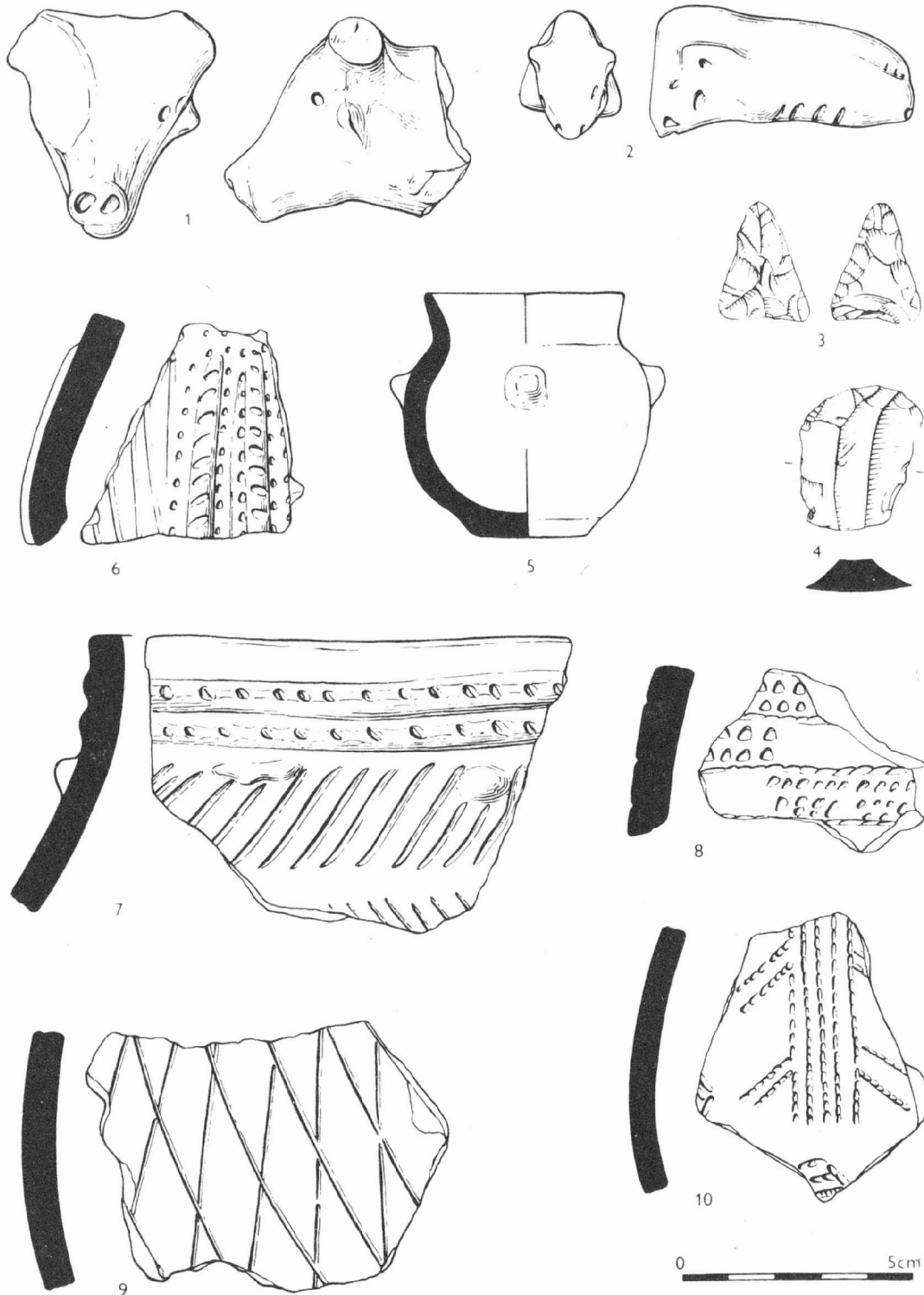

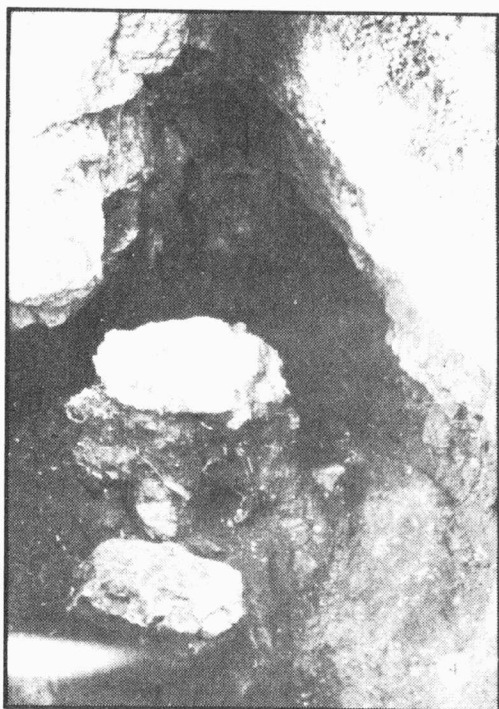
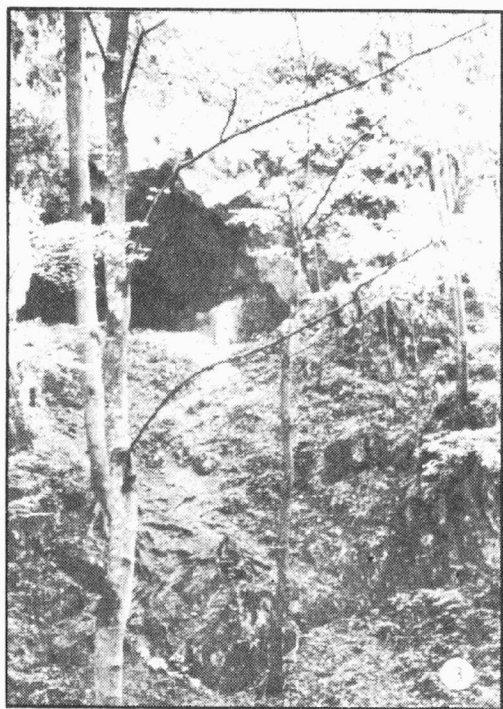
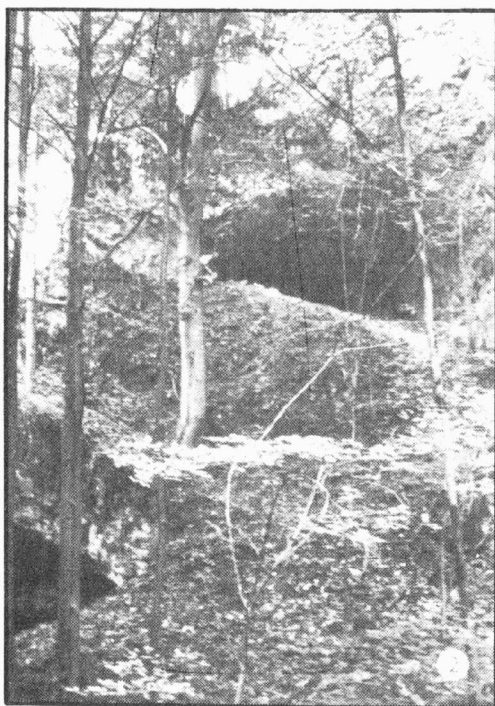
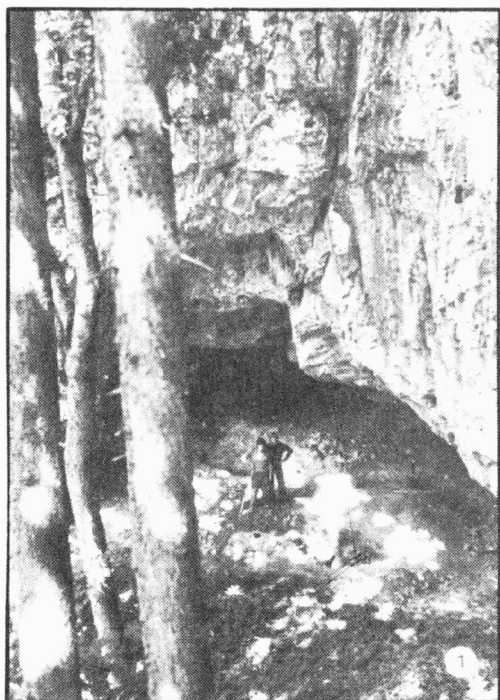
Obr. 38
 1,2 Dobšice /okr. Znojmo/, misky horákovské kultury. - Schüsseln der Horákovver Kultur; 3 Podmolí /okr. Znojmo/, zlomek keramiky z mladší doby bronzové. - Keramikbruchstück aus der jüngeren Bronzezeit; 4-6 Sedlec /okr. Břeclav/, keramika neolitická, z doby bronzové a laténské. - Neolithische, bronze- und latènezeitliche Keramik; 7 Jevišovice /okr. Znojmo/, zlomek keramiky kultury s moravskou malovanou keramikou. - Keramikbruchstück der Kultur mit mährischer bemalter Keramik.

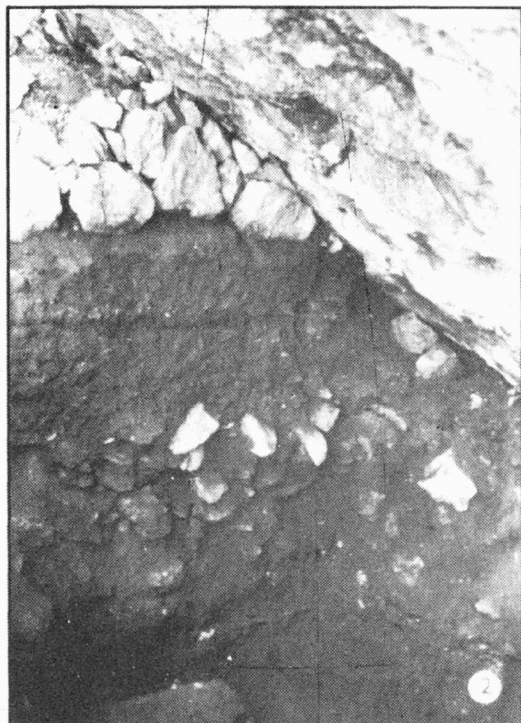
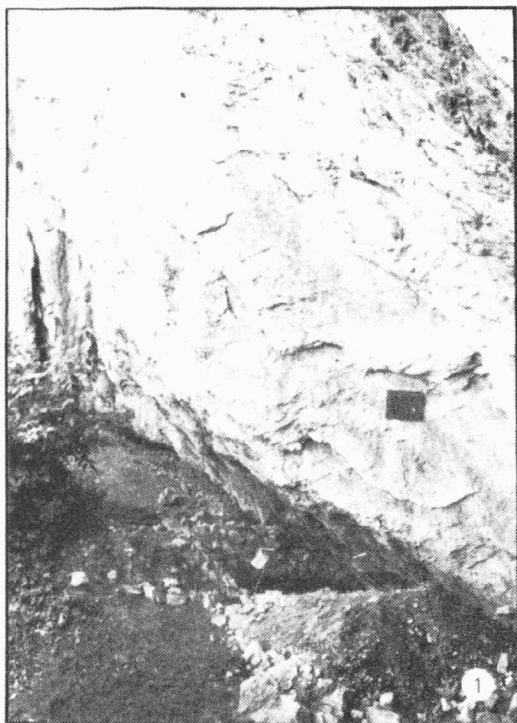
Obr. 39

3, 6, 12 Jevišovice /okr. Znojmo/, střepy kultury s moravskou malovanou keramikou. - Scherben der Kultur mit mährischer bemalter Keramik; 7 Konice /okr. Znojmo/; 2, 10 Podmolí /okr. Znojmo/, keramika ze starší a mladší doby železné. - Keramik aus der älteren und jüngeren Eisenzeit; 1, 4, 5, 11 Sedlec /okr. Břeclav/, střepy nádob z neolitu, z doby bronzové a laténské. - Gefäßscherben aus dem Neolithikum, aus der Bronze- und Latènezeit; 8, 9, 13 Skryje /okr. Třebíč/, neolitická keramika a broušená industrie. - Neolithische Keramik und geschliffene Industrie.

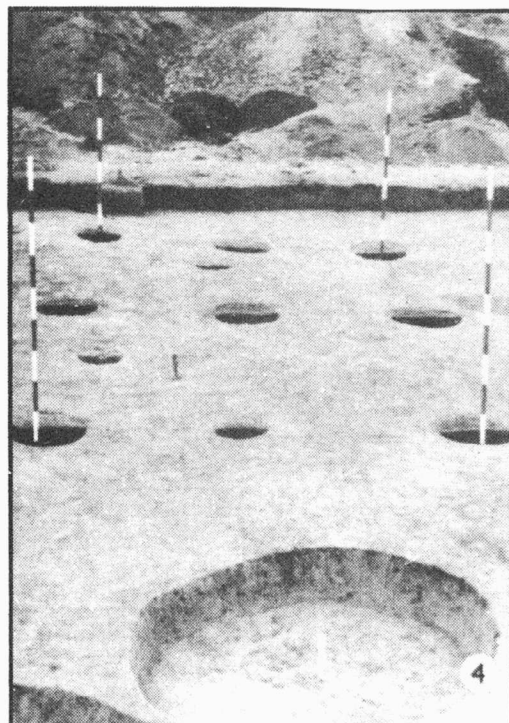
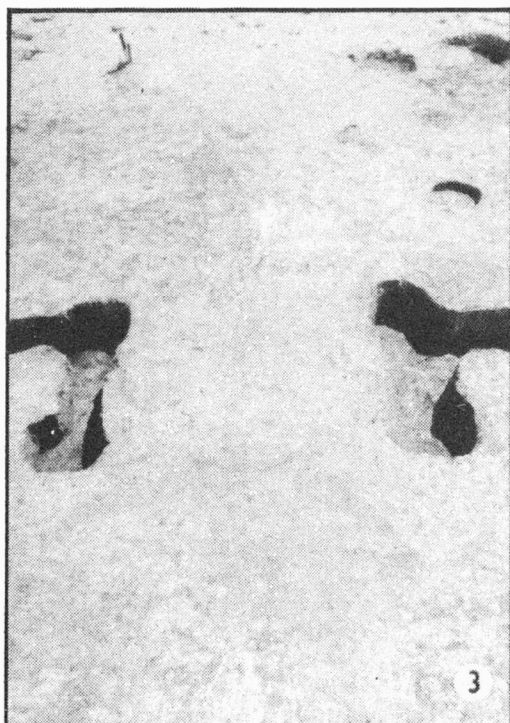
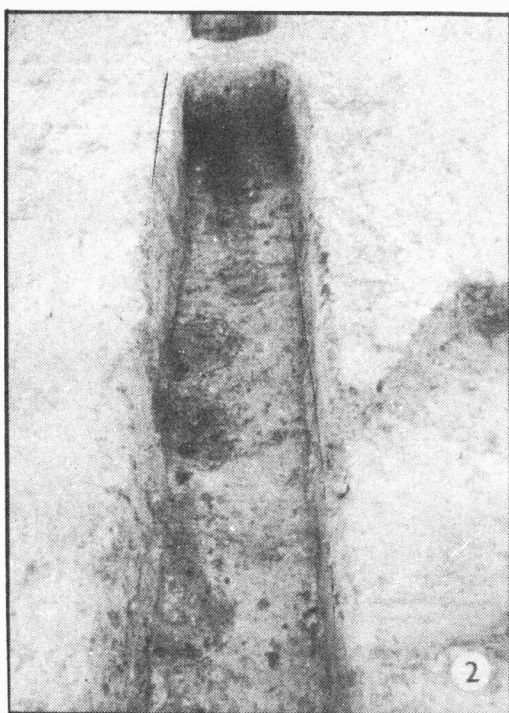

Tab. 1
1 Ostrov u Macochy /okr. Blansko/, Jeskyně Urbanica /č. 72/. - Höhle Urbanica /Nr. 72/; 2 Suchdol /obec Vavřinec, okr. Blansko/. Jeskyně č. 184. - Höhle Nr. 184; 3 Suchdol, Jeskyně s obloučkem /č. 237/. - Höhle mit kleinem Bogen /Nr. 237/; 4 Lipovec /okr. Blansko/, Jeskyně č. 559. - Höhle Nr. 559.

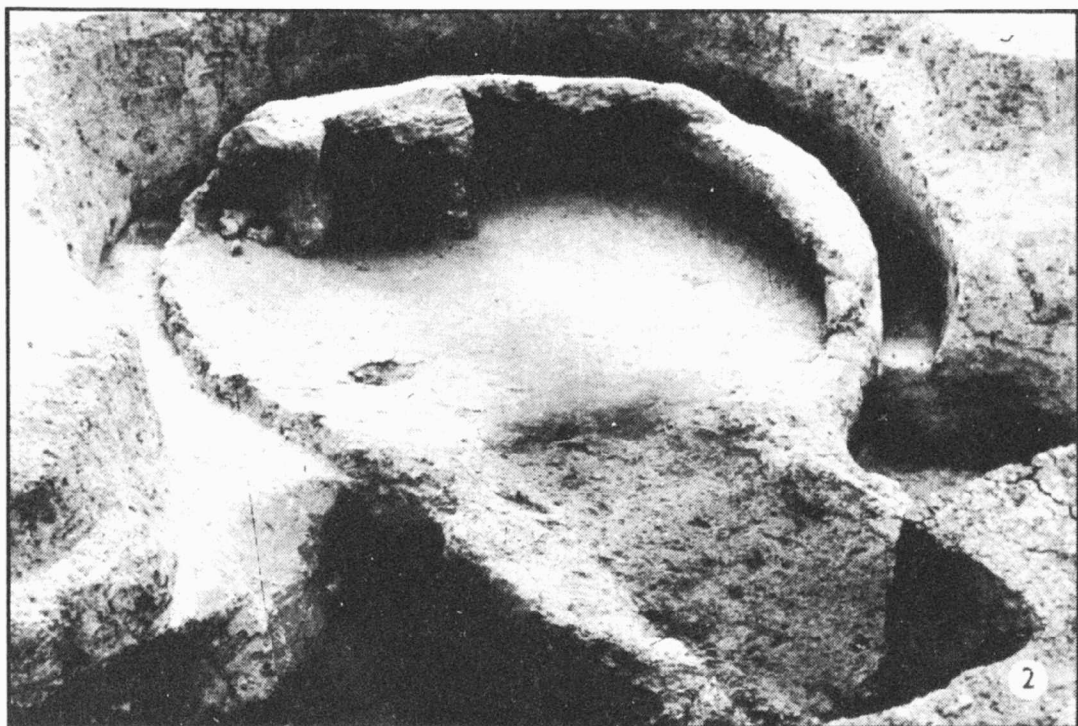
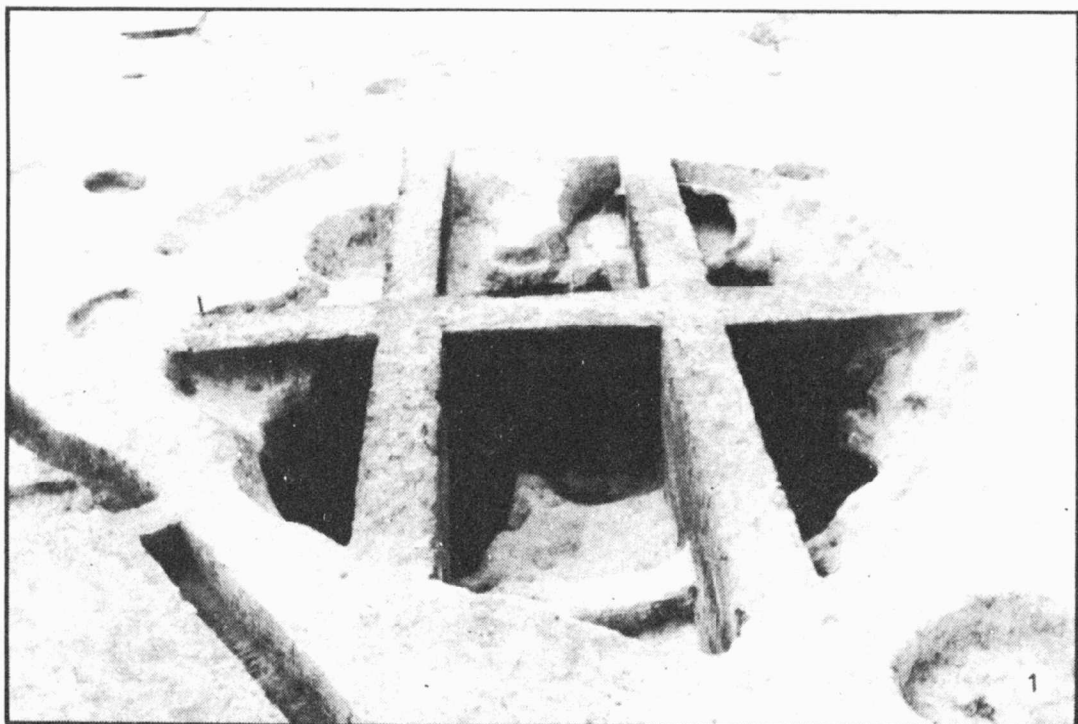
Tab. 2

1-2 Holštejn /okr. Blansko/. Jeskyně Hladomorna /č. 527/. - Hšhle Hladomorna /Nr. 527/; 3 Lipovec /okr. Blansko/. Jeskyně Jedelská ventalora /č. 565/, profil. - Hšhle Jedelská ventalora /Nr. 565/, Profil; 4 Ostrov u Macochy /okr. Blansko/. Jeskyně Panský klínek /č. 577/. - Hšhle Panský klínek /Nr. 577/.

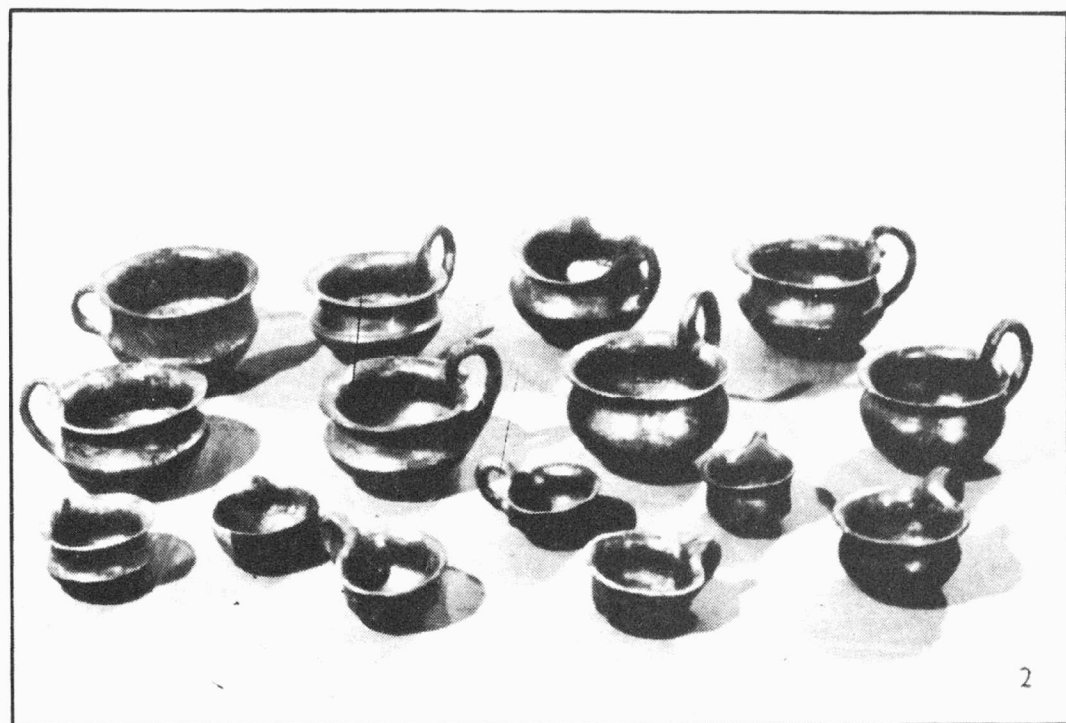
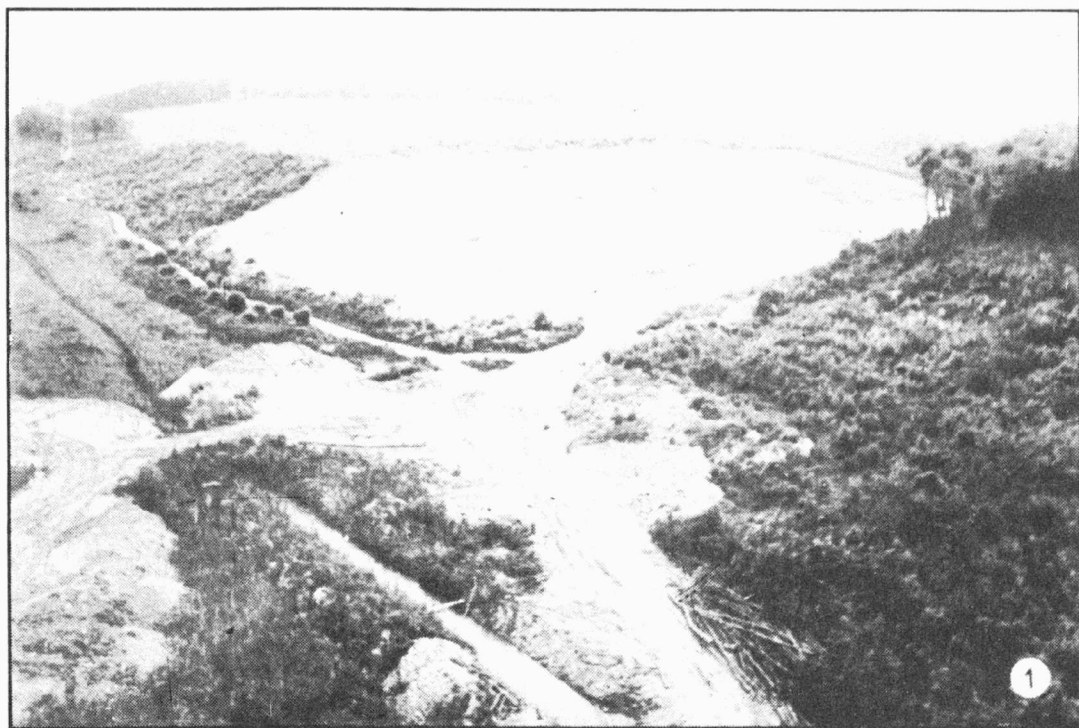
Tab. 3

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Trať "Sutny". Výzkum osady s moravskou malovanou keramikou, plocha B₁. 1 průběh vnější palisády s východní brankou; 2 kulové jamky ve vnější palisádě; 3 detail východní branky ve vnější palisádě; 4 půdorys domu D₁₄. - Flur "Sutny". Grabung der Niederlassung mit mährischer bemalter Keramik, Fläche B₁. 1 Verlauf der Aussenpalisade mit östlicher Pforte; 2 Pfosten-grübchen in der Aussenpalisade; 4 Grundriss des Hauses D₁₄.

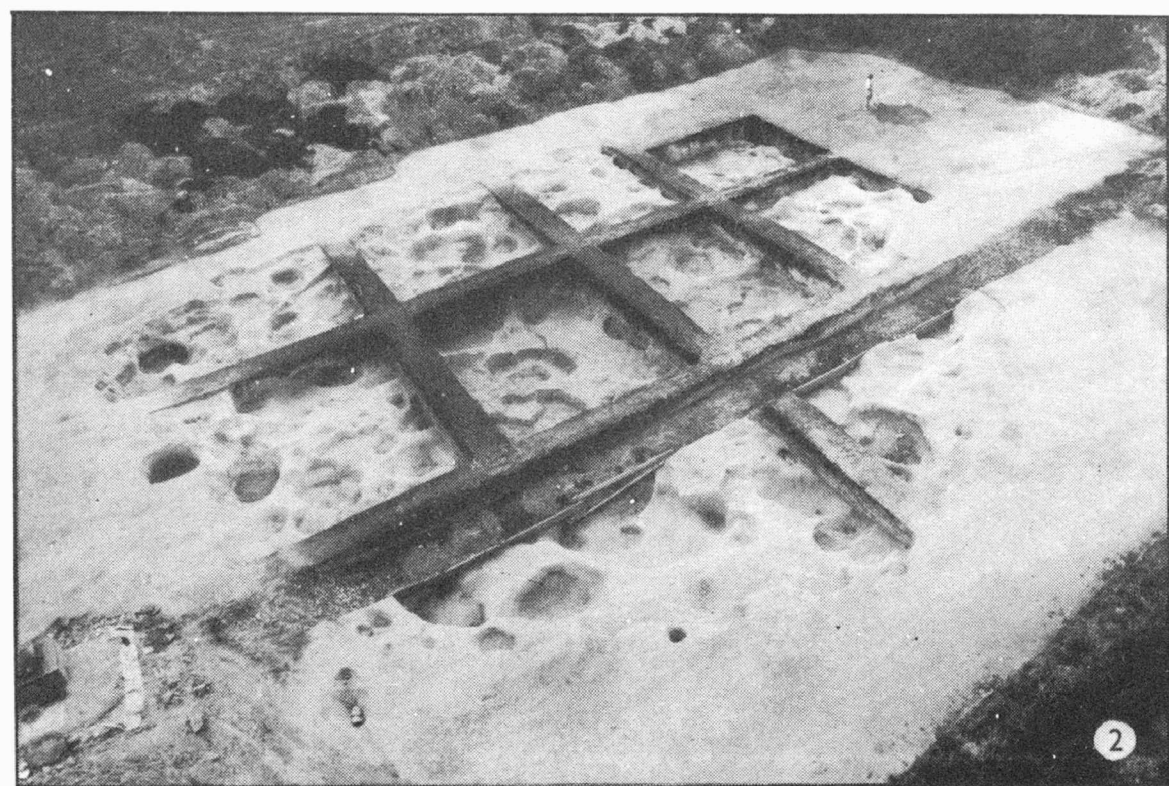
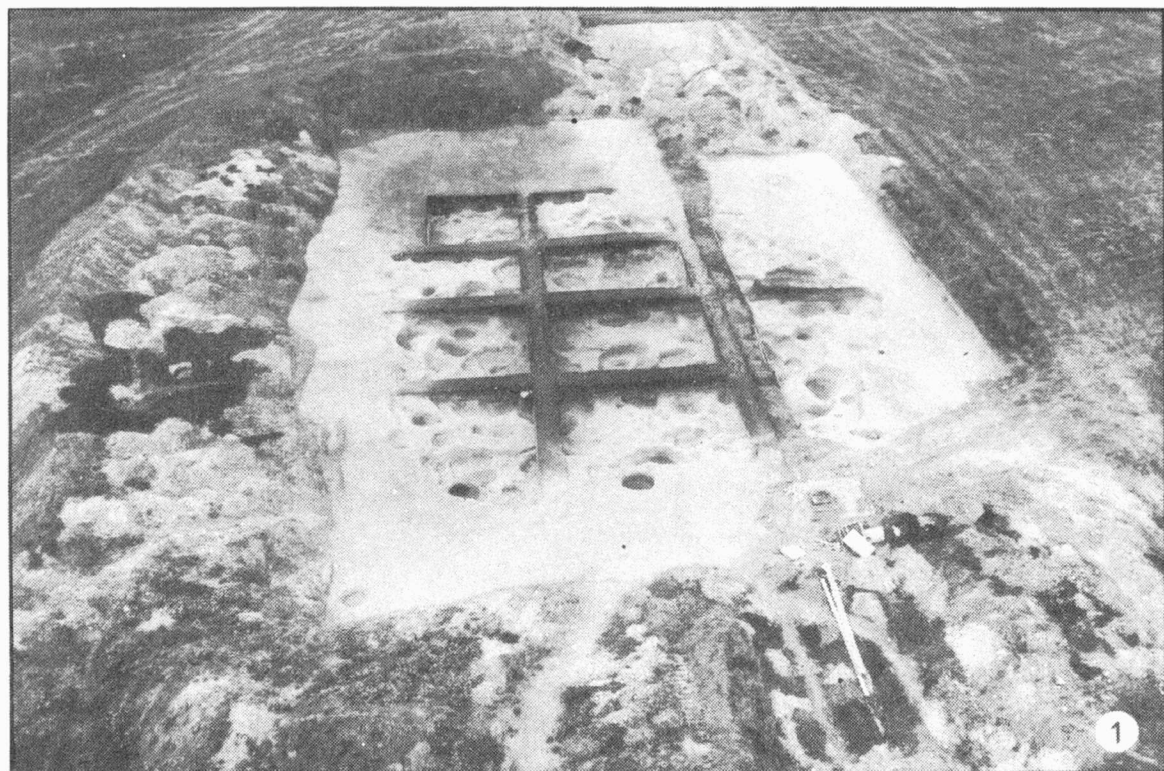

Tab. 4

Těšetice-Kyjovice /okr. Znojmo/. Trať "Sutny". Výzkum osady s moravskou malovanou keramikou, plocha B₁. 1 objekt 225; 2 zbytky pece v objektu 225. - Flur "Sutny", Grabung der Niederlassung mit mährischer bemalter Keramik, Fläche B₁. 1 Objekt 225; 2 Überreste eines Herdes im Objekt 225.

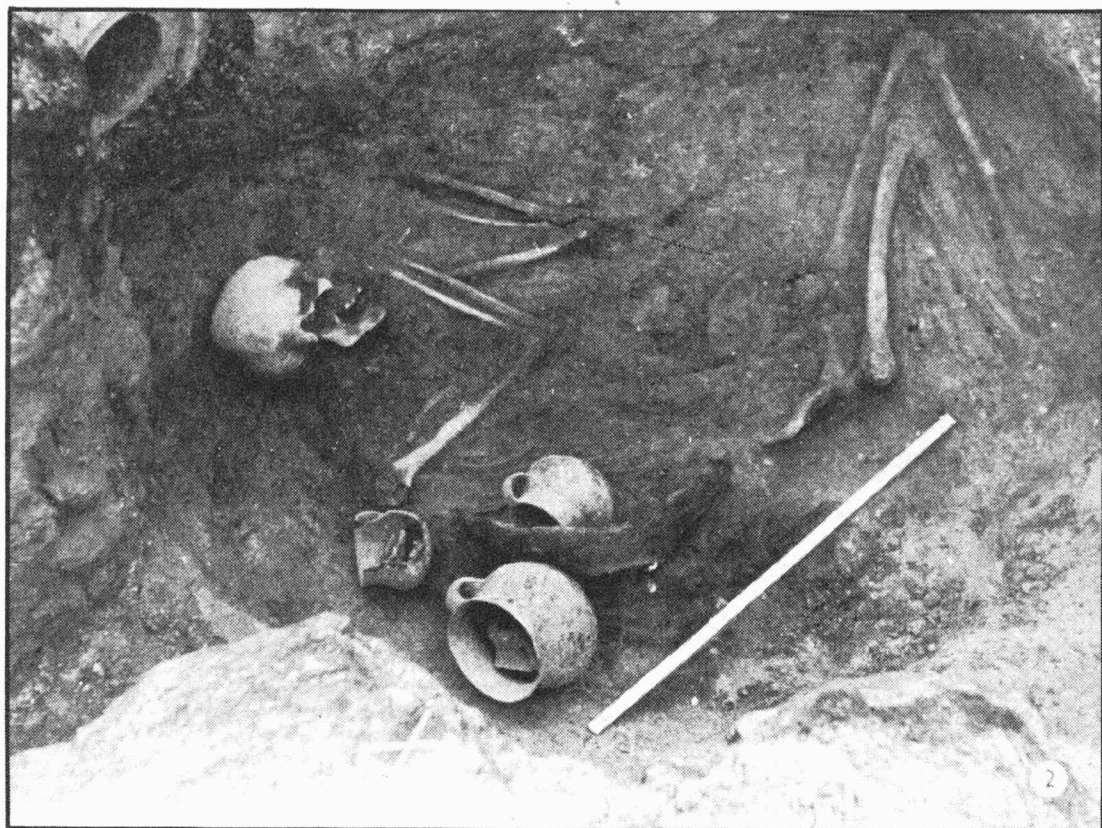
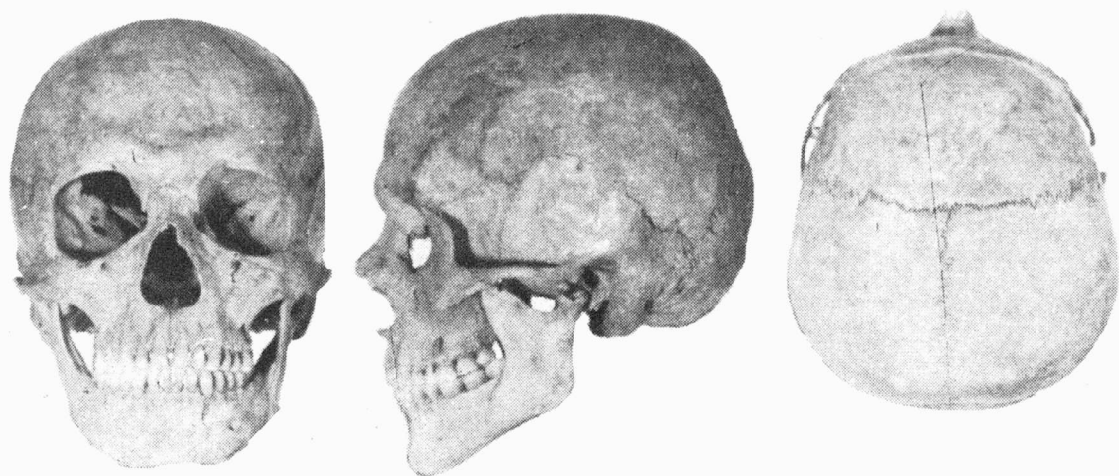
Tab. 5
 Těšetice- Kyjovice /obr. Znojmo/. Zachraňovací výzkum v jihovýchodní části trati "Sutny". 1 pohled na
 plochu zachraňovacího výzkumu; 2 soubor koflíků velatické kultury z objektu 546. - Rettungsgrabung im
 südöstlichen Teil der Flur "Sutny". 1 Ansicht auf die Fläche der Rettungsgrabung; 2 Tassenkollektion der
 Velaticer Kultur aus Objekt 546.

Tab. 6
 Brno- Slatina /okr. Brno-město/, "Stránská skála". Objekt kultury s nálevkovitými poháry. 1 pohled od severu; 2 pohled od západu. - Objekt der Trichterbecherkultur. 1 Ansicht von Norden; 2 Ansicht von Westen.

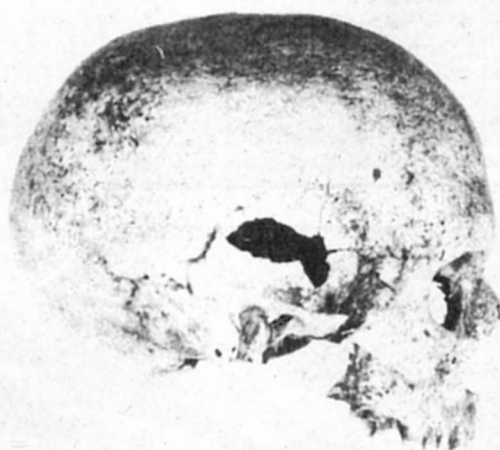

Tab. 7
 Slatinky /okr. Prostějov/, "Kosíř". Mohyla IV. 1 kamenná konstrukce mohyly od východu; 2 hrob č. 2.
 Grabhügel IV. 1 Steinkonstruktion des Grabhügels von Osten; 2 Grab Nr. 2.

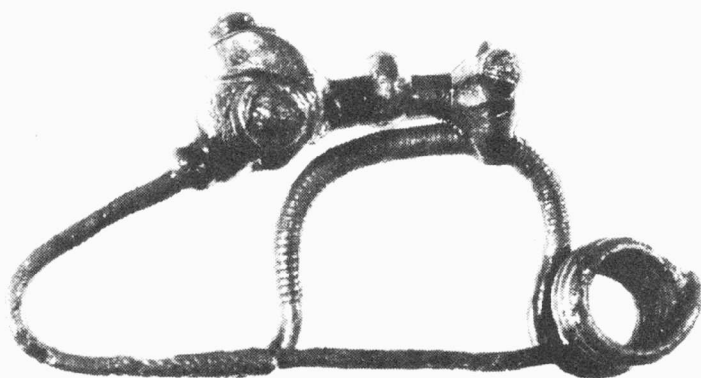
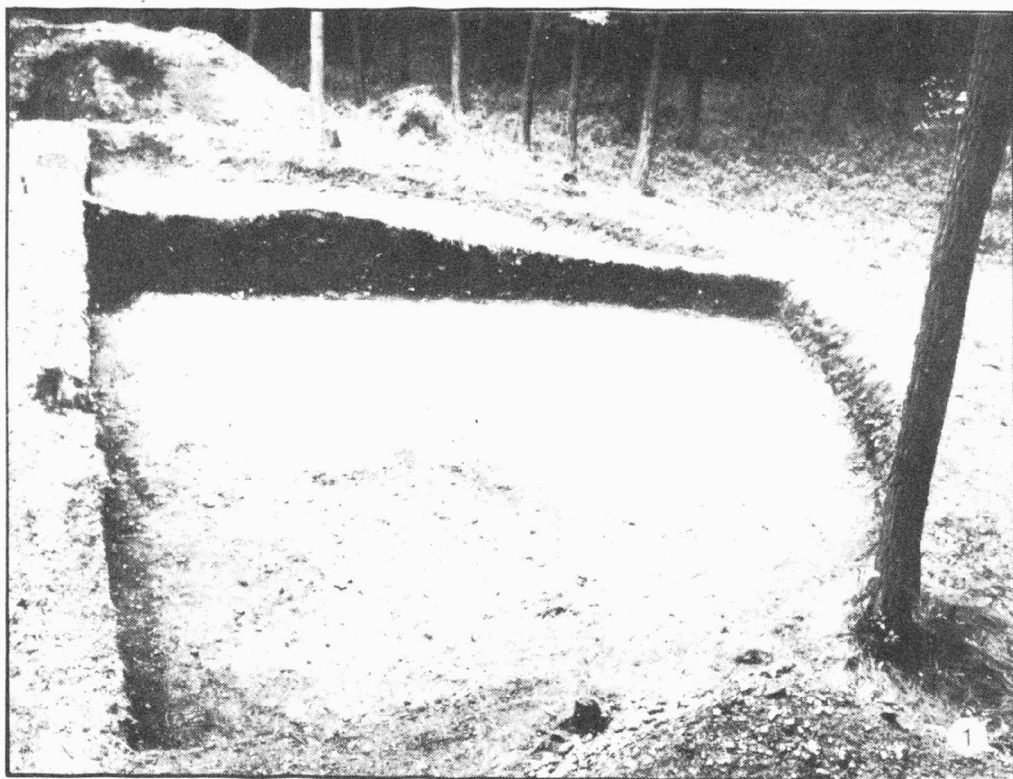
Tab. 8

Morkůvky /okr. Břeclav/. Hrob kultury zvoncovitých pohárů. 1 lebka z hrobu; 2 pohřeb in situ. - Grab der Glockenbecherkultur. 1 Schädel aus dem Grab; 2 Bestattung in situ.

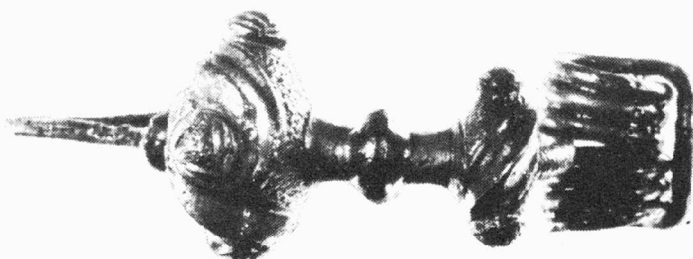

Tab. 9

Drahlov /okr. Olomouc/. Lebka z hrobu nitranské skupiny. - Schädel aus einem Grab der Nitra-Gruppe.

2

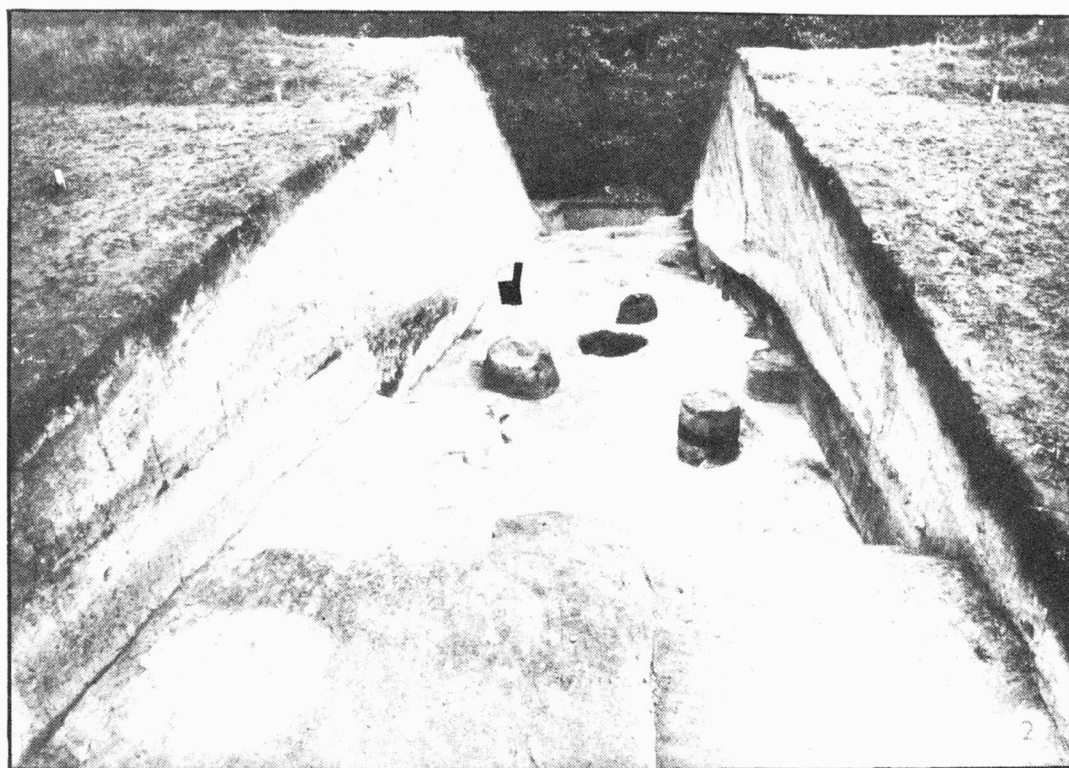
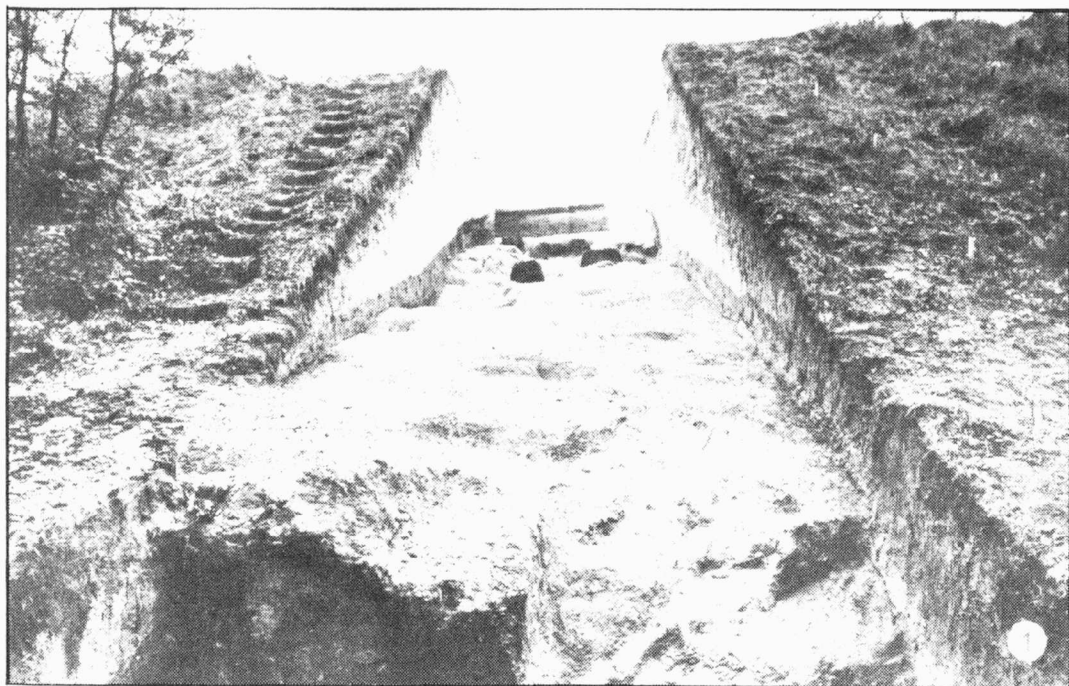

Tab. 10

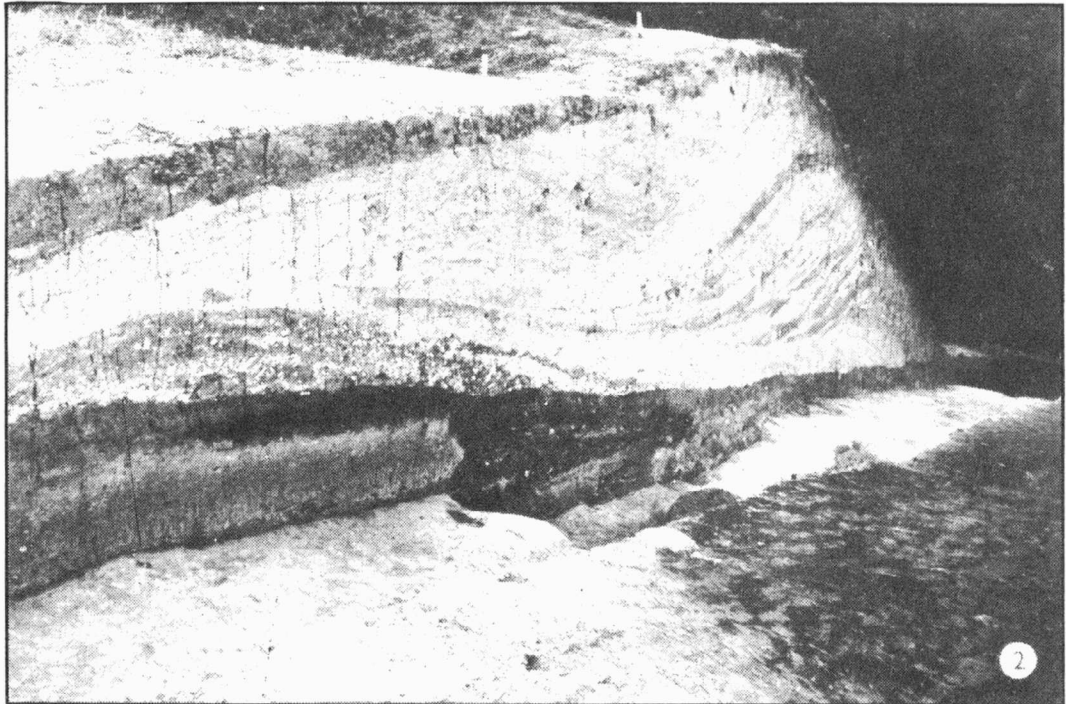
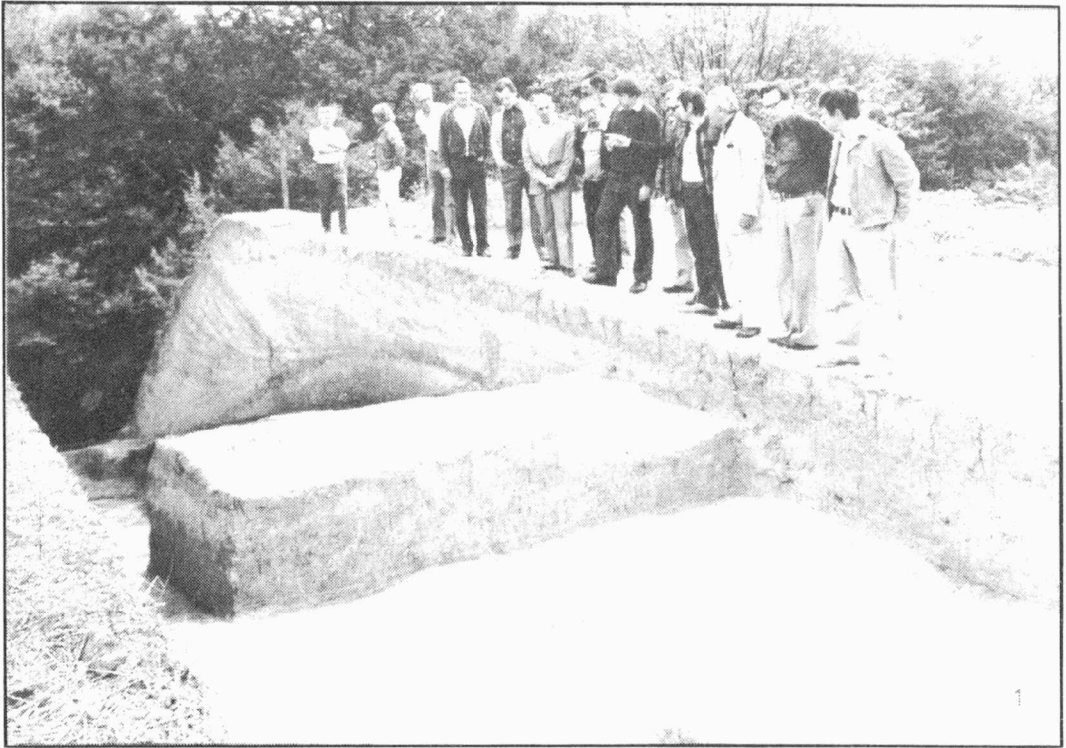
1 Borotice /okr. Znojmo/. Severní polovina mohyly po výzkumu. - Nördliche Hälfte des Grabhügels nach der Grabung; 2 Ždánice /okr. Hodonín/. Bronzová spona laténské kultury. - Latènezeitliche Bronzefibel.

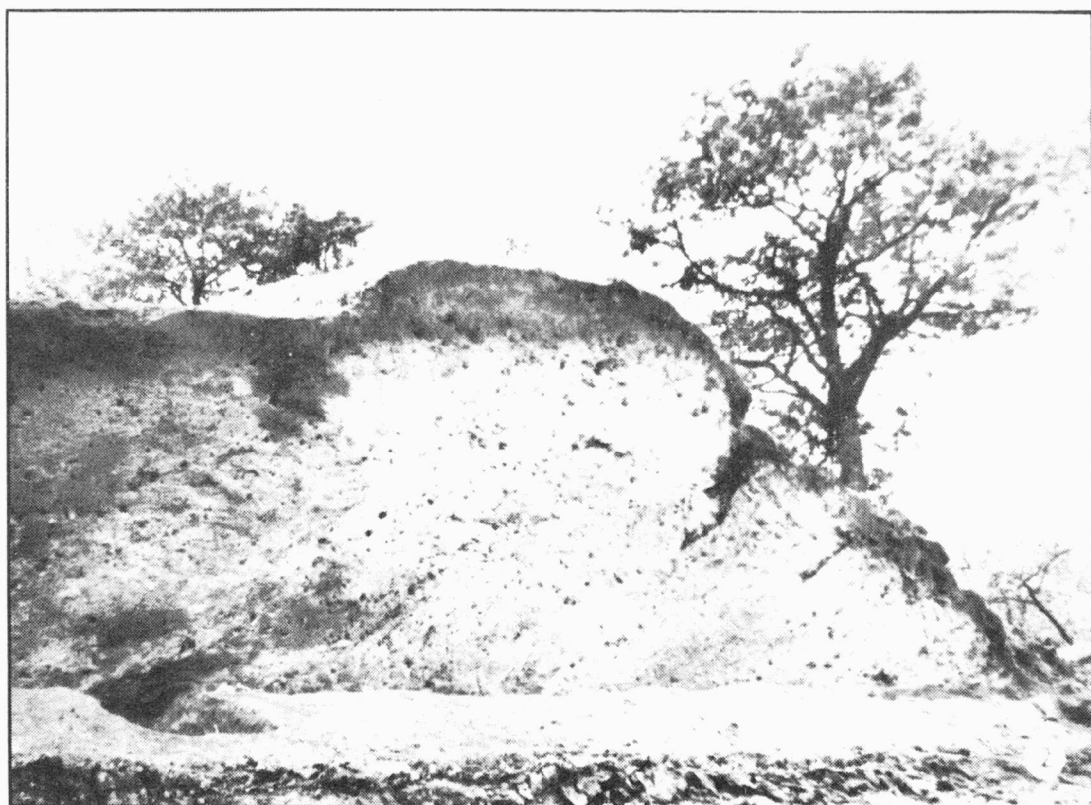
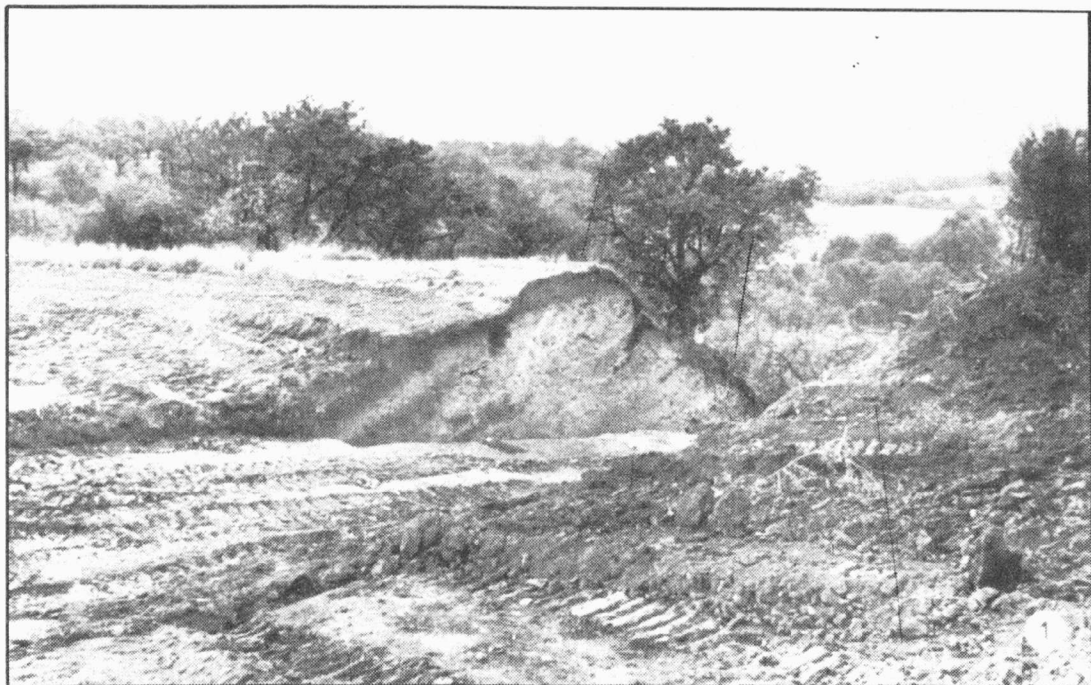
Tab. 11
Otaslavice /okr. Prostějov/. Pohřebiště lužické kultury. 1 hrob č. 3; 2 hrob č. 5. - Gräberfeld der Lau-
sitzer Kultur. 1 Grab Nr. 3; 2 Grab Nr. 5.

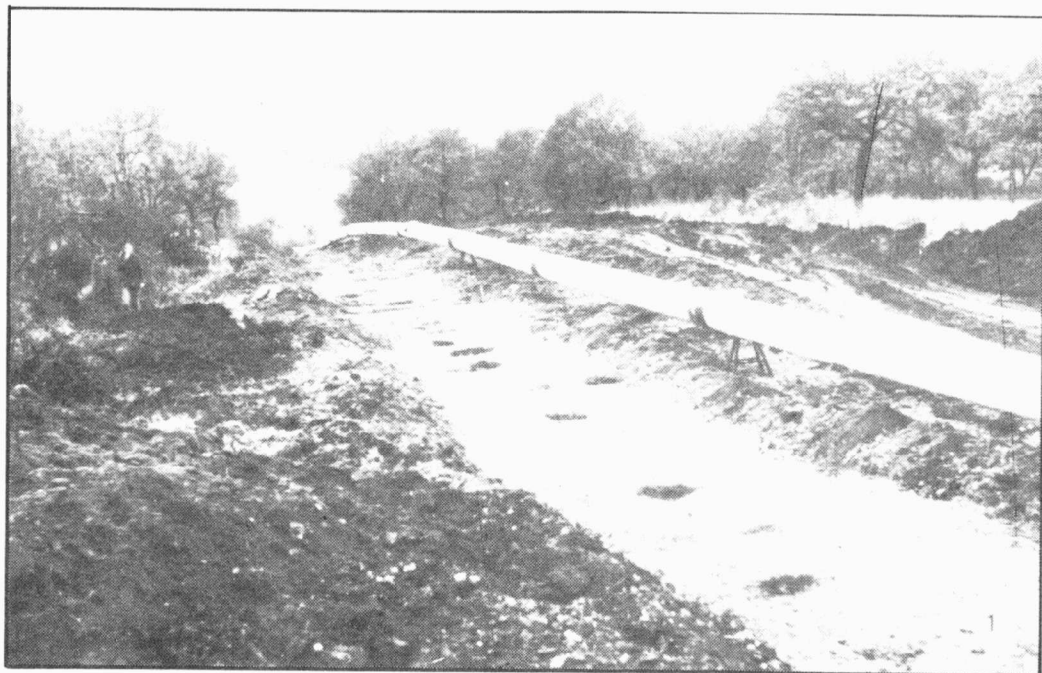
Tab. 12
Brno-Obřany /okr. Brno-město/, "Hradisko". Řez východním valem. - Schnitt im Ostwall.

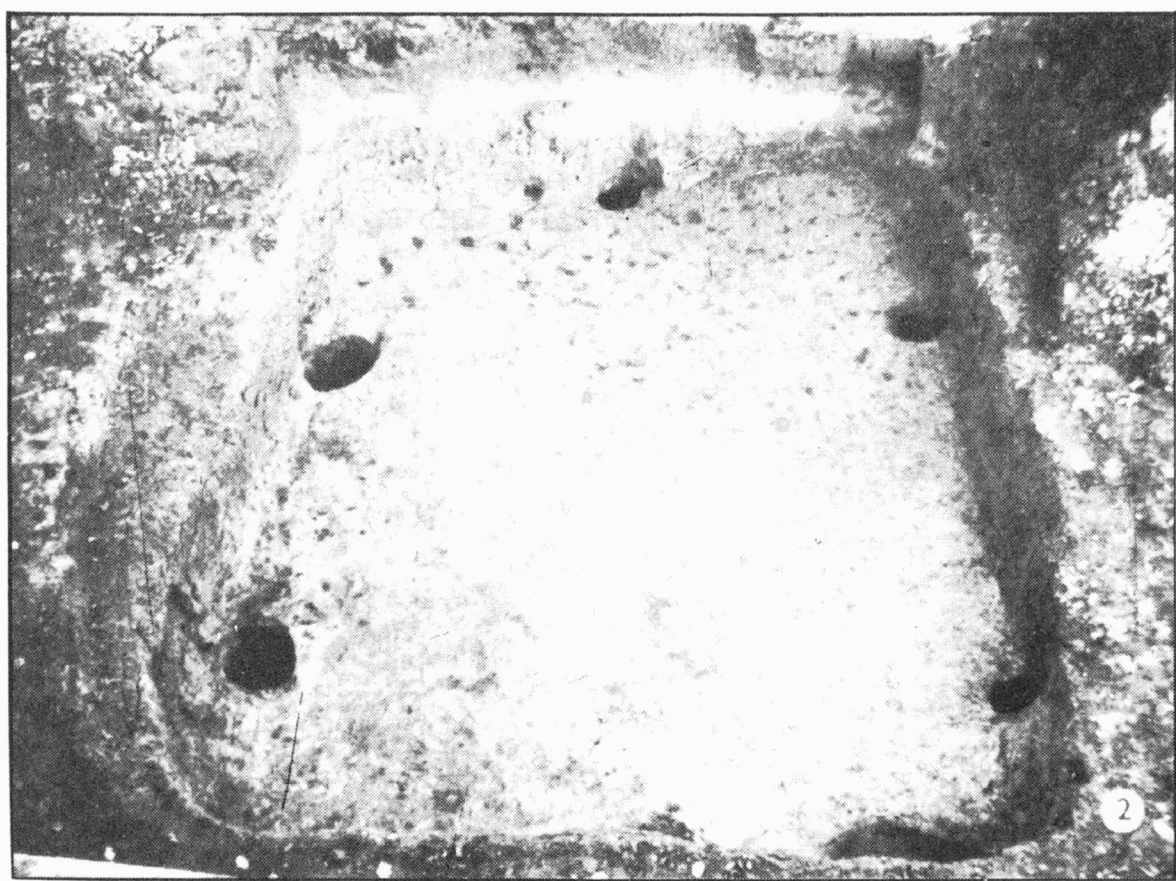
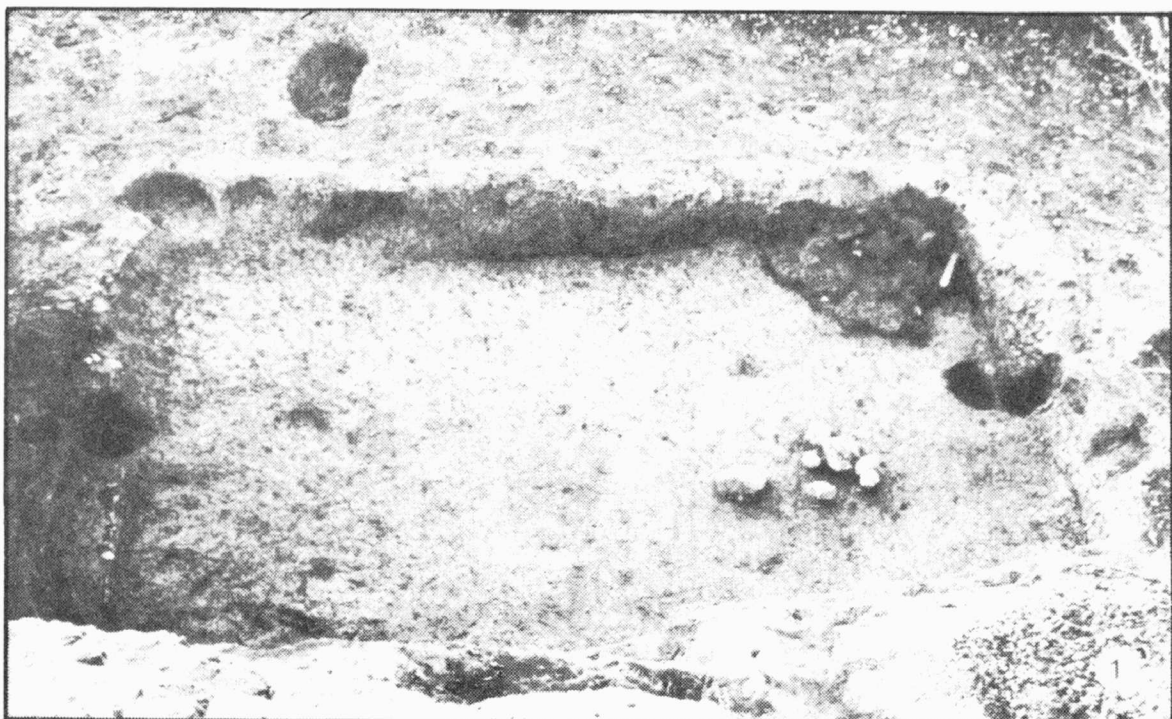
Tab. 13
Brno-Obřany /okr. Brno-město/, "Hradisko". Řez východním valem. - Schnitt im Ostwall.

Tab. 14
Brno-Obřany /okr. Brno-město/. "Hradisko". Řez severozápadním valem. - Schnitt im nordwestlichen Wall.

Tab. 15
Brno-Obřany /okr. Brno-město/, "Hradisko". Trasa plynovodu se zahloubenými pravěkými objekty. -
Gasleitungstrasse mit eingetieften prähistorischen Objekten.

Tab. 16

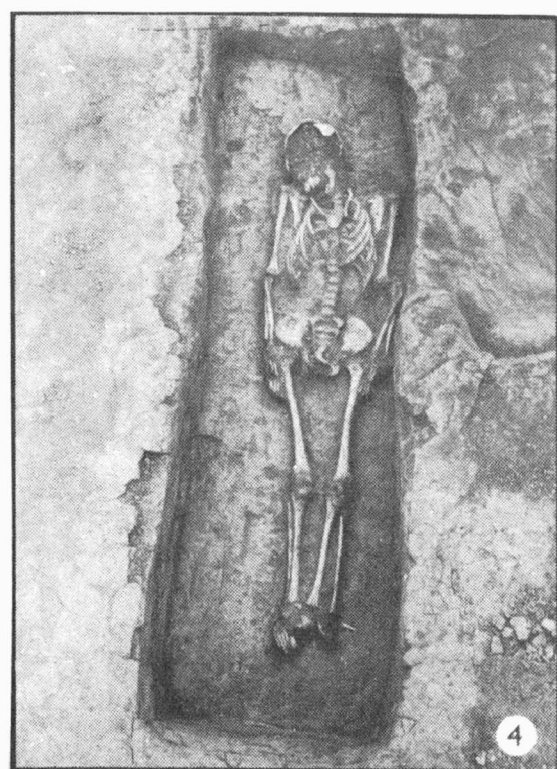
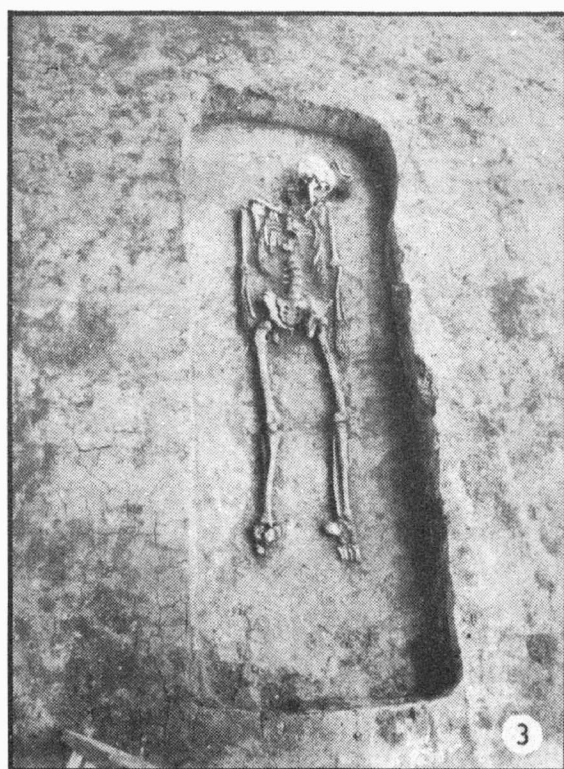
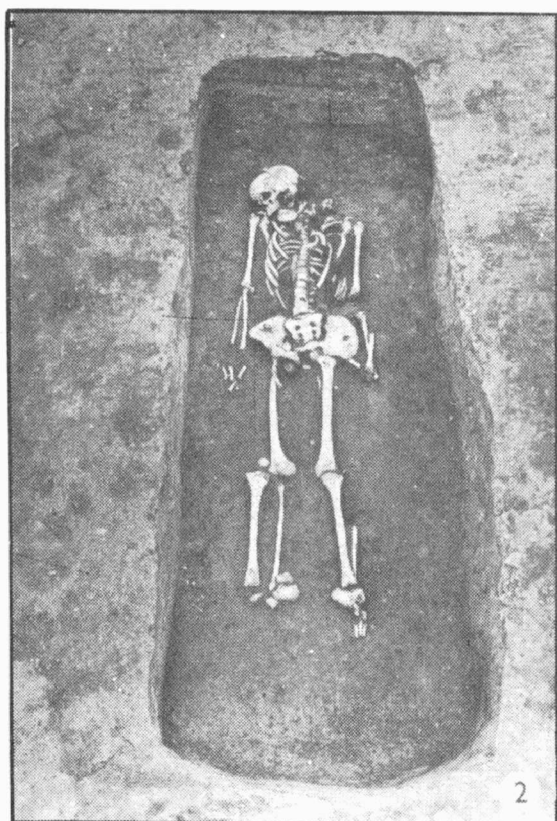
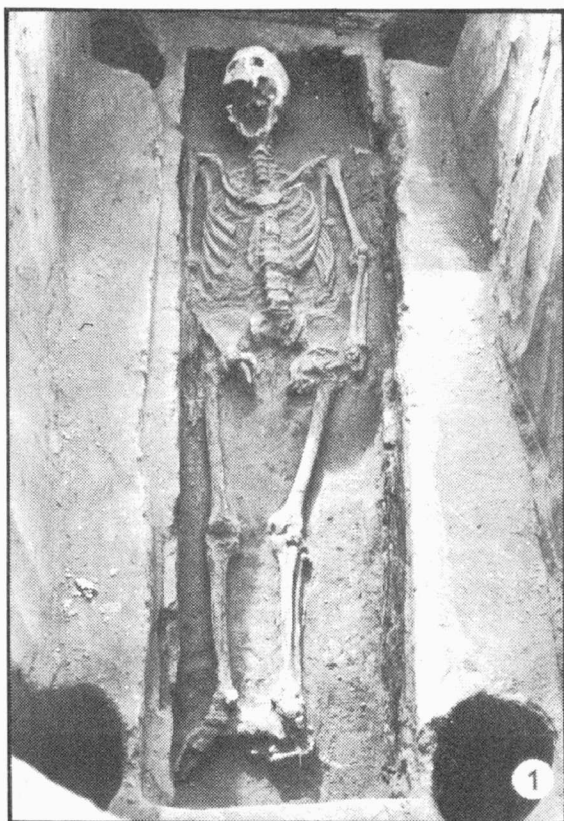
Brno-Obřany /okr. Brno-město/, "Hradisko". 1 zahloubená chata z doby laténské /obj. č. 170/; 2 zahloubená chata z doby římské /obj. č. 169/. - 1 eingetiefte latènezeitliche Hütte /Obj. Nr. 170/; 2 eingetiefte kaiserzeitliche Hütte /Obj. Nr. 169/.

Tab. 17
Dolní Životice /okr. Opava/. Středověká vodní tvrz. - Mittelalterliche Wasserfeste.

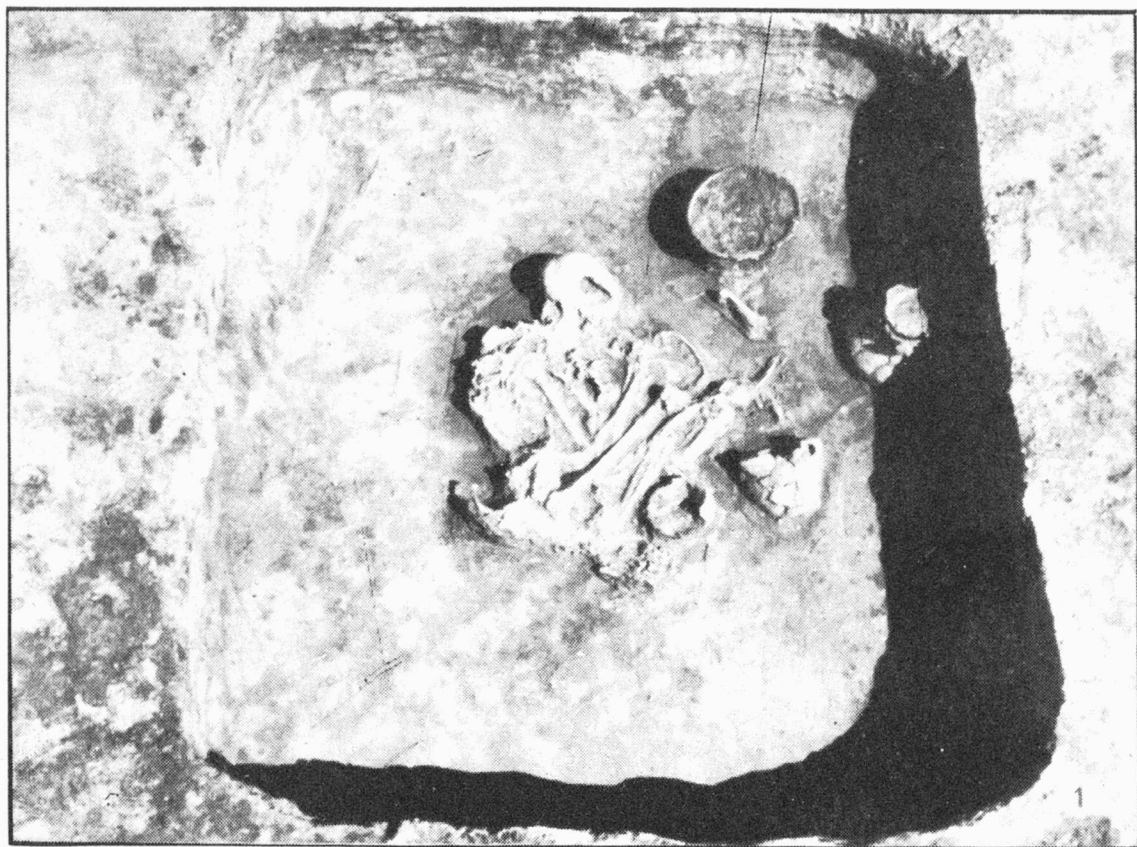

Tab. 18
 Holubice /okr. Vyškov/. Mladohradištní pohřebiště /VI/. 1 pohled od severu; 2 pohled od východu. -
 Jungburgwallzeitliches Gräberfeld /VI/. 1 Ansicht von Norden; 2 Ansicht von Osten.

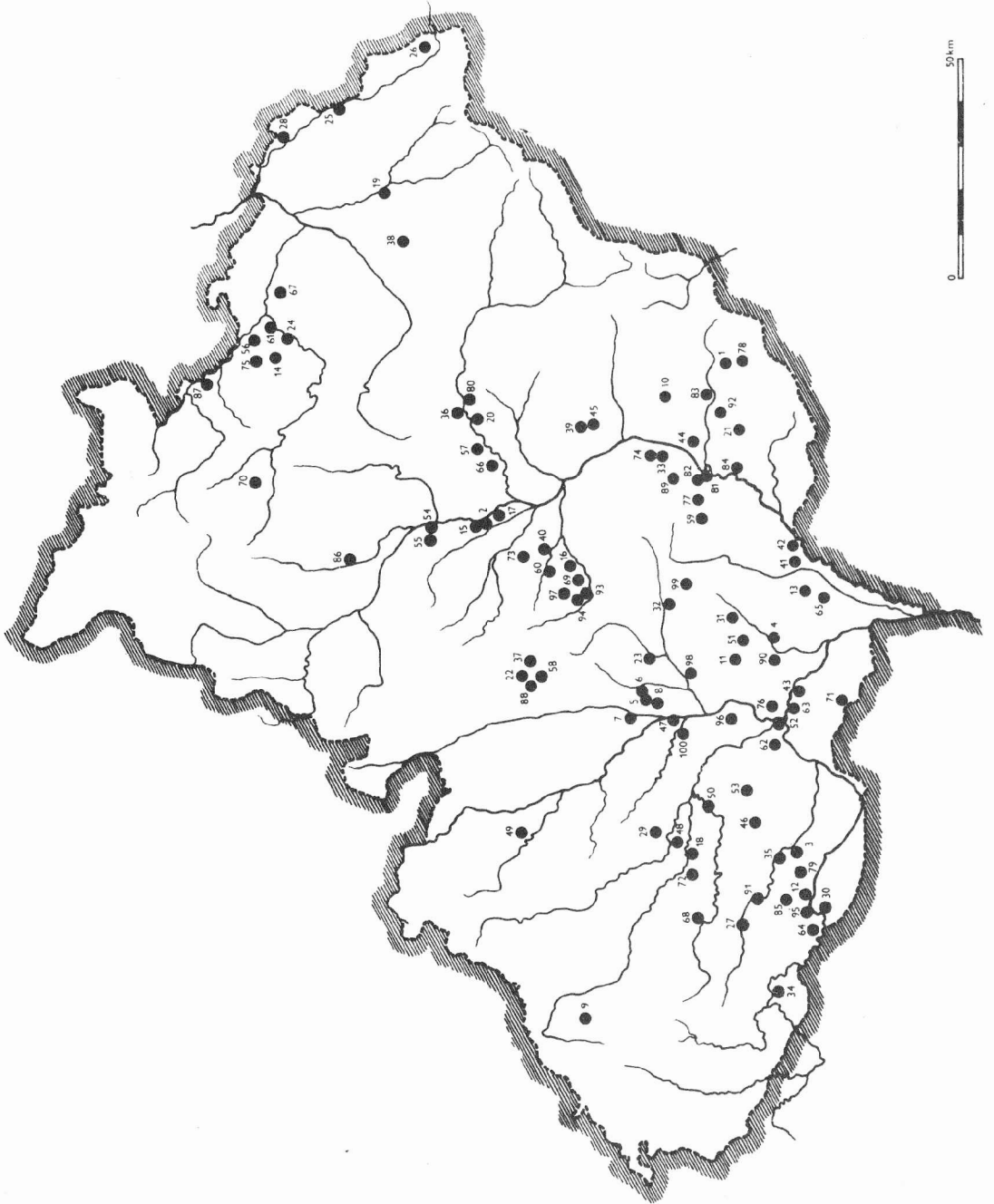
Tab. 19

Holubice /okr. Vyškov/. 1 středohradištní hrob z lokality V; 2-4 mladohradištní hroby z lokality VI. - 1 mittelburgwallzeitliches Grab aus der Lokalität V; 2-4 jungburgwallzeitliche Gräber aus der Lokalität VI.

Tab. 20

Holubice /okr. Vyškov/. 1 hrob kultury se šňůrovou keramikou /obj. č. 26/; 2 hrob kultury se zvoncovitými poháry./obj. č. 5/. - 1 Schnurkeramisches Grab /Obj. Nr. 26/; 2 Grab der Glockenbecherkultur /Obj. Nr. 5/.

Tab. 21
 Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1981. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1981.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulní straně: nádoba z pohřebiště kultury popelnicových polí v Bolelouci
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné

PD 1520

1981. (1983.)